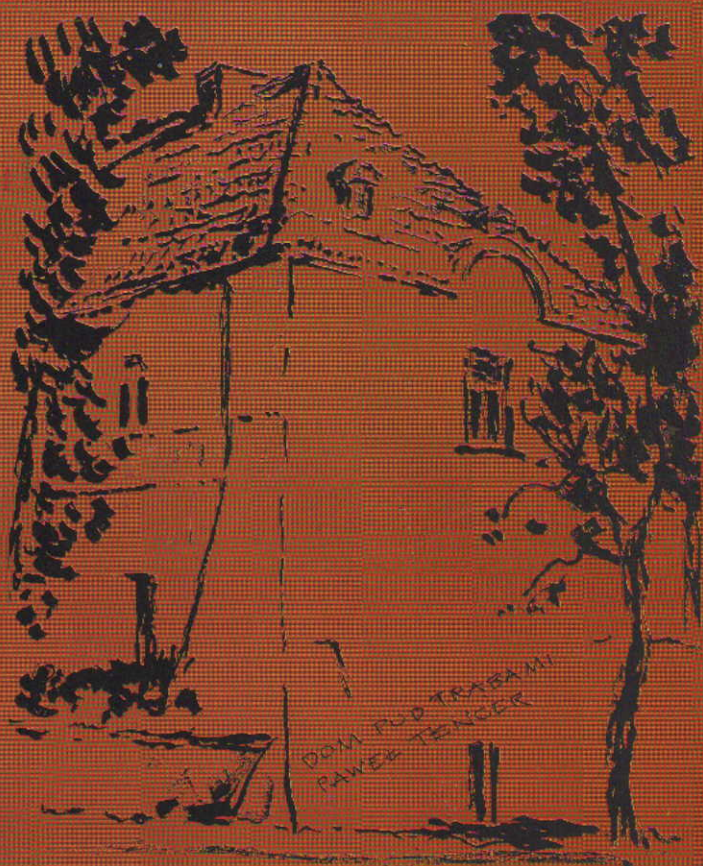

100-LECIE ODNOWIONEGO TOWARZYSTWA NAUKOWEGO PŁOCKIEGO

INDEX 339202

NOTATKI

KWARTALNIK TOWARZYSTWA NAUKOWEGO PŁOCKIEGO

PŁOCKIE

NOTATKI PŁOCKIE

SPIS TREŚCI

ZBIGNIEW KRUSZEWSKI

O dorobku Towarzystwa Naukowego Płockiego
po odnowieniu działalności (1907-2007) 3

JAROSŁAW DOMAGAŁA

Szkolnictwo muzyczne w Płocku
w okresie międzywojennym 7

MICHAŁ SOKOLNICKI

Z dziejów endecji w Płocku w latach 1919-1939 (cz. I) 20

MICHAŁ TRUBAS

Przed siedemdziesięciu pięciu laty – rozkaz komendanta
garnizonu Płock w związku z obchodami dnia imienia
Marszałka Józefa Piłsudskiego 30

BARBARA KONARSKA-PABINIAK

Oddziały zamiejscowe Towarzystwa Naukowego Płockiego
w latach 1947-1957. 35

ZBIGNIEW KRUSZEWSKI

25. rocznica poświęcenia kopii Drzwi Płockich 41

AGNIESZKA KOWALCZYK

Biblioteki studenckie w Płocku 43

RECENZJE

Cezary Święcki, *Kultura literacka Płocka w średniowieczu*,
Siedlce 2006, (Ks. Michał M. Grzybowski) 49

Ks. Michał Marian Grzybowski, *Parafia Św. Bartłomieja
Apostoła w Płocku 1356-2006*, Płock 2006
(Marian Chudzyński) 50

Z ŻAŁOBNEJ KARTY

Prof. dr hab. inż. Tadeusz Gałamon – uczony, wybitny
znawca historii Ziemi Łęczyckiej, członek TNP – nie żyje
(Maria Sęczkowska, Bolesław Solarski) 53

BIBLIOGRAFIA MAZOWSZA PŁOCKIEGO

za okres 1 I – 31 III 2006 r. 54

KWARTALNIK
TOWARZYSTWA
NAUKOWEGO
PŁOCKIEGO

1/210
STYCZEŃ – MARZEC
2007

KOLEGIUM REDAKCYJNE

WIESŁAW KOŃSKI
(REDAKTOR NACZELNY)

ADAM WRÓBEL
(SEKRETARZ REDAKCJI)

MAŁGORZATA DUCH
GRZEGORZ GOŁĘBIEWSKI
ANDRZEJ JERZY PAPIEROWSKI

RADA NAUKOWA

PROF. NDZW. DR HAB. INŻ. ZBIGNIEW KRUSZEWSKI
(PRZEWODNICZĄCY)

DR MARIAN CHUDZYŃSKI
KS. PROF. DR HAB. MICHAŁ M. GRZYSBOWSKI
PROF. DR HAB. INŻ. JANUSZ ZIELIŃSKI
PROF. DR HAB. INŻ. DANIELA ŻUK

ADRES REDAKCJI:

pl. Narutowicza 8
09-402 Płock

tel. (0-24) 262-26-04, 366-99-50

O DOROBKU TOWARZYSTWA NAUKOWEGO PŁOCKIEGO PO ODNOWIENIU DZIAŁALNOŚCI (1907-2007)

26 marca 2007 r. w Muzeum Niepodległości w Warszawie odbyła się sesja popularnonaukowa z cyklu „Zapomniane rocznice, zapomniani bohaterowie” w 100-lecie odrodzenia Towarzystwa Naukowego Płockiego, odnowienia działalności Muzeum Mazowieckiego w Płocku oraz objęcia prezesury TNP przez dr. Aleksandra Macieszę – podczas, której Prezes TNP prof. ndzw. dr hab. inż. Zbigniew Kruszewski wygłosił referat, który poniżej drukujemy.

Redakcja

23 marca minęło sto lat od chwili, gdy grupa dalekowzrocznych ludzi wznowiła Towarzystwo Naukowe Płockie. Przypomnę tutaj, że Towarzystwo zostało założone dużo wcześniej, bo w 1820 r. z inicjatywy Stanisława Kostki Potockiego, ówczesnego Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, ale po klęsce powstania listopadowego musiało zawiesić swoją działalność. Założycielami odrodzonego Towarzystwa byli: Adam Grabowski, ks. Tomasz Kowalewski, dr Aleksander Maciesza i dr Aleksander Zaleski. W wyniku wyborów Prezesem został Aleksander Maciesza. W latach 1907-1918 Towarzystwo zajmowało się nie tylko upowszechnianiem nauki, ale także spełniało rolę instytucji patriotycznej, ochraniając społeczeństwo przed wynarodowieniem.

Jedną z pierwszych inicjatyw nowego Zarządu TNP było należyte zagospodarowanie ogromnego

i niezwykle cennego księgozbioru, ofiarowanego miastu kilka lat wcześniej przez dawnego ucznia Szkoły Wojewódzkiej w Płocku Gustawa Zielińskiego. Zbiór ten został przejęty przez TNP w 1907 r. i uporządkowany przez Halinę i Stefana Rutskich. W księgozbiorze znalazły się prawdziwe białe kruki, takie jak pierwsze wydanie *O obrotach ciał niebieskich* Mikołaja Kopernika czy oryginalne *Kaprysy* Francisco Goi. Obecnie z biblioteki noszącej imię Zielińskich korzysta rocznie ponad 30 000 osób. Są to przede wszystkim studenci i wykładowcy płockich uczelni, ale dużą grupę stanowi też młodzież akademicka innych polskich szkół wyższych. Placówka posiada status biblioteki naukowej, została też włączona do elitarnego grona 55 bibliotek tworzących Narodowy Zasób Biblioteczny.

Równocześnie z biblioteką zaczęto organizować na nowo – założone w 1821 r. – muzeum, którego

eksponaty po powstaniu listopadowym uległy rozproszczeniu. Teraz, dzięki ofiarności społeczeństwa Mazowsza Płockiego, zaczęły napływać nowe cenne dary. W roku 1950 muzeum to zostało przejęte przez państwo w zarząd i użytkowanie, a dzisiaj znakomicie kontynuuje idee założycieli jako Muzeum Mazowieckie w Płocku.

Bez wątpienia postacią, która odegrała największą rolę w historii TNP tego okresu był Aleksander Maciesza, człowiek o wielu zainteresowaniach i talentach. Był lekarzem okulistą, pionierem

i historykiem fotografii, społecznikiem, burmistrzem Płocka. Był przede wszystkim głównym inspiratorem odrodzenia dawnych ideałów Towarzystwa, opracowywał jego podstawy programowe i wyznaczał kierunki. Pozostawił po sobie cenne prace: „Atlas statystyczny Królestwa Polskiego”, „Dzieje kolonii polskiej w Tomsku”, czy „Historię fotografii polskiej”.

Największym sukcesem w działalności tamtego okresu było odnowienie i wzbogacenie idei pracy naukowej na prowincji. Jej przykłady to: wystawa Kościuszkowska w 1917 r. i Pierwsza Okręgowa Wystawa Regionalna, a także książki „Powstanie listopadowe w Płocku” i „Katedra płocka” Marii Macieszyny, a także „Puszcza kurpiowska w pieśni” ks. Władysława Skierkowskiego. Zasadnicza praca Towarzystwa w tym czasie polegała na organizowaniu spotkań naukowych, podczas których w formie odczytów prezentowano bieżące prace badawcze.

W grudniu 1939 r. władze hitlerowskie przejęły muzeum i bibliotekę TNP. Zbiory nie ucierpiały zbyt, gdyż Niemcy planowali utworzenie na ich bazie muzeum niemieckiego. Zginęło jednak wielu członków TNP, bo aż 39, co stanowiło wówczas 44% wszystkich działaczy Towarzystwa.

Po zakończeniu wojny szybko doprowadzono do porządku bibliotekę, zbiory muzealne i zaczęto normalną pracę. Kolejni prezesi naszej organizacji: Bolesław Jędrzejewski, Roman Lutyński, Tadeusz Gierzyński i Jakub Chojnacki dokładali wszelkich starań, aby Towarzystwu zapewnić rozwój i odpowiednie znaczenie.

Jednym z najważniejszych dla Towarzystwa wydarzeń w okresie powojennym było powołanie przez Zarząd TNP Komisji Badań nad Powstaniem i Rozwojem Płocka, która miała za zadanie udokumentowanie tysiącletnich dziejów naszego grodu. Z tej idei wynikła potrzeba utworzenia własnego pisma, gdzie można by zamieszczać wyniki prac badawczych. I tak w lipcu 1956 r. powstał kwartalnik „Notatki Płockie”, którego 50-lecie obchodziliśmy w ubiegłym roku.

Kiedy spogląda się z perspektywy czasu na okres powojenny, należy stwierdzić, że był on bogaty w dokonania naukowe i popularyzatorskie. Trudno wymienić wszystkie badania, sesje czy odczyty, jakie odbyły się w tym czasie. Wystarczy powiedzieć, że w siedzibie Towarzystwa w tamtym okresie wygłaszali referaty Aleksander Gieysztor,

Stanisław Herbst, Henryk Samsonowicz, Stefan Kuczyński, Janusz Odrowąż-Pieniążek, Witold Doroszewski. Z ważniejszych dokonań tego okresu wspomnieć trzeba: kolejne wydania „Dziejów Płocka”, w tym jedno pod red. Aleksandra Gieyszтора, „Sztukę Płocka” Kazimierza Askanasa, „Zbiór dokumentów i listów miasta Płocka” w opracowaniu Marii Stelli Szacherskiej, „Materiały do dziejów Ziemi Płockiej” ks. Michała Grzybowskiego, „Dzieje Gostynina i ziemi gostynińskiej” oraz „Dzieje Sierpca i ziemi sierpeckiej” pod red. Mariana Chudzińskiego, „Łęczyca. Dzieje miasta” pod red. Ryszarda Rosina, „Dzieła zebrane” Władysława Broniewskiego pod red. Feliksy Lichodziejewskiej, reprint „Ewangelii według św. Mateusza” w tłumaczeniu Stanisława Murzynowskiego, reprint „Psałterza Dawidowego” w tłumaczeniu Jakuba Wujka, czy album Goya „Kaprysy”.

Towarzystwo od początku swego istnienia zaangażowane było w ideę badań regionalnych. W celu ułatwienia kontaktu z regionem powstały oddziały terenowe TNP w Sierpcu, Łęczycy i Wyszogrodzie. Poprzez nie łatwiej dotrzeć z naszą ideą popularyzowania nauki do szerokich kręgów społeczeństwa.

Nie sposób nie wspomnieć o seminarium doktoranckim zorganizowanym przy Towarzystwie w 1970 r. Przez 30 lat prowadził je społecznie prof. Antoni Rajkiewicz. Seminarium umożliwiło kształcenie kadr dla regionu. Obecnie Seminarium prowadzi prof. dr hab. Mirosław Krajewski.

W ostatnich latach TNP zaangażowało się w budowanie nowego społeczeństwa Unii Europejskiej w przekonaniu, że wiele wartości możemy do

niej wnieść. Warto przypomnieć, że to właśnie z inicjatywy Towarzystwa Prezydent RP Aleksander Kwaśniewski rozpoczynał w Płocku swoją kampanię „Tak dla Polski”. W roku wejścia do Unii zorganizowaliśmy wiele imprez poświęconych tematyce unijnej, jak chociażby całoroczny cykl „Europa jaką lubimy”, podczas którego prezentowaliśmy wybrane kraje Unii poprzez charakterystyczne elementy kultury. Cykle to zresztą charakterystyczna forma działania TNP w ostatnich latach. W ramach obchodów 185-lecia Towarzystwa – zorganizowaliśmy w 2006 r. cykl Thesaurus – Homini i Thesaurus – Libri. Ich celem było zaprezentowanie dorobku znakomitych Członków Honorowych: prof. dr. hab. inż. Marka Dietricha, prof. dr. hab. Antoniego Rajkiewicza, prof. dr. hab. Henryka Samsonowicza i biskupa prof. dr. hab. Stanisława Wielgusa. Podczas drugiego cyklu pokazaliśmy najcenniejsze zabytki piśmiennictwa, znajdujące się w posiadaniu naszej Biblioteki im. Zielińskich, m.in. *O obrotach ciał niebieskich* Mikołaja Kopernika i *Boską Komedie* Dantego Alighieri wydaną w Brescii w 1487 r.

W roku 2006 w cyklu Sztuka tworzenia wystąpili płocki twórcy, którzy wyjaśniali istotę twórczości artystycznej oraz demonstrowali jak powstaje dzieło sztuki. W roku bieżącym cykl będzie kontynuowany. Planujemy zorganizowanie również cyklu związanego z podróżami do różnych zakątków świata.

W nawiązaniu do regionalistycznej działalności Aleksandra Macieszy w maju bieżącego roku planujemy zorganizowanie konferencji naukowej pt. *Regionalizm i edukacja regionalna*. W jej ramach wydamy książkę autorstwa najwybitniejszego znawcy tematu prof. dr. hab. Jerzego Damrosza pt. *Ojczyzna i jej regiony*. Środki na wykonanie zadania zdobyliśmy w konkursie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego na realizację zadań publicznych z zakresu nauki, edukacji, oświaty i wychowania.

Oprócz działań naukowych i popularyzatorskich dokładamy wszelkich starań, aby majątek, którym zarządzamy trwał w jak najlepszym stanie przez kolejne lata. Jako przykład podam remont siedziby Towarzystwa Naukowego Płockiego, jaki przeprowadziliśmy w latach 2004-2005 ze środków Ministerstwa Kultury. Remont polegał m.in. na osuszeniu fundamentów średniowiecznego budynku i został wy-

konany przy użyciu najnowocześniejszych technik i materiałów konserwatorskich. Konsekwentnie podajemy też konserwacji nasze inkunabuły i inne cenne dokumenty. Jednym z wielu przykładów może być pieczołowicie odrestaurowany przez Muzeum Narodowe w Warszawie dokument cechu płockich piekarzy z 1579 r.

O znaczeniu Towarzystwa Naukowego Płockiego dla Płocka i regionu oraz jego pozycji wśród tego typu organizacji świadczą odwiedzający nas znakomici goście. Na kartach księgi pamiątkowej widnieją wpisy m.in. Achille Rattiego (późniejszego papieża Piusa XI), Józefa Piłsudskiego, Ignacego Mościckiego, Ludwika Krzywickiego, generała Józefa Hallera, Tadeusza Mazowieckiego, Leszka Balcerowicza, Aleksandra Kwaśniewskiego i Lecha Wałęsy.

Spółeczny odzew na inicjatywy społecznie działającego Zarządu pozwala przypuszczać, że dzisiejsza droga Towarzystwa Naukowego Płockiego jest potwierdzeniem słuszności idei naszych poprzedników, także w nowych warunkach. Istnienie oraz działanie organizacji społecznych jest jedną z najważniejszych przesłanek dla pojawienia się społeczeństwa obywatelskiego. Organizacje te są bowiem jego istotą, stwarzając ludziom szansę aktywności. Takie możliwości daje też Towarzystwo Naukowe Płockie, które od lat działa na rzecz upowszechniania kultury i nauki. Warto też wspomnieć, że TNP w całym swoim okresie działalności zajmowało się też ochroną materialnego dziedzictwa kulturowego. W 2006 r. powołaliśmy w tym celu Fundację Odnowy Zabytków Płocka im. Bolesława Krzywoustego, która będzie miała za zadanie m.in. pozyskiwanie i gromadzenie środków finansowych na rewaloryzację za-

bytków sztuki i historii Płocka i Ziemi Płockiej oraz inicjowanie działań zwiększających atrakcyjność za-
bytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edu-
kacyjnych.

Świat, rewolucyjnie wręcz, zmienił się w ostat-
nich latach. Zmiany te dotyczą, oczywiście, również
Polski i zmuszają nas do innego rodzaju aktywno-
ści. Unia Europejska otwiera przed nami nowe moż-
liwości, pod warunkiem, że będziemy umieli znaleźć
w niej swoje miejsce. Aby to osiągnąć niezbędna
jest nauka i wiedza. Wartości te staramy się propa-
gować poprzez wszystkie nasze działania dla po-
żytku naszego regionu i całego społeczeństwa.
W tym celu wykorzystujemy, oprócz tradycyjnych, tak-
że nowoczesne środki przekazu, jak np. Internet.
Zachęcam do odwiedzenia strony www.tnp.org.pl,
gdzie znajdziemy m.in. katalogi on-line, pełnoteksto-
we, elektroniczne wersje najcenniejszych książek,

zdjęć i dokumentów. Digitalizację zbiorów,
zapoczątkowaną w 2002 r., uważam za je-
den z największych sukcesów w ostatnim
okresie. Dzięki temu procesowi do postaci
elektronicznej sprowadzono prawie 6 000
jednostek. Warto w tym miejscu powiedzieć
o wydanej w wersji elektronicznej „Encyklo-
pedii Kościelnej” Michała Nowodworskiego
– 32 tomy na 1 płycie dvd.

Drukowane od 1968 r. Sprawozdania
z działalności Towarzystwa Naukowego
Płockiego pokazują skalę zrealizowanych
przedsięwzięć w ostatnim – prawie czter-
dziestoletnim – okresie. I tak na przykład
w Bibliotece im. Zielińskich obsłużono
660 tysięcy czytelników i udostępniono im
2 miliony książek. (Gdyby ustawić te książ-
ki w rzędzie i przyjąć, że średnia grubość
grzbietu wynosi 5 cm, to rząd ten miałby
100 km długości) Wydawnictwo TNP wy-
dało prawie 40 tysięcy arkuszy wydawni-
czych. Udało nam się też zorganizować
prawie 200 sesji i konferencji naukowych
oraz około 400 wystaw. Oczywiście oprócz
tego członkowie TNP prowadzili swoją
działalność w sekcjach, uczestniczyli w róż-
nych przedsięwzięciach naukowych oraz
w życiu społecznym miasta i regionu.

Każda rocznica istnienia naszego sto-
warzyszenia skłania do zadumy nad histo-
rią, ale przede wszystkim do zastanowienia się nad
jego przyszłością. Dokonania poprzedników, któ-
rzy w swoich czasach wyznaczali kierunki działa-
nia korporacji uczą pokory, ale i nieustannie mobi-
lizują obecny Zarząd i wszystkich członków do się-
gania po nowe rozwiązania.

Na zakończenie chciałbym zwrócić Państwa
uwagę na jedną z podstawowych wartości, dzięki
której Towarzystwo Naukowe Płockie trwa od pra-
wie dwóch wieków. Tą wartością jest jedność. Zgod-
nie ze słowami naszego ostatniego Statutu: Towa-
rzystwo jednoczy ludzi chcących pracować dla ogólnego
dobra. Nasi członkowie reprezentują różne
opcje światopoglądowe, polityczne oraz kulturowe,
co potrafiliśmy wykorzystać w prawie dwustuletniej
historii. Dzięki tolerancji – która jednoczy członków
naszej korporacji od zarania – łatwiej nam pełnić
misję ku pożytkowi publicznemu.

SZKOLNICTWO MUZYCZNE W PŁOCKU W OKRESIE MIĘDZYWOJENNYM

Szkoły muzyczne w okresie międzywojennym realizowały dwie funkcje – przygotowywały profesjonalnych muzyków i spełniały zadania umuzykalniające. Placówki profesjonalne kształciły przyszłych muzyków w oparciu o specjalistyczne programy. Zadaniem szkół specjalistycznych było przygotowanie do dalszych studiów muzycznych oraz kształcenie przyszłych nauczycieli i muzyków orkiestrowych. Kierunek zawodowy przeznaczony był dla tych, którzy z edukacją muzyczną wiąжали wybór profesji. Drugi kierunek kształcenia – amatorski miał za zadanie pogłębiać zamiłowanie do muzyki i stanowić formę wychowania estetycznego. Zadaniem większości szkół było, choćby w stopniu elementarnym, zapoznanie z muzyką i zachęcenie uczniów do jej dalszego poznawania.

Od samego początku swego istnienia szkoły artystyczne nie zawężyły swej funkcji do zadań dydaktycznych, spełniały ważną rolę kulturotwórczą, polegającą na inspirowaniu i integrowaniu różnych zamierzeń oraz inicjatyw artystycznych i kulturalnych. Wokół szkół artystycznych koncentrowało się wówczas życie kulturalne. Organizowały one życie artystyczne i umożliwiały uczniom wszechstronny rozwój muzyczny. Realizowały zadania upowszechniające, prowadziły bogatą działalność koncertową. W szkołach tych szczególną opieką otaczano zespoły: chóry, orkiestry i zespoły kameralne. Należy zaakcentować, iż placówki te były niezmiernie ważnym elementem systemu powszechnej edukacji muzycznej i obok zadań profesjonalnych w wielkim stopniu spełniły również cele upowszechniania i uprzystępniania muzyki.

W okresie międzywojennym istniała w Płocku Biskupia Szkoła Organistowska, placówka z uprawnieniami średniej szkoły muzycznej. Szkoła ta wywarła olbrzymi wpływ na kształt edukacji muzycznej w Płocku. Skupiła profesjonalnych, znakomitych pedagogów, kształciła w oparciu o najlepsze programy i prowadziła aktywną działalność upowszechniającą w dziedzinie muzyki. Przez cały okres dwudziestolecia międzywojennego podejmowano także w Płocku wielokrotne próby utworzenia podstawowej szkoły muzycznej. Z inicjatywami takimi występowały miejscowe stowarzyszenia muzyczne i muzycy-pedagodzy.

Jedną z pierwszych prób utworzenia w Płocku szkoły muzycznej podjęło w 1918 r. Towarzystwo Muzyczne „Harfa”. Władze Towarzystwa wystąpiły z projektem organizowania lekcji muzyki i śpiewu dla członków stowarzyszenia. Postanowiono, iż lekcje te odbywać się będą 2 razy w tygodniu, w poniedziałki i czwartki¹. Zajęcia odbywały się początkowo w dotychczasowej siedzibie Towarzystwa przy ul. Tumskiej 16. Z dniem 1 lipca przeniesiono siedzibę „Harfy” do lokalu przy ul. T. Kościuszki 7,

tam w zdecydowanie bardziej sprzyjających warunkach kontynuowano rozpoczętą wcześniej działalność edukacyjną².

Wkrótce wzbogacono ofertę edukacyjną, kształcenie uzupełniono o naukę śpiewu, gry na fortepianie, skrzypcach, mandolinie, gitarze i domrze. Położono szczególny nacisk na potrzebę wszechstronnego rozwijania wiedzy muzycznej, dlatego zorganizowano dodatkowo lekcje teorii muzyki, harmonii, kształcenia słuchu i ćwiczenia pamięci muzycznej. Klasę fortepianu, śpiewu zbiorowego oraz naukę harmonii objął miejscowy muzyk Stanisław Grabowski. Nauczycielem gry na skrzypcach, zasad muzyki i kształcenia słuchu został W. Guttmeyer. Klasę mandoliny, domry i gitary objął wszechstronnie wykształcony, płocki muzyk Karol Kroppe³. Kierownictwo chóru mieszanego powierzono Stanisławowi Tomaszowi Grabowskiemu, kierownictwo orkiestry kameralnej objął Wacław Guttmeyer, opiekunem artystycznym zespołu mandolinistów został Karol Kroppe. Zajęcia muzyczne odbywały się codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt, lekcje i próby trwały od godziny 20 do 22⁴.

W następnych miesiącach kontynuowano rozpoczętą działalność edukacyjną i koncertową⁵, jednak zachowane informacje na ten temat są skromne. Należy domniemywać, iż działalność „Harfy” kontynuowana była w latach 1919-1920, a w okresie późniejszym Towarzystwo uległo rozwiązaniu. Można postawić hipotezę, iż z pewnością na przeszkodzie w dalszym rozwoju „Harfy” stała trudna sytuacja polityczno-ekonomiczna Polski oraz fakt powstania i rozwinięcia działalności muzycznej w Płocku przez inne stowarzyszenia. Należy podkreślić, iż jakkolwiek Towarzystwo Muzyczne „Harfa” istniało krótko, to jednak przedstawiło interesującą ofertę programową i edukacyjną. W trudnym okresie powstawania państwowości było instytucją społeczną, która integrowała środowisko artystyczne i podjęła działania w kierunku wychowania muzycznego społeczeństwa.

Z kolejną inicjatywą utworzenia szkoły muzycznej wystąpiło Towarzystwo Muzyczne „Lira”, istniejące w latach 1920-1924. Stowarzyszenie spełniało ważne funkcje edukacyjne oraz rozwijało bogatą i różnorodną działalność muzyczną. Pierwsza informacja na temat organizowania przez Towarzystwo Szkoły Muzycznej pojawiła się w miejscowej prasie w styczniu 1922 r. Początkowo ograniczono się do otwarcia klasy śpiewu, nauczanie śpiewu powierzono cenionemu i wysoko wykwalifikowanemu śpiewakowi – Nollemu⁶. Opiekun klasy śpiewu Nolle – Kudrjawcew był uczniem znanych polskich i włoskich pedagogów i wokalistów: Aleksandrowicza i Aleksandra Myszugi oraz pełnił wcześniej funkcję korepetytora w słynnej szkole śpiewu A. Brogkiego w Medio-

lanie⁷. W prowadzonej w Płocku klasie wokalne Nolle osiągnął wysoki poziom, wykształcił grupę dobrych śpiewaków. Do klasy śpiewu uczęszczało już w okresie początkowym około 10 uczniów⁸, informacje na temat ilości uczniów w późniejszym okresie nie są znane. Program nauczania śpiewu w szkole obejmował m.in.: impostację, kształcenie głosu metodą włoską, przygotowanie do występów koncertowych i operowych oraz naukę języka włoskiego. W kwietniu 1922 r. rozszerzono ofertę edukacyjną szkoły, ogłoszono zapisy do klasy śpiewu, skrzypiec i fortepianu. Nieznane są nazwiska wszystkich nauczycieli, wiadomo, iż klasę fortepianu powierzono znanej w Płocku pianistce – Stanisławie Żencykowskiej⁹. Zainteresowanie kształceniem muzycznym w Płocku było znaczne, czego dowodem był duży odzew społeczny na propozycję edukacyjną „Liry”. Z chwilą powstania placówki zapisało się do niej przeszło stu kilkunastu słuchaczy¹⁰. Zajęcia lekcyjne odbywały się w siedzibie Towarzystwa przy ul. Kolegialnej 10¹¹. Z nieznanых powodów nie doszło do rozwinięcia działalności szkoły i po stosunkowo krótkim okresie istnienia placówka ta przestała funkcjonować.

W okresie dwudziestolecia międzywojennego również Płockie Towarzystwo Muzyczne wielokrotnie podejmowało próby utworzenia szkoły muzycznej. Jedną z pierwszych tego typu inicjatyw miała miejsce w 1925 r., wysunięto wówczas projekt utworzenia przy Towarzystwie szkoły muzycznej¹². Zamierzano realizować nauczanie w zakresie gry na: skrzypcach, fortepianie i wiolonczeli. Kadre pedagogiczną szkoły mieli tworzyć najwybitniejsi płoccy muzycy. Dążeniem władz Towarzystwa było, ażeby kształcenie w szkole zrównano z edukacją w innych polskich placówkach tego typu. Podstawy organizacyjne funkcjonowania placówki były dobre, jednak z nieznanых powodów nie doszło do jej utworzenia. Towarzystwo podejmowało jednak kolejne działania w celu edukacji muzycznej społeczeństwa. W 1927 r. zorganizowano lekcje śpiewu solowego pod kierunkiem artystki śpiewaczki prof. Lucyny Brusendorffowej z Warszawy¹³. W 1931 r. podjęto kolejną próbę utworzenia placówki edukacji muzycznej. Nawiązano kontakt z władzami Wyższej Szkoły Muzycznej im. F. Chopina w Warszawie i przystąpiono do tworzenia w Płocku filii szkoły warszawskiej. Postanowiono, iż kadra pedagogiczna szkoły będzie składać się z wykwalifikowanych płockich muzyków. Zgodnie z ustaleniami zespół pedagogiczny został starannie dobrany w ten sposób, by kwalifikacje nauczycielskie były zgodne z wymogami szkoły warszawskiej. Zarówno praca dydaktyczna jak i program nauczania podlegały kontroli profesorów szkoły warszawskiej. W zakresie nauczania gry na fortepianie obowiązki kontrolne pełnił Józef Śmidowicz. Funkcję opiekuna merytorycznego klasy skrzypiec pełnił Michałowicz. Na podstawie porozumienia zawartego pomiędzy Płockim Towarzystwem Muzycznym i Wyższą Szkołą Muzyczną im. Fryderyka Chopina w Warszawie ustalono, iż absolwenci płockiej szkoły będą przyjmowani bez egzaminów do Wyższej Szkoły Muzycznej w Warszawie¹⁴. Pomimo faktu, iż podstawy organizacyjne placówki były bardzo

dobre, to jednak szkoła nie rozwinęła szerszej działalności i po krótkim okresie funkcjonowania została zamknięta. Pomimo trudności władze Towarzystwa podejmowały kolejne inicjatywy edukacyjne. W 1933 r. zorganizowano cykl lekcji śpiewu, poprowadził je znany muzyk, absolwent Konserwatorium Muzycznego w Warszawie – Marcei Karczemny. Nauka śpiewu prowadzona była w sposób teoretyczny i praktyczny, głównie według metody włoskiej. Zajęcia odbywały się dwa razy w tygodniu¹⁵. Inicjatywa ta spotkała się z żywym oddźwiękiem w środowisku płockim, umożliwiła doskonalenie wokalne pod kierunkiem cenionego w Płocku specjalisty. Lekcje spełniły swoją funkcję edukacyjną, wspierały znacznie proces selekcji i doskonalenia artystycznego członków płockich chórów. Spośród działań Towarzystwa w zakresie nauczania muzyki na uwagę zasługuje także kurs gry skrzypcowej, zorganizowany w 1934 r. W zajęciach pod kierunkiem Faustyna Piaska uczestniczyło 10 osób¹⁶. Pomimo wielokrotnych inicjatyw Płockiego Towarzystwa Muzycznego, nie udało się utworzyć w Płocku w okresie międzywojennym dłużej funkcjonującej instytucji kształcenia muzycznego szczebla podstawowego.

Z inicjatywą utworzenia szkoły muzycznej wystąpił Klub Artystyczny Płocczan, istniejący w latach 1931–1939. Z dużą satysfakcją odnotowano w Płocku fakt utworzenia staraniem KAP-u Szkoły Muzycznej w 1933 r. W miejscowej prasie pisano: „(...) W mieście mającym tyle szkół, w Płock, kulturę muzyczną krzewić trzeba systematycznie, a jedyną ku temu drogą, to odpowiednio postawione szkoły”¹⁷. Funkcję dyrektora szkoły i nauczanie gry skrzypcowej powierzono Helenie Zarzyckiej – prof. Konserwatorium Muzycznego w Warszawie. Klasę fortepianu objęła wybitna miejscowa pianistka – Janina Grabowska. Nauczycielem teorii muzyki został znany płocki muzyk ks. Kazimierz Starościński, który objął również klasę śpiewu chóralnego¹⁸. Nauczycielem teorii został znany w środowisku płockim muzyk – Feliks Wiesenberg. Program szkoły obejmował 3 kursy: przygotowawczy – dla dzieci od 6 do 12 lat; niższy i średni – odpowiadające takimże kursom konserwatorium¹⁹. Plany organizatorów obejmowały, obok istniejących klas, utworzenie również klasy śpiewu solowego, którą miał objąć prof. Henryk Miller – artysta Opery Poznańskiej, Lwowskiej i Warszawskiej oraz klasy wiolonczeli, którą miał prowadzić prof. Antoni Muczyński. Ostatecznie nie doszło do utworzenia tych klas. Z chwilą powstania szkoły zgłosiło się 20 uczniów, większość zapisała się do klasy fortepianu. Szkole istniała zaledwie rok, przyczyną jej zamknięcia były trudności finansowe. Placówka ta utrzymywała się bowiem wyłącznie z wpłat uczniowskich, nie korzystając z żadnych subwencji oświatowych. Uczniowie uiszczali opłaty zwykle bardzo nieregularnie, na skutek czego dalszy rozwój szkoły stał się niemożliwy. Należy nadmienić, iż nauczyciele szkoły pracowali przez rok bezinteresownie, nie pobierając honorarium²⁰. Szkoła mieściła się w lokalu Klubu, który użyczył bezpłatnie swych pomieszczeń fortepianu na potrzeby szkoły.

Cenną inicjatywą na gruncie lokalnym w zakresie upowszechniania sztuki muzycznej była pedagogiczna działalność

talność Janiny Grabowskiej-Kuczewskiej. Artystka ta, posiadająca gruntowne przygotowanie muzyczne, uzyskane w Polsce i za granicą, prowadziła niezwykle ożywioną działalność koncertową i pedagogiczną. W okresie międzywojennym organizowała w Płocku lekcje gry fortepianowej. Stworzyła znakomitą klasę fortepianu, prezentującą wysoki poziom artystyczny. Pierwsze doniesienia prasowe o koncertach publicznych uczniów J. Grabowskiej pochodzą z dnia 14 czerwca 1929 r. Lokalna krytyka bardzo przychylnie oceniała ówczesną pracę pedagogiczną nauczycielki. Pisano, iż jest ona obdarzona niepospolitymi zdolnościami w kierunku pedagogiki muzycznej i cechuje ją duża precyzja w interpretacji utworów, dostrzegana w starannym wykończeniu szczegółów. Spośród uczniów, prezentujących się podczas inauguracyjnego występu, wyróżniano: Paciorkowskiego, Koźlakowską, Skupieńską, Ilińskiego²¹.

Kolejne popisy uczniów klasy fortepianu Janiny Grabowskiej cieszyły się również dużym powodzeniem i uznaniem środowiska. Doceniano umiejętności dydaktyczne nauczycielki, wyróżniano jej metodę pedagogiczną. „Dziennik Płocki” z czerwca 1931 r. po jednym z koncertów donosił: „(...) ujawniła się w całej pełni metoda nauczania p. Grabowskiej, zwracająca dużą uwagę na staranność i precyzję wykonania oraz na wybór odzwierciedlanych kompozycji z uwzględnieniem najlepszych wzorów klasycznych już w pierwszym roku nauczania”²². Pogląd taki potwierdza szczegółowa analiza programu koncertów, która wskazuje na opieranie się na wartościowym, z punktu widzenia metodycznego, repertuarze. Wykonywano utwory m.in.: Fryderyka Chopina, Franciszka Liszta, Ludomira Różyckiego, Józefa Haydna, Wolfganga Amadeusza Mozarta, Edvarda Griega, Carla Czernego, Ignacego Jana Paderewskiego, Feliksa Mendelssohna, Ludwika van Beethovena i Maurycego Moszkowskiego. W programach występów znajdujemy trudne i skomplikowane utwory, wymagające znacznego zaawansowania technicznego. W repertuarze uczniów Janiny Grabowskiej odnaleźć można tak ambitne i wartościowe pozycje, jak m.in.: Zygmunt Stojowski – *Prząśniczka*, Wolfgang Amadeusz Mozart – *Fantazja d-moll*, Maurycy Moszkowski – *Taniec hiszpański na 4-ręce*, Ludwik van Beethoven – *Sonata Patetyczna - c-moll op. 13*, Fryderyk Chopin – *Walc e-moll*, Ignacy Jan Paderewski – *Menuet G-dur*, Fryderyk Chopin – *Polonez A-dur*, Ignacy Jan Paderewski – *Krakowiak*, Osborn – *Fantazja na tematy Verdiego*, J.S. Bach – *Allegro molto*.

Nauczycielka organizowała zazwyczaj 3 kursy kształcenia. Etapem wstępnym nauki był kurs przygotowawczy, po nim następowały kursy: niższy i średni²³. Uczniowie klasy fortepianu wywodzili się z płockich szkół powszechnych i średnich. Na podstawie relacji prasowych możliwe jest ustalenie części nazwisk uczniów J. Grabowskiej. Do grupy tej należeli m.in.: Mazowiecka, Kalinowska, Paciorkowski, Koźlakowska, Iliński, Iwanowska, J. Zwierzchowski, Rapacki, Kacperski, Wilewski, M. Skupieńska, W. Mossakowska, D. Lipkówna, K. Lipkówna, J. Cziembło, R. Nowotnówna, S. Brzezińska, A. Olszań-

ski, H. Kłosiński, H. Kawecka, J. Cichocki, J. Brzezińska, J. Pieńkow, I. Blizińska²⁴.

W latach 1921-1924 prywatnych lekcji muzyki w zakresie gry fortepianowej udzielał znakomity artysta rosyjski Aleksander Chmurowski, nauczał także w szkole muzycznej Towarzystwa „Lira”²⁵. A. Chmurowski pochodził z Petersburga, w Płocku znalazł się przypadkowo. Po wojnie polsko-bolszewickiej trafił do obozu internowanych w Płocku, razem z armią gen. Bałachowicza. Przebywając w mieście, włączył się w jego życie artystyczne. Wielokrotnie prezentował się publicznie, zagrał kilkanaście koncertów, które gromadziły liczną widownię. Jego występy cieszyły się dużym uznaniem, były prawdziwymi wydarzeniami artystycznymi. W płockiej prasie pisano: „(...) Grę p. Chmurowskiego cechuje niezwykła swoboda i wysoce rozwinięta, nadé wszystko zaś silny ton uczuciowy, dający się zauważyć czy to w odegraniu własnych utworów, czy też w interpretacji innych kompozytorów”²⁶. Wysoko oceniano także jego predyspozycje pedagogiczne. Najbardziej znaną jego uczennicą w Płocku była 9 letnia – C. Wołkogonienko, która występowała z sukcesami na koncertach nauczyciela²⁷.

Cenną inicjatywą edukacyjną okresu międzywojennego w Płocku było Studium Śpiewu Solowego, istniało ono w latach 1923-1928. Organizatorem studium i nauczycielem klasy śpiewu był prof. Nolle. Pedagog ten posiadał dobre przygotowanie zawodowe, studiował śpiew u tenora Aleksandra Myszugi, a karierę pedagogiczną rozpoczynał pod kierunkiem Brogi’ego²⁸. Zajęcia odbywały się w mieszkaniu nauczyciela – Stary Rynek 10 m 10²⁹. Nauka w studium uwzględniała emisję i impostację głosu. Pedagog uważał, iż praca w tym kierunku umuzykalnia, wzbogaca technikę śpiewaczą i doskonali materiał głosowy studiujących³⁰. Praca pedagogiczna prof. Nolle’go spotykała się z dużą aprobatą środowiska, pisano: „*Studjum śpiewu prof. Nolle’go zdołało zjednać sobie powszechne uznanie, wykształciło bowiem już spory zastęp śpiewaków, przyczyniając się w ten sposób do rozwoju kultury muzycznej w mieście (...)*”³¹. Studium organizowało systematycznie popisy uczniów, które umożliwiały sprawdzenie postępów wokalnych i dawały możliwość publicznego pokazu. Udział w tych koncertach brali, obok słuchaczy studium, również uznani wokaliści i instrumentalisci spoza Płocka, głównie z Warszawy³². Koncerty studium cieszyły się dużym powodzeniem, gromadziły liczne rzesze miłośników śpiewu i muzyki. W lokalnej prasie informowano często o organizowanych koncertach. Na podstawie tych jedyńskich zachowanych relacji możliwe jest odtworzenie programu kształcenia i części nazwisk słuchaczy studium. Program obejmował repertuar operowy, arcydzieła muzyki wokalne XVII i XVIII wieku, dawne i nowe pieśni żołnierskie, pieśni polskie i utwory religijne. Wykonywano m.in. utwory: Charlsa Gounoda, Stanisława Niewiadomskiego, Faustyna Piaska, Wolfganga Amadeusza Moniuszki, Pietro Mascagniego, Ryszarda Wagnera, Giuseppe Verdiego, Piotra Czajkowskiego, Gaetano Donizettiego. Spośród uczniów studium na szczególne wyróżnienie, zdaniem prasy, zasługiwała Bocheńska. Odznaczała się ona du-

żymi umiejętnościami technicznymi, śpiewała ze swobodą „*nader umiejętnie rozporządzając dynamiką swego niewielkiego, lecz bardzo sympatycznego sopranu*”³³. Pochlebnie pisano także o S. Staszewskiej, którą cechowała „*subtelność w wykonaniu i zrozumieniu ducha utworu*” oraz o C. Maciejowskiej, Z. Kramkowskiej³⁴. Uznanie miejscowej krytyki spotykały także występy barytona – Zeligmana, głosu o dobrym brzmieniu i wyrazistej dykcji oraz tenora – Sochaczewskiego, obdarzonego znaczną skalą głosu³⁵.

Dopełnieniem wymienionych form edukacji muzycznej były także lekcje prywatne. Prywatnych lekcji gry na fortepianie udzielała w 1934 r. Marjenstrassowa, absolwentka Wyższej Szkoły Muzycznej im. F. Chopina w Warszawie. Lekcje odbywały się przy ul. Kolegialnej 10 m 1³⁶. Prywatnych lekcji gry skrzypcowej udzielał w Płocku w 1935 r. W. Rączkowski. Lekcje odbywały się przy ul. Dominikańskiej 2 m 12³⁷.

Instytucją o szczególnym znaczeniu dla edukacji muzycznej w Płocku była Biskupia Szkoła Organistów. Szkoła rozpoczęła działalność w 1917 r. i funkcjonowała nieprzerwanie do 1939 r. Była w okresie dwudziestolecia międzywojennego jedyną w Płocku placówką średniego stopnia edukacji muzycznej. Szkoła realizowała zarówno zadania profesjonalne, jak i funkcje popularyzatorskie, prowadząc ożywioną działalność koncertową, adresowaną głównie do młodzieży szkolnej. Część absolwentów szkoły rozpoczęła zawodową pracę w charakterze organistów i nauczycieli, część kształciła się dalej w konserwatoriach muzycznych. Szkoła wypełniła ważne zadania upowszechniania kultury, skupiła znakomitą kadrę dydaktyczną i zainicjowała wiele działań edukacyjnych w Płocku.

Powstanie placówki poprzedziła ożywiona dyskusja płockiego duchowieństwa na łamach płockiej prasy. Duchowieństwo domagało się utworzenia profesjonalnej szkoły, która zapewni należytą edukację muzyczną i wypełni zadania wychowania w kulturze. W 1916 r. ks. Adam Pęski, profesor Seminarium Duchownego w Płocku, w artykule zamieszczonym w „Miesięczniku Pastorskim Płockim” zatytułowanym *W pałacej sprawie organistów*, zwrócił uwagę na potrzebę utworzenia w Płocku szkoły kształcącej organistów. Podkreślał, że dobrze przygotowanych zawodowo organistów diecezja albo wcale nie posiada, albo ma ich w niewystarczającej liczbie. Apelowal: „*Szkoły nam tedy organistów trzeba, szkoły specjalnej z internatem, z troskliwą nad kandydatami opieką. Szkoły, w której by dbano nie tylko o fachowe wykształcenie organistów, ale i o ich moralne usposobienie*”. Zwracał się do specjalistów w zakresie muzyki kościelnej oraz do duchowieństwa diecezji o zabranie głosu w tej sprawie. Apel ks. A. Pęskiego wywołał zamierzony efekt i już w następnym roku, w styczniowym numerze „Miesięcznika Pastorskiego Płockiego” głos zabrał ks. Józef Górnicki z Imielnicy³⁸. Podjął myśl ks. A. Pęskiego, zwracając uwagę na pilną potrzebę utworzenia specjalnej szkoły kształcącej organistów. Argumentował, że kwestia ta jest łatwa do przeprowadzenia i nie wymaga szczególnych zabiegów organizacyjnych. Przedsta-

wił nawet konkretny plan realizacji tego projektu, omówił w zarysie przybliżony schemat działalności szkoły i ewentualny program nauczania. W następnym, lutowym numerze „Miesięcznika”, w sprawie szkoły wypowiedział się ks. Józef Antoniak³⁹, ówczesny profesor śpiewu w Seminarium Duchownym oraz dyrygent chóru katedralnego. Pełnione w diecezji funkcje sprawiały, że głos księdza J. Antoniaka posiadał szczególne znaczenie. Autor polemizował z wcześniejszymi opiniami. Podzielał wprawdzie w wielu kwestiach poglądy księży, ale i zwracał uwagę na wiele nowych, nie poruszanych przez nich zagadnień. Podkreślał konieczność utworzenia szkoły z czteroletnim programem nauczania. Wskazywał ponadto, że zakres kształcenia powinien obejmować nauczanie przedmiotów muzycznych oraz religię, język polski, łacinę i arytmetykę. Uważał za niezbędne utworzenie przy szkole internatu, który ułatwiłby pracę wychowawczą szkoły. Realizację szczytnych zamierzeń odkładał jednak, ze względu na trudną sytuację ekonomiczną i polityczną Polski, do czasu zakończenia wojny⁴⁰. Dyskusję na łamach płockiej prasy uważnie śledził bp Antoni Nowowiejski, życzliwie nastawiony do projektu powstania szkoły i dostrzegający potrzebę istnienia takiej placówki w diecezji. Ks. biskup zwrócił się do władz okupacyjnych, w osobie miejscowego landrata, którym był w tym czasie Malenkrot, o zezwolenie na założenie szkoły organistowskiej w Płocku i zlokalizowanie jej w gmachu pobenedyktynskim, znajdującym się naprzeciwko katedry. Naczelnik powiatu „Der Kaiserlich Deutsche Kreisschef für die Kreise Plock”, w piśmie z dnia 21 sierpnia 1917 r. sygnowanym I. Nr II 977/17 wyraził swoją zgodę. W dniu 27 sierpnia 1917 r. ks. biskup powołał ks. Józefa Antoniaka na stanowisko dyrektora nowo utworzonej szkoły. Ks. dyrektor otrzymał wraz z nominacją i projektem programowym, pomoc finansową na niezbędne zaopatrzenie szkoły. W niedługim czasie, już we wrześniu ks. biskup powiadomił duchowieństwo diecezjalne o powstaniu szkoły i prosił o duchowe i materialne wsparcie. Reakcja duchowieństwa była nadzwyczaj przychylna. Wiele parafii udzieliło wsparcia finansowego nowej instytucji. Dzięki udzielonej pomocy, można było wyposażyć szkołę w fortepiany, inne instrumenty muzyczne oraz niezbędne pomoce dydaktyczne. Wkład duchowieństwa i społeczności parafialnych został zauważony. Numery Miesięcznika Pastorskiego Płockiego z lat 1918-1919, obok szczegółowego przedstawienia ofiarności parafii i poszczególnych księży, zamieściły także podziękowania dyrekcji szkoły za udzieloną pomoc⁴¹.

Ustalono warunki przyjęcia. Postanowiono przyjmować do szkoły kandydatów, którzy ukończyli 13 lat. Wymagano świadectwa ukończenia szkoły elementarnej, a w przypadku nie posiadania takiego dokumentu, sprawdzano opanowanie umiejętności czytania, pisanie i liczenia. Wymagano ponadto świadectwa, wystawionego przez właściwego proboszcza, zaświadczonego o moralności kandydata. Za priorytetowe zadanie uznano, obok kształcenia muzycznego, wychowanie uczniów na przykładnych katolików i obywateli. Nauka w szkole miała trwać 4 lata. Program nauczania objął obok pierw-

szopanowych przedmiotów muzycznych, także: religię, liturgikę, język polski, łacinę, arytmetykę, historię powszechną i historię Polski, geografę, podstawowe wiadomości z agronomii i sadownictwa. W celu ułatwienia kształcenia, jak i ze względu na potrzebę realizowania zadań wychowawczych, utworzono przy szkole internat, którego działanie określono odpowiednim regulaminem⁴².

Pierwsze egzaminy wstępne przeprowadzono 24 września 1917 r. W ich wyniku przyjęto na pierwszy rok 7 uczniów. Pierwszego października, Mszą św., odprawioną przez ks. dyrektora J. Antoniaka w kościele katedralnym w Płocku, nastąpiła inauguracja szkoły, jednej z pierwszych tego typu placówek w Królestwie Polskim⁴³. W pierwszym roku nauczania kształcono w oparciu o wybrane przedmioty z wcześniej przyjętego programu. Ramowy plan tygodniowy zakładał, spośród przedmiotów muzycznych, realizację m.in.: 2 godzin śpiewu, 2 godzin gry fortepianowej, 1 godziny teorii muzyki. Na lekcje języka polskiego przeznaczono – 2 godziny, zaś na religię, łacinę i arytmetykę po – 1. Oprócz tego, wychowankowie sposobili się do praktycznych zajęć organistowskich, służyli do mszy w katedrze, śpiewali w chórze katedralnym⁴⁴.

Pierwszy rok szkolny zakończono uroczystością 22 czerwca 1918 r. Spotkanie zgromadziło członków kapituły oraz gości świeckich. Uczniowie prezentowali swoje umiejętności w zakresie gry na fortepianie oraz odśpiewali fragmenty mszy Mitterer'a *De virginibus* i piękną 4-głosową pieśń F. Skraupa *Skąd pieśni te*. Recenzje po pierwszym koncercie były bardzo pozytywne, pisano: *...usłyszeliśmy wybornie poprowadzoną klasę śpiewu religijnego przez ks. Dyrektora i klasę fortepianową przez p. dr-wą Żenczykowską -Dudzińską, która doszła do zdumiewających rezultatów w swej pracy*⁴⁵. Osiągnięte rezultaty kształcenia ocenił organista katedralny Benedykt Sianko, który przyznał, iż uczniowie mimo krótkiego okresu kształcenia, niejednokrotnie prezentowali już wyższe umiejętności niż niejeden praktykujący w parafii organista⁴⁶.

Po odzyskaniu niepodległości państwowej Szkoła Organistowska, dzięki staraniom ks. dyrektora J. Antoniaka, uzyskała koncesję władz polskich na dalsze prowadzenie pismem Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 2 lipca 1918 r. N: 514/30⁴⁷. Szkoła, podobnie jak i inne placówki, otrzymała prawo do odroczenia uczniów od służby wojskowej oraz umożliwiła im korzystanie z 50% zniżki kolejowej⁴⁸. U progu drugiego roku istnienia szkoły ustalono, że oprócz przedmiotów już wykładanych, na kursie drugim i następnych uczniowie zaznajamiać się będą z historią ojczystą i powszechną, z literaturą rodzimą, a także zasadami prowadzenia kancelarii. Ponadto wykładane będą przedmioty nauczające prowadzenia ksiąg rachunkowych oraz warzywnictwa, sadownictwa i pszczelarstwa⁴⁹.

Następne lata to w historii szkoły trudny okres. Zmniejszeniu uległa liczba uczniów, dotychczasowe roczniki zostały zdekompletowane, pojawiły się wyraźne problemy finansowe. Główną przyczyną trudności była złożona

sytuacja polityczna i międzynarodowa, w jakiej znalazła się Polska. Mimo zmniejszenia się liczby uczniów, z których prawie połowa została powołana do wojska, szkoła zajęć swych nie przerwała, a personel pedagogiczny, pracując prawie bezinteresownie, mógł się poszczycić coraz lepszymi rezultatami kształcenia. Popis, który kończył drugi rok kształcenia, pokazał postępy uczniów. Poprawnie śpiewał chór męski, uczniowie prezentowali swe umiejętności w grze na fortepianie, wykonywali m. in. sonaty L. van Beethovena⁵⁰. Szkoła mimo trudnej sytuacji zewnętrznej rozwijała się dobrze. W roku szkolnym 1919/1920 uczniów było 17, wykazali oni prawidłowe postępy w nauce i praktyce muzycznej. Podczas koncertu kończącego kolejny rok działalności szkoły, chór szkolny wykonał *Kyrie* z mszy *De Angelis* oraz dwugłosowe *Kyrie* Griesbachera. Śpiewano również m.in. *Pozdrowienie* *Tatr* Zygmunta Noskowskiego, do tekstu Kazimierza Tetmajera⁵¹.

W następnych latach zespół nauczycielski konsekwentnie realizował program kształcenia. Powoli powiększał się też w szkole, dzięki ofiarności duchowieństwa diecezjalnego, niezbędny sprzęt muzyczny. W 1922 r. *Miesięcznik Pastorski Płocki* donosił, iż końcoworoczny koncert uczniów szkoły, który odbył się w katedrze płockiej, był prawdziwą uczcą artystyczną. Wspaniale prezentowały się chóry, śpiewające chorał gregoriański i inne utwory muzyki kościelnej⁵². Obok występów chóralnych zaprezentowali się także absolwenci w popisach organowych, wykonali utwory: Jana Sebastiana Bacha, Augusta Freyera, Johanna Adolfa Hasse i Wiltberga⁵³. Szkoła rozwijała się i funkcjonowała pomyślnie, pomimo braku wsparcia ze strony władz ministerialnych oraz świeckiego ogółu. Stopniowo zwiększała się także liczba uczniów. W roku szkolnym 1923/1924 szkoła liczyła 24 słuchaczy⁵⁴, w 1925/1926 – 30 uczniów⁵⁵.

Śmierć ks. dyrektora Józefa Antoniaka w 1926 r. sprawiła, że szkoła znalazła się w poważnym kryzysie. Zabrakło bowiem człowieka głęboko oddanego sprawie kształcenia, poświęcającego całą energię kierowanej placówce. Po zgonie dyrektora obowiązek prowadzenia szkoły wziął na siebie jego nieodłączny współpracownik ks. prałat Adam Pęski, który zatwierdzony został na tymczasowego dyrektora pismem Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 21 października 1926 r. sygnowanym numerem: Nr L.M. 3403. Ks. A. Pęski był gorącym miłośnikiem muzyki i człowiekiem głęboko oddanym sprawom szkoły, choć nie posiadał specjalistycznego przygotowania muzycznego. Za pilne zadanie uznał więc znalezienie i pozyskanie dla szkoły fachowego kierownika, posiadającego odpowiednie wykształcenie muzyczne⁵⁶.

Jego starania przyniosły wkrótce spodziewany efekt. W porozumieniu z W. Ratuszyńskim, prezesem Kolegium Organistów Chórmistrzów w Polsce, udało się znaleźć odpowiedniego kandydata⁵⁷. Dyrektorem szkoły został Marceli Karczemny, a ks. A. Pęski został mianowany Delegatem Biskupim do spraw Szkoły Organistowskiej⁵⁸. Nowy dyrektor otrzymał nominację 16 lutego 1927 r. Z chwilą objęcia przez niego obowiązków nastąpiło znaczne oży-

Marceli Karczemny – dyrektor Biskupiej Szkoły Organistowskiej

wienie działalności szkoły. Marceli Karczemny – absolwent Konserwatorium Muzycznego w Warszawie, pełnił również obowiązki profesora śpiewu w Seminarium Duchownym oraz organisty i dyrygenta chórów katedralnych⁵⁹.

Wkrótce, po śmierci ks. A. Pęskiego, Delegatem Biskupim do spraw szkoły mianowany został ks.

dr Wacław Jezusek⁶⁰, który już wcześniej związany był ze szkołą, pełniąc od 1925 r. obowiązki nauczyciela i wychowawcy. Ks. W. Jezusek zaangażował się mocno w sprawy funkcjonowania szkoły. W dużej mierze jego właśnie zasługą było, że szkoła otrzymała 10-głosowe organy, komplet instrumentów dętych oraz smyczkowych, a także nowy statut i program nauczania. Szkoła zajmowała w tym czasie 9 pomieszczeń. Zajęcia lekcyjne odbywały się w 5 salach, natomiast 2 pokoje przeznaczone były na pomieszczenia internatu. Dodatkowo w jednej sali znajdował się sekretariat szkoły. Największe pomieszczenie, nazywane przez uczniów „Salą Przyjaciela”, spełniało funkcję sali koncertowej. Tutaj znajdowały się 10-głosowe organy, wykonane przez firmę organmistrzowską Biernackiego z Warszawy. Tu również odbywały się koncerty oraz próby chórów i orkiestr. W sali zdawano egzaminy z gry organowej oraz organizowano akademie i inne uroczystości. Na muzyczne wyposażenie szkoły, oprócz wymienionych organów, składało się także 8 fortepianów, dwie fisharmonie i komplet instrumentów dętych. Szkoła posiadała też kilka skrzypiec, wiolonczelę i kontrabas⁶¹. W 1932 r. Delegatem Biskupim do spraw Szkoły Organistowskiej został ks. Kazimierz Starościński, który, po 3 letnim pobycie w Rzymie w Papieskiej Szkole Muzycznej, objął w 1928 r. po śmierci ks. J. Antoniańskiego profesurę śpiewu w Seminarium Duchownym⁶².

Poziom nauczania szkoły oceniano na przełomie lat 20-tych i 30-tych pozytywnie. Zauważano systematyczne postępy zespołów szkolnych i konsekwentną realizację przyjętego programu nauczania. Należy zaznaczyć, iż praca szkoły odbywała się zgodnie z przyjętym harmonogramem dnia. Pobudka była o godzinie 6⁰⁰, po czym uczniowie mieli czas na poranną toaletę. Około godziny 7⁰⁰ rozpoczynano śniadanie, po którym wszyscy zobowiązani byli punktualnie o godz. 8⁰⁰ stawić się w ustalonej sali lekcyjnej, przygotowani do rozpoczęcia zajęć. Na początku realizowano zajęcia grupowe, które trwały zazwyczaj do godz. 12⁰⁰ – 13⁰⁰. Po lekcjach uczniowie prze-

chodzili do stołówki „Caritasu”, gdzie jedli obiad. W godzinach 14⁰⁰ – 18⁰⁰ odbywały się: lekcje indywidualne z przedmiotów muzycznych, wspólna nauka w świetlicy szkolnej, indywidualne ćwiczenie na instrumentach. W godz. 18⁰⁰ – 19⁰⁰ zaplanowano czas wolny. O godz. 19⁰⁰ była kolacja, po której następował ponownie czas wolny, który wykorzystywano najczęściej na ćwiczenie oraz naukę. Od godz. 22⁰⁰ następowała cisza nocna⁶³.

W 1930 r. pisano w lokalnej prasie: „Szkoła (...) jest niezwykle ważnym ośrodkiem kultury muzycznej na prowincji, podnoszącym zaniedbane u nas dotychczas wykształcenie muzyczne organistów i przyczyniającym w ten sposób do umuzykalnienia ogółu w najszerzych warstwach, mających styczność z muzyką kościelną (...)”⁶⁴.

Około 1930 r. wprowadzono naukę gry na instrumentach dodatkowych. Rozpoczęto także kształcenie w zakresie gry na instrumentach smyczkowych. Rok później rozszerzono naukę o instrumenty dęte, dzięki ofiarom ks. prałata Ludwika Wilkońskiego, który pokrył prawie cały kilkutyśięczny koszt ich zakupu⁶⁵. Wkrótce rozpoczęły działalność zespoły: smyczkowy i dęty. Dyrygentem orkiestry dętej został Walery Królikowski – nauczyciel muzyki w Gimnazjum im. S. Małachowskiego. Orkiestrę smyczkową początkowo prowadził Władysław Stec – muzyk związany z orkiestrą wojskową, po czym obowiązki dyrygenta przejął M. Karczemny, a następnie w 1933 r. Faustyn Piasek.

Stałym dążeniem dyrekcji było nadanie szkole, wzorem podobnych polskich placówek, uprawnień średniej szkoły muzycznej. Należało w tym celu zmienić odpowiednio program, skreślając dodatkowe przedmioty uzupełniające wykształcenie ogólne uczniów i wprowadzając fakultatywne przedmioty muzyczne⁶⁶. Na początku lat 30. zrehabilitowano nowy program nauczania i statut szkoły, który wkrótce został zatwierdzony przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Nowy program obejmował grę na organach, fortepianie, instrumentach dętych i smyczkowych, śpiew gregoriański i figuralny, solfège, zasady muzyki, harmonię, wstępne pojęcie o kontrapunkcie, historię muzyki, formy muzyczne, instrumentację wojskową oraz akompaniament do śpiewu gregoriańskiego. Plan przedmiotów dodatkowych obejmował ponadto religię, liturgikę, łacinę, język polski i rosyjski, prowadzenie akt stanu cywilnego oraz wykłady z nauk społecznych. Szkoła Organistowska została zatwierdzona przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego i zaliczona do szkół średnich muzycznych. Nie jest znana dokładna data, kiedy nastąpiło wpisanie szkoły do rejestru średnich szkół muzycznych. Informacje o tym fakcie podaje płocka prasa po raz pierwszy w 1931 r.⁶⁷

Na skutek wprowadzenia nowego programu kandydaci do szkoły poddawani byli, obok sprawdzenia predyspozycji słuchowych i głosowych, również egzaminowi z języka polskiego. Umożliwiono jednocześnie kwalifikowanie uczniów od razu na II lub III rok, po uprzednim wykazaniu się znajomością materiału nauczania przewidzianego w programie dla kursów niższych. Do szkoły przyjmowano w 1931 r. kandydatów, którzy: 1) nie ukończyli 14 lat, 2) posiadali w stopniu dostatecznym słuch

muzyczny, dobry głos i uzdolnienia muzyczne, 3) ukończyli 7 oddziałów szkoły powszechnej lub 3 klasy gimnazjalne⁶⁸.

Według rozkładu zajęć z 1933 r. grę na organach realizowano na kursie II w wymiarze 1 godziny tygodniowo, zaś na kursach III i IV – po 2 godziny w tygodniu. Gry na fortepianie nauczano podczas dwóch pierwszych lat kształcenia w wymiarze 2 godzin w tygodniu. Na przedmioty: historia muzyki, formy muzyczne i instrumentację przeznaczono po 1 godzinie tygodniowo – tylko na IV kursie. Zajęcia harmonii i kontrapunktu realizowano na kursach I, III i IV w wymiarze po 2 godziny w tygodniu. Na zasady muzyki przeznaczono 2 godziny na kursie pierwszym. Wiele uwagi poświęcono przedmiotowi solfeggio, na który przeznaczono po 2 godziny w tygodniu na kursach I, II i III. Śpiew gregoriański i figuralny realizowano na kursach I, II i III w wymiarze po 4 godziny w tygodniu, a na kursie IV – 3 godziny tygodniowo. Dużo uwagi z przedmiotów muzycznych poświęcono grze na instrumencie dodatkowym, na którego realizację przeznaczono po 2 godziny w tygodniu na każdym kursie⁶⁹.

Szkoła Organistowska była szkołą płatną. Uczniowie zobowiązani byli do uiszczania opłaty za kształcenie, która w 1933 r. wynosiła 30 zł miesięcznie oraz 6 zł rocznie na utrzymanie i renowację fortepianów. Mieszkania w internacie udostępniono słuchaczom bezpłatnie, jednak wyżywienie uczniowie zmuszeni byli organizować i finansować we własnym zakresie. Wysokość opłat nie ulegała zmianom do 1937 r. W 1938 r. obowiązywały już zmienne wysokości opłat. Zwiększono stawkę czesnego do 40 zł miesięcznie, przy czym uczniowie mieli zapewnić wyżywienie w szkole. Również obowiązkowa opłata za renowację instrumentów uległa zmianie, została zwiększona do 10 zł rocznie⁷⁰.

W latach 1934–1939 liczba uczniów wynosiła od 40 do 45. Zainteresowanie kształceniem było coraz większe, jednak z powodu niewystarczającej liczby pomieszczeń szkolnych, przyjmowano jedynie ograniczoną ilość uczniów⁷¹. Systematyczna praca dydaktyczna przynosiła w latach 30-tych coraz piękniejsze owoce. Uczniowie najstarszych klas odbywali obowiązkową praktykę zawodową, grając podczas nabożeństw w płockiej katedrze. Dyskowali w ten sposób niezbędną praktykę zawodową, przydatną w późniejszej pracy. Prezentowali też swoje umiejętności na organizowanych przez szkołę występach, które cieszyły się dużym uznaniem społeczeństwa płockiego. Na programy występów składały się koncerty solowe i chóralne. Uczniowie prezentowali ponadto przygotowywane samodzielnie referaty na temat historii muzyki. Najlepsi wykazywali się dodatkowo umiejętnością dyrygowania chórami. Potwierdzeniem zadowalającego poziomu artystycznego występów i prawidłowo utrzymanego kierunku prowadzenia szkoły mogą być słowa pochodzące z „Dziennika Płockiego”, po koncercie szkoły z dnia 18 czerwca 1931 r. Pisano: „Tegoroczny popis Szkoły zobrazował dążenie do wszechstronnego umuzykalnienia wychowanków szkoły w najrozmaitszych kierunkach (...). Jest to dążenie ze wszech miar pożądane, przygotowuje ono bowiem przyszłych organistów

nie tylko do pracy zawodowej, lecz daje jednocześnie należyte podstawy do objęcia w przyszłości ważnej roli krzewiciela kultury muzycznej wśród szerokich warstw”⁷².

„Dziennik Płocki” z 1932 r. donosił z uznaniem o kolejnym koncercie uczniów z dnia 14 czerwca tego roku. Zaprezentowały się wówczas szkolne zespoły: orkiestra dęta, smyczkowa i chór oraz uczniowie fortepianu Janiny Grabowskiej i uczniowie klasy organów. Zgromadzeni słuchacze usłyszeli utwory m.in. Jana Sebastiana Bacha, Wolfganga Amadeusza Mozarta i Charlsa Gounoda. Chór szkolny wykonał kompozycje Giovanni Pierluigi da Palestrina, Stanisława Moniuszki i śpiewy gregoriańskie. Koncertowała również szkolna orkiestra smyczkowa, w wykonaniu której zabrzmiała muzyka Karola Filipa Emanuela Bacha i Stanisława Moniuszki. Koncert zakończyła szkolna orkiestra dęta, grając *Uwerturę* nauczyciela szkoły Walerego Królikowskiego i *Poloneza A-dur* Fryderyka Chopina. W recenzji po koncercie wyrażano się bardzo pochlebnie o pracy szkoły informując: „(...) popis doroczny uczniów Szkoły Organistowskiej wyróżniał się wyjątkową świetnością dzięki temu, że Szkoła zyskała piękne organy, na których mieli możliwość dać próby swej gry wybitniejsi uczniowie Szkoły. Na szczególne uznanie zasługuje praca p. Dyrektora Karczemnego, która doprowadza do coraz lepszych wyników”. Uważano, iż poza zadaniem bezpośredniego doskonalenia muzyki religijnej – wychowankowie szkoły wywierać będą niewątpliwie wpływ potężny na ogólne umuzykalnienie prowincji polskiej, pozostającej dotychczas pod względem umuzykalnienia w zupełnym zaniechaniu. Tworzenie chórów kościelnych na wsi, zakładanie zespołów muzycznych postrzegano jako czynnik podnoszenia dotychczasowego poziomu umuzykalnienia społeczeństwa.

Do najciekawszych występów uczniowskich należała akademie z okazji obchodów XXV-letniego Jubileuszu Biskupstwa ks. Arcybiskupa Antoniego Nowowiejskiego. Staraniem szkoły dnia 10 czerwca 1933 r. w sali „Przyjaciela” ul. Tumskiej 1, urządzono uroczystą akademię, w której zaprezentowali się uczniowie w występach solowych i zespołowych, koncertował chór szkolny i orkiestra smyczkowa. Rys historyczny szkoły przedstawił ks. dr L. Świdorski. Najzdolniejsi uczniowie prezentowali utwory wybitnych kompozytorów muzyki organowej. Występy składały się z dwóch części. Prezentowano śpiewy gregoriańskie oraz utwory Wolfganga Amadeusza Mozarta, Christopa Willibalda Glucka, F.W. Sieringa, Eugeniusza Gruberskiego, Augusta Freyera. Całość wywarła znakomite wrażenie, poziom wykonania uczniowskich był bardzo wysoki.

Jeden z najciekawszych koncertów szkolnych odbył się 14 czerwca 1937 r. Program koncertu był obszerny i urozmaicony. Złożyły się na niego występy chóru szkolnego pod kierunkiem ucznia Jana Oziembły, orkiestry smyczkowej pod batutą ucznia W. Wierzbickiego, orkiestry dętej pod kierunkiem ucznia W. Szymczaka oraz gry na organach w wykonaniu J. Oziembły. Wykonano utwory m.in.: Ludwika van Beethovena, Alberta Schweitzera, Edwarda Griega, Carla Marii Webera, Johannesa Brahm-

sa. Koncert spotkał się z żywym oddźwiękiem, w plockiej prasie pisano: „(...) Porównując obecny popis uczniów Szkoły do lat ubiegłych, widzi się stały wzrost poziomu i wspinanie się na coraz wyższe szczeble odtwórczości muzycznej, w czym nie mała zasługa jest dyr. Szkoły i grona nauczycielskiego, którzy niezmiennie pracują nad osiągnięciem możliwie najlepszych rezultatów”⁷³. W szkole dbano o praktyczne przygotowanie młodzieży do prowadzenia orkiestr i chórów. Uczono także, jak prowadzić pracę społeczną i kulturalną w stowarzyszeniach kulturalnych⁷⁴. Uważano, iż sprawą o dużym znaczeniu jest zapoznanie się z fachową techniką prowadzenia orkiestr. Łączono to z ówczesnym dążeniem różnych stowarzyszeń i organizacji do zakładania orkiestr. Uważano, że czynnikiem hamującym rozwój takich zespołów jest brak odpowiednio przygotowanych dyrygentów orkiestr. Funkcję wykształcenia organisty rozumiano więc szeroko, dlatego w nauczaniu uwzględniano wiele aspektów dydaktycznych.

Koncerty urządzone były co roku. Gromadziły liczną widownię, dawały uczniom możliwość publicznej prezentacji, stanowiły także wzbogacenie życia muzycznego Płocka. Podczas nich prezentowano najczęściej muzykę religijną takich twórców, jak m.in.: ks. Eugeniusz Gruberski, ks. Antoni Chlondowski, Giovanni Pierluigi da Palestrina, Piotr Maszyński, Albert Schweitzer, Faustyn Piasek, Zygmunt Noskowski, Stanisław Moniuszko. Do udziału w koncertach szkolnych zapraszano znanych plockich muzyków, umożliwiając uczniom szkoły poznawanie wartościowej sztuki. Przykładem takiego koncertu był występ z 29 listopada 1932 r. Zaprezentowali się wówczas znakomici miejscowi artyści: Antoni Kowalski, Tadeusz Kowalski i Janina Grabowska, którzy wykonali kilka utworów Antona Stiepanowicza Areńskiego, Fritza Kreislera i Henryka Wieniawskiego. Dyrektor szkoły Marceli Karczemny wykonał na organach finał *Koncertu organowego d-moll* Aleksandra Guilmant. Solistom towarzyszył chór pod kierunkiem ks. Kazimierza Starościńskiego, który wykonał *Kantatę ku czci św. Cecylii* ks. Eugeniusza Gruberskiego i *Alleluja z Mesjasza* Jerzego Fryderyka Haendla⁷⁵.

Działalność Szkoły Organistowskiej od samego początku koncentrowała się wokół potrzeby wszechstronnego umuzykalnienia uczniów. Cel taki osiągnęto głównie poprzez indywidualne lekcje, grę na instrumentach dodatkowych i udział w szkolnych zespołach instrumentalnych. Ważną funkcję w procesie edukacyjnym pełnił chór szkolny, który wspólnie z chórami katedralnym i Seminarium Duchownego, często śpiewał podczas koncertów i ważnych uroczystości w katedrze. Niekiedy do tych wspólnych występów włączali się członkowie Płockiego Towarzystwa Muzycznego – śpiewacy i muzycy⁷⁶. Potwierdzeniem dobrego poziomu wykonawczego osiągniętego przez ten zespół, może być jego udział w Ogólnopolskim Kongresie Muzyki Religijnej i Świeckiej Polskiej w Toruniu w 1933 r. Na Kongres przybyło około 80 chórów z różnych stron Polski. Spotkanie uświetnił swoją obecnością J. E. kard. Prymas Polski August Hlond. Obecni byli i w pracach jury uczestniczyli uznani

kompozytorzy z Feliksem Nowowiejskim i Władysławem Lachmanem na czele⁷⁷. Płock reprezentowały dwie chóry: katedralny i Szkoły Organistowskiej. Połączonymi chórami dyrygował ks. Kazimierz Starościński, a na organach akompaniował dyr. M. Karczemny. Wykonano kompozycję ks. Kazimierza Starościńskiego – *Missa In honorem s. Joannis*. Występ odbył się w kościele św. Jana w pierwszym dniu kongresu, prezentację plocką oceniono bardzo wysoko. Uznano, że muzyka wywiązała się ze swego zadania nadspodziewanie dobrze. W drugim dniu, chór Szkoły Organistowskiej pod batutą dyrektora Marceliego Karczemnego wykonał *Missa in honorem s. Vincentii* Bolesława Wallek-Walewskiego. Również ten występ zyskał bardzo przychylne recenzje publiczności i jurorów⁷⁸.

Szkolna Drużyna Harcerska im. F. Chopina

Obok zespołów artystycznych, których działalność ukierunkowana była na podnoszenie kwalifikacji muzycznych uczniów, zadbano również o utworzenie przy szkole organizacji społecznych, których praca koncentrowała się na realizacji celów wychowawczych. Przy szkole istniały: Hufiec Harcerski, Samopomoc Koleżeńska, Przystosowanie Wojskowe oraz Kasa Koleżeńska. Drużyna Harcerska zawiązana została w 1927 r. i nosiła imię F. Chopina. Założycielem i opiekunem harcerzy byli ks. dr Wacław Jezusek. Pracę hufca podzielono na dwie części. Działalność ideowa polegała na wspólnym czytaniu pism harcerskich, dyskusowaniu na temat prawa harcerskiego. Działalność techniczna sprowadzała się do organizowania różnego rodzaju kursów, ćwiczeń, wypraw i gier. Drużyna Harcerska brała udział w konkursowych zawodach strzeleckich i otrzymała dyplom sportowy. W roku 1929 powstała kolejna organizacja – Samopomoc Koleżeńska. Celem jej było przede wszystkim rozwijanie poczucia koleżeństwa i rozumienia działania społecznego. Nie bez znaczenia było również akcentowanie potrzeby podtrzymywania poprawnych kulturalnych i towarzyskich relacji pomiędzy uczniami. Poprzez tego typu działania zamierzano wykształcić w wychowankach umiejętności organizatorskie, potrzebne często w ich przyszłej pracy w parafiach. W 1932 r. staraniem dyrektora M. Karczemnego i ks. K. Starościńskiego powstała kolejna przyuczelniana organizacja Kasa Pożyczkowo-Oszczędności-

Podstawą jej istnienia stał się specjalny fundusz, jaki przystawił pierwszy dyrektor szkoły ks. Józef Antoniak. Poprzez utworzenie kasy zamierzano nieść pomoc materialną wychowankom. Chcąc jak najlepiej przygotować uczniów do służby w wojsku, wprowadzono w szkole od 1928 r. przysposobienie wojskowe. Na wszystkich uczniach obowiązek brania udziału w tego typu zajęciach. Na tej zasadzie Ministerstwo Spraw Wojskowych, przyznało uczniom ostatniego roku prawo do korzystania z odroczeń w odbywaniu służby wojskowej. Omawiając formy organizacyjne szkoły, należy wspomnieć o Bibliotece Szkolnej. Powstała ona w 1929 r., rozpoczynając funkcjonowanie z liczącą 1000 książek. Już rok następny przyniósł zwiększenie ilości woluminów do 350 egzemplarzy. Istniała również Biblioteka Harcerska, znajdująca się w izbie harcerskiej, która posiadała w swoim księgozbiore w 1933 r. 45 dzieł harcerskich i 150 różnej treści. Pomagała redakcje „Hasła Katolickiego” i „Głosu Mazowieckiego”, chcąc ułatwić młodzieży czytanie pism katolickich, nadsyłała bezpłatnie po jednym egzemplarzu. Harcerze czytali także pismo „Skaut”⁷⁹.

Kadrę pedagogiczną szkoły tworzyli płoccy nauczyciele, muzycy i księża. Łącznie, w czasie 22 lat istnienia szkoły, pracowało w niej w różnych przedziałach czasowych 37 pedagogów. W grupie tej było 12 nauczycieli muzyków i 17 księży. Kadrę muzyczną tworzyli najlepsi płoccy muzycy, artyści gruntownie wykształceni w polowych uczelniach muzycznych. Obok pracy pedagogicznej zajmowali oni często na niwie kompozytorskiej, publicystycznej i społecznej. Byli prawdziwymi twórcami i animatorami płockiej kultury muzycznej. Nierzadko ich sukcesy swoim zasięgiem wykraczały poza ramy Płocka, wnosiąc wkład w kulturę ogólnonarodową. Szkoła organizowała wiele zawdzięcza swoim dyrektorom. W latach 1917-1926 funkcję tę pełnił ks. Józef Antoniak. Jego śmierć przerwała przedwczesna śmierć. Poświęcił szko-

le wiele energii, zatroszczył się o stworzenie programu, zadbał o wysoki poziom nauczania i dobór kadry pedagogicznej. Oprócz pracy kierowniczej udzielał się także aktywnie jako pedagog, nauczał śpiewu gregoriańskiego oraz prowadził chóry szkolne. Kontynuatorem jego pracy na stanowisku dyrektorskim był Marceł Karczemny – absolwent klasy organów w Konserwatorium Muzycznym w Warszawie, który pełnił stanowisko kierownika w latach 1926-1939. W tym czasie prowadził wszechstronną pracę na rzecz szkoły. Zabiegał o jak najlepszy poziom nauczania, dobierał kadrę pedagogiczną o najwyższych kwalifikacjach oraz organizował częste koncerty uczniowskie sprzyjające podnoszeniu kwalifikacji. Na uznanie zasługuje także jego praca pedagogiczna, nauczanie gry organowej, harmonii, dyrygowania i solfeżu. Zasłużonym pedagogiem szkoły była ceniona pianistka Janina Grabowska-Kuczeńska, która w latach 1923-1939 prowadziła na wysokim poziomie klasę fortepianu, uczyła także historii muzyki⁸⁰. Do grona szczególnie zasłużonych nauczycieli szkoły należał ks. Kazimierz Starościnski – absolwent Akademii Muzycznej św. Cecylii w Rzymie. Nauczał on w latach 1928-1938 śpiewu gregoriańskiego i przedmiotów liturgicznych. Wieloletnim nauczycielem szkoły był także nauczyciel śpiewu średnich szkół płockich Walery Królikowski. Nauczał w latach 1930-1939 form muzycznych, instrumentacji, zasad muzyki i gry na instrumentach dodatkowych oraz prowadził orkiestrę szkolną. Kolejnym nauczycielem przedmiotów muzycznych, który wywarł wpływ na rozwój szkoły był Benedykt Sianko – absolwent Instytutu Muzycznego w Warszawie w klasie organów. W latach 1917-1926 uczył harmonii i gry organowej. Kierownikiem orkiestry szkolnej dętej w latach 1933-1939 był Jan Szymański. W tych samych latach orkiestrę smyczkową prowadził Faustyn Piasek. Nauczycielami przedmiotów muzycznych byli także: ks. C. Szelągowski, Lucjan Idzikiewicz, Stanisława Żenyczowska, Stanisław Tomasz Grabowski⁸¹.

W ciągu 22 lat swego istnienia szkoła wykształciła 107 dyplomowanych organistów⁸². Absolwenci po uzyskaniu dyplomu podejmowali pracę w parafiach, w szkołach powszechnych lub wstępowali do konserwatorium, by kontynuować kształcenie. Najwybitniejszym wychowankiem szkoły był późniejszy znany kompozytor, pedagog i rektor PWSM w Warszawie – Tadeusz Paciorek⁸³.

Do najwybitniejszych uczniów szkoły należeli:

Tadeusz Paciorek (1916-1998) – wybitny kompozytor, pedagog, organista i działacz społeczny. Szkołę Organistowską w Płocku ukończył w 1936 r., kształcił się następnie w latach 1936-39 w Państwowym Konserwatorium Muzycznym w Warszawie w klasie organów Bronisława Rutkowskiego⁸⁴. Dal-

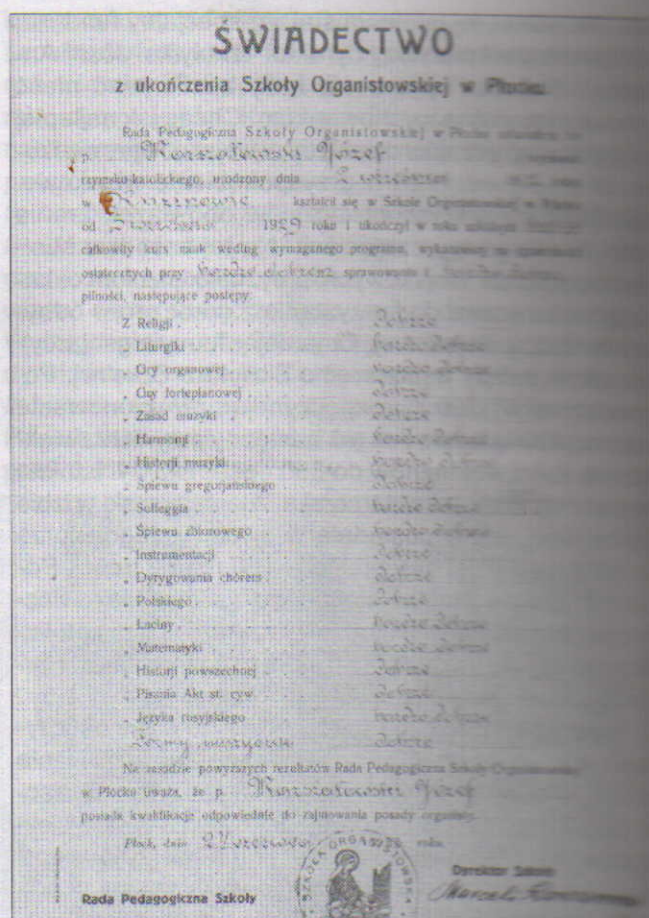
Grupa pedagogiczna Biskupiej Szkoły Organistowskiej. Stoją od lewej: ks. W. Jezowski, M. Królikowski, ks. S. Świdorski; siedzą od lewej: ks. S. Nasitowski, NN, J. Szymanowski, M. Karczemny, A. Koronkiewicz, ks. J. Malinowski

szą naukę i pracę przerwał wybuch wojny. T. Paciorkiewicz został powołany do wojska. Po kapitulacji zamieszkał w Nasielsku u tamtejszego organisty i pedagoga – Jana Bieńka, któremu pomagał w pracy na terenie parafii. Tu przebywał blisko rok. Po powrocie do Warszawy w 1940 r. podjął pracę organisty w kościele św. Marcina przy ulicy Piwnej 10. Równocześnie nauczał muzyki w różnych szkołach. Kontynuował równocześnie swoje studia muzyczne. W tym celu nawiązał kontakty ze swoimi wcześniejszymi nauczycielami: prof. Bronisławem Rutkowskim, Arturem Taube, prof. Jerzym Lefeldem i prof. Kazimierzem Sikorskim, którzy pracowali w reaktywowanym Konserwatorium Muzycznym pod zmienioną przez Niemców nazwą *Staatliche Musikschule in Warschau*. W 1943 r. uzyskał dyplom ukończenia studiów w zakresie gry organowej, po czym rozpoczął studia kompozytorskie pod kierunkiem prof. Kazimierza Sikorskiego⁸⁵.

W latach 1945-1949 mieszkał i pracował w Płocku, dokonując tu w krótkim okresie wielu rzeczy godnych podziwu. Z jego inicjatywy powstał w Płocku *Ludowy Instytut Muzyczny (LIM) im. Karola Szymanowskiego*. Zorganizował szkołę muzyczną o trzech poziomach nauczania: podstawowym, średnim i dla dorosłych. Pełnił funkcję dyrektora szkoły i jednocześnie okręgu mazowieckiego instytutu. Rok później wspólnie z Faustynem Piaskiem założył na potrzeby chórów amatorskich *Okręgową Poradnię Muzyczną* w Płocku, dysponującą własną biblioteką muzyczną z bogatym zestawem pieśni świeckich, kościelnych i ludowych. W 1948 r. współorganizował Płocką Orkiestrę Kameralną oraz chór mieszany. Prowadził ponadto chór amatorski Płockiego Towarzystwa Muzycznego i występował jako koncertujący organista. Przez okres pięcioletniego pobytu w Płocku pełnił funkcję organisty w Katedrze Płockiej. Tu komponował swoje pierwsze dojrzałe utwory muzyczne.

W latach 1949-50 wykładał w Państwowej Średniej Szkole Muzycznej w Łodzi i do 1959 roku w Państwowej Wyższej Szkole Muzycznej w Łodzi⁸⁶. Pracował również jako reżyser muzyczny w łódzkiej rozgłośni Polskiego Radia oraz pisał muzykę dla miejscowych teatrów. W 1951 r. ukończył studia w zakresie kompozycji u prof. Kazimierza Sikorskiego w Państwowej Wyższej Szkole Muzycznej w Łodzi. W 1954 roku rozpoczął trwającą ponad 30 lat pracę pedagogiczną w Państwowej Wyższej Szkole Muzycznej, a następnie Akademii Muzycznej im. Fryderyka Chopina w Warszawie. W 1957 roku został docentem, w 1979 roku profesorem zwyczajnym. Z jego klasy wyszli znani kompozytorzy, m.in.: Zbigniew Bagiński, Wojciech Łukaszewski, Andrzej Matyszewski, Stanisław Moryto, Marta Ptaszyńska i Andrzej Chorośiński. Był dziekanem Wydziału Kompozycji, Dyrygentury i Teorii Muzyki (1963-69), a następnie rektorem Akademii (1969-71)⁸⁷. Zmarł 21 listopada 1998 r. w Warszawie.

Tadeusz Paciorkiewicz tworzył wszystkie gatunki muzyki instrumentalnej, wokalne i wokально-instrumentalne. Komponował muzykę nowoczesną w brzmieniu, emocjonalną i powszechnie zrozumiałą, w której często przewi-

Świadectwo ukończenia Szkoły Organistowskiej w Płocku przez Józefa Marszałowskiego w 1933 r.

jała się pięknie przetwarzana nuta polskiej pieśni ludowej. Posługiwał się współczesnym językiem muzycznym, nie ulegał wpływom radykalnej awangardy. Skomponował 4 symfonie, 14 koncertów na instrumenty solowe z orkiestrą, utwory kameralne oraz solowe na obój, klawir, fagot, altówkę, skrzypce, fortepian i harfę. 2 opery radiowe: *Ushiko* i *Ligea*, balet *Legenda Warszawy* i operę *Romans gdański*. Na uwagę zasługują jego kompozycje organowe – sonaty i koncerty oraz tryptyk *Introdukcja III*. Dla uczczenia 500 rocznicy urodzin Mikołaja Kopernika napisał oratorium *De Revolutionibus*. Należał do mistrzów kantaty i utworów chóralnych a capella⁸⁸, napisał liczne cykle pieśni. Wzbogacił literaturę o utwory o charakterze pedagogicznym, np. czytanki dla dzieci na fortepian. W jego dorobku kompozytorskim znajduje się również wiele cennych utworów religijnych.

Jerzy Kościelny – kształcił się w Biskupiej Szkole Organistowskiej w latach 1936-1939. Gdy wojna przerwała dalszą naukę, Kościelny walczył w Ruchu Oporu Armii Krajowej. Ponieważ znał dobrze języki niemiecki, angielski i francuski, wykorzystywany był jako kurier między Warszawą a Wiedniem. Po aresztowaniu trafił do obozu koncentracyjnego. Z chwilą zakończenia wojny podjął dalszą edukację muzyczną. Ukończył Wydział Kompozycji i Dyrygentury w Państwowej Wyższej Szkole Muzycznej w Warszawie. Pracował następnie jako kierownik zespołu muzycznego w poznańskim radio. W 1981 r.

organizował reprezentacyjny chór „Artos”. Przez pewien czas współpracował z T. Sygietyńskim w Zespole Pieśni „Tęcza, Mazowsze”⁸⁹. W 1954 r. założył Zespół Pieśni „Tęcza, Warszawa”, po czym pracował jako dyrygent kierownik chóru w „Operze Objazdowej”. Po likwidacji zespołu w 1956 r., podjął pracę w Teatrze Wielkim w Warszawie, w którym pełnił obowiązki kierownika i dyrygenta. W połowie lat 70-tych, podpisał kontrakt i wyjechał na stałe do Szwecji, by prowadzić tam orkiestrę symfoniczną. J. Kościelny to również ceniony kompozytor, autor wielu utworów instrumentalnych i wokalnych oraz jednej z oper⁹⁰.

Jan Ozembło – kształcił się w Biskupiej Szkole Organistowskiej w latach 1933-1937. Był wyróżniającym się uczniem, występował podczas licznych koncertów i akademii. Po ukończeniu szkoły wyjechał za granicę, pracując dużymi sukcesami jako dyrygent w Stanach Zjednoczonych⁹¹.

Ilustrowa światowa położyła kres działalności Biskupiej Szkoły Organistowskiej, niezwykle pożytecznej instytucji, która w okresie swego istnienia w latach 1917-1938 przysporzyła Kościołowi i Państwu dobrze wykształconych muzyków. Placówka ta wpisała się chlubnie w historię Płocka, gromadząc najwartościowszych artystów-pedagogów z terenu miasta oraz współtworząc życie muzyczne i koncertowe.

Nauczycielka szkoły J. Grabowska-Kuczevska wspomina z uznaniem na łamach „Notatek Płockich” w 1957 r.⁹²: „Szkola ta spełniała doniosłą rolę, gdyż wykształcony organista stawał się krzewicielem kultury muzycznej w małych ośrodkach wiejskich i miejskich”. Podkreślała,

że szkoła przygotowywała nie tylko wykształconych organistów, ale również dobrze przygotowanych chórmistrzów i dyrygentów orkiestr. Absolwenci otrzymywali dyplom uprawniający do wykonywania zawodu organisty oraz do nauczania śpiewu w szkołach powszechnych. Autorka zwracała uwagę na pochodzenie społeczne uczniów. Zauważała, że większość z nich była pochodzenia wiejskiego, a tylko niewielki odsetek rekrutował się z miast. Podkreślała również znaczenie artystyczne i wychowawcze dorocznych popisów uczniowskich oraz organizowanych w trakcie roku szkolnego wieczorów muzycznych, na których wykonywane były utwory wielkich kompozytorów: Giovanni Pierluigi da Palestrina, Jana Sebastiana Bacha, Jerzego Fryderyka Händla, Orlando di Lasso, Wolfganga Amadeusza Mozarta, Ludwika van Beethovena.

Zasadniczym celem działalności szkoły było przygotowanie przyszłych organistów⁹³. W rzeczywistości jednak, wobec braku w latach międzywojennych w Płocku innych profesjonalnych placówek szkolnictwa muzycznego, szkoła stała się jedyną poważną instytucją kształcenia artystycznego. Szkoła kształciła i wychowywała, skupiała uwagę nie tylko na funkcjach edukacji muzycznej, ale również na istotnych zagadnieniach wychowania społecznego i wychowania w kulturze. Przyjęty program nauczania umożliwiał prawidłowy rozwój artystyczny najwybitniejszym uczniom. Kontynuowali oni następnie z sukcesami naukę w polskich konserwatoriach muzycznych, dołączając do grona cenionych w Polsce muzyków. Mniej zdolni byli wystarczająco przygotowani do pełnienia funkcji organisty parafialnego i animatora kultury lokalnej.

PRZYPISY

- ⁸⁹ Włocławek, „Harfe”, „Kurier Płocki” 1918, nr 136, s. 3.
- ⁹⁰ Złoty, „Harfe”, „Kurier Płocki” 1918, nr 152, s. 3.
- ⁹¹ Złoty, „Kurier Płocki” 1918, nr 174, s. 3.
- ⁹² Złoty, „Kurier Płocki” 1918, nr 174, s. 3.
- ⁹³ Złoty, „Kurier Płocki” 1918, nr 241, s. 3.
- ⁹⁴ O działalności „Liry”, „Kurier Płocki” 1922, nr 15, s. 3.
- ⁹⁵ Kurier Płocki, „Kurier Płocki” 1922, nr 24, s. 3.
- ⁹⁶ Tęcza Muzyczna „Lira”, „Kurier Płocki” 1922, nr 58, s. 3.
- ⁹⁷ Szkoła Muzyczna „Liry”, „Kurier Płocki” 1922, nr 60, s. 3.
- ⁹⁸ Szkoła Muzyczna „Liry”, „Kurier Płocki” 1922, nr 50, s. 3.
- ⁹⁹ Szkoła Muzyczna „Liry”, „Kurier Płocki” 1922, nr 50, s. 3.
- ¹⁰⁰ Szkoła muzyczna, „Dziennik Płocki” 1925, nr 83, s. 2.
- ¹⁰¹ Ognisko, „Dziennik Płocki” 1927, nr 48, s. 5.
- ¹⁰² Święta Warszawskiej Szkoły Muzycznej imienia Szopena w Płocku, „Dziennik Płocki” 1931, nr 262, s. 2.
- ¹⁰³ Z Towarzystwa Muzycznego, „Dziennik Płocki” 1933, nr 237, s. 3.
- ¹⁰⁴ Z Towarzystwa Muzycznego, „Dziennik Płocki” 1934, nr 129, s. 3.
- ¹⁰⁵ Nowa Szkoła Muzyczna w Płocku, „Głos Mazowiecki” 1933, nr 186, s. 3.
- ¹⁰⁶ Ognisko - Szkoła Muzyczna, „Głos Mazowiecki” 1933, nr 208, s. 4.

- ¹⁹ Od dnia dzisiejszego zapisy do Płockiej Szkoły Muzycznej, „Głos Mazowiecki” 1933, nr 200, s. 1.
- ²⁰ J. Kuczevska, Z dziejów ruchu muzycznego w Płocku, „Notatki Płockie” 1957, nr 5, s. 24.
- ²¹ Popis uczennic i uczniów p. Janiny Grabowskiej, „Dziennik Płocki” 1929, nr 114, s. 3.
- ²² Popis uczniów i uczennic J. Grabowskiej, „Dziennik Płocki” 1931, nr 143, s. 3.
- ²³ Festiwal muzyki i śpiewu, „Dziennik Płocki” 1934, nr 140, s. 3.
- ²⁴ Z popisu uczniów p. J. Grabowskiej, „Kurier Mazowiecki” 1935, nr 14, s. 1.; Popis fortepianowy uczniów Janiny Grabowskiej-Kuczevskiej, „Głos Mazowiecki” 1936, nr 144, s. 3.
- ²⁵ Aleksander Chmurowski, „Kurier Płocki” 1922, nr 62, s. 3.
- ²⁶ Koncert Chmurowskiego, „Kurier Płocki” 1921, nr 225, s. 3.
- ²⁷ Dwa wielkie koncerty Aleksandra Chmurowskiego, „Kurier Płocki” 1921, nr 148.
- ²⁸ Śpiew solowy, „Dziennik Płocki” 1927, nr 212, s. 3.
- ²⁹ Studium śpiewu solowego, „Dziennik Płocki” 1926, nr 230, s. 3.
- ³⁰ Studium, „Dziennik Płocki” 1924, nr 230, s. 3.
- ³¹ Koncert, „Dziennik Płocki” 1925, nr 30, s. 3.

- ³² *Studjum śpiewu solowego*, „Dziennik Płocki” 1925, nr 215, s. 3.
- ³³ *Koncert studjum śpiewu prof. Nollego*, „Dziennik Płocki” 1925, nr 33, s. 3.
- ³⁴ *Popis studium śpiewu profesora Nollego*, „Dziennik Płocki” 1924, nr 77, s. 3.
- ³⁵ *Koncert studjum śpiewu prof. Nollego*, „Dziennik Płocki” 1925, nr 33, s. 3.
- ³⁶ *Ogłoszenie - Lekcyj gry fortepianowej...*, „Dziennik Płocki” 1934, nr 219, s. 1.
- ³⁷ *Ogłoszenie*, „Kurier Mazowiecki” 1935, nr 149, s. 4.
- ³⁸ J. Górnicki, *W pałacej sprawie organistów*, „Miesięcznik Pasterski Płocki” 1917, nr 1, s. 25.
- ³⁹ J. Antoniak, *W pałacej sprawie organistów*, „Miesięcznik Pasterski Płocki” 1917, nr 2, s. 49-52.
- ⁴⁰ A. Pęski, *W pałacej sprawie organistów*, „Miesięcznik Pasterski Płocki” 1916, nr 10, s. 291-292.
- ⁴¹ J. Antoniak, *Pokwitowanie i podziękowanie*, „Miesięcznik Pasterski Płocki” 1918, nr 1, s. 31; *Pokwitowanie i podziękowanie*, „Miesięcznik Pasterski Płocki” 1918, nr 5, s. 114; *Na szkołę organistowską łaskawie złożyli*, „Miesięcznik Pasterski Płocki” 1918, nr 12 s. 248; „Miesięcznik Pasterski Płocki” 1919, nr 2, s. 56; nr 1, s. 21; nr 9, s. 184.
- ⁴² J. Antoniak, *Nowa Szkoła Organistowska*, „Miesięcznik Pasterski Płocki” 1917, nr 8, s. 220-221.
- ⁴³ W. Jezusek, Ks. Kan. Józef Antoniak – profesor Seminarium Duchownego i Dyrektor Szkoły Organistowskiej w Płocku, „Miesięcznik Pasterski Płocki” 1965, nr 4/5, s. 119.
- ⁴⁴ Grochowalski, *Na progu drugiego roku istnienia szkoły organistowskiej w Płocku*, „Miesięcznik Pasterski Płocki” 1918, nr 8, s. 161-162.
- ⁴⁵ *Popis szkoły organistowskiej*, „Kurier Płocki” 1918, nr 140, s. 3.
- ⁴⁶ A. Pęski, *Zakończenie roku w szkole organistowskiej*, „Miesięcznik Pasterski Płocki” 1918, nr 7, s. 148.
- ⁴⁷ *Szkoła Organistowska w Płocku*, „Miesięcznik Pasterski Płocki” 1931, nr 10, s. 393.
- ⁴⁸ W. Jezusek, dz. cyt., s. 119.
- ⁴⁹ Grochowalski, *Na progu drugiego roku istnienia szkoły organistowskiej w Płocku*, „Miesięcznik Pasterski Płocki” 1918, nr 8, s. 161-162.
- ⁵⁰ A. Pęski, *Zakończenie roku w szkole organistowskiej płockiej*, „Miesięcznik Pasterski Płocki” 1919, nr 5, s. 88.
- ⁵¹ *Zakończenie roku w szkole organistowskiej*, „Miesięcznik Pasterski Płocki” 1920, nr 6, s. 98.
- ⁵² *Ze szkoły organistowskiej*, „Miesięcznik Pasterski Płocki” 1922, nr 8, s. 149.
- ⁵³ *Popis z muzyki i śpiewu maturzystów płockiej szkoły organistowskiej*, „Kurier Płocki” 1922, nr 180, s. 3.
- ⁵⁴ *Szkoła Organistowska*, „Miesięcznik Pasterski Płocki” 1923, nr 8/9, s. 164.
- ⁵⁵ *Szkoła Organistowska w Płocku*, „Miesięcznik Pasterski Płocki” 1931, nr 10, s. 394.
- ⁵⁶ Ks. A. Pęski prowadził pertraktacje m.in. ze Szczepanem Sieją, byłym organistą katedry płockiej, gruntownie wykształconym muzykiem i dobrym kompozytorem, pracującym ówczesnie w Chicago. Nalegania proboszcza ks. Ko-
- walczyka z parafii św. Jana Kantego w Chicago, sprawiły jednak, że S. Sieja pozostał w Ameryce. Ks. Pęski zwracał się następnie w tej sprawie także do ks. dr. Jana Wędkowskiego.
- ⁵⁷ M. Skurosz, *Śpiew, muzyka, organy i organiści w kościele katedralnym w Płocku na przestrzeni wieków*, Płock 1984, s. 27.
- ⁵⁸ *Szkoła Organistowska w Płocku*, „Miesięcznik Pasterski Płocki” 1931, nr 10, s. 394.
- ⁵⁹ M. Skurosz, dz. cyt., s. 27.
- ⁶⁰ W. Jezusek (1896-1982) - ukończył Seminarium Duchowne w Płocku, święcenia kapłańskie otrzymał w 1920 r. Odbił następnie studia w Rzymie, uzyskując doktorat z prawa kanonicznego. Po powrocie do Płocka poświęcił się pracy duszpasterskiej, pedagogicznej i naukowej. Pełnił stanowiska w Kurii Diecezjalnej. Był notariuszem Sądu Biskupiego, kanclerzem kurii, wikariuszem generalnym i rektorem seminarium. Z pasją poświęcał się pracy badawczej. Jego dorobek piśmienniczy obejmuje ponad 300 pozycji, głównie z zakresu historii, liturgii i prawa kanonicznego. J.B. Nycek, *Ludzie i książki*, Płock 1983, s. 83.
- ⁶¹ M. Skurosz, dz. cyt., s. 28; ADP, *Kronika Biskupiej Szkoły Organistowskiej 1917-1932*, s. 7-8.
- ⁶² *Życiorys Śp. ks. Prof. Kazimierza Andrzeja Starościńskiego*, „Miesięcznik Pasterski Płocki” 1960, nr 1-3, s. 111.
- ⁶³ Relacja ustna absolwenta szkoły Józefa Marszałowskiego z dnia 12 II 2002 r.
- ⁶⁴ *Popis płockiej szkoły organistów*, „Dziennik Płocki” 1930, nr 139, s. 3.
- ⁶⁵ *Szkoła Organistowska w Płocku*, „Miesięcznik Pasterski Płocki” 1931, nr 10, s. 396.
- ⁶⁶ ADP, *Kronika Biskupiej Szkoły Organistowskiej 1917-1932*, str. 8.
- ⁶⁷ *Szkoła Organistowska w Płocku ul. Tumską 1*, „Miesięcznik Pasterski Płocki” 1931, nr 6, s. 225.
- ⁶⁸ *Szkoła Organistowska w Płocku ul. Tumską 1*, „Miesięcznik Pasterski Płocki” 1931, nr 6, s. 225.
- ⁶⁹ *Biskupia Szkoła Organistowska w Płocku*, „Hasło Katolickie” 1933, nr 24, s. 13.
- ⁷⁰ *Szkoła Organistowska w Płocku ul. Tumską 1*, „Miesięcznik Pasterski Płocki” 1931, nr 6, s. 225; *Warunki przyjęcia do Szkoły Organistowskiej w Płocku*, „Miesięcznik Pasterski Płocki” 1938, nr 5, s. 239.
- ⁷¹ M. Skurosz, dz. cyt., s. 28.
- ⁷² *Popis szkoły organistów*, „Dziennik Płocki” 1931, nr 141, s. 2.
- ⁷³ F. Piasek, *Z wieczoru muzycznego w Szkole Organistowskiej*, „Głos Mazowiecki” 1937, nr 136, s. 3.
- ⁷⁴ *Piękne z pożytecznym – Z wieczoru muzycznego w Szkole Organistowskiej*, „Głos Mazowiecki” 1938, nr 269, s. 3.
- ⁷⁵ *Koncert w szkole organistowskiej*, „Dziennik Płocki” 1930, nr 269, s. 3.
- ⁷⁶ M. Skurosz, dz. cyt., s. 28.
- ⁷⁷ *Chóry płockie w Toruniu*, „Głos Mazowiecki” 1933, nr 125, s. 11.
- ⁷⁸ *Imponujący przebieg kongresu muzycznego w Toruniu. Ukazali chórów płockich*, „Głos Mazowiecki” 1933, nr 126, s. 2.
- ⁷⁹ *Biskupia Szkoła Organistów w Płocku*, „Hasło Katolickie” 1933, nr 24, s. 9; ADP, *Kronika Biskupiej Szkoły Organistowskiej w Płocku za lata 1917-1933*, bez sygn., s. 12.

- ⁸¹ M. Skurowski, dz. cyt., s. 32.
- ⁸² *Głoszenie szkoły organistów w Płocku*, „Hasło Katolickie” 1933, nr 24, s. 11.
- ⁸³ Jest to liczba, którą udało się ustalić na podstawie Kroniki Szkoły za lata 1917-1933, pracy M. Skurowskiego „Śpiew, muzyka, organy i organiści w kościele katedralnym w Płocku na przestrzeni wieków”, „Hasło Katolickie” z dnia 11 czerwca 1933 r. Nie jest to jednak kompletna lista absolwentów, brakuje danych z 1938 r.
- ⁸⁴ Według relacji prof. F. Wesółowskiego – późniejszego bliźniego, znajomego prof. Paciorkiewicza – Szkoła Organistowska w Płocku była dobrą szkołą. W programie nauczania miały być przedmioty muzyczne także przedmioty ogólnokształcące z dobrze postawioną łaciną, przypominała obecne liceum muzyczne. F. Wesółowski podkreślił, iż w Szkole Organistowskiej w Płocku uczył dobry organista – uczeń prof. Gutmyńskiego. Zaświadczał również, iż dostanie się wówczas do klasy organów Konserwatorium Muzycznego nie było łatwe. Komisja egzaminacyjna była surowa, ograniczony był limit przyjęć. *Wspomnienia prof. F. Wesółowskiego o T. Paciorkiewiczu* (kopia rękopisu w posiadaniu autora pracy).
- ⁸⁵ Prof. B. Rutkowskiego łączyła znajomość z dyrektorem Bielskiej Szkoły Organistowskiej M. Karczemnym. Obaj byli absolwentami Konserwatorium Muzycznego w Warszawie w klasie organów. B. Rutkowski przyjeżdżał do Płocka, uczestniczył w egzaminach płockiej szkoły organistowskiej. Najlepszemu uczniowi proponował kontynuowanie nauki w Konserwatorium w swojej klasie organów. Relacja ustna J. Marszałowskiego z 12 lutego 2002 r.
- ⁸⁶ *Moje curriculum vitae, Wspomnienia Tadeusza Paciorkiewicza z 20 listopada 1995 r.*, www.paciorkiewicz.pl
- ⁸⁷ *Encyklopedia Muzyki PWN*, Warszawa 1995, s. 664; M. Hanuszczyńska, B. Schäffer, *Almanach polskich kompozytorów współczesnych*, Kraków 1966, s. 90.
- ⁸⁸ A. Bęben, E. Kowalska-Zajac, M. Szoka, *Łódzkie środowisko kompozytorskie 1945-2000*, Łódź 2001, s. 140.
- ⁸⁹ Są to m.in.: kantata „Pieśni o Mazowszu, Wiśle i Warszawie” do słów Broniewskiego, „Orfeusz w lesie” do tekstu Baczyńskiego, „Litania polska” na chór mieszany a capella (słowa Jana Twardowskiego), „Śpiewy o Warszawie”, „Pieśni kurpiowskie”, „Tryptyk warszawski”, „10 pieśni Śląskich”, „Myśląc Ojczyznę”.
- ⁹⁰ J. Kuczeńska, *Z dziejów ruchu muzycznego w Płocku*, „Notatki Płockie” 1957, nr 5, s. 24.
- ⁹¹ M. Skurowski, dz. cyt., s. 29-30.
- ⁹² J. Kuczeńska, *Z dziejów ruchu muzycznego w Płocku*, „Notatki Płockie” 1957, nr 5, s. 24.
- ⁹³ J. Kuczeńska, *Z dziejów ruchu muzycznego w Płocku*, „Notatki Płockie” 1957, nr 5, s. 24.
- ⁹⁴ Cennych informacji o działalności szkoły dostarczył autorowi absolwent szkoły z 1933 r. Józef Marszałowski. Przebieg późniejszej drogi zawodowej pana Marszałowskiego jest typowym przykładem losów absolwentów szkoły. J. Marszałowski urodził się 2 września 1912 r. w Rózinowie k. Włocławka. Lata dzieciństwa i wczesnej młodości spędził w Kutnie, gdzie ukończył miejscową szkołę powszechną. W latach 1929-1933 kształcił się w Szkole Organistowskiej w Płocku, zyskując uznanie pedagogów i możliwość koncertowania na organizowanych przez szkołę popisach i akademiach. W latach 1934-1935 odbywał służbę wojskową w Siedlcach, w 22 Pułku Piechoty. W 1936 r. został organistą w Królewie. W sierpniu 1939 r. został zmobilizowany, dostał się do niewoli. Do wcześniejszego miejsca pracy powrócił w 1942 r., równocześnie nauczał w szkole i prowadził chóry dziecięce. Na stanowisku organisty pracował 65 lat, mając liczne oferty z innych miejsc. Został szczególnie doceniony, kiedy od papieża Jana Pawła II otrzymał odznaczenie „Pro ecclesia et pontifice”.

Z DZIEJÓW ENDECJI W PŁOCKU W LATACH 1919-1939 (CZ. I)

Zamieszczony w numerze 4/185 z 2000 r. tekst¹ poświęcony działalności kierunku politycznego zwanego narodową demokracją lub obozem narodowym dotyczył, jak wskazywał sam tytuł, okresu do 1919 r. Niniejszy artykuł jest dalszym ciągiem losów organizacji odwołujących się do nurtu endeckiego, obejmujących lata 1919-1939.

Do wyborów do Sejmu Ustawodawczego w styczniu 1919 r. środowiska endeckie w Płocku nie przystąpiły jako organizacyjna całość pod nazwą np. Ligi Narodowej czy Stronnictwa Demokratyczno-Narodowego. Tworząc określone, połączone wieloletnią działalnością i pracą polityczną, a także powiązane stosunkami (kontaktami) towarzyskimi, środowisko, wystawiło szereg list wyborczych², o takim samym składzie osobowym, lecz z różną kolejnością kandydatów na listach (ordynacja wyborcza pozwalała na taki manewr. Umieszczenie na pierwszych miejscach tych list innych kandydatów, mających największe poparcie w różnych okolicach czy środowiskach okręgu wyborczego, miało przynieść większą liczbę zebranych łącznie głosów. Listy te występowały pod nazwą narodowo-chrześcijańskich. Miejscowymi kandydatami byli m.in. Karol Mierzejewski – ziemianin spod Płocka, nauczyciel w gimnazjum im. Władysława Jagiełły, wieloletni aktywista miejscowej endecji, Kazimierz Dziewanowski – również właściciel majątku Grodkowo w Płockiem, pierwszy komisarz rządowy na powiat płocki w Niepodległej Rzeczypospolitej, Szczepan Sawicki – rolnik z płońskiego, ks. Stanisław Suliński – proboszcz parafii Baboszewo. Natomiast Ludomir Czerniewski, pochodzący z Warszawy jeden z przywódców Stronnictwa Chrześcijańsko-Demokratycznego, niemający wiele wspólnego z Płockiem, był typowym kandydatem „przywiezionym w teczce”. Kierownictwo kampanią wyborczą objął Tadeusz Świecki³.

W rezultacie wyborów blok list chrześcijańsko-narodowych zdobył trzy mandaty (ks. Stanisław Suliński, Karol Mierzejewski, Szczepan Sawicki), do których można doliczyć kolejne dwa uzyskane przez zblokowaną z nim wspólną listę Polskiego Zjednoczenia Ludowego i Narodowego Związku Robotniczego⁴.

Wyborczy zwycięzcy nie posiadali, jak już wspomnieliśmy, jednolitej organizacji politycznej, w ramach której prowadziliby bieżącą działalność. Poszczegół-

ne jednostki były co prawda członkami tajnej Ligi Narodowej (np. T. Świecki, K. Mierzejewski czy ówczesny burmistrz Płocka – Aleksander Maciesza), jednak wymogi bieżącej działalności politycznej wymagały utworzenia ogólnokrajowej, jawnej, posiadającej wyrazisty program organizacji – partii politycznej.

Wstępem do jej utworzenia było powstanie w lutym 1919 r. Związku Sejmowego Ludowo-Narodowego, czyli rodzaju klubu poselskiego skupiającego wszystkich posłów wybranych, podobnie jak w Płocku, z rozmaitych list narodowych, chrześcijańskich czy ludowych o zabarwieniu ogólnie mówiąc prawicowym. Zdaniem Romana Wapińskiego utworzenie tego tworu to „miał być jedynie etap na drodze do pełnej konsolidacji, tzn. nadania porozumieniu wyborczemu – parlamentarnemu cech trwałości poprzez przekształcenie go w stronnictwo polityczne”⁵. Świadczy o tym powołanie w maju 1919 r. Sekretariatu Głównego Związku Ludowo-Narodowego (już bez przymiotnika „sejmowego”), który w zamyśle miał „skupić wszystkie siły narodowe w kraju działające w Związku Ludowo-Narodowy RP”⁶. Wiceprzewodniczącym tegoż został zresztą kandydujący wcześniej z Płocka do sejmu – Ludomir Czerniewski z chadekji.

Już wcześniej, w kwietniu 1919 r. odbyło się w Płocku zebranie organizacyjne Związku Ludowo-Narodowego. Wg zamysłu organizatorów miało służyć idei ZLN tj. zjednoczeniu stronnictw tworzących pod tą nazwą blok w sejmie. Co charakterystyczne, w prezydium zjazdu znalazł się m.in. Alfred Łysakowski, miejscowy działacz chadekji⁷. Program ZLN referował Marek Zygmunt Kozielski, o pracach w sejmie mówił poseł K. Mierzejewski, ponadto w Komitecie organizacyjnym nowego ugrupowania znaleźli się: T. Świecki, K. Dziewanowski, Władysław Porębski (kolejny chadek), ks. Józef Umiński, Władysław Apfelbaum, Klemens Jędrzejewski⁸.

Kolejne zebranie odbyło się 4 maja 1919 r. Zaproszono nań przedstawicieli byłych gminnych komitetów wyborczych bloku narodowego z okresu wyborów styczniowych, z całego okręgu wyborczego. Zjazdowi przewodniczył A. Łysakowski, sprawozdanie z prac w sejmie złożyli posłowie Mierzejewski i Sawicki. Postanowiono powołać organizację okręgową ZLN, w samym mieście zorganizować biuro organizacyjne oraz wybrać przedstawicieli na ogólnokrajowy zjazd ZLN do Warszawy⁹. Na 9 czerwca zwołano

Wielkim zjazdem, tym razem celem utworzenia struktury powiatowej¹⁰.

Jak widać, Płock został siedzibą okręgu, w skład którego wchodziły powiaty: płocki, sierpecki, lipnowski, rypkiński i płoński. W każdym z powiatów istniały komitety powiatowe, a w ich ramach koła miejskie i wiejskie. Na czele zarządu okręgowego stanął Tadeusz Świecki, w listopadzie 1921 r. instruktorem okręgowym mianowany został Franciszek Wybult¹¹, w drugiej połowie lat dwudziestych sekretarzem zarządu był Romuald Fürst. W pierwszej połowie lat dwudziestych w skład zarządu okręgowego¹² wchodził m.in.: T. Świecki, Tadeusz Sułowski, Ignacy Kręciejewski, Alina Leśnobludzka, Stefan Baliński, Janina Bogdanowska, Aleksander Nadwodzki, Wincenty Plewniak, Kamiński, Badurski, Kozanecki, M. Z. Kozielski¹³.

W strukturze powiatowej partii aktywnie działali m.in.: Aleksander Zaleski – lekarz naczelny szpitala w Płocku, M. Z. Kozielski, Stefan Baliński – adwokat, Aleksander Nadwodzki – inżynier powiatowy, Stanisław Gierzyński (dawny właściciel ziemski, ówczesny główny kasjer płockiego oddziału Banku dla Handlu i Przemysłu, wydawca „Dziennika Płockiego”), dedykowani ziemianie: Wincenty Orzeszkowski z Łaszczyzna Szlacheckiego, Stanisław Waśniewski z Łaszczyń, Józef Kieniewski z Jączewa, Władysław Płoczek z Nagorki, Różycy z Bądkowa Jeziornego i Wincenty, Władysław Rutkowski z Turowa i Krzykos, ale również drobniejsi gospodarze: I. Kręciejewski z Poduchowa, Mawrzyniec Brzeziński z Dłużniewa, W. Plewniak ze Stróżewka czy Jan Kwiatkowski z Karwojewa¹⁴.

Do koła miejskiego należeli m.in. S. Gierzyński, W. Ziemski, A. Nadwodzki, M.Z. Kozielski, Eugeniusz Reński, M. Apfelbaum, Stanisław Liszewski, Halina Równa, Maria Macieszyna, M. Karczewska i inni¹⁶.

Chcąc się zauważyć, na podstawie powyższych danych, szeroki udział płockiego ziemiaństwa i inteligencji w działalności ZLN właściwie obrazuje poparcie ruchu narodowego dla tej partii.

Składowa działalność powiatowej i miejskiej organizacji ZLN polegała na organizowaniu mniej więcej miesięcznych zebrań jej członków z endeckimi posłami z ziemii płockiej¹⁷, których celem było zapoznanie członków partii z aktualną polityką stronnictwa oraz zwróceniem do aktualnych zagadnień oraz próba wypracowania programu partyjnego i poprzez to werbowanie nowych członków.

W styczniu 1922 r. sekretariat okręgowy ZLN rozprawił istniejących w Płocku instytucji i stowarzyszeń zaproszenie do przybycia na zjazd powiatowy organizacji. Mimo iż, jak przyznawali zapraszający, zebrań z tych instytucji i stowarzyszeń była apolityczna, to liczyli na przybycie jednostek gotowych do pracy na „gruncie narodowym”, w jednym, wspólnym kierunku – wszechstanowym, czyli ZLN¹⁸.

Program partii na tle sytuacji społeczno-ekonomicznej przedstawił Tadeusz Świecki. Warto go pokrótce przedstawić, gdyż jest charakterystyczny dla pojmowania roli ZLN przez tego wybitnego płockiego działacza narodowego.

Świecki scharakteryzował sytuację społeczno-ekonomiczną kraju. Jego zdaniem Sejm Ustawodawczy nie spełnił oczekiwań narodu, stał się bowiem areną waśni i walk politycznych. Wskazując na doniosłą rolę inteligencji w życiu narodu, zarzucił jej trzymanie się na uboczu spraw publicznych, co jego zdaniem było błędem¹⁹. Oceniał, iż we własnym państwie zagraża Polakom 35% żywołów mniej lub bardziej obcych, niezainteresowanych w pomyślnym rozwoju kraju. Nawiązując do struktury ekonomicznej kraju wskazał na konieczność przesunięcia części ludności wsi do zajęć pozarolniczych i znalezienia dla niej zatrudnienia w przemyśle i handlu, zauważając, iż żadna reforma rolna nie rozwiąże problemu prze-ludnienia wsi. Z drugiej strony, postępując zgodnie z linią nacjonalizmu gospodarczego wzywał wieś do poparcia miasta w walce – jak to wyraził – „o wyzwolenie się ekonomiczne ludności polskiej spod supremacji żydowskiej”²⁰. Za najlepsze stronnictwo polityczne uznał oczywiście ZLN, jako organizację „wszechstanową”, ogarniającą interesy całego narodu, nie zaś konkretnej klasy czy grupy społecznej. Na koniec wzywał do aktywizacji politycznej tj. do wstępowania w szeregi ZLN²¹.

Na kolejnym zjeździe powiatowym partii w marcu 1922 r., nawiązując do aktualnych wydarzeń politycznych, zebrani podjęli uchwałę domagającą się bezwzględnego przyłączenia ziemi wileńskiej do Polski i piętnowali „machinacje federalistów”, które zmierzać miały do przyznania tym terenom autonomii²².

W lipcu, w związku z trwającym kryzysem rządowym i negatywnym stosunkiem Naczelnika Państwa do projektu objęcia teki premiera przez Wojciecha Korfanteo (za czym gorąco opowiadała się endecja), Świecki nazwał stanowisko zajęte przez Piłsudskiego „bezprawiem” i postulował przeciwstawienie mu się przez sejm i społeczeństwo. Ponadto wystąpił przeciwko ideom federacyjnym oraz pomysłom etatystycznym zabijającym jego zdaniem „wszelką twórczość gospodarczą”. Z kolei poseł Mierzejewski wskazał na szkodliwość sejmowej polityki PPS i PSL „Piast”, które w porozumieniu z Piłsudskim utraciły kandydaturę Korfanteo. Zebrani w przyjętej rezolucji oddali hołd Korfantee. Nie obyło się również bez pyskówek z obecnymi na sali zwolennikami PPS²³.

Wobec zbliżających się wyborów sejmowych na jesieni 1922 r. zdynamizowała się działalność ZLN. Partia znalazła się w bloku wyborczym o nazwie Chrześcijański Związek Jedności Narodowej (ChZJN), zwanym przez przeciwników politycznych Chjeną. Listę wyborczą ChZJN w płockim okręgu otwierał K. Mierzejewski, ale już drugie miejsce zajął miejscowy lider

partyjny, rekomendowany przez Związek Ziemiaków – Tadeusz Świecki. Na miejscu trzecim startował Szczepan Sawicki, zaś na czwartym, kolejny płockanin, Marek Zygmunt Kozielski²⁴.

W swej propagandzie ChZJN odżegnywał się od partyjności czy „stanowości”, lewicowości czy prawicowości, podkreślając swój chrześcijańsko-narodowy charakter. Wśród haseł wyborczych eksponowano postulat rządów opartych na zasadach chrześcijańskim, szkół o charakterze chrześcijańskich, walki z „panowaniem się żydostwa”, jedność i zgodę narodową, rozwój gospodarczy, przeciwstawienie się marnotrawstwu podatków itp. Ostatnie postulaty miały związek z twierdzeniem ZLN jakoby wszystkie dotychczasowe gabinety od Moraczewskiego do Nowaka prowadziły, wspierane w tym przez Piłsudskiego, politykę lewicową²⁵.

Na wiecu przedwyborczym 28 października 1922 r. kandydat na posła M. Z. Kozielski skrytykował dotychczasową politykę gospodarczą prowadzoną przez kolejne rządy, jako etatystyczną. Wskazując na znaczny odsetek „wrogich narodowości” wysunął hasło polityki narodowej²⁶. Dotychczasowy poseł K. Mierzejewski również nawiązując do sytuacji gospodarczej, wzywał do głosowania na ChZJN. Zadaniem rządu miało być tworzenie warunków do swobodnego rozwoju życia gospodarczego, gdzie państwo pełniłoby rolę bezstronnego regulatora²⁷. Na wiecu dla kobiet H. Rutka akcentowała znaczenie udziału kobiet w wyborach wobec ich liczebnej przewagi nad mężczyznami, zaś delegatka Narodowej Organizacji Kobiet wzywała do poparcia obozu narodowego strasząc czyhającymi wrogami wewnętrznymi i zewnętrznymi²⁸.

Odbyte w dniu 5 listopada 1922 r. wybory do sejmiku przyniosły liście ChZJN 61788 głosów w okręgu (5094 w Płocku) co stanowiło 47% głosujących w okręgu (48% w Płocku) przy 83% frekwencji.

W rezultacie dało jej to trzy mandaty poselskie, przy jednym socjalistycznym i jednym dla „Wyzwolenia”. Posłami zostali ponownie K. Mierzejewski i S. Sawicki oraz po raz pierwszy T. Świecki³⁰.

Wybory z 1922 r. ugruntowały pozycję endecji na Mazowszu Płockim³¹. Tym razem zdobyła 60% mandatów poselskich z tego terenu. W dalszym ciągu o jej sile decydowała popularność na prowincji, w samym Płocku bowiem zwiększało się poparcie dla socjalistów.

Wkrótce po wyborach parlamentarnych bieżącą działalność polityczną zdominowała sprawa wyborów prezydenckich. Wobec tego, iż za kandydaturą wybranego na urząd Prezydenta RP Gabriela Narutowicza głosowali posłowie i senatorowie reprezentujący mniejszości narodowe, endecja rozpętała wścieklą nagonkę wymierzoną w mniejszości, szczególnie w stosunku do Żydów. Do nagonki tej przyłączyło się również płockie środowisko endeckie. Na łamach „Dziennika Płockiego” pojawiły się artykuły o treści

antyżydowskiej, od 10 lat nieobecne na łamach miejscowej prasy. Już pod koniec listopada 1922 r. w „Dzienniku Płockim” ukazały się artykuły „Zalew żydowski”³², „Zaraza żydowska”³³ proponujące w istocie stosowanie zasady numerus clausus na wyższych uczelniach. Nadzwyczajne wydanie „Dziennika Płockiego” opublikowane w dniu wyboru Narutowicza nosiło tytuł: „Warszawa przeciw obeldze narzuconej Narodowi Polskiemu przez żydów”. Czytamy w nim m.in., iż „(...) Decydując swym głosem o wyborze Prezydenta żydzi narzucili Polsce głowę Państwa (...)”³⁴.

Opisując jarmark odbyty tego dnia w Płocku gazeta komentowała, iż chłopcy przybyli również „(...) dla otrzymania prawdziwych wiadomości o tak strasznym dla narodu polskiego zohydzeniu (...) Zrozumiałwszy nieaktowne zachowanie się żydów przy głosowaniu na Prezydenta, wyrażają pod ich adresem oburzenie”³⁵.

Jeden z działaczy endecji i prezes płockiego oddziału Związku Ziemiaków Tadeusz Sułowski pisał, iż „dzień 9 grudnia 1922 r. stanie się na wieki dla Polski smutnym faktem historycznego poharbienia narodu Polskiego. (...) zdrajcą będzie ten, kto pójdzie do żydowskiego sklepu i kupi chociażby najmniejszy drobiazg, sprzedawczykiem będzie ten, kto sprzeda choćby ćwiartkę zboża żydowi”³⁶.

Pojawił się również „Program walki”³⁷ (w domyśle z Żydami), w którym wzywano m.in. do niekupowania w sklepach należących do Żydów i niesprzedawania Żydom żadnych towarów, oznakowania firm tabliczką z napisem „firma chrześcijańska”, zwalniania Żydów z pracy w firmach należących do chrześcijan, unikania stosunków towarzyskich z Żydami, bojkotu książek określanych jako żydowskie itp. Postulaty te kończyły się wezwaniem: „W imię Boże, zaczynamy!”³⁸. Było to więc powtórzenie haseł głoszonych – jak pisaliśmy – 10 lat wcześniej, po wyborach do rosyjskiej Dumy³⁰.

Do wyboru Narutowicza na urząd prezydenta nawiązywał artykuł „Bez pardonu!”, w którym czytamy: „Nie ma już chyba dzisiaj nikogo w Polsce, kto by nie zdawał sobie sprawy z wypadków dni ostatnich, kto by nie wiedział, że to co się stało jest dziełem Żydów i jest obrazem ich dzisiejszej potęgi. Jeśli kto czuje się Polakiem (...) woła z głębi serca – ratunku! (...)”⁴⁰.

Ta ostra, antyżydowska kampania zakończyła się wkrótce po zabójstwie Narutowicza. Nadzwyczajne to wydarzenie spowodowało odwołanie zaplanowanego już wiecu ChZJN z udziałem posłów⁴¹.

Do tragicznych, grudniowych wydarzeń powrócił Tadeusz Świecki podczas najbliższego wiecu odbytego na początku stycznia 1923 r. Starł się minimalizować rolę endecji w organizowaniu nagonki na Narutowicza stwierdzając, iż „jest rzeczą oczywistą, że w zabójstwie [prezydenta Narutowicza - przyp. aut.] nie miały grupy narodowe żadnego udziału (...)”⁴². Winę za sprowokowanie zamieszek w Warszawie przypisywał lewicy⁴³.

Włocławce potem (mimo pojawiających się jeszcze antypolskich akcentów w „Dzienniku Płockim”) bieżąca działalność ZLN wróciła na spokojne tory zebrani gmin, powiatowych (i miejskich), na których „wielkiej polityce” informowali miejscowi posłowie. W maju 1923 r. przebieg pertraktacji zmierzających do utworzenia koalicji rządowej złożonej ze stronnictw reprezentujących w skład ChZJN i PSL „Piast”, a zakończonych wkrótce podpisaniem tzw. paktu lanckorońskiego, referował Karol Mierzejewski⁴⁴.

Z kolei podczas gorącego dla ChZJN i „Piasta” listopada 1923 r., kiedy to w rezultacie zaostreżenia sytuacji politycznej spowodowanej przesileniem gospodarczym upadł rząd Chjeno – Piasta, na zebraniu w Płocku Świecki powtórzył wywody, iż odpowiedzialne za doprowadzenie do tak trudnej sytuacji były poprzednie rządy z lat 1919-1922, określane przez niego jako lewicowe. Stan państwa porównał do chorego organizmu, wyjaśniał, że w tej sytuacji ofiary musi ponieść całe społeczeństwo. Dodatkowym dla niego niepokojem był fakt, iż większość przemysłu i handlu znajdowała się w rękach niepolskich. O wypadkach krakowskich⁴⁵ opowiadał poseł Mierzejewski. Zebrani uchwalili rezolucję domagającą się pociągnięcia do odpowiedzialności posłów krakowskich PPS: Stanisława Marka i Emila Bobrowskiego, których uważano jako winnych tych tragicznych wydarzeń⁴⁶.

W rezultacie wyborów do zarządu powiatowego ZLN weszli Stanisław Gierzyński (prezes)⁴⁷, E. Kosiński (wiceprezes), Aleksander Nadwodzki (skarbnik), Stanisław Zgliczyński (sekretarz) oraz jako członkowie zarządu: I. Kręciejewski, Różycki, W. Plewiński⁴⁸.

Na zebraniu w marcu 1924 r. sprawę sanacji finansów państwa realizowaną przez premiera Władysława Grabskiego przedstawił T. Świecki. Udzielił niekwalifikującego poparcia, zaś K. Mierzejewski apelował o wykupywanie akcji nowopowstającego Banku Polskiego⁴⁹.

Niezmiennie ważną sprawą dla części elektoratu wiejskiego ZLN, w tym przypadku dla środowiska ziemianskiego, była kwestia reformy rolnej. Ustawa w tej sprawie weszła pod obrady sejmu wiosną 1925 r. Mimo oporów ze strony wielu przedstawicieli ziemianstwa, ZLN poparło ustawę, co było zresztą realizacją postanowień paktu lanckorońskiego. Co ciekawe, kwestia parcelacji wywołała pewną dyskusję wewnątrz płockiej organizacji ZLN. Jej przeciwnikiem był Tadeusz Świecki. Na zebraniu ZLN odbytym tłumaczył (nie bez pewnej racji zresztą), iż ziemia mogąca być przeznaczona na parcelację i tak nie zaspokoi potrzeb, zaś grozi spadkiem produkcji i „obniżeniem życia gospodarczego kraju”⁵⁰. Aleksander Nadwodzki w cyklu artykułów pt. „Reforma Rolna” publikowanych na łamach „Dziennika Płockiego” optował za ustawą, pisząc m.in., iż „(...) reforma rolna leży na linii rozwojowej naszego społeczeństwa.

Nie jest ona sprawą ani większej ani mniejszej własności, ale jest naprawdę sprawą narodową”⁵². I jeszcze nawiązując do postawy części posłów ZLN, którzy głosowali przeciw ustawie tłumaczając się instrukcjami wydanymi przez organizacje ziemianskie, które reprezentowali (co, nawiasem mówiąc, mogło odnosić się do postawy Świeckiego, który, jak wiemy, rekomendowany w wyborach do sejmu przez Związek Ziemian, jako jeden z nielicznych posłów endecji głosował przeciw ustawie), krytykował dążenie do uzależnienia woli i stanowiska posłów od różnych instrukcji i przypominał czasy przedrozbiorowe gdy „Sejm nie był sejmem narodu, ale sejmem różnych plenipotentów”⁵³. W dyskusji nad referatem „Reforma rolna a miasto” we wrześniu 1925 r. Nadwodzki podtrzymał swoje stanowisko, w czym poparł go Aleksander Zaleski⁵⁴. Głosowanie w sejmie podzieliło płockich posłów. „Za” – głosowali K. Mierzejewski i S. Sawicki, zaś „przeciw” był Tadeusz Świecki⁵⁵.

Na zebraniu ZLN w Płocku (12 stycznia 1926 r.) odbytym już po uchwaleniu ustawy K. Mierzejewski tłumaczył stanowisko partii w tej sprawie wskazując na konieczność poparcia ustawy w uchwalonym, dość umiarkowanym kształcie, wobec konkurencyjnych, radykalnych planów forsowanych przez PSL „Wyzwolenie”⁵⁶.

Zamach majowy był poważną cezurą w dziejach obozu narodowego. Został on wówczas pokonany przez J. Piłsudskiego i bezpowrotnie utracił wpływ na sprawowanie władzy. Szok wywołany tą niewątpliwą klęską starano się pokonać dokonując tzw. konsolidacji ruchu narodowego w ponadpartyjnym tworze o nazwie Obóz Wielkiej Polski (OWP) powstałym jesienią 1926 r.⁵⁷

Tymczasem w jednym z lipcowych numerów „Dziennik Płocki” opublikował statut organizacji o nazwie Straż Narodowa, stanowiącej zdaniem badacza dziejów polskiej prawicy m.in. rodzaj bojówki partyjnej⁵⁸. Czytamy w tymże dokumencie m.in., iż: „Celem Straży Narodowej jest: a) walka o całość i niepodległość państwa polskiego (...), b) uświadomienie i zabezpieczenie państwa przed anarchią szerzoną przez żywioły destrukcyjne (...). Do tego celu Straż Narodowa dąży: (...) c) poprzez (...) popieranie wśród członków sportów, ćwiczeń gimnastycznych (...), e) przez przeciwstawienie (...) obywatelskiej samoobrony wszelkim czynnikom i aktom zagrażającym dobru państwa (...)”⁵⁹.

Tyle statut. W sytuacji jednak gdy niepodległość i całość państwa nie była bezpośrednio zagrożona, hasła o „żywiołach destrukcyjnych”, popieraniu ćwiczeń i tworzeniu samoobrony mogły zwiastować w zawołowanej formie tworzenie grup paramilitarnych, ewentualnie użytych następnie przeciwko przeciwnikom politycznym. Zawsze można ich było oskarżyć o dążenia anarchiczne i antypaństwowe, podczas

gdy w rzeczywistości oznaczałoby to tyle co antyendeckie.

13 grudnia 1926 r. odbyło się w Płocku zebranie organizacyjne powiatowego oddziału Straży Narodowej. Oprócz deklaracji, iż powstała „dla przeciwstawienia się czynnikom wywrotowym”, powtórzono endeckie hasła o zastąpieniu walki klas ideą ich współpracy, o prawie i obowiązku Polaków do wyłącznego sprawowania rządów. Wreszcie zapowiedziano połączenie z OWP⁶⁰.

W Płocku jednak OWP nie rozwinęła wówczas działalności i zdaje się, że była zastąpiona właśnie przez Straż Narodową⁶¹. Na jej czele stanęli m.in. Józef Głowczewski – inżynier, architekt, kierownik biura budowlanego „Sektor” (prezes), Jerzy Kaczorowski – jednocześnie działacz ZLN (wiceprezes) i Paweł Nieniewski – prezes płockiego oddziału Banku Ziemiańskiego (skarbnik) oraz właściciele ziemscy: Cichocki i Gościcki (prawdopodobnie Jerzy). Wg doniesień policyjnych wiosną 1927 r. Straż Narodowa tworzyła 12 – osobową bojówkę, której członkowie mieli ćwiczyć władanie bronią⁶². Wobec powyższego w maju 1927 r. władze rozwiązały tę organizację⁶³.

W styczniu 1927 r. podczas zebrania miejscowej organizacji ZLN poseł Mierzejewski omówił sprawę powstającego OWP, który mając być ugrupowaniem ponadpartyjnym, miał scementować wszelkie grupy o charakterze narodowym w nowej sytuacji politycznej⁶⁴.

Mimo opublikowania, w lutowym numerze „Dziennika Płockiego”, artykułu z mową programową Romana Dmowskiego wygłoszoną na lwowskim zjeździe dzielnicowym OWP, pod tytułem: „Obóz Wielkiej Polski”⁶⁵, organizacja ta nie zaistniała w Płocku przez kilka najbliższych lat. Latem 1930 r. kierownik wydziału śledczego policji informował starostę płockiego, iż OWP „(...) od czasu rozwiązania ekspozytury Straży Narodowej w 1927 r., żadnej działalności nie przejawia”⁶⁶.

Tymczasem ZLN prowadził w zmienionej sytuacji politycznej niezmienną działalność. Na zjeździe powiatowym w grudniu 1926 r. Marek Z. Kozielski relacjonował obrady i uchwały Rady Naczelnej stronnictwa. Podkreślał, iż obóz „sanacji moralnej” niewiele uczynił w celu rozwiązania trudności gospodarczych, drożyzny, działalności wywrotowej⁶⁷.

Być może w stanowisku ZLN wobec aktualnej sytuacji politycznej swój wyraz znalazły nadzieje, przynajmniej części, działaczy endeckich, na szybki upadek reżimu pomajowego, na co zwracał uwagę Roman Wapiński⁶⁸. Związana z tym perspektywa niedalekiej już bezpośredniej walki o władzę, mogła być również impulsem do powołania Straży Narodowej. Trudno w tej chwili to ocenić. Rachuby te oparte były jednak na błędnych przesłankach. Już wkrótce bowiem nadszedł okres pomyślnej koniunktury gospodarczej, zaś endecję dotknął kryzys.

Na tym, jak się wkrótce okazało, ostatnim etapie działalności ZLN, prezesem zarządu powiatowego był Stefan Baliński. Aktywną działalność prowadzili wciąż M. Z. Kozielski, ks. Władysław Mąkowski (w Płocku przebywał od grudnia 1922 r., już po zakończeniu kadencji Sejmu Ustawodawczego, którego był posłem), A. Nadwodzki (S. Zgliczyński wyjechał w tym okresie do pracy w Sierpcu, skąd powrócił do Płocka w 1928 r.)⁶⁹.

Już podczas wspomnianego zjazdu ZLN ze stycznia 1927 r. podkreślano (A. Nadwodzki) potrzebę wzmocnienia partii przez napływ nowych członków⁷⁰. Czy było to echem jakiegoś kryzysu?

Wkrótce płocką organizację ZLN opuścił Aleksander Nadwodzki, dotychczas jeden z najaktywniejszych płockich działaczy narodowych. 14 stycznia 1928 r. ogłosił on „Publiczne zapytanie do p. mec. S. Balińskiego i p. mec. M. Kozielskiego” (wymienił ich z pewnością jako kierujących płocką organizacją), w którym protestował przeciwko kandydowaniu do radnych w wyborach Karola Mierzejewskiego. Pytał, dlaczego narzuca jego kandydaturę organizacji płockiej, zarzucał posłom Mierzejewskiemu i Sawickiemu bierność, nieróbstwo i brak poświęcenia dla pracy obywatelskiej⁷¹.

Niedługo potem Nadwodzki zaczął publikować w organie płockiej sanacji „Głosie Ziemi Płockiej”.

Trudno ustalić w tej chwili jakie było rzeczywiste tło konfliktu w płockim ZLN. Mierzejewski nie figurował ostatecznie na liście kandydatów tej partii do sejmiku, zaś Nadwodzki – jako urzędnik państwowy (inżynier powiatowy) być może musiał opowiedzieć się za ugrupowaniem rządzącym. Niewykluczone również, że sam miał pewne ambicje polityczne, zaś na przeszkodę w ich urzeczywistnieniu uznawał istnienie Mierzejewskiego. Endecki „Dziennik Płocki” sugerował, że za przystąpieniem Nadwodzkiego do klubu rządzącego kryło się śledztwo prowadzone przez prokuraturę, w którym Nadwodzki występował w niezbyt nam, niestety, charakterze. Mógł to być rzeczywiste jakiś element nacisku na jego osobę ze strony władz⁷².

Do kolejnych wyborów parlamentarnych endecką stanęła pod firmą Bloku Katolicko-Narodowego, miało zaakcentować jej związek z Kościołem i religią katolicką. Była to praktyczna realizacja poglądów Tadeusza Świeckiego, on też znalazł się na czele listy kandydatów bloku. Na kolejnych miejscach figurowali: naznaczony przez władze partii Mieczysław Jastrzębowski z Warszawy, Ignacy Kręciejewski m.in. ks. Władysław Mąkowski. Endecki „Dziennik Płocki” spekulował, iż jego obecność na liście wyborczej bloku, była wyrazem poparcia dlań ze strony Kościoła⁷³.

Na wiecu wyborczym Świecki przekonywał, iż powstanie bloku było odpowiedzią na list pasterski biskupów⁷⁴. W programie powtarzano stare hasła Pol-

katolickiej i rządzonej przez Polaków⁷⁵. Ciekawostką stanowiły starania endecków o porozumienie z PSL „Piast”. Rozbiły się one jednak na skutek niechęci piasistów do uzyskania 1, 3 i 4 miejsca na wojewódzkiej liście wystąpienia pod nazwą tej partii. Była to nieudana propozycja wchłonięcia endecji przez PSL „Piast” (a więc na gruncie plockim połączcie słowian i chrześcijan), wobec czego rozmowy przerwano⁷⁶.

W numerze „Dziennika Płockiego” Świecki precyzował swe poglądy na miejsce oraz rolę Narodowej Organizacji i za ich ucieleśnienie uznawał obóz katolicko-narodowy „(...) zbudowany na podobieństwo Kościoła katolickiego i katolickich organizacji społecznych”. W przystąpieniu ZLN do tegoż obozu widział „znalezienie właściwej drogi i dostosowanie się do niej, które tkwią głęboko w duszy polskiej (...)”⁷⁷. „W tym temie są polskość i katolicyzm (...)”⁷⁷.

Mimo próby utożsamienia wyborczej listy bloku katolickiego z Kościołem katolickim, wybory okazały się klęską endecji. Na 151473 oddanych w okręgu plockim listę otrzymała 23341 tj. 15%. W samym Płocku na 15730 endecja uzyskała 2389, tj. 17% wszystkich oddanych głosów. Jedynym endeckim posłem z województwa został Tadeusz Świecki⁷⁸. Zdobycie mandatu w Płocku było i tak względnym sukcesem endecji⁷⁹ i wykazało istnienie jej twardego elektoratu. Porównanie tych wyników procentowych z wynikami poprzednich wyborów (z lat 1919 i 1922) daje jasnym okiem widoczny obraz spadku notowań endeckich.

W wyborczy komentarz w „Dzienniku Płockim” zamieszczony wkrótce po wyborach, wyrażał rozczarowanie radykalizmu społeczeństwa polskiego, co skutkowało sukcesem wyborczym PPS i PSL „Wyzwolenie”. Wynik endecji w okręgu plockim oceniano na tyle ogólnych wyników, jako niezły. Zaś źródła prawicy widziano nie tylko w przesunięciu sympatii wyborczych, ale również we własnych niedociąganiach w pracy na prowincji⁸⁰.

Przejawem poczucia klęski wyborczej było zakończenie działalności przez Związek Ludowo-Narodowy i powołanie w jego miejsce nowej partii o nazwie Stronnictwo Narodowe (SN), co uzasadniano propagandowym hasłem – kolejnej już – konsolidacji obozu narodowego⁸¹.

Pod koniec lipca 1928 r. ukazał się w „Dzienniku Płockim” artykuł pt. „Stronnictwo Narodowe”⁸², w którym czytamy, że partia powstała w momencie, gdy państwo (a więc kręgi rządzące) chce narzucić społeczeństwu koncepcję polityki państwowej, mającej prowadzić w sprzeczności z polityką narodową. Państwo grzebie o zepchnięcie do roli jednej z mniejszości narodowych. Jednocześnie nawiązywano do „Wielkiej Polski, który w przeciwieństwie do SN nie zajmować się bieżącą polityką, a organizować walkę o przyszłość. Na koniec stwierdzano, że nowe organizacje stanowią organiczną całość obozu narodowego⁸³. Wkrótce pojawił się tekst o zna-

miennym tytule „Naród gospodarzem” podpisany przez miarodajnego działacza SN, sekretarza Zarządu Głównego partii – Karola Wierczaka⁸⁴.

To nagromadzenie artykułów prasowych może wskazywać na pewnego rodzaju ofensywę propagandową i organizacyjną związaną z powstaniem nowej partii. Jej organizatorem na terenie powiatu plockiego mianowany został Stanisław Zgliczyński, któremu do pomocy przysłano z Warszawy jako instruktora organizacyjnego – Domańskiego⁸⁵. Zgliczyński, mający wówczas 28 lat, dopiero rozpoczynał w Płocku praktykę adwokacką. Mimo młodego wieku nie sposób łączyć go ze środowiskami młodych działaczy, tworzących wówczas wewnątrz nowej partii Ruch Młodych. W wyznawanych poglądach nie różnił się od swych starszych mentorów: T. Świeckiego, K. Mierzejewskiego, M. Z. Kozielskiego czy Stefana Balińskiego.

Według nowego podziału terytorialnego przyjętego w SN, plocka organizacja spadła do roli jednej z wielu placówek powiatowych podlegających zarządowi okręgowemu w Warszawie, tracąc pozycję siedziby okręgu, jaką była w strukturze Związku Ludowo Narodowego.

Po wyborze na posła Tadeusz Świecki zamieszkał w Warszawie i nie angażował się w bieżącą działalność plockiej organizacji SN. W swym majątku pod Płockiem osiadł Karol Mierzejewski. Pierwszoplanowe role w plockiej endecji odgrywali od tej pory Zgliczyński, Kozielski, S. Baliński oraz Władysław Rutkowski.

Jak pisze znawca tematu, działalność SN w ciągu kilku pierwszych lat istnienia nie różniła się od działalności ZLN⁸⁶. Nie prowadząc bieżącej działalności propagandowej, koncentrowała się na kolejnych wyborach bazując na dotychczasowych zwolennikach. Do następnych wyborów doszło w listopadzie 1930 r. Na czele listy wyborczej w okręgu stanął prezes miejscowego Okręgowego Towarzystwa Organizacji i Kółek Rolniczych (OTOiKR), działacz Związku Ziemiaków, społecznik, budowniczy nowoczesnych zabudowań mieszkalnych (czworaków) i przedszkoli dla swej służby folwarcznej i robotników rolnych – Władysław Rutkowski⁸⁷. Na kolejnych miejscach znaleźli się m.in. Wojciech Jaxa-Bąkowski – pochodzący z Warszawy, wiceprzewodniczący Wydziału Wykonawczego Ruchu Młodych SN, Jerzy Kwasiebski, S. Zgliczyński, zaś pełnomocnikiem komitetu wyborczego został M. Z. Kozielski⁸⁸.

Wybory te, odbywające się w atmosferze nacisków ze strony władz sanacyjnych oraz ostatecznie również fałszerstw wyborczych, miały burzliwy przebieg. W trakcie wiecu wyborczego w Sierpcu policja zatrzymała W. Jaxę-Bąkowskiego⁸⁹, zaś wkrótce komisja wyborcza unieważniła listę SN. Wg oświadczenia komisji podczas zbierania podpisów poparcia dla listy SN, figurowała na niej tylko część nazwisk kan-

dydatów, reszta miała być dopisana później. Ponadto stwierdzono nieczytelność dwunastu podpisów, zaś jedna osoba popierająca tę listę, podpisała bezprawnie i inną⁹⁰.

W rezultacie SN nie wzięło udziału w wyborach, choć na numer jej unieważnionej listy w całym okręgu oddano demonstracyjnie 12 000 głosów, co ma swoją wymowę⁹¹.

Komitet wyborczy zgłosił protest w sprawie unieważnienia listy do Sądu Najwyższego, który protest ten uwzględnił, uznając prawidłowość złożenia listy. Wobec powyższego w czerwcu 1931 r. doszło do powtórzenia wyborów⁹².

Kampania znowu przebiegała burzliwie⁹³, a w rezultacie powtórzonych wyborów SN uzyskało jeden mandat (Wł. Rutkowski), który utracił Centrolew⁹⁴. Na listę endecką oddano w okręgu 31421 głosów, co stanowiło 23% oddanych głosów, zaś w Płocku 2059 (wobec 3679 na BBWR i 4899 na Centrolew)⁹⁵.

Powtórzone wybory z 1931 r. stanowią zakończenie pewnego etapu w działalności płockiej (i nie tylko płockiej) endecji. Były bowiem ostatnimi odbytymi na podstawie pięcioprzymiotnikowej ordynacji wyborczej. Zbiegły się w czasie z przemianami wewnątrz obozu narodowego (zamiana ZLN na SN), rezygnacją z aktywnej działalności jej dotychczasowych, miejscowych liderów (Mierzejewski, Świecki), a co za tym idzie pewnego rodzaju przemianą generacyjną, gdy w pierwszym szeregu stanęli, nie tyle może nowi działacze (bo trudno za takich uznać Kozielskiego czy Zgliczyńskiego), ale jednak dotychczas znajdujący się za pierwszoplanowymi postaciami.

Zajmowaliśmy się dotychczas bieżącą działalnością ZLN w Płocku oraz jej udziałem w kolejnych kampaniach wyborczych do sejmu. Nie oddaje to jednak całokształtu działalności endecji w tym okresie. Pominęto bowiem ważny aspekt jej działalności, dotyczący aktywności w samorządzie terytorialnym.

Udział płockiej endecji w wyborach do rady miejskiej w Płocku z sierpnia 1919 r. został omówiony w cytowanym już artykule. W rezultacie tych wyborów radnymi zostało ośmiu kandydatów bloku⁹⁶, z czego najwyżej trzech (tj. Maciesza, Zaleski, może Dzierżanowski), można uznać za przedstawicieli ZLN. Rada zakończyła pracę w 1923 r., gdy odbyły się kolejne wybory. I znów podobnie jak przed czterema laty, endecja nie stanęła do wyborów jako partia, zaś jej członkowie zawiązali komitet wyborczy z działaczami innych organizacji politycznych, społecznych czy zawodowych. Takie postępowanie, zgodne z hasłem odpartyjnięcia samorządu, okazało się normą przy kolejnych wyborach samorządowych do 1929 r. włącznie.

Przed wyborami z listopada 1923 r. działacze endeccy znaleźli się na listach Komitetu Gospodarczego Odrodzenia Płocka. Komitet zebrał najwięcej głosów w wyborach, lecz znalazł się w opozycji wobec

rządzącej koalicji PPS, NPR i Bundu (trochę zresztą na własną prośbę, wobec niechęci do współpracy z umiarkowanym komitetem żydowskim)⁹⁷. Przed następnymi, odbytymi już we wrześniu 1924 r. wyborami, na zebraniu koła miejskiego ZLN ustalono, iż członkowie partii wejdą w skład komitetu mieszczańskiego z zamiarem realizowania celów ekonomicznych, nie politycznych. Po wyborach komitet utworzył wraz z PPS i radnymi żydowskimi większość (prezesem rady został Eugeniusz Płoski)⁹⁸. W październiku 1927 r. ponownie zrezygnowano z organizacyjnego udziału w wyborach na rzecz szerszego komitetu mieszczańskiego (z dodatkami narodowego, co było pewnie pomysłem startujących zett-ami). Radnymi zostali m.in. M. Z. Kozielski i J. Graczeński i S. Liszewski⁹⁹. Wreszcie podczas wyborów z listopada 1929 r. endecy zjednoczyli się w ramach Polskiego Zjednoczenia Gospodarczego z przedstawicielami innych organizacji politycznych, zawodowych, stowarzyszeń o orientacji antylewicowej. Członkami rady zostali m.in. M. Z. Kozielski i E. Płoski (wybrany ponownie prezesem rady)¹⁰⁰.

Kandydowanie w wyborach, a następnie praca w radzie miejskiej, traktowany był raczej jako wyraz społecznego, w mniejszym stopniu politycznego zaangażowania. Działacze narodowi rezygnowali ze swych podstawowych haseł partyjnych, wchodził w skład szerszych bloków wyborczych, dążąc do uzyskania jak najlepszych wyników. Programy tych koalicji tworów powstawały na zasadzie negacji poprzednich kolejnych władz miejskich opanowanych przez socjalistów. Zarzucano tymże władzom kierowanie się interesem partyjnym, a nie dobrem miasta, nieudolność w gospodarowaniu, bezplanowość itp. Sytuacja taka wynikała z wieloletniej opozycyjności, z odejściem przeciwników politycznych dostępu do sprawowania władzy i ponoszenia za jej sprawowanie odpowiedzialności.

Dopiero w 1930 r. animozje pomiędzy zwolennikami rządzącego obozu sanacyjnego a Stronnictwem Narodowym, będącym jednym z głównych przeciwników politycznych tego obozu, doprowadziły do utworzenia przez SN samodzielnego Narodowego Komitetu Gospodarczego¹⁰¹, „pragnącego podporządkować interesy gospodarcze założeniom narodowym, biorąc je za punkt wyjścia przy zagadnieniach polityki ekonomicznej miasta”¹⁰². Komitet uzyskując 1540 głosów (11%) wprowadził do rady miejskiej trzech radnych: Kozielskiego, Zgliczyńskiego i Mieczysława Śmigielskiego (spośród nich członkami SN byli na pewno dwaj pierwsi)¹⁰³, którzy już wkrótce weszli w koalicję z radnymi sanacyjnymi tworząc większość radziecką¹⁰⁴, zaś M. Z. Kozielski został na najbliższe cztery lata prezesem rady¹⁰⁵. Obaj pracowali w warunkach ciężkiego kryzysu instytucji samorządowych. Kozielski jako prezes rady, zaś Zgliczyński jako przewodniczący komisji finansowo-budżetowej wytrwali

walczyli o redukcję budżetu miasta, jego zrównoważenie i uzyskanie maksimum oszczędności (co do dyspozycji była w radzie zgodność ze strony wszystkich reprezentowanych ugrupowań). Z drugiej strony nie przedstawicielami wszystkich grup obecnych w radzie bronił idei samorządu przed planami władz ograniczenia jego znaczenia.

Wydarzenia mające miejsce w latach dwudziestych charakteryzowane politycznym na forum rady miejskiej, charakterystyczne było wydarzenie z grudnia

1923 r. gdy żydowscy radni z umiarkowanego komitetu międzypartyjnego proponowali poparcie w wyborach magistratu dla kandydata bloku odrodzenia gospodarczego – Ryszarda Żółtowskiego. Usłyszeli jednak, iż ten nie chce być prezydentem „a la śp. Narutowicz” tj. zawdzięczać swój wybór głosom mniejszości żydowskiej. Wobec takiego postawienia sprawy prezydentem miasta został Antoni Michalski z PPS, która stanęła na czele większości radzieckiej¹¹⁰⁶.

PRZYPISY

1. Świecki, *Endecja w Płocku do 1919 r.*, „Notatki Płockie” nr 1185, 2000, s. 8 - 17.
2. Wydarzenia były to ogólnopolskie ekspozytury Narodowego Komitetu Wyborczego skupiającego: SDN, Zjednoczenie Narodowe, Stronnictwo Chrześcijańsko-Demokratyczne oraz szeregi stowarzyszeń i grup politycznych - szerzej R. Wąpiński, *Narodowa Demokracja. Ze studiów nad dziejami myśli nacjonalistycznej*, Wrocław - Warszawa - Kraków - Gdańsk 1980, s. 163 - 167.
3. Świecki, F. Wybult, *Mazowsze Płockie w latach wojny światowej i powstania państwa polskiego*, Toruń 1932, s. 300 - 304; G. Gołębiowski, *Wybory do Sejmu Ustawodawczego w 1919 r. w Płocku i okręgu płockim* (cz. I), „Notatki Płockie” (dalej: NP) 1999, nr 2, s. 24 - 25.
4. R. Wąpiński, *Sejm Rzeczypospolitej Polskiej 1919 roku*, Płock 1997, s. 108 - 109; T. Świecki, F. Wybult, *op. cit.*, s. 311; G. Gołębiowski, *Wybory do Sejmu Ustawodawczego w 1919 r. w Płocku i okręgu płockim* (cz. II), NP 1999, nr 3, s. 23 - 28; T. Monasterska, *Narodowy Związek Radziecki 1905-1919*, Warszawa 1973, s. 288 - 291.
5. R. Wąpiński, *op. cit.*, s. 199.
6. Tamże, s. 200.
7. Tamże. W archiwum TNP, w teczkach nr 1558 (k. 123 - 124v) zachowały się bardzo ciekawy list Ludomira Czerniewskiego do Tadeusza Świeckiego z 23 stycznia 1919 r., gdzie Czerniewski daje swoją wykładnię istoty zamachu stanu z 1919 r., którego był jednym z organizatorów. „Notatki Płockie” (dalej: KP) 1919, nr 88 z 18 IV.
8. NP 1919, nr 101 z 7 V; T. Świecki, F. Wybult, *op. cit.*, s. 393.
9. W warszawskim zjeździe doszło do powołania wspomnianego już Sekretariatu Głównego ZLN.
10. T. Świecki, F. Wybult, *op. cit.*, s. 394.
11. Archiwum Towarzystwa Naukowego Płockiego (TNP), s. 1958, k. 85, 87; później był sekretarzem zarządu powiatowego. „Dziennik Płocki” (dalej: DP) 1925, nr 22, z 27 I.
12. W zarząd okręgowy - pisał „Kurier Płocki” i „Dziennik Płocki”. Mamy jednak co do tego wątpliwości. Dziwi nas obecność w składzie władz okręgowych (a więc obejmujących kilka powiatów) osób tylko pochodzących z powiatu płockiego. Być może więc prasa podawała niepełne składy osobowe władz powiatowych.
13. DP nr 109, 15 V 1923; T. Świecki, F. Wybult, *op. cit.*, s. 394.
14. DP nr 124, 14 XII 1923.
15. T. Świecki, F. Wybult, *op. cit.*, s. 396; KP nr 9, 12 I 1922, nr 12, 12 III 1922, DP nr 109, 15 V 1923, nr 258, 13 XI 1923, nr 267, 18 XI 1924.

16. KP nr 17, 21 I 1922, nr 34, 11 II 1922, DP nr 174, 30 VII 1924.
17. Nie tylko ziemi płockiej. Np. w maju 1921 r. odbył się tu wiec z udziałem ówczesnego prezesa Zarządu Głównego ZLN - Stanisława Grabskiego - Archiwum TNP, t. 1558, k. 78. Grabski zapamiętał wiec, jako arenę dość gwałtownej polemiki z politycznymi adwersarzami, [w:] S. Grabski, *Pamiętniki*, Warszawa 1989, t. 2, s. 185; KP nr 115, 24 V 1921.
18. KP nr 15, 19 I 1922, nr 17, 21 I 1922.
19. W rzeczywistości chodziło mu zapewne o trzymanie się na uboczu i nieangażowanie inteligencji w działalność ZLN.
20. KP nr 17, 21 I 1922.
21. Tamże.
22. KP nr 59, 12 III 1922.
23. KP nr 165, 25 VII 1922.
24. KP nr 227, 7 X 1922; DP nr 1, 28 X 1922.
25. T. Świecki, F. Wybult, *op. cit.*, s. 401 - 402, 405.
26. DP nr 2, 30 X 1922; w wywiadzie dla „Dziennika Płockiego” wyjaśnił bliżej, iż pod hasłem polityki narodowej widziałby unarodowienie przemysłu i handlu, m.in. drogą realizacji hasła „swój do swego po swoje”. Określił Żydów jako „forpoczta obcych wpływów gospodarczych” - DP nr 4, 2 XI 1922.
27. DP nr 4, 2 XI 1922.
28. DP nr 2, 30 X 1922.
29. DP nr 10, 9 XI 1922.
30. Tamże. T. Świecki, F. Wybult, *op. cit.*, s. 413;
31. W nowo powstałym endeckim „Dzienniku Płockim” daje się wyczuć w tym okresie euforię spowodowaną wynikami wyborów.
32. DP nr 24, 25 XI 1922.
33. DP nr 31, 4 XII 1922.
34. DP dodatek nadzwyczajny z 11 XII 1922; w zwyczajnym numerze z tego dnia znajdujemy artykuł o jednoznacznie brzmiącym tytule: „Polska czy Judea” - DP nr 36, 11 XII 1922.
35. DP nr 37, 12 XII 1922.
36. DP nr 38, 13 XII 1922.
37. DP nr 39, 14 XII 1922.
38. Tamże.
39. M. Sokolnicki, *Endecja w Płocku ...*, op.cit.
40. Tamże.
41. DP nr 41, 16 XII 1922.
42. DP nr 5, 5 I 1923; choć jednocześnie „Dziennik Płocki” informował w nrze 27 z 1 II 1923 r. o tłumach obecnych na mszy świętej „za spokój duszy śp. Niewiadomskiego”

- odbytej w Warszawie po straceniu tegoż z wyroku sądu. Postawa ta jednak zdecydowanie różniła się od przyjętej przez endecków w Wielkopolsce, gdzie zorganizowano kampanię ku czci Niewiadomskiego – więcej: H. Lisiak, *Narodowa Demokracja w Wielkopolsce w latach 1918-1939*, Poznań 2006, s. 92. Klemens Jędrzejewski, ówczesny redaktor „Dziennika Płockiego” i działacz endecki wspominał, iż po straceniu Niewiadomskiego grono osób chciało umieścić na łamach tej gazety komunikat zapraszający na mszę świętą odprawianą w Płocku w intencji zabójcy. Jędrzejewski kategorycznie odrzucił tę propozycję, uzyskując dodatkowo poparcie w tej kwestii ze strony abpa Nowowiejskiego. Sam fakt świadczy jednak o tym, że również w Płocku były osoby uważające Niewiadomskiego za patriotę, który „uratował honor Polski”, [w:] *Świadectwa. Wypowiedzi o arcybiskupie A. J. Nowowiejskim biskupie płockim 1908-1941*, Płock 1991, s. 27.
- 43 DP nr 5, 5 I 1923.
- 44 DP nr 109, 15 V 1923.
- 45 W rezultacie trwającego kryzysu gospodarczego i decyzji rządu koalicyjnego Chjeno – Piasta doszło do strajku powszechnego, który w Krakowie przybrał formę walk robotników z wojskiem i policją na ulicach miasta. Padli zabici i rani. Dalszy rozlew krwi udało się zahamować dzięki wysiłkom miejscowych liderów PPS (w tym właśnie Marka i Bobrowskiego) i wojewody.
- 46 DP nr 258, 13 XI 1923.
- 47 Wkrótce zresztą – 14 XII zmarł – DP nr 284, 14 XII 1923, nr 285, 15 XII 1923.
- 48 DP nr 258, 13 XI 1923, nr 288, 18 XII 1923; w składzie wybranego rok później zarządu powiatowego znaleźli się m.in. I. Kręciejewski, J. Kleniewski, A. Nadwodzki, W. Rutkowski i W. Plewiński – DP nr 267, 18 XI 1924; S. Zgliczyński w styczniu 1924 r. wrócił ze studiów prawniczych na Uniwersytecie Warszawskim (ks. M. M. Grzybowski, *Zostawił dobrą pamięć. Stanisław Zgliczyński 1900-1940*, Płock 1993, s. 6) podczas których należąc do Młodzieży Wszechpolskiej, był członkiem jej Sądu Honorowego – DP nr 53, 5 III 1923.
- 49 DP nr 59, 10 II 1924.
- 50 Por. W. Roszkowski, *Gospodarcza rola większej prywatnej własności ziemskiej w Polsce 1918-1939*, Warszawa 1986 oraz: tegoż i Z. Landaua, *Polityka gospodarcza II RP i PRL*, Warszawa 1995.
- 51 DP nr 113, 14 V 1925.
- 52 DP nr 184, 10 VIII 1925.
- 53 DP nr 188, 14 VIII 1925 – no, ale Nadwodzki mógł sobie łatwo żądać parcelacji. Był mieszcuchem, nie posiadaczem ziemskim, nie odczuwał istoty tego zagadnienia ani od strony emocjonalnej, ani materialnej.
- 54 DP 223, 29 IX 1925 – Zaleski zwracał uwagę, że w przypadku uchwalenia poprawek senatu do projektu sejmowego (był to okres obrad senatu nad ustawą), ustawa jest całkowicie do przyjęcia.
- 55 A. Dwojnych, *Pierwiastki katolickie w koncepcjach ideowo-politycznych Narodowej Demokracji na Mazowszu Płockim*, NP nr 4/201, 2004, s. 30.
- 56 DP nr 9, 12 I 1926.
- 57 Jan Tomicki, *Partie polityczne. Endecja*, [w:] *Polska Odrodzona 1918-1939. Państwo - Społeczeństwo - Kultura*, Warszawa 1982, s. 374; S. Rudnicki, *Obóz Narodowo-Radykalny. Geneza i działalność*, Warszawa 1985, s. 16 - 18; A. Tyszkiewicz, *Obóz Wielkiej Polski w Małopolsce 1928-1933*, Kraków 2004, s. 28.
- 58 S. Rudnicki, *op. cit.*, s. 21 - 22, 31; A. Tyszkiewicz, *op. cit.*, s. 262.
- 59 DP nr 160, 15 VII 1926; por. również: A. Tyszkiewicz, *op. cit.*, s. 98 - 99
- 60 Archiwum Miasta St. Warszawy (AMW); Urząd Województwa Warszawski (UWW), t. 10, k. 27; DP nr 289, 15 VIII 1926.
- 61 Podobnie było w Krakowskim, gdzie Straż Narodowa działała się, jak miało okazać się w przyszłości, pewnym pierwowzorem i główną siłą OWP” – A. Tyszkiewicz, *op. cit.*, s. 307.
- 62 AMW: UWW, t. 17, k. 49 - 50; na czele bojówki miał stać kapitan rezerwy Myśliński – tamże; podobnie w Tarnobrzegu Krakowskiej OWP – A. Tyszkiewicz, *op. cit.*, s. 308.
- 63 DP nr 123, 30 V 1927; A. Tyszkiewicz, *op. cit.*, s. 157 - 158.
- 64 DP nr 7, 10 I 1927.
- 65 DP nr 31, 8 II 1927 i nr 33, 10 II 1927.
- 66 Archiwum Państwowe w Płocku (APP); Stanistaw Państwowe w Płocku (SPP), t. 18, Pismo kierownika Wydziału Śledczego Policji Państwowej z 14 VII 1930 r.
- 67 DP nr 282, 7 XII 1926.
- 68 R. Wapiński, *op. cit.*, s. 260 - 261.
- 69 AMW: UWW, t. 10, k. 20; DP nr 9, 12 I 1926, nr 282, 17 XII 1926, nr 7, 10 I 1927, *Express Płocki* nr 4, 18 III 1928; M. M. Grzybowski, *Książd Władysław Tomasz Włodarczyk „Tomasz Ogończyk” 1885-1945*, Płock 1995, s. 107 - 108; tenże, *Zostawił dobrą pamięć ...*, s. 6.
- 70 DP nr 7, 10 I 1927.
- 71 Archiwum TNP, t. 1559, Publiczne zapytanie do p. mec. S. Balińskiego i p. mec. M. Kozielskiego; *Głos Ziemi Płockiej* (GZP) nr 2, 21 I 1928. Cała ta akcja wyglądała tak, jakby wcześniej zaplanowaną przez władze. Już bowiem w listopadzie 1927 r. pojawiły się w powiecie płockim ulotki zaproszone przez „koło b. wyborców ósemki” [był to numer listy endeckiej z poprzednich wyborów - przyp. aut.] zamierzające niezrealizowanie obietnic przedwyborczych oraz inne zainteresowania sprawami okręgu wyborczego (APP: UWW, t. 18, k. 590), co jak widzimy przypomina zarząd Nadwodzkiego.
- 72 DP nr 139, 18 VI 1928.
- 73 DP nr 28, 3 II 1928.
- 74 DP nr 18, 21 I 1928; pod koniec 1927 r. biskupi różnych wyznań w orędziu do jedności sił narodowych w imię chrześcijaństwa i Kościoła – A. Tyszkiewicz, *op. cit.*, s. 302; R. Wapiński, *op. cit.*, s. 271.
- 75 Tamże. por. również przemówienie na wiecu przedwyborczym w Krakowskim – A. Tyszkiewicz, *op. cit.*, s. 303 - 304.
- 76 Tamże.
- 77 DP nr 40, 17 II 1928.
- 78 K. Rzepecki, T. Rzepecki, *Sejm i Senat 1928-1930*, Warszawa 1928, s. 29; T. Świecki, F. Wybuł, *op. cit.*, s. 538.
- 79 w porównaniu ze stratami jakie poniósł obóz narodowy w skali całego kraju.
- 80 DP nr 55, 6 III 1928.
- 81 R. Wapiński, *op. cit.*, s. 273.
- 82 DP nr 169, 24 VII 1928.
- 83 Do OWP, a konkretnie do jego ruchu młodych przynależał „Dziennik Płocki” w numerze 175 z 31 VII 1928 w którym jeden z przywódców endecji - Romana Rybarskiego pt. „Ruch Młodych”.
- 84 DP nr 185, 11 VIII 1928.
- 85 AMW: UWW, t. 26, k. 455.

90 W. Wąpniński, op. cit., s. 276, 282.

91 DP nr 243, 18 X 1930.

92 DP nr 244, 19 X 1930, nr 254, 31 X 1930. Sanacyjny już wówczas „Dziennik Płocki” tak pisał o kandydatach SN: „Wkradając się do Płocka (...), partyjny komitet endecki długo musiał zastanawiać, żeby politycznie bezbarwny właściciel magazynu krawieckiego zgodził się przyjąć zaszczyt kandydowania na listy. Następną z kolei nazwiska pp. Bąkowskiego i Włodarskiego znane są może w podziemiach konspiracyjnych, ale społeczeństwu nic nie mówią, kojarzą im się – co najwyżej z pamięcią wybrzków, popełnianych przez pewien odłam endeckiej młodzieży” - DP nr 246, 19 X 1930. Mimo lekceważącego tonu sanacja mocno jednak prześledziła fakt, iż Władysław Rutkowski kandydował na listy sanacyjne. Wyrazem zawodu, jaki ją w tej kwestii spotkał, był komentarz odnoszący się do jego kandydatury zamieszczony w nrze 243 „DP” z dnia 18 października 1930 r., w którym z udawanym rozczarowaniem pisano o Rutkowskim, iż wykorzystał swą pozycję w działalności sanacyjnej (konkretnie stanowisko prezesa OTOiKR) do działań politycznych, co miało jakoby stanowić zawód dla ludzi, którzy mu w pracy społecznej zaufali. Z pewnością Rutkowski został kandydatem sanacji, wówczas jego kandydatura społeczna byłaby uznawana za argument przemawiający za poparciem jego kandydatury.

93 DP nr 243, 18 X 1930.

94 DP nr 253, 30 X 1930, nr 254, 31 X 1930.

95 DP nr 252, 17 XI 1930.

92 DP nr 109, 11 V 1931.

93 DP nr 139, 18 VI 1931, nr 140, 19 VI 1931.

94 On również złożył protest, który jednak nie został uwzględniony.

95 DP nr 142, 22 VI 1931, nr 143, 23 VI 1931, nr 144, 24 VI 1931.

96 KP nr 197, 2 IX 1919.

97 DP nr 282, 12 XII 1923, nr 283, 13 XII 1923, nr 284, 14 XII 1923, nr 15, 17 I 1924, nr 24, 28 I 1924.

98 DP nr 163, 17 VII 1924, nr 164, 18 VII 1924, nr 214, 17 IX 1924, nr 228, 3 X 1924.

99 DP nr 250, 29 X 1927, nr 256, 7 XI 1927.

100 DP nr 233, 9 XI 1929, nr 248, 27 XI 1929.

101 APP: AMP, t. 22679.

102 DP nr 201, 30 VIII 1930.

103 DP nr 210, 10 IX 1930, nr 221, 23 IX 1930, nr 223, 25 IX 1930.

104 DP nr 248, 24 X 1930; S. Zgliczyński tak mówił o tym na posiedzeniu rady: „(...) gdy po wyborach [do rady miejskiej - przyp. aut.] tworzył się Radziecki Blok Gospodarczy, który wyłonił Magistrat obecnie urzędujący, grupa do której mówca należy, weszła do tego bloku jako opozycja polityczna. Ale na terenie interesów miasta polityka grupy była zupełnie poniechana (...)” - APP: Akta Miasta Płocka (AMP), t. 22141, k. 3v.

105 DP nr 241, 16 X 1930.

106 DP nr 15, 17 I 1924 - list M. Altberga, DP nr 22, 26 I 1924 - list R. Żółtowskiego.

PRZED SIEDEMDZIESIĘCIU PIĘCIU LATY ROZKAZ KOMENDANTA GARNIZONU PŁOCK W ZWIĄZKU Z OBCHODAMI DNIA IMIENIN MARSZAŁKA JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO

Postać marsz. Józefa Piłsudskiego zajmowała w życiu społecznym i politycznym międzywojennej Polski szczególne miejsce. Popularność Komendanta wynikała przede wszystkim z jego niezaprzeczalnych zasług w dziele odzyskania i utrwalenia niepodległości naszego kraju. Również bardzo pozytywnie, choć już na krótszą metę, odebrane zostało przez większość społeczeństwa główne hasło antykonstytucyjnego zbrojnego aktu z maja 1926 r. – sanacja, rzeczywiście fatalnych, stosunków politycznych i życia publicznego w kraju. Ekipa, która zdobyła na drodze zamachu władzę, była w pełni identyfikowalna z Marszałkiem. Nic więc dziwnego, że od 1926 r. do swojej śmierci (12 maja 1935 r.) J. Piłsudski sprawował, co prawda nieformalnie, władzę absolutną. Opierała się ona w dużym stopniu na armii – jedynej w II Rzeczypospolitej sile w pełni zorganizowanej. W czasie wydarzeń majowych Piłsudskiego poparła tylko część wojska, w tym płocki 4 Pułk Strzelców Konnych Ziemi Łęczyckiej, 4 psk (drugi z płockich pułków – 8 pułk artylerii, 8 pal – zamachu nie poparł, choć także nie wystąpił przeciw rewolcie). Pełniąc dwie najważniejsze w wojsku funkcje: Ministra Spraw Wojskowych i Generalnego Inspektora Sił Zbrojnych (Naczelnego Dowódcy), marsz. Piłsudski w krótkim czasie skonsolidował armię. Zastosował bardzo skuteczną metodę: bezwzględną czystkę personalną połączoną z podniesieniem statusu wojska w społeczeństwie. Z płockich oddziałów w krótkim czasie odeszło kilku oficerów, w tym dowódca 8 pułku płk Aleksander Batory. Drugi cel osiągnięto doposażając finansowo żołnierzy zawodowych, przez co stali się oni najlepiej zarabiającą grupą pracowników państwowych, dekretując eksponowane miejsce armii w życiu społecznym kraju oraz kierując do pracy w administracji cywilnej licznych emerytowanych lub tylko urlopowanych żołnierzy. Już w końcu lat dwudziestych Marszałek uznawany był

w wojsku za absolutny autorytet i ostateczną instancję. W społeczeństwie cywilnym odbiór działań J. Piłsudskiego i firmowanego przez niego umocowania politycznego nie był już tak bezkrytyczny. Wykorzystywano więc wszelkie okazje, by jego postać miała w świadomości społecznej jednoznacznie pozytywne konotacje. Budowano kult Marszałka, a przy okazji – szeroki front poparcia dla całego bloku sanacyjnego. Dobrym narzędziem umożliwiającym osiągnięcie tego celu, było wojsko – cieszące się zainteresowaniem i wielką sympatią wszystkich warstw społecznych a okazją – umocnił obchody różnego rodzaju świąt: państwowych, wojskowych, rocznic i świąt nieformalnych – takich jak dzień imienin Naczelnika.

W dwudziestoleciu międzywojennym, obok wymienionych już dwóch pułków, w garnizonie Płocki stacjonowało dowództwo związku taktycznego jazdy (13 Brygady Kawalerii) oraz kilka instytucji wojskowych. Wobec władz cywilnych wojsko reprezentował komendant garnizonu, będący pełnomocnym przedstawicielem ministra spraw wojskowych. W zakresie zagadnień organizacyjno-porządkowych i dyscypliny posiadał on prawo wydawania wiążących rozkazów i decyzji wszystkim przebywającym w garnizonie, żołnierzom. Z zasady był to oficer najstarszy stanowiskiem, ewentualnie stopniem lub stażem służby. W warunkach płockich funkcja ta była łączona ze stanowiskiem dowódcy 13 BK. Wiosną 1932 r. obowiązki dowódcy brygady, a więc i komendanta garnizonu, czasowo pełnił dowódca 4 psk, płk dypl. Mikołaj Zygmunt Wierkowski. Organem wykonawczym komendanta był oficer (komendant) placu – nieetatowy oficer odpowiedzialny za sprawy organizacyjne. W omawianym okresie funkcję tę pełnił por. Władysław Białóg, na co dzień oficer oświatowy 8 pal.

Obchody imienin marsz. Józefa Piłsudskiego miały charakter zamierzenia oficjalnego. Dlatego

głównym organizatorem i koordynatorem był komenda plocki, najwyższy rangą przedstawiciel administracji rządowej. Powoływał on komitet organizacyjny złożony z kierowników i przedstawicieli wojewódzkich urzędów i instytucji. Komendant garnizonu z zasady był zastępcą przewodniczącego komitetu, a w skład komisji roboczych zwykle wchodził: literatowiec, placu, oświatowi, służb kwatermistrzowskich (*Komitet Obchodu Imienin Marszałka Państwowego w Płocku*, „Dziennik Płocki”, nr 57, 19.03.1932, s. 3). Choć za całość obchodów odpowiedzialność, zgodnie z obowiązującymi od 1928 r. przepisami, w każdym przypadku, gdy pododdziały wojskowe występowały w szyku zwartym, organizatorem przedsięwzięcia było wojsko a przepisy regulaminu ceremoniału wojskowego miały pierwszeństwo przed innymi ustaleniami. Zasada ta nie miała zastosowania jedynie w przypadku udziału pododdziałów w nabożeństwach, choć i tam żołnierze mieli wykonywać wyłącznie komendy swoich przełożonych.

Według po zamieszczonych w prasie informacjach (*Imieniny Pierwszego Marszałka Polski Państwowego*, „Dziennik Płocki”, nr 63, 19.03.1932, s. 1 i nr 64, 21.03.1932, s. 1.) główny ciężar obchodów spoczywał na wojsku. Władze cywilne organizowały jedynie dwie akademie w Teatrze Miejskim i w Hotelu Angielskim. Zasadniczą częścią obchodów była parada wojskowa na placu Floriańskim. Pododdziały pułków ustawione były w południowej części placu. Z nieznanых powodów szwadrony liniowe 4 psk ustawiono w szyku rozwiniętym, zaś szwadron ciężkich karabinów maszynowych (baterie 8 pal - w kolumnach. Uroczystością przewodniczył mjr Adam Dutkiewicz, dowódca 2 dywizyjnego pułku. Zgodnie z regulaminem występował on w mundurze, składał meldunek i towarzyszył podczas przebiegu nadjeżdżającemu z prawej strony (ul. Warszawskiej) płk. Więckowskiemu. Tę uroczystą przebiegała przez orkiestrę Marsz 4 Pułku Strzelców Wielkopolskich. Uroczystość zabezpieczały posterunki policji i żandarmerii. Zwraca uwagę polecenie wydane przez płk. Więckowskiego odcinka ul. Kolegialnej. Ponie-

waż ulice nie były zaśnieżone (spodziewano się raczej deszczu), wskazuje to na zamiar prowadzenia defildy pododdziałów konnych klusem, co groziło – mimo kucia koni „na ostro” – niebezpiecznymi poślizgami na bazaltowej kostce.

W paradzie uczestniczyły pododdziały Przysposobienia Wojskowego (PW). Były to plutony i kompanie starszej młodzieży szkolnej, zorganizowane i szkolone przez wojsko w ramach edukacji obronnej społeczeństwa. Pododdziały takie, pod egidą Państwowego Urzędu Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego, tworzone obowiązkowo we wszystkich szkołach ponadpodstawowych i licznych instytucjach państwowych. Ich komendantami byli oficerowie lub podoficerowie rezerwy. Wymieniony w rozkazie komendant powiatowy to kpt. Włodzimierz Felcman – oficer służby stałej, delegowany z modlińskiej 8 Dywizji Piechoty. Poczynając od końca lat dwudziestych w uroczystościach uczestniczył także Związek Strzelecki, wcześniej traktowany przez wojsko dość chłodno. W 1932 r. była to już organizacja wielce wpływowa.

Załączony szkic, prawdopodobnie autorstwa por. Batóga, objaśnia uszykowanie oddziałów do uroczystości.

W rozkazie wymienieni są także dwaj płoccy nauczyciele: Zygmunt Maciejowski, dyrektor współpracującej z garnizonem Płockiej Państwowej Szkoły Ogrodniczej i Handlowej oraz Antoni Wilk, zastępca nauczyciel, przez całe dwudziestolecie zaangażowany w działalność oświatową w wojsku.

Przy lekturze rozkazu rzuca się w oczy, trudna dziś do zaakceptowania, ostentacja hołdów składanych żyjącemu przecież człowiekowi. Nie był to raczej wyraz serwilizmu; zwróćmy bowiem uwagę, że siedemdziesiąt pięć lat temu takie (i jeszcze bardziej niezwykle) formy ekspresji były normą obyczajową. Zresztą, podobne zachowania można było bez trudu zaobserwować także przed pięćdziesięciu laty, a nawet później. Właśnie dlatego prezentowany rozkaz jest ciekawym przyczynkiem do historii obyczajów politycznych. Ilustruje też ceremoniał obchodów świąt w międzywojennym Płocku.

Wielkie zjawiska polityczne i społeczne, związane z osobą marsz. Józefa Piłsudskiego, jest tematem wielu publikacji. Wydaje się, że na szczególne zainteresowanie – w kontekście przedstawionego tu dokumentu – zasługują prace: Andrzeja Garlickiego (*U źródeł obozu belwederskiego*, Warszawa 1991) i Lecha Wyszczelskiego (*Wojsko Piłsudskiego. Wojsko Polskie w latach 1926-1935*, Warszawa 2005).

ROZKAZ GARNIZONOWY NR. 10.

§.1. Uroczystość obchodu Imienin Pierwszego Marszałka Polski.

Dzień 19 marca jest Dniem Imienin PIERWSZEGO MARSZAŁKA POLSKI JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO.

Dzień ten winien być nie tylko wyrazem czci i hołdu dla Wodza Narodu, manifestacją społeczeństwa dla Pierwszego Marszałka Polski uosabia, idei mocarstwowego stanowiska Polski, ale również bezsprzecznym dowodem żołnierskiego przywiązania wojska do swego Ukochanego Naczelnego Wodza.

W tej manifestacji uczuć względem Pierwszego Obywatela Polski weźmie udział wojsko, nie jako samodzielna jednostka, lecz zgrana z masą narodu część społeczeństwa idącego w swej żmudnej pracy po linii wielkiego Czynu i Myśli.

Dzień 19. b.m. jest dniem wolnym od zajęć.

W dniu tym należy polepszyć wyżywienie szeregowym.

PROGRAM UROCZYSTOŚCI

Dnia 18.III.1932 r.

1/ O godzinie 18.30 iluminacja koszar.

2/ O godzinie 19.00 uroczysty capstrzyk, z przemarszem wojska i P.W. ze sztandarami i orkiestrami.

3/ O godzinie 20.00 akademie żołnierska dla szeregowych w świetlicy 4 p.s.k.

Dnia 19.III.1932 r.

4/ O godzinie 6.30 uroczysta pobudka.

5/ O godzinie 9.30 msza święta w katedrze.

6/ O godzinie 10.45 raport i przegląd oddziałów na Placu Floriańskim. Po przeglądzie przemówienie Komendanta Garnizonu do wojska oraz przemówienie P. Profesora Wilka do społeczeństwa i żołnierzy.

7/ O godzinie 11.00 defilada przed Starostwem.

8/ O godzinie 14.00 konkurs hippiczny w ujeżdżalni 4 p.s.k. – Aleje Kilińskiego.

9/ O godzinie 16-18 wygłoszenie pogadanek na temat „ŻYCIE I CZYNY PIERWSZEGO MARSZAŁKA POLSKI JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO”.

10/ O godzinie 20.15 uroczysta akademie w teatrze miejskim.

Dnia 20.III.1932 r.

11/ O godzinie 15.00 uroczysta akademie dla żołnierzy w teatrze miejskim.

Ad pkt. 1.

Dnia 18.III.1932 r.

Dowódcy oddziałów zarządzają dekorację oraz iluminację budynków frontowych koszar. Flagi wywiesić dnia 18.III. b.r. od godziny 18.00 do godziny 22.00 dnia 19.III. 1932 r.

Ad pkt. 2.

Capstrzyk – 4 p.s.k. w szyku konnym z pochodniami w składzie: orkiestra, 1 [jeden – przy. M.T.] szwadron ze sztandarem pod dowództwem oficera sztabowego. 8 p.a.l. i P.W. w szyku pieszym w składzie: orkiestra, 1 pluton pod dowództwem oficera i 1 kompania P.W. ze sztandarem.

MARSZRUTA:

4 p.s.k. Punkt wyjściowy – koszary 4 p.s.k., dalej maszeruje Al. Kilińskiego, ul. Warszawską. Tu się zatrzymuje przed koszarami 8 p.a.l. dla odegrania jednego krótkiego utworu muzycznego. Po odegraniu maszeruje ul. Kościuszki na Plac kanoniczny, gdzie przed pałacem ks. biskupa gra krótki utwór muzyczny, poczem maszeruje ul. Grodzką przed Magistrat. Tam również odegra jeden krótki utwór muzyczny, a następnie ulicami: Bielską, Sienkiewicza, Kolejną maszeruje przed Starostwo, skąd po odegraniu utworu muzycznego ul. Misjonarską, Płocką i Al. Kilińskiego maszeruje do koszar.

8 p.a.l. Punkt wyjściowy - koszary płońskie. Maszeruje przed gmach Komendy Garnizonu, skąd po odegraniu jednego utworu muzycznego maszeruje ul. Płocką, Misjonarską, Sienkiewicza do Hotelu Angielskiego, następnie ul. Tumską, Kościuszki, Dominikańską, 1-go Maja do koszar Płockich.

Ad pkt. 3.

Akademie żołnierska odbędzie się w świetlicy 4 p.s.k. Miejsc 400, z tego 200 miejsc zajmie 4 p.s.k., zaś 200 8 p.s.k. Przemówienie okolicznościowe wygłosi jeden oficer 4 p.s.k. i jeden podoficer z 8 p.a.l. Orkiestrę przydzieli 4 p.s.k.

Ad pkt. 4.

Dnia 19.III. 1932 r.

Pobudkę wykonają orkiestry bez asystentacji oddziałów. Marszruta jak wyżej, bez zatrzymywania się. Oprócz tego dowódca 4 p.s.k. wyznaczy jednego trębacza, który z wieży Magistratu odegra pobudkę.

Ad pkt. 5.

Na nabożeństwo do katedry oddziały wysyłają delegacje w składzie: 1 oficer sztabowy, 3 oficerów młodszych, 3 podoficerów i 6 szeregowców. Do kościoła udają się również oficerowie nieprzydzieleni.

Ad pkt. 6.

Raport i przegląd oddziałów odbędzie się na Placu Floriańskim. W tym celu:

4 p.s.k. – wystawi dwa szwadrony etatowe i szwadron c.k.m.

8 p.a.l. – 1 dywizjon trybaterijny i rekrutów w szyku pieszym.

Powiatowy Komendant P.W. – 5 kompanii strzeleckich.

Na dowódcę całości wyznaczam mjra DUTKIEWICZA Adama z 8 p.a.l. Zbiórka oddziałów winna być ukończona o godz. 10.30. Ustawienia oddziałów dokona komendant placu por. BATÓG. Oficerowie nieprzydzieleni na prawym skrzydle 4 p.s.k. O godzinie 10.45 przyjmę raport od dowódcy całości, następnie dokonam przeglądu pododdziałów. Po przeglądzie przemówię do żołnierzy. Na mój okrzyk „MARSZAŁEK JÓZEF PIŁSUDSKI NIECH ŻYJE” oddziały powtórzą trzykrotnie donośnym głosem „NIECH ŻYJE”. Wówczas dowódca całości podaje komendę „PREZENTUJ BRON”, [następnie] orkiestry grają hymn narodowy. Po odegraniu hymnu narodowego przemówi do publiczności i żołnierzy P. Profesor WILK.

Ad pkt. 7.

Po przemówieniu wydam rozkaz do defilady. Defilada przed Starostwem. Do defilady oddziały maszerują ulicami:

4 p.s.k. – ul. Kościuszki, Grodzką, Jerozolimską, Szeroką, Kolegialną w kierunku rogatek warszawskich.

8 p.a.l. – ul. Kościuszki, Grodzką, Jerozolimską, Szeroką, Kolegialną.

Oddziały maszerują w następującym porządku: 4 p.s.k., 8 p.a.l., P.W. i organizacje. Dal oddziałów konnych przygrywa orkiestra 4 p.s.k. Orkiestra 8 p.a.l. w szyku pieszym na czołe P.W., przy defiladzie zajmuje odpowiednie miejsce. W garnizonie P.W. stowarzyszeniom i szkołom. Rekruci 8 p.a.l. udziału w defiladzie nie biorą. 2 podoficerów garnizonu wyznaczy d-ca 4 p.s.k., wyznaczeni zameldują się u por. BATÓGA o godz. 10.30. Naczelnny lekarz garnizonu umieści patrol sanitarny w gmachu Starostwa. Posterunek żandarmerii i policji – jak na szkicu. Część ul. Kolegialnej, na której odbędzie się defilada, Magistrat wysypie piaskiem. Po defiladzie oddziały maszerują: 4 p.s.k. ul. Kolegialną, 8 p.a.l. ul. Kolegialną, Misjonarską, Warszawską, P.W. ul. Kolegialną, Misjonarską, Stanisławowską.

Ad pkt. 8.

W garnizonie 4 p.s.k. odbędą się, staraniem Kół Sportowych 4 p.s.k. i 8 p.a.l., konkursy hippiczne na program: konkurs hippiczny lekki i ciężki dla oficerów, konkurs hippiczny dla szeregowców.

Ad pkt. 9.

Dowódcy oddziałów zarządzają wygłoszenie pogadek na temat „ŻYCIE I CZYNY PIERWSZEGO MARSZAŁKA PIŁSUDSKIEGO”. Godziny wygłoszenia pogadek uregulują we własnym zakresie.

Ad pkt. 10.

Na akademii w teatrze miejskim, prócz oficjalnych delegacji, pożądana jest jak największa ilość p.p. oficerów garnizonu. Strój – salonowy, przy szablach. Bilety na akademię nabywać można w Starostwie. Rezerwuję dla komendy garnizonu i 4 p.s.k. łóżę nr 2, dla 8 p.a.l. łóżę nr 3.

Ad pkt. 11.

Dnia 20. III 1932 r.

O godzinie 15.00 odbędzie się w teatrze miejskim akademii dla żołnierzy tut. [tutejszego] garnizonu. Na akademii przemówienie wygłosi P. Dyrektor Maciekowski, poczem orkiestra 4 p.s.k. odegra hymn narodowy, następnie zostanie wystawiona sztuka pt. „Dziesięć z Pawiaka”.

PROGRAM NA WYPADEK NIEPOGODY

W razie niepogody (ulewnego deszczu) program obchodu zmieniam jak niżej:

1. Zbiórka, pobudka – odpada.

2. Raport, przegląd oddziałów – odpada.

3. Nabożeństwo w katedrze oraz delegacje – bez zmian.

4. Reszta programu – bez zmian.

KOMENDANT GARNIZONU
/-/ WIĘCKOWSKI
PUŁKOWNIK

Zagadność:
Komendant Placu
Batóg
Pawczuk

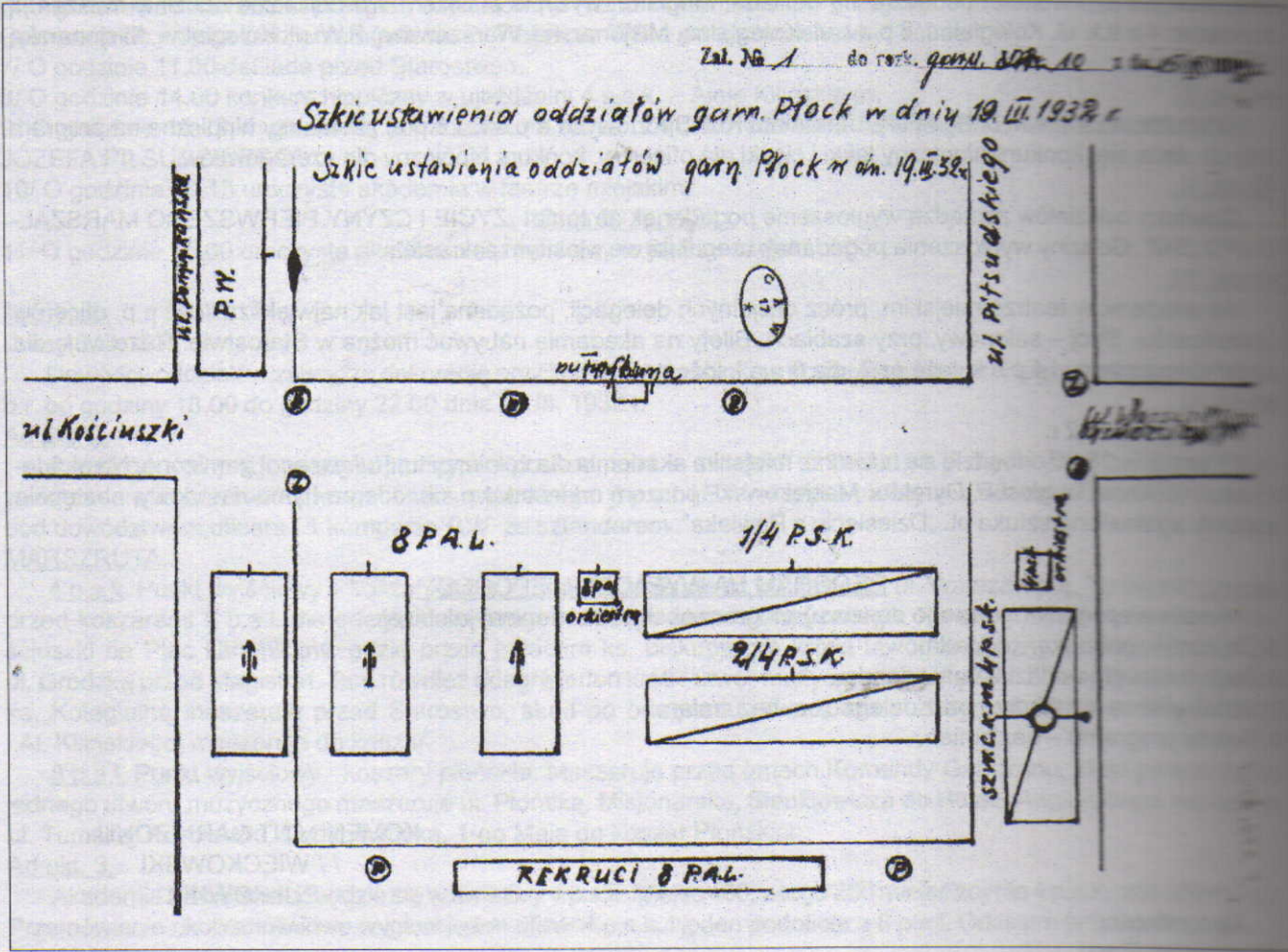
Rozdzielnik:

Do wykonania:

- Dowódca 4 p.s.k.
- Dowódca 8 p.a.l.
- Kmdt P.K.U. [Komendant Powiatowej Komendy Uzupełnień]
- Pow. Kmdt. P.W. [Powiatowy Komendant Przysposobienia Wojskowego]
- Nacz. Lek. Garn. [Naczelny Lekarz Garnizonu]
- Ks. Prałat kapelan Garn.[garnizonu]
- Rej. Insp. Koni [Rejonowy Inspektor Koni]
- Dowódca Post. Żand. [Dowódca Posterunku Żandarmerii Wojskowej]

Do wiadomości:

- Pan Starosta Płocki
- Pan Prezydent m. Płocka
- Pan Komendant P.P. [Policji Państwowej]
- Pan Inspektor Szkolny Bandas
- Pan Redaktor Dziennika Płockiego
- Pan Dyrektor Maciejowski
- Pan Profesor Wilk

ODDZIAŁY ZAMIEJSCOWE TOWARZYSTWA NAUKOWEGO PŁOCKIEGO W LATACH 1947-1957

Jedną z inicjatyw Zarządu Towarzystwa Naukowego Płockiego po zakończeniu II wojny światowej było rozszerzanie jego działalności na inne miasta powiatowe poprzez powoływanie oddziałów TNP. W tym celu realizowano Statut TNP ogłoszony pod nazwą „Ustawa Towarzystwa Naukowego Płockiego” z 1906 r. oraz opracowaną i zatwierdzoną przez ówczesny Zarząd TNP w dniu 27 grudnia 1907 r. „Instrukcję”, mówiącą o tym, że TNP ma prawo tworzyć oddziały „na terytorium ściśle określonym przez Zarząd”. Źródłem ich utrzymania będą składki, wpłaty dobrowolne, dary i zapisy ofiarodawców. Oddziały winny składać Zarządowi TNP sprawozdania, a członkowie oddziału oraz są zobowiązane do wykonywania wszelkich postanowień Zarządu.

Paragraf trzeci „Instrukcji” uzasadniał zamiar powoływania oddziału. Jego treść brzmi: „Oddziały mają na celu krzewienie nauki i oświaty oraz pomoc w graniach danych naukowych, a także między innymi urządzanie wykładów, odczytów i pogadanek, zakładanie czytelni i bibliotek ludowych, przychodzenie pomocy kształcącym się przez zakładanie zbiorów szkolnych, zakładanie domów ludowych dla celów oświaty, zabawy towarzyskiej, urządzanie na cele Towarzystwa Naukowego wieczorów artystycznych, koncertów, przedstawień teatralnych, deklamacji oraz pokazów z dziedziny nauki i sztuki”².

Natomiast paragraf piąty uściślał: „Z liczby wyżej wymienionych zadań każdy oddział ma prawo wybrać przede wszystkim te, które uważa za pilniejsze”³.

Opracowane również zostały przez ówczesnego prezesa Aleksandra Macieszę „Wskazówki dla organizatorów Oddziałów Towarzystwa Naukowego”. Oto ich treść in extenso:

§ 1. Członkowie Towarzystwa Naukowego, pragnący założyć w danej miejscowości Oddział Towarzystwa Naukowego, zwołują zebranie organizacyjne dla wyboru zarządu i komisji rewizyjnej po uprzednim porozumieniu się z Zarządem Towarzystwa Naukowego o ile liczba członków wynosi będzie najmniej 10 osób.

§ 2. Zarząd Oddziału po ukonstytuowaniu się i rozpoczęciu czynności zawiadomi o tym Zarząd Towarzystwa Naukowego z podaniem listy imiennej członków Zarządu oraz wszystkich uczestników Oddziału.

§ 3. Zawiadomienie władzy administracyjnej o zawiązaniu się Oddziału w danej miejscowości usu-

tecznia się za pośrednictwem Zarządu Towarzystwa Naukowego i dopiero po otrzymaniu od tegoż zawiadomienia, iż notyfikacja jest dokonana, oddział może rozpocząć swą jawną działalność.

§ 4. Pożądaniem jest, aby Oddział, komunikując o swoim zawiązaniu się, zawiadomił Zarząd Towarzystwa Naukowego, jakie z zadań wyszczególnionych w § 2-im ustawy ma zamiar przede wszystkim urzeczywistnić.

§ 5. Oddziały, pragnące założyć biblioteki, czytelnie i domy ludowe powinny odnieść się do Zarządu Towarzystwa Naukowego w celu załatwienia odpowiednich formalności ze wskazaniem dokładnym lokali, w których wymienione wyżej instytucje mieścić się będą. Odnośnie bibliotek i czytelni podać jeszcze należy nazwiska osób, które będą odpowiedzialne za prowadzenie ich. Urządzanie odczytów i pogadanek, wieczorów artystycznych, koncertów, przedstawień teatralnych, etc. oraz załatwienie formalności mogą być urzeczywistnione bezpośrednio przez sam oddział.

§ 6. W działalności swej oddziały powinny stosować się ściśle do wymagań ustawy Towarzystwa i instrukcji oddziału przy niniejszym załączonej.

§ 7. O każdym wypadku stawiania oddziałowi jakich bądź przeszkód ze strony władz administracyjnych należy bezzwłocznie komunikować Zarządowi Towarzystwa Naukowego.

Kolejny statut TNP uchwalono w 1933 r. w związku z nową sytuacją prawną i społeczną po odzyskaniu niepodległości. Położono w nim większy nacisk na prowadzenie badań naukowych jego członków oraz rozszerzanie działalności TNP na inne ośrodki. Na ten właśnie Statut powoływano się przy zakładaniu nowych oddziałów.

Pierwszy Oddział Towarzystwa Naukowego Płockiego w zmienionej sytuacji politycznej otwarty został w Gostyninie. Jego inicjatorem był Marian Przedpełski, ówczesny inspektor szkolny⁵. Zebranie organizacyjne Oddziału Towarzystwa Naukowego Płockiego z siedzibą w Gostyninie odbyło się 30 kwietnia 1947 r. Skład Zarządu Oddziału był następujący: Marian Przedpełski – prezes, lekarz Tadeusz Krzemieński⁶ – wiceprezes, Zofia Ścieżyńska – sekretarz, nauczycielka Marta Kossakowska – skarbnik. Do komisji rewizyjnej weszli: dyrektor Bolesław Szcząstka, ks. Jan Kowalczyk i sędzia Barbara Tuszyńska.

W piśmie Mariana Przedpelskiego z dn. 13 maja 1947 r., skierowanym do Zarządu TNP w Płocku, informującym o dokonaniu wyboru Zarządu Oddziału, pisano: „Na razie Oddział będzie mieścił się w jednym pokoju przy Powiatowej Bibliotece (ul. Pierackiego 10), w którym będzie i biblioteka oddziału. Umeblowanie będzie prawdopodobnie przy końcu bieżącego miesiąca, realizowane przez Powiatowy Urząd Likwidacyjny w Gostyninie.

Wobec powyższego Zarząd Oddziału w Gostyninie uprzejmie prosi Zarząd Towarzystwa Naukowego Płockiego w Płocku o zatwierdzenie i pomoc”⁷.

Następnego dnia, tj. 14 maja 1947 r. prezes Przedpelski informował Zarząd w Płocku, że powołana została komisja regulaminowa składająca się z następujących osób: dr Tadeusz Krzemiński, Barbara Tuszyńska, Marian Przedpelski, która opracowała regulamin i prosi o jego zatwierdzenie.

„Regulamin Towarzystwa Naukowego Płockiego – Oddział w Gostyninie”.

„Oddział Towarzystwa Naukowego Płockiego w Gostyninie działa w ramach Statutu z dnia 30 listopada 1933 r. Punkt 3 „Regulaminu” miał brzmienie: „Oddział Towarzystwa Naukowego Płockiego w Gostyninie ma na celu krzewienie nauki, popieranie i prowadzenie badań naukowych oraz gromadzenie materiałów naukowych dotyczących powiatu gostynińskiego, a także terenów z nimi historycznie związanych, w zakresie wszystkich gałęzi wiedzy”. A w punkcie 11 czytamy m.in., że Zarząd „pozostaje w ścisłym kontakcie z TNP w Płocku (...) zasięgając jego rady i opinii w sprawach związanych z działalnością Oddziału”⁸.

Podczas zebrania założycielskiego w dniu 30 kwietnia 1947 r. wybrano też komisję przejmującą księgozbiór od Towarzystwa Naukowego Płockiego. Tworzył go „księgozbiór regionalny, cały szereg rycin, sztychów odnoszących się do powiatu gostynińskiego”. Przejąć go miała Biblioteka Powiatowa. Marian Przedpelski w swoim piśmie do Zarządu w Płocku podkreślał: „jak wdzięcznym zadaniem będzie dla członków Oddziału zebranie ciekawego materiału z powiatu gostynińskiego i otoczenie opieką tych zabytków czy śladów przeszłości, czy folkloru, które jeszcze ocalały z niwelującego wpływu czasu czy cywilizacji. Są wprawdzie już prace tego rodzaju, jak monografia prof. [Zygmunta] Ejsmonda o mieście Gostyninie, czy dyrektora [Stefana] Charłampowicza o jeziorze Kotle, ale na ogół Gostynin jest dotychczas jeszcze nie opracowany, a wart jest tego”¹⁰.

Jednak dyrektor gostynińskiego wieczorowego liceum ogólnokształcącego Bolesław Szczastka wyraził wówczas wątpliwość czy zebrani łącznie z nim mogą być członkami Towarzystwa Naukowego Płockiego, gdyż w myśl statutu członkami zwyczajnymi mogą być osoby, które wykazały się działalnością naukową¹¹.

Uroczyste otwarcie Oddziału odbyło się 22 czerwca 1947 r. Przybył wówczas do Gostynina prezes Towarzystwa Naukowego Płockiego sędzia Bolesław Jędrzejewski i wiceprezes Czesław Idźkiewicz. Jego przebieg zrelacjonował Marian Przedpelski w 1997 r. w liście do „Głosu Gostynińskiego”: „Sędzia Jędrzejewski w swym wystąpieniu nakreślił linię rozwojową Towarzystwa. Następnie prezes Oddziału Marian Przedpelski mówił przede wszystkim o zorganizowaniu warsztatu naukowego, biblioteki, archiwum i o gromadzeniu materiałów do monografii powiatowej. Ostatni mówca Tadeusz Krzemiński, lekarz powiatowy, apelował, by społeczeństwo gostynińskie poparło czynnie i finansowo placówkę, omawiając cele i zadania Oddziału. Podpisaniem aktu otwarcia Oddziału w Gostyninie uroczystość oficjalna została zakończona.

Następnie, spośród miejscowych członków Oddziału TNP profesor Gimnazjum i Liceum im. Tadeusza Kościuszki w Gostyninie Zygmunt Ejsmond – który już wtedy przygotowywał monografię powiatu gostynińskiego – w swoim odczycie ilustrowanym odpowiednimi rysunkami i zdjęciami, przedstawił dzieje miasta Gostynina”¹².

W dalszym ciągu listu Przedpelski pisał: „Wiele spośród miejscowego społeczeństwa potraktowało nowo powstały ośrodek naukowy bardzo poważnie, a szczególnie nauczyciele. Wybitnie zaznaczyli swoją aktywność nauczyciele miejscowego gimnazjum, a przede wszystkim dyrektor Stefan Charłampowicz (autor pracy naukowej pt. „Jezioro Kocioł”, drukowanej w 1933 r.), następnie profesorowie: Maria Komarowska i wymieniony już Ejsmond.

W kilka tygodni po otwarciu prezes Oddziału Marian Przedpelski przywiózł z Płocka – Biblioteki im. Zielińskich – kilkaset tomów książek naukowych. Wiele woluminów było cennymi dziełami, które stanowiły materiał źródłowy do dziejów Mazowsza Płockiego i powiatu gostynińskiego.

Dużo z tej Biblioteki korzystał Z. Ejsmond. Biblioteka naukowa Oddziału mieściła się w lokalu Biblioteki Powiatowej w Gostyninie pod troskliwą i fachową opieką kierowniczką tejże Biblioteki i zarządczyni Oddziału TNP Stanisławą Gierbińską.

Po odejściu Mariana Przedpelskiego z Gostynina – przeniesiony na równorzędne stanowisko inspektora szkolnego do Lipna (woj. bydgoskie) – prezesem Oddziału został lekarz Tadeusz Krzemiński. Oddział istniał do 1953 r. Przez okres prawie sześciu lat były organizowane trzy – cztery razy w roku odczyty popularnonaukowe, dotyczące powiatu gostynińskiego, powiatu gostynińskiego, miasta Gostynina, Gąbina i innych miejscowości. Wiele też ukazało się artykułów w różnych czasopismach, m.in. i w „Notatkach Płockich”¹³.

O otwarciu Oddziału TNP w Gostyninie pisała także w 1947 r. wydawana w Płocku „Jedność Mazo-

7. 234/47

3

Zaproszenie.

TOWARZYSTWO NAUKOWE PŁOCKIE - ODDZ. w GOSTYNINIE

ma zaszczyt prosić

Zarząd Towarzystwa Naukowego Płockiego

o przyjęcie na uroczystość otwarcia Oddziału Towarzystwa w Gostyninie
w dniu 22 czerwca b. r. do lokalu Biblioteki Powiatowej w Gostyninie
przy ulicy Daszyńskiego Nr 10.

P R O G R A M :

1. Kulminacja w Kościele - godz. 9-ta
2. Powitanie powitalne prezesa Oddziału,
3. Przemówienie prezesa T. N. P.,
4. Referat prof. Ejsmonda Zygmunta p.t. „Miasto Gostynin i jego zamek”
5. „Cele i zadania Oddziału” - wygłosi Dr. Krzemiński Tadeusz

Zarząd Oddziału

to - lekarz, sędzia, adwokat inżynier, nauczyciele, urzędnicy, a także ówczesny burmistrz Gostynina Piotr Michalski.

Czy rzeczywiście tak żywo działał Oddział TNP w Gostyninie – jak opisał po latach Marian Przedpełski? W aktach TNP zachowało się pismo kolejnego prezesa TNP w Płocku Romana Lutyńskiego do dra Krzemińskiego z dnia 15 września 1951 r., który nie potwierdza opinii Przedpełskiego. Oto jego treść:

„W r. 1948 na Walnym Zebraniu członków naszego Towarzystwa dawał pan Doktor sprawozdanie z działalności założonej przez Pana filii naszego Towarzystwa w Gostyninie. Od tego czasu łączność wszelka ustała. Niniejszym prosimy o na-

desłanie sprawozdania za następne okresy sprawozdawcze oraz zakomunikowanie nam, jakie są losy użyzonego przez Towarzystwo [księgozbioru] w ilości c/a 1000 tomów”¹⁵.

Drugi oddział Towarzystwa Naukowego Płockiego po Gostyninie założony został w Łomży. Zebranie organizacyjne łomżyńskiego Oddziału odbyło się 28 lipca 1947 r. Oddział przyjął nazwę Towarzystwo Naukowe Płockie – Oddział w Łomży. Powołano Zarząd tymczasowy. Przewodniczącym został starosta Tadeusz Żeglicki, a sekretarzem Jan Czocharński, kierownik Referatu Kultury i Sztuki. Przemówienie wygłosił dr Adam Chętnik, czynny członek Towarzystwa Naukowego Płockiego. Współpracę zadeklarowali także Franciszek Wasząnik – inspektor szkolny, ks. dr Henryk Kulbat i dyrektor Oddziału Narodowego Banku Polskiego Zdzisław Maciejewski – skarbnik. Powołanie stałego Zarządu zaplanowano na wrzesień.

W protokole zebrania napisano, że „do najbliższych zadań Towarzystwa należeć będzie założenie w Łomży Muzeum Północno-Mazowieckiego i Biblioteki Naukowej w lokalu uzyskanym dzięki zabiegom starosty”¹⁶.

W piśmie odręcznym dołączonym do protokołu Adam Chętnik prosił o zalegalizowanie Oddziału, ponadto pisał: „Lokal już posiadamy [Al. Legionów 18]. Przedstawieni członkowie, znani mi osobiście – posiadają pełne kwalifikacje na członków zwyczajnych Towarzystwa. W jesieni niewątpliwie liczba ta powiększy się znacznie, na razie jednak już w tym gronie można tu rozpocząć pewne prace”¹⁷.

Kolejne pismo wysłano z Łomży do Płocka 10 września 1947 r. Czytamy w nim, że Adam Chętnik opracowuje regulamin, trwają też prace organizacyjne Muzeum Północno-Mazowieckiego, a lokal został wyremontowany i zgromadzono ponad 500 eksponatów. Jedyny problem to finanse. Przewidywano „rozszerzenie ram To-

warzystwa”. Z inicjatywy grupy członków Towarzystwa Naukowego zamieszkałych w Gostyninie zgodnie ze statutem został zorganizowany oddział Towarzystwa Naukowego w Gostyninie. Uroczyste otwarcie z udziałem prezesa TNP ob. B. Jędrzejewskiego, burmistrza, nauczycielstwa i inteligencji pracującej m. Gostynina odbyło się w ubiegłą niedzielę, tj. 22 czerwca br. Prezesem oddziału został inspektor szkolny w Gostyninie dr. Przedpełski. W ramach programu uroczystości przemawiał prezes B. Jędrzejewski, kreśląc linię rozwoju Towarzystwa Naukowego i życząc pomyślnych wyników pracy nowej placówki. Spośród miejscowych członków Towarzystwa przemawiał prof. Zygmunta ob. Ejsmond. Ob. Krzemiński apelował, by społeczeństwo gostynińskie poparło czynnie i finansowo placówkę, omawiając cele i zadania nowo powstałego oddziału.

Podpisaniem aktu otwarcia uroczystość zakończono.

W ramach Miejskiej Biblioteki w Gostyninie zaistniał Akt Otwarcia Oddziału Towarzystwa Naukowego Płockiego w Gostyninie sporządzony 22 czerwca 1947 r. Akt podpisali: prezes TNP Boleś Jędrzejewski, prezes Oddziału Marian Przedpełski, sekretarz Oddziału Zofia Ścieżyńska oraz członkowie założyciele – Dr Tadeusz Krzemiński, Władysław [Mieczysław] Majewski, Aleksandra [Mikołajowa] Barbara Tuszyńska, Zygmunt Ejsmond, Antoni Tuszyński, Mieczysław [Mieczysław] Saciłowski z Łomży, Stanisław [Stanisław] Jeziorański, Stanisław [Stanisław] Szatowski, Marta Kossakowska, Halina [Halina] Wątrusiewicz, Anna Kowal-Kowalowska, Sabina [Sabina] Przybyłowicz, Maria [Maria] Wojciechowska, Halina Szafranec, Zuzanna Makulińska, Irena Dąbrowska, Zenon Miśkiewicz, Stefania Dutkiewicz, Jan Lewkowicz, Piotr [Piotr] Michalski, Leon [Leon] Rewekant. Założyciele TNP w Gostyninie należeli do miejscowej inteligencji. Byli

warzystwa". W piśmie znalazła się również przykra informacja, że „prezes Tymczasowego Zarządu ob. Starosta Tadeusz Żeglicki został w dn. 7 VIII br. zamordowany w czasie pełnienia obowiązków służbowych”¹⁸.

Uroczyste otwarcie Muzeum nastąpiło 14 marca 1948 r. o godz. 15.00 i jednocześnie zaprezentowano w niewykończonym jeszcze lokalu, składającym się z przedpokoju i dwóch pokoi o łącznej powierzchni 108 mkw, zgromadzone zbiory¹⁹.

W następnym roku 9 stycznia 1948 r. nowy prezes TNP Oddziału w Łomży mgr Eugeniusz Kraszewski, dyrektor Gimnazjum i Liceum Pedagogicznego, pisał do Płocka, że w związku z organizowaniem Muzeum Północno-Mazowieckiego w Łomży nasuwają się trudności lokalowe, ponieważ Łomża jest w większej części zniszczona. „Na razie Muzeum mieści się w budynku prywatnym zupełnie nie przystosowanym do tego celu. Czynione są starania w Dowództwie Okręgu Korpusu Nr 1 w Warszawie, ul. Solarskiego nr 6 (Wydział Kwaterunkowo-Budowlany) w celu przydzielenia Muzeum w Łomży budynku wojskowego zniszczonego. Odbudowa gmachu pociągnie za sobą pewne koszty. Zarząd Oddziału Towarzystwa Naukowego Oddziału w Łomży chce się poinformować czy Zarząd Towarzystwa Naukowego w Płocku, mógłby przyjąć z pomocą finansową związaną z budową Muzeum w Łomży, ewentualnie wskazać źródła, z których można byłoby zaspokoić potrzeby finansowe związane z odbudową gmachu na pomieszczenie Muzeum”²⁰.

Odpowiedź z Płocka datowana 23 lutego 1948 r. nie była optymistyczna:

„Warunki finansowe TNP skąpe i oparte prawie wyłącznie na subwencji Ministerstwa Kultury i Sztuki nie pozwalają przyjąć z pomocą Oddziałowi w jego zamierzeniach i przekroczyć ram subwencji przyznawanych Towarzystwu Naukowemu Płockiemu z przeznaczeniem dla Muzeum Północno-Mazowieckiego w Łomży.

Zarząd TN do budżetu na rok 1948 wstawił kwotę 600.000 zł na potrzeby Muzeum Północno-Mazowieckiego. Suma ta jest realizowana w formie subwencji w wysokości 50.000 zł miesięcznie przelewanych na konto TNP, które z kolei przekazuje je na rachunek bieżący Muzeum Północno-Mazowieckiego w Łomży. (...) Pomijając stan prawny Muzeum Północno-Mazowieckiego [TNP nie było prawnym zwierzchnikiem Muzeum] Zarząd uważa czy nie wskazany by było, aby Zarząd Oddziału zwrócił się o pomoc do województwa Białostockiego, do wydziałów powiatowych terenowo związanych z działalnością Muzeum.

Dużą znajomość terenu i stosunków miejscowych posiada kierownik Muzeum dr A. Chętnik, który niewątpliwie wskazałby źródła stołeczne mogące przyjąć z pomocą tak pięknym zamierzeniom Oddziału”²¹.

W dniu 9 grudnia 1949 r. Ministerstwo Kultury i Sztuki podjęło decyzję o przejęciu przez państwo Muzeum Mazowsza Płockiego. Muzeum w Łomży zaś przeszło pod zarząd i użytkowanie państwa 22 grud-

nia 1949 r.²² Był to zarazem zmierzch działalności Oddziału Towarzystwa Naukowego Płockiego.

Po otwarciu Oddziału TNP w Gostyninie Włodzisław Przedpelski niebawem przeniesiony został na stanowisko do Lipna. Stamtąd 18 marca 1948 r. prosił Zarząd Towarzystwa Naukowego Płockiego o pełnomocnictwo do zarządzenia Oddziału TNP w Sierpcu. Informował, że w kwietniu odbędzie się zebranie założycielskie Oddziału, na które przybędzie około 50 osób. Zapewniał „Jedynym poparciem ze strony Starostwa i myśię, iż Sierpc może mieć większe szanse powodzenia niż Gostynin”²³. Prosił również o zapewnienie, że TNP posiada książki, Statut TNP, kilka sztychów, widoków Sierpca i innych miejscowości (Bieżeń, Żuramin, Rastarcz, Koziebrody, Zawidz) oraz łatwe do przewiezienia kopony z odpowiednimi napisami i wyjaśnieniami do zachęcenia do czynnego udziału w pracy Oddziału. Informował także, że ma gotową krótką monografię powiatu gostynińskiego (43 strony maszynopisu) oraz szeroką monografię powiatu sierpeckiego z mapami, mapami, wykresami (200 stron) w związku z tym sam wygłosi referat inauguracyjny²⁴.

Na pismo Przedpelskiego odpowiedział prezes Włodzisław Jędrzejewski, zachęcając go do zawiazania Towarzystwa z zapewnieniami, że Zarząd TNP udzieli wszelkiej pomocy Oddziałowi. Nie ma jednak na razie możliwości przekazania dubletów.

Zebranie organizacyjne Oddziału w Sierpcu odbyło się 10 kwietnia 1948 r. w sali posiedzeń Powiatowej Rady Narodowej.

Zamiar powołania Oddziału Towarzystwa Naukowego w Sierpcu nie był pomysłem nowym. Właśnie, że już wcześniej w tym mieście taki Oddział istniał. W dniu 16 stycznia 1908 r. ówczesne władze gubernialne wyraziły zgodę na otwarcie Oddziału TNP w Sierpcu²⁵. Inicjatorami jego powołania byli mianowicie: Tomasz Sieklucki, Maria Gajzlerowa, Anna Ryniarowiczówna, Halina i Jan Radomyscy, Franciszek Sumowski, Zygmunt Umiński, Jakub Rudowski, Włodzisław Pilkiwicz, Apolinary Krasieński i Władysław Gurbowski. Skład pierwszego Zarządu tworzyli: Władysław Gurbowski, Maria Gajzlerowa, Halina Radomyska, Anna Ryniarowiczówna, Józef Chojnacki, Krasieński i Gajzlerowicz. Prezesem został „zasłużony dla sprawy oświaty i polskości, działacz społeczny i polityczny” Władysław Gurbowski. Do Towarzystwa zapisało się 346 osób z Sierpca i okolicy. Byli to przedstawiciele miejscowej inteligencji, ziemianie, ale i tacy, którzy nie spełniali wymogów statutowych, bowiem nie prowadzili żadnej działalności kulturalnej ani tym bardziej badań naukowych. Była to zatem „w tym trudnym okresie politycznym najzwyczajniejsza, propolska manifestacja, dla której odbycia okazję stwarzały narodowe, polskiej i o szlachetnych celach instytucji. Nie można jednak wykluczyć i takiej sytuacji, że zebranie organizacyjne połączono z zebraniem legalnie

wówczas działającej endecji, której liderem na tym terenie był właśnie Gurbski²⁶. Dodajmy, że Oddział Towarzystwa Naukowego Płockiego w Sierpcu powstał na inicjatywę przez władze carskie Polskiej Macierzy Szkolnej z myślą o przejęciu jej zadań oświatowych.

W następnym roku zwiększono liczbę członków Oddziału. Oddział liczył wówczas 86 osób. W późniejszym okresie następowały kolejne zmiany w Zarządzie, a na liście członków figurowały 142 osoby. Oddział posiadał własną bibliotekę. Opiekę nad nią sprawowała Halina Radomska, a wypożyczaniem zajmowali się Maria Gurbka i Józef Wierzbowski. Księgozbiór liczył 1322 tomy z różnych dziedzin.

W 1913 r. nastąpiło wyraźne osłabienie działalności Oddziału, który liczył już tylko 102 osoby, osłabiła się również działalność biblioteki, nie dokonywano zakupów książek i czasopism.

Prawdopodobnie w tym samym czasie co w Sierpcu, utworzono również Oddział TNP w Rypinie. Informacje na ten temat są pośrednie. Zachowało się jedynie w materiałach archiwalnych TNP w Płocku pismo prezesa Zarządu Oddziału sierpeckiego Wacława Gurbkiego z dnia 12 maja 1913 r. skierowane do prezesa Oddziału TNP w Rypinie z propozycją urządzenia wspólnej majówki dla członków Domów Ludowych w Sierpcu i Rypinie²⁷. Dodajmy również, że zadaniem Oddziałów w Sierpcu i Rypinie była opieka nad Domami Ludowymi w Sierpcu, Rypinie i Goleszynie²⁸.

Działalność pierwszego Oddziału w Sierpcu i prawdopodobnie w Rypinie przerwała I wojna światowa.

Czwartym miastem po II wojnie światowej, w którym powstał Oddział Towarzystwa Naukowego Płockiego, był Płońsk. W dniu 23 maja 1957 r. do Zarządu Towarzystwa Naukowego w Płocku skierowano następujące pismo:

„Niniejszym zawiadamiamy uprzejmie Zarząd Towarzystwa Naukowego w Płocku, iż przystąpiliśmy do Płńska do zorganizowania Oddziału ww. Towarzystwa. Komunikując o powyższym prosimy Zarząd o okazanie nam pomocy dla realizacji naszego zamiaru – przyjęcia do swej współpracy w dziedzinie kulturalno-oświatowej dla dobra Ziemi Płońskiej. Protokół zebrania organizacyjnego niebawem nadeślemy”²⁹.

Pismo podpisali: nauczyciel Marian Władysław Kowalczyk i Kazimierz Sadowski – przewodniczący Powiatowej Rady P. P. Obydwaj panowie otrzymali upoważnienie od prezesa TNP Romana Lutyńskiego, do zaistnienia Oddziału TNP w Płocku.

Założenie organizacyjne odbyło się 2 lipca 1957 r. W zebraniu wzięło udział 11 osób, w tym przedstawiciel Towarzystwa Naukowego Płockiego Mieczysław Sadowski i zaproszeni goście.

Założenie zaczął leśniczy Eugeniusz Malechowski, przedstawiając zebranych z celami pracy Oddziału. Marian Kowalczyk, nauczyciel geografii liceum płońskiego, odczytał fragment swojej pracy „O ciągłości życia kulturalnego powiatu płońskiego” (o zabytkach histo-

rycznych, geograficznych i przyrodniczych). Pracę tę postanowiono wydać przy pomocy Towarzystwa Naukowego w Płocku w formie broszury³⁰.

Zarząd tworzyli: Kazimierz Sadowski – prezes, Aleksander Garwacki – zastępca, Ryszard Domański, nauczyciel, działacz PSL – sekretarz, Eugeniusz Malechowski – skarbnik. Powołano też komisję rewizyjną: Jerzy Graczyk, działacz Stronnictwa Demokratycznego – przewodniczący, Józef Otłowski, nauczyciel języka polskiego – członek, Marian Kowalczyk – członek. Ustalono składkę członkowską w wysokości 30 zł.

Zarząd TNP w Płocku wyraził uznanie dla płońskich inicjatorów powołania Oddziału TNP, pisząc 25 listopada 1957 r.:

„Inicjatywa ta w sposób istotny wpłynie na ożywienie życia umysłowego Płońska i powiąże się w integralną całość z ruchem naukowym i kulturalnym Mazowsza.

Zdając sobie sprawę z doniosłości i owocnych konsekwencji rozwojowych, jakie niesie za sobą stworzenie Oddziału TNP w Płocku oraz mając na uwadze zbliżającą się uroczystość jubileuszową 50-lecia wznowienia pracy Towarzystwa Naukowego Płockiego, Zarząd proponuje przyjazd delegatów Oddziału do Płocka – celem omówienia:

- 1) udziału członków TNP oraz społeczeństwa Płońska w obchodzie 50-lecia pracy Towarzystwa Naukowego Płockiego,
- 2) planu pracy Oddziału oraz zasad i form współpracy z Zarządem TNP w Płocku”³¹.

Nie wiadomo jakie były dalsze losy tej inicjatywy. Pracownia Dokumentacji Dziejów Miasta w Płocku nie posiada na ten temat żadnych informacji. Wiadomo natomiast, że w dniu 21 marca 1959 r. utworzono Płońskie Towarzystwo Miłośników Kultury, w ramach którego działała m.in. Komisja Naukowa, mająca za zadanie współpracę z Towarzystwem Naukowym Płockim. Być może inicjatywa z 1957 r. w wyniku opóźnień natury administracyjnej została wprowadzona w życie dopiero dwa lata później³².

W 1962 r. rozpoczęto starania o założenie Oddziału Towarzystwa Naukowego Płockiego w Warszawie. Opracowany został Regulamin Oddziału Warszawskiego TNP. W piśmie z dnia 3 stycznia 1963 r. kolejny już prezes Zarządu TNP w Płocku Tadeusz Gierzyński informował o zatwierdzeniu regulaminu. Określony został cel Oddziału:

- a) zacieśnienie więzi Płocczan, mieszkających na terenie Warszawy i województwa warszawskiego z Płockiem i Ziemią Płocką,
- b) udział w pracach nad opracowaniem historii Płocka,
- c) współdziałanie w realizacji rozwoju Płocka”³³.

Niestety, Prezydium Dzielnicowej Rady Narodowej Warszawa-Śródmieście odmówiło zgody na rejestrację Oddziału. Odwołano się więc do Wydziału Spraw Wewnętrznych dnia 22 stycznia 1963 r., który również odmówił udzielenia zezwolenia. W uzasadnieniu z dnia 6 marca 1963 r. czytamy:

„Zakres terytorialnej działalności Towarzystwa Naukowego Płockiego ogranicza Statut w § 3 do obszaru Województwa Warszawskiego. Dzielnicowej Rady Narodowej Warszawa-Śródmieście, iż do założenia Oddziału w m. st. Warszawie brak jest podstaw prawnych.

Mając powyższe na uwadze Wydział Spraw Wewnętrznych słusznie sprzeciwił się założeniom Oddziału Towarzystwa z działalnością na terenie m. st. Warszawy.

W tej sytuacji Urząd Spraw Wewnętrznych nie podziela poglądu strony starającej się wykazać w odwołaniu, iż rozszerzenie działalności Towarzystwa Naukowego Płockiego na teren m. st. Warszawy nie stwarza istotnej potrzeby zmiany Statutu traktującą tę zmianę jako wymóg formalny.

Z tych więc powodów orzeczono jak w sentencji. Niniejsza decyzja jest ostateczna.

Kierownik Urzędu Spraw Wewnętrznych
Dzdzisław Lewandowski³⁴.

Spośród powołanych w latach 1947-1957 Oddziałów nie przetrwał żaden. Być może obawy dyr. Stanisława Szcząstki, wyrażone na zebraniu zakładowym w Gostyninie okazały się słuszne. Działalność naukowa to nie tylko dobre chęci, ale przede wszystkim umiejętność prowadzenia badań, pogłębiania wiedzy, czyli to, czego być może zabrakło ówczesnej miejscowej inteligencji.

Kolejne Oddziały TNP powstały i działały lub działały nadal: w Wyszogrodzie od 18 IV 1969, w Sierpcu od 27 XI 1969 i w Łęczycy od 8 XII 1977. Oddział TNP utworzono także w Kutnie 24 V 1996, ale po roku jego działalność została zawieszona³⁵.

Istnienie Oddziałów Towarzystwa Naukowego Płockiego poza Płockiem odgrywa ważną rolę. Pozwala to na większą popularyzację działań i osiągnięć TNP. Aktywizuje lokalną inteligencję do pracy badawczej. Miel i mają tego świadomość założyciele pierwszych Oddziałów TNP w latach 1947-1957 i obecnych.

PRZYPISY

¹ Instrukcja dla Oddziałów zatwierdzona przez Zarząd Towarzystwa Naukowego Płockiego w dniu 27 grudnia 1907, [w:] Akta TNP. *Materiały dotyczące oddziału TNP 1907-1964*, nr 185, k. 3.

² Ibidem

³ Ibidem

⁴ Wskazówki dla organizatorów Oddziałów Towarzystwa Naukowego, [w:] Akta TNP. *Materiały...*, op. cit., k. 20.

⁵ S. Iłski, *Wspomnienie o Marianie Przedpełskim*, „Bieżuńskie Zeszyty Historyczne”, Bieżuń 1998/1999, nr 13/15, s. 351-354.

⁶ Tadeusz Krzemiński, lekarz powiatowy. W dwudziestolecie międzywojennym działacz Polskiego Czerwonego Krzyża, członek komendy powiatowej Komendy Obrońców Polski, ogólnopolskiej organizacji powstałej w grudniu 1939 r. Zmarł 4 grudnia 1964 r.

⁷ Akta TNP. *Materiały...*, op. cit., k. 29.

⁸ Ibidem

⁹ Regulamin Towarzystwa Naukowego Płockiego – Oddział w Gostyninie, [w:] Akta TNP. *Materiały...*, op. cit., k. 31.

¹⁰ Akta TNP. *Materiały...*, op. cit., k. 29.

¹¹ Ibidem

¹² Korespondencja Mariana Przedpełskiego do Barbary Konarskiej-Pabiniak, „Głos Gostyński” 1997, nr 13, s. 5.

¹³ Ibidem

¹⁴ „Jedność Mazowiecka” z dn. 26 V – 3 VII 1947 r.

¹⁵ Akta TNP. *Materiały...*, op. cit., k. 35. Żyjąca jeszcze bibliotekarka Stanisława Gierblińska nie przypomina sobie tych faktów.

¹⁶ Protokół zebrania organizacyjnego z dn. 28 VII 1947, [w:] Akta TNP. *Materiały...*, op. cit., k. 23.

¹⁷ Ibidem, k. 21.

¹⁸ Ibidem, k. 23. Mordu dokonano w miejscowości Zambrów k. Zambrowa.

¹⁹ L. Taborski, *Muzealnictwo w Łomży w latach 1945-1999*, „Studia Łomżyńskie”, t. X, Łomża 1999, s. 65, 66.

²⁰ Ibidem, k. 24.

²¹ Ibidem, k. 25.

²² L. Taborski, *Muzealnictwo... op. cit.*; T. Boddal, *Towarzystwo Naukowe Płockie w latach 1945-1995*, Płock 1995, s. 41.

²³ Ibidem, k. 26.

²⁴ Ibidem

²⁵ A. J. Papierowski, W. Kowalski, *Z historii Towarzystwa Naukowego w Płocku. Zapomniany oddział „Jedności Płockie”* 1997, nr 4, s. 3-7.

²⁶ Ibidem, s. 4.

²⁷ Ibidem, s. 17.

²⁸ *Dzieje Sierpca i ziemi sierpeckiej*. Pod red. M. Chudzińskiego, Sierpc 2003, s. 313.

²⁹ 27 Akta TNP. *Materiały...*, op. cit., s. 37.

³⁰ Ibidem, s. 38.

³¹ Ibidem, s. 40.

³² F. Bieja, K. Sadowski, *XV lat Ziemi Płockiej*, Płock 1961, s. 97-103. Tekst udostępniony przez Mirosława Krysiak, kierownika Pracowni Dokumentacji i Biblioteki Miasta przy MCK w Płocku, luty 2007 r.

³³ Ibidem, s. 42.

³⁴ Ibidem, s. 43.

³⁵ Przewodniczącym Oddziału został Maurycy Zmudziński a w skład Zarządu weszli: Krzysztof Szymański, Danuta Okupny, Stanisława Jankowska, Piotr Jarczyński, patrz: „Notatki Płockie” 1996, nr 2, s. 55-56.

25. ROCZNICA POŚWIĘCENIA KOPII DRZWI PŁOCKICH

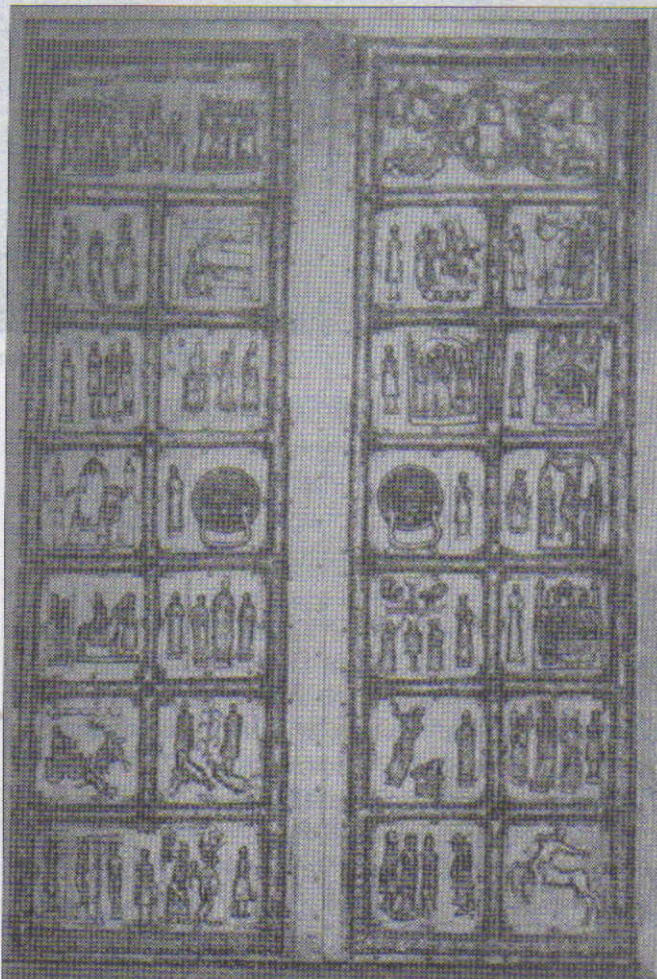
W księdze pamiątkowej Towarzystwa Naukowego Płockiego pod datą 28 lutego 1982 r. widnieje wpis upamiętniający ważne wydarzenie w historii miasta Płocka. Jest to bowiem wpis Prymasa Polski Arcybiskupa Metropolity Józefa Glempa, który w tym oto dniu dokonał poświęcenia kopii romańskich Drzwi Płockich.

Było to możliwe dzięki rozpoznaniu ich gipsowego odlewu w moskiewskim Muzeum Historycznym przez świętej pamięci Prezesa Towarzystwa Naukowego Płockiego dr inż. Jakuba Chojnackiego (doprowadzeniu, po jedenastoletnich staraniach Zarządu TNP, do wykonania ich kopii dla bazyliki katedralnej w Płocku. Patronowało tej szczytnej idei Ministerstwo Kultury i Sztuki oraz Petrochemia Płocka. Wazącą prawie dwie i pół tony kopię wykonały rzeźbiarze Pracowni Konserwacji Zabytków w Szczecinie i w Warszawie oraz Pracownia Konserwacji Metalu w Warszawie. W ten sposób Drzwi Płockie mogły w dniu 23 listopada 1981 r. zawisnąć na swoim historycznym miejscu, gdzie jeszcze zachowały się oryginalne haki z XII wieku.

Drzwiom od zarania przypisywano rozmaite treści symboliczne. Drzwi, otwierając się na jakąś tajemnicę, oddziałują psychologicznie na człowieka. Mogą być zabezpieczeniem wejścia do domu albo do ogrodu, do więzienia lub świątyni. W tradycji chrześcijańskiej wymowa symboliczna drzwi pozostaje niezmieniona do dzisiaj – oddzielają one sferę sacrum od sfery profanum. Świątynia jest enklawą, dlatego wejście do niej musi być monumentalne. Do rangi symbolu naszych czasów należy zalaznić otwarcie drzwi w Bazylice Świętego Piotra w Rzymie przez Ojca Świętego Jana Pawła II w Roku Jubileuszu Chrześcijaństwa w 2000 r.

Drzwi Płockie zostały wykonane na zamówienie biskupa Aleksandra z Malonne, który kierował Diecezją Płocką w latach 1129-1156. Okres ten był momentem zwrotnym nie tylko w historii Diecezji Płockiej, ale i samego miasta Płocka. Biskup Aleksander sfinalizował budowę katedry płockiej w stylu romańskim, zreformował miejscową kapitułę katedralną, osadził kanoników regularnych w Czerwińsku, a także uczynił z Płocka centrum kultury i władzy.

Ustalono, że Drzwi Płockie wykonane zostały w Magdeburgu w latach 1152-1154, są one starsze

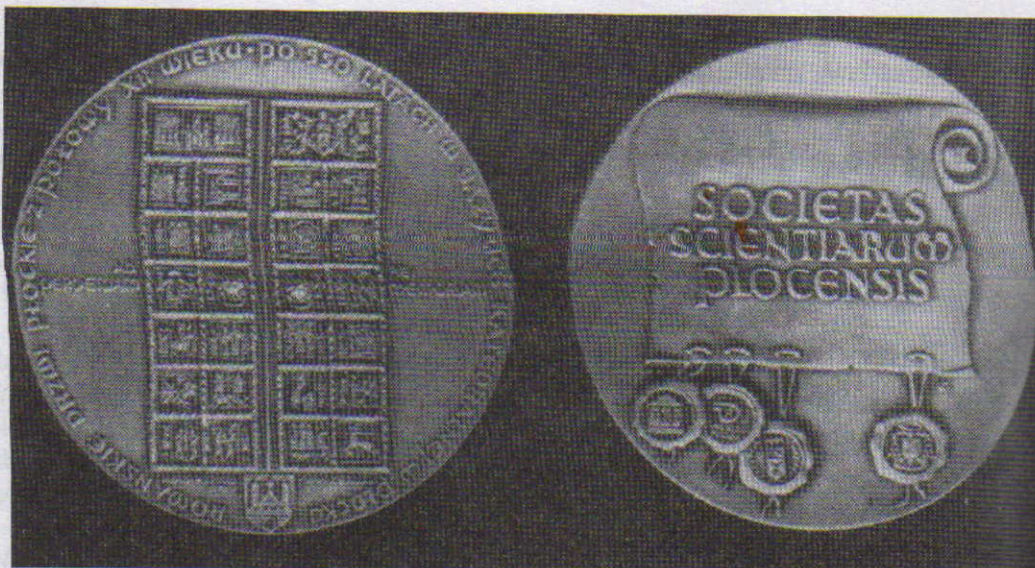

Kopia z brązu romańskich „Drzwi Płockich” zawieszona 23 listopada 1981 r. w dawnym portalu głównym katedry w Płocku

od Drzwi Gnieźnieńskich o około 30 lat. Już samo zamówienie dzieła o tak wysokim poziomie artystycznym, w sławnej pracowni świadczy dobitnie o wielkiej randze biskupstwa płockiego. Z dotychczasowych badań wynika, że w płockiej bazylice Drzwi Płockie były ponad 250 lat. Od XV w. zdobią one sobór Bożej Mądrości w Nowogrodzie Wielkim w Rosji. Jak do tego doszło – nie wiadomo.

Plaskorzeźby ozdabiające drzwi przedstawiając historię zbawienia, mają głosić prawdę o Bogu i człowieku. Sceny ze Starego i Nowego Testamentu ilustrują biblijną historię od stworzenia Ewy, poprzez grzech pierworodny aż do dziejów Jezusa umieszczone są na dwudziestu sześciu płycinach, otoczonych ramami w postaci półwałków z dekoracją roślinną.

Kopia Drzwi Płockich wykonana jest z brązu na

Pamiątkowy medal wybity w 1000 egz. w Mennicy Państwowej w Warszawie

podbudowie dębu, waży ok. 2400 kg. Drzwi są dwuskrzydłowe o wymiarach 240 x 360 cm. Zawisły one na czterech oryginalnych hakach (było ich osiem), gdyż szerokość otworu drzwiowego pozostała bez zmian od XII w. mimo wielokrotnego przebudowywania katedry.

O znaczeniu zabytku pisali najznakomitsi znawcy przedmiotu Aleksander Gieysztor, ks. Ryszard Knapieński, Andrzej Poppe, ks. Romuald Rudziński. Badacze podkreślają, że Drzwi Płockie stanowią wielki skarb kultury polskiej.

Nie należy też zapominać o znaczeniu samej uroczystości poświęcenia Drzwi Płockich. Był to bowiem ponury czas stanu wojennego a zorganizowanie manifestacji patriotycznej, w której wzięło udział ponad dwadzieścia tysięcy ludzi było rzeczą nieprzeciętną. Najlepiej opis tego dnia oddaje okólnik Nr 6/82 Kurii Diecezjalnej Płockiej podpisany przez Biskupa Płockiego Bogdana Sikorskiego. W okólniku czytamy:

Kopia z brązu znalazła się w katedrze dzięki niezwykle ofiarnym, 11-letnim staraniom pana inżyniera dra Jakuba Chojnackiego, prezesa Towarzystwa Naukowego Płockiego oraz dotacjom Ministerstwa kultury i Sztuki i Płockiej Petrochemii wynoszącym w sumie ponad 10 mln złotych.

Dalej znajdujemy program uroczystości poświęcenia:

[...] Specjalny chór 100-osobowy z miasta wykonał kantatę na Drzwi Płockie, muzyka Marcina Kaminińskiego słowa Stanisława Jagielskiego. [...]

Kazanie wypowie Prymas Polski, Mszę Świętą odprawi Biskup Płocki. Wspólny śpiew „Bede zmił Polskę” zakończy pierwszą część uroczystości w Bazylice Katedralnej. [...]

Spotkanie w Towarzystwie Naukowym Płockim organizuje p. inżynier dr Jakub Chojnacki, który przemówi i wręczy pamiątkowe medale. Uczestnicy wpiszą się do Księgi Pamiątkowej. [...]

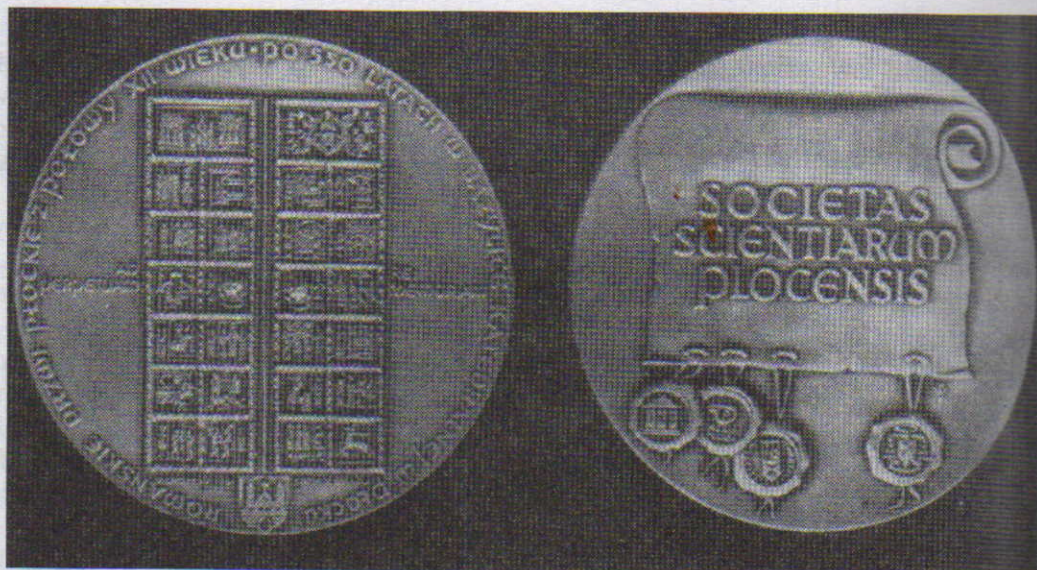
Biskup Płocki powołał Komitet Organizacyjny uroczystości, na czele którego stanął ks. infułat dr Władysław Lis. W składzie komitetu znaleźli się również ks. dyrektor mgr Roman Marcinkowski, obecny Biskup Pomocniczy Diecezji Płockiej.

Okólnik Kurii Diecezjalnej kończy się słowami: Niech Drzwi Płockie przez swoją treść głoszą chwale Bożą, staną się wymownym świadectwem kultury polskiej i starożytności Diecezji Płockiej oraz Bazyliki Katedralnej.

W 25. rocznicę poświęcenia Drzwi Płockich, oddamy dobrem wspomnieniem wszystkich, którzy przyczynili się do ich umieszczenia w Katedrze Płockiej. Szczególnie ciepło pomyślimy o naszym nieodżałowanym Prezesie TNP Jakubie Chojnackim, którego dzieło jest pomnikiem kultury i dumą płocką.

Drzwi Płockie poświęci Prymas Polski J. E. Arcybiskup Metropolita dr Józef Glemp 28 lutego 1982 roku, po-
czątek uroczystości
godzina 11-ta. [...]

Uroczystości
będzie składała się
z trzech części:
pierwszej w Katedrze
dla wszystkich, drugiej
w siedzibie Towarzystwa Naukowego Płockiego
i trzeciej w Seminarium Duchownym.

Pamiątkowy medal wybity w 1000 egz. w Mennicy Państwowej w Warszawie

podbudowie dębu, waży ok. 2400 kg. Drzwi są dwuskrzydłowe o wymiarach 240 x 360 cm. Zawisły one na czterech oryginalnych hakach (było ich osiem), gdyż szerokość otworu drzwiowego pozostała bez zmian od XII w. mimo wielokrotnego przebudowywania katedry.

O znaczeniu zabytku pisali najznakomitsi znawcy przedmiotu Aleksander Gieysztor, ks. Ryszard Knapieński, Andrzej Poppe, ks. Romuald Rudziński. Badacze podkreślają, że Drzwi Płockie stanowią wielki skarb kultury polskiej.

Nie należy też zapominać o znaczeniu samej uroczystości poświęcenia Drzwi Płockich. Był to bowiem ponury czas stanu wojennego a zorganizowanie manifestacji patriotycznej, w której wzięło udział ponad dwadzieścia tysięcy ludzi było rzeczą nieprzeciętną. Najlepiej opis tego dnia oddaje okólnik Nr 6/82 Kurii Diecezjalnej Płockiej podpisany przez Biskupa Płockiego Bogdana Sikorskiego. W okólniku czytamy:

Kopia z brązu znalazła się w katedrze dzięki niezwykle ofiarnym, 11-letnim staraniom pana inżyniera dra Jakuba Chojnackiego, prezesa Towarzystwa Naukowego Płockiego oraz dotacjom Ministerstwa kultury i Sztuki i Płockiej Petrochemii wynoszącym w sumie ponad 10 mln złotych.

Dalej znajdujemy program uroczystości poświęcenia:

[...] Specjalny chór 100-osobowy z miasta wykona kantatę na Drzwi Płockie, muzyka Marcina Kamilińskiego słowa Stanisława Jagielskiego. [...]

Kazanie wypowie Prymas Polski, Mszę Świętą odprawi Biskup Płocki. Wspólny śpiew „Bóg nasz Polskę” zakończy pierwszą część uroczystości w Bazylice Katedralnej. [...]

Spotkanie w Towarzystwie Naukowym Płockim organizuje p. inżynier dr Jakub Chojnacki, który przemówi i wręczy pamiątkowe medale. Uczestnicy wpiszą się do Księgi Pamiątkowej. [...]

Biskup Płocki powołał Komitet Organizacyjny uroczystości, na czele którego stanął ks. infułat dr Władysław Lis. W składzie komitetu znalazł się również ks. dyrektor mgr Roman Marcinkowski, obecny Biskup Pomocniczy Diecezji Płockiej.

Okólnik Kurii Diecezjalnej kończy się słowami: Niech Drzwi Płockie przez swoją treść głoszą chwałę Bożą, staną się wymownym świadectwem kultury polskiej i starożytności Diecezji Płockiej oraz Bazyliki Katedralnej.

W 25. rocznicę poświęcenia Drzwi Płockich oddamy dobrem wspomnieniem wszystkich, którzy przyczynili się do ich umieszczenia w Katedrze Płockiej. Szczególnie ciepło pomyślny o naszym nieodżałowanym Prezesie TNP Jakubie Chojnackim, którego dzieło jest pomnikiem kultury i dumą płoczan.

Drzwi Płockie poświęci Prymas Polski J. E. Arcybiskup Metropolita dr Józef Glemp 25-tego 1982 roku, początek uroczystości godzina 11-ta. [...]

Uroczystości będzie składała się z trzech części: pierwszej w Katedrze dla wszystkich, drugiej w siedzibie Towarzystwa Naukowego Płockiego i trzeciej w Seminarium Duchownym.

BIBLIOTEKI STUDENCKIE W PŁOCKU

13 października 2006 roku Minister Edukacji i Nauki prof. Michał Seweryński powiedział w I programie Polskiego Radia, że w Polsce działa 426 państwowych i prywatnych szkół wyższych, kształcących na poziomie licencjackim i magisterskim, niespełna miliony studentów, na studiach stacjonarnych i nie-stacjonarnych. Dokładne informacje GUS, za rok 2005/2006, podają odpowiednio 445 szkół w tym 14623 studentów¹.

W drugiej połowie XX wieku rozpoczął się niezwykle dynamiczny rozwój szkolnictwa wyższego. Trend ten utrzymuje się do dziś. Polska znajduje się w czołówce, najwyższych w Europie wskaźników, wdrożenia akademickiej, co znacznie ułatwiło nam wejście i działanie w strukturach Unii Europejskiej.

Szkolnictwo wyższe w Płocku ma też długą i piękną tradycję. To właśnie tu działa jedna z najstarszych szkół w Europie, której powołanie datuje się na rok 1590. To słynna Małachowianka.

Najstarszą uczelnią wyższą w Płocku jest Wyższe Seminarium Duchowne – erygowane przez biskupa Łukę Żaluskiego w 1710 roku. W Uczelni studiuje 311 studentów².

W roku 1967 r. Minister Oświaty i Szkolnictwa Wyższego powołał Filię Politechniki Warszawskiej w Płocku (obecnie Szkoła Nauk Technicznych i Społecznych PW w Płocku). Filia miała dostarczać kadre inżynierską dla pracującego już kombinatu rafinerii naftopetrochemicznego (dzisiejszego PKN Orlen) i innych zakładów przemysłowych Płocka i regionu.

Stała się nie tylko instytucją edukacyjną. Spełniała także rolę instytucji naukowej, kulturotwórczej i – miażdżącej.

Początkowo Uczelnia kształciła na kierunku Budownictwo, następnie kolejno: Mechaniki, Chemii, Inżynierii Środowiska a 1995 roku utworzono Kolegium Nauk Ekonomiczno-Społecznych z kierunkiem studiów Ekonomia.

W roku akademickim 2006/2007 zarejestrowano w Uczelni 2.507 studentów³.

Przemiany ustrojowe z lat 1989-1990, w tym rozwój gospodarki rynkowej, wpłynęły pozytywnie na zmiany w płockim szkolnictwie, w tym również w płockim szkolnictwie wyższym. Powstały nowe szkoły wyższe i tym samym znacznie rozszerzyła się oferta kształcenia na poziomie wyższym.

W 1992 roku powołano do życia pierwszą w regionie płockim, prywatną Wyższą Szkołę Zarządzania i Bankowości, od roku 1995 roku zmieniała nazwę na Szkołę Wyższą im. Pawła Włodkowica⁴. Jako pierwsi rozpoczęli naukę studenci kierunku Zarządzania i Marketing.

W roku akademickim 2006/2007 na kierunkach: Zarządzania, Pedagogiki, Administracji, Politologii i Stosunków Międzynarodowych, Historii Sztuki, Informatyki, Wychowania Fizycznego, Matematyki i Pielęgniarstwa studiuje 6.630 studentów (dane z końca listopada 2006 r.)⁵.

W 1999 powstała Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, która w roku akademickim 2006/2007 na kierunkach: Pedagogiki, Neofilologii, Matematyki i Informatyki oraz Nauk Ekonomicznych, kształci 3.150 studentów⁶.

W Płocku działają także dwa Punkty Konsultacyjne: Uniwersytetu Warszawskiego (720)⁷ studentów i Uniwersytetu Kardynała Wyszyńskiego (96)⁸ studentów.

Liczna rzesza studentów – mieszkańców Płocka i z okolic zdobywa wiedzę w systemie studiów nie-stacjonarnych (studując poza Płockiem).

Ta ogromna liczba studentów musi mieć zapewnioną możliwość i sprawnego korzystania z zasobów bibliotecznych, znajdujących się w płockich bibliotekach.

Najstarszą uczelnianą biblioteką, działającą w Płocku jest Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego. Początki Biblioteki Seminaryjnej sięgają 1075 roku. Wówczas to w Płocku utworzono biskupstwo. Najprawdopodobniej pierwsi biskupi dali początek gromadzeniu zbiorów bibliotecznych⁹.

W 1925 roku ksiądz biskup Antoni Julian Nowowiejski rozpoczął budowę nowego, dwupiętrowego gmachu Biblioteki i Archiwum Diecezjalnego.

14 sierpnia 1926 roku księgozbiór katedralny przewieziono do nowego gmachu Biblioteki Seminarium Diecezjalnego. Przed wojną biblioteka liczyła około 40 tys. tomów, w tym 448 inkunabułów (najstarszy inkunabuł pochodził z 1465 roku)¹⁰.

W czasie II wojny światowej zbiory Biblioteki przewieziono do Królewca. Po zakończeniu wojny Biblioteka powoli zaczęła odbudowywać swoje zbiory.

W latach pięćdziesiątych do Biblioteki trafiła część księgozbioru ks. prof. Józefa Umińskiego, a także zbiór bp. Tadeusza Zakrzewskiego, a wśród nich starodruk bp. ks. Stanisława Łubieńskiego „Opera posthuma”.

W następnych latach do zbiorów Biblioteki trafiły księgozbiory: bpa Piotra Dudźa, bpa Bogdana Sikorskiego i bpa Jana Wosińskiego, z których każdy liczył 1000 tomów.

Dzięki troskliwej opiece ks. T. Żebrowskiego zasób Biblioteki systematycznie wzrastał.

Odzyskano także słynny *Pontyfikat Płocki*, ofiarowany prawdopodobnie przez biskupa Aleksandra z Mallone¹².

W grudniu 2006 roku księgozbiór Biblioteki Se-

minaryjnej liczył 138.000. woluminów książek. Wśród cennych pozycji Biblioteki można wymienić wiele słowników i encyklopedii m.in. *Encyklopedia Bytanka*, *Encyklopedia Giuridica*, *Encyklopedia Kościelna*, a także P. LAROUSSE *Grand Dictionnaire Iniversel*, oraz *Squrcec Chretienness*. Biblioteka posiada także Polskie Archiwum Biograficzne na mikrofilmach¹³.

W ostatnich latach przeprowadzono modernizację Biblioteki. Biblioteka posiada pracownię komputerową, w której sporządzany jest komputerowy katalog zbiorów bibliotecznych.

Biblioteka oprócz czytelni ogólnej i czasopism, posiada także czytelnię filozoficzną i teologiczną. Z księgozbioru mogą korzystać księża profesorowie, klerycy, katecheci a także pracownicy i studenci uczelni świeckich.

W 2006 z biblioteki skorzystało 1868 osób, w tym znakomita większość to mieszkańcy Płocka. W 2006 roku wypożyczono około 2.724 pozycji książkowych i czasopism¹⁴.

Od 1997 roku Biblioteka współorganizuje spotkania w ramach cyklu „Ludzie kultury w posłudze myślenia odpowiedzialności”. W sumie zorganizowano już 21 tego typu spotkań. W tym czasie Biblioteka zorganizowała 17 wystaw w Płocku i poza Płockiem, m.in. w Collegium Maius w Krakowie.

Biblioteka czynna jest od poniedziałku do piątku w godz. 14⁰⁰-18⁰⁰ 15.

Drugą, powstałą w kolejności chronologicznej biblioteką naukową w Płocku jest Biblioteka im. Zielińskich TNP. W 1820 roku, przy Szkole Wojewódzkiej Płockiej, powstało Towarzystwo Naukowe. Sekretarzem i kierownikiem Towarzystwa został Kajetan Morykoni – rektor Szkoły Wojewódzkiej Płockiej, prezesem zaś został biskup płocki Adam Prażmowski. Głównym celem Towarzystwa było „gromadzenie materiałów do opisów województwa płockiego”¹⁶.

Postanowiono także założyć bibliotekę publiczną, która w 1820 roku została połączona z biblioteką szkolną i otrzymała nazwę „Biblioteki Publicznej i Szkolnej Województwa Płockiego”. W roku 1930 księgozbiór liczył około 1.400 woluminów¹⁷. W roku 1907 Józef Feliks Zieliński ze Skępego przekazał Towarzystwu Naukowemu około 15.000 woluminów, zgromadzonych przez swojego ojca Gustawa Zielińskiego – zesłańca, kolekcjonera, poetę. Wraz z biblioteką rodziny Zielińskich do Towarzystwa trafił m.in. „Statut Łaskiego” z 1506 r. a także dzieło Mikołaja Kopernika „De revolutionibus orbium coelestium” (O obrotach sfer niebieskich) z 1543 r.¹⁸

Zgodnie z życzeniem ofiarodawcy przyjęto dla Biblioteki nazwę „Biblioteka im. Zielińskich TNP”.

Biblioteka im. Zielińskich TNP jest 7 z kolei wśród najstarszych ważnych bibliotek polskich. Posiada status biblioteki naukowej na mocy Uchwały Rady Ministrów z dnia 10 lutego 1971 r. Mocą Ustawy z dnia 27 czerwca 1997 roku Biblioteka została włączona do elitarnego grona 55 bibliotek tworzących Narodowy Zasób Biblioteczny¹⁹.

Księgozbiór liczy ogółem 346.473 woluminy (stan w dniu 31.12.2006 r.)²⁰, w tym: stare druki 13.362 woluminów (93 inkunabuły), około 3.295 tytułów czasopism²¹, zdigitalizowano 5.816 jednostek.

Dział Czasopism posiada „Monitor Polski” od 1918 r., a także kompletny zbiór: „Dzienników Ustaw” od 1918 r. oraz „Bibliografię Zawartości Czasopism” od 1947 r. i Przewodnik Bibliograficzny. Biblioteka dysponuje także kompletem prasy regionalnej (białostockiej).

Biblioteka gromadzi pozycje poszukiwane przez studentów różnych kierunków studiów ze wskazaniem na studia humanistyczne.

Mimo tego, że Biblioteka im. Zielińskich nie jest biblioteką uczelnianą sensu stricto, pełni funkcję międzyuczelnianej biblioteki studenckiej. Korzysta z niej kadra naukowa płockich uczelni, nauczyciele, studenci a także uczniowie starszych klas szkół średnich. Przeprowadzono dla nich 53 lekcje biblioteczne, 10 pokazów, 1 wystawę (630 pozycji).

Biblioteka posiada cztery czytelnie o łącznej liczbie 100 miejsc.

Zgodnie z Regulaminem, Biblioteka ma charakter prezencyjny, tzn. ze zbiorów można korzystać wyłącznie na miejscu po okazaniu dokumentu tożsamości.

Wypożyczać książki mogą członkowie TNP i tylko te wydane po 1945 roku.

W 2006 roku Bibliotekę odwiedziło 27 585 osób, w tym Czytelnię Główną 22.532 czytelników, natomiast Czytelnię Czasopism 5.055 użytkowników²².

Biblioteka oprócz katalogów kartkowych, posiada autorski katalog elektroniczny, tworzony od 1995 r. i udostępniany w Internecie na stronie Towarzystwa Naukowego Płockiego²³. Do 31 grudnia 2006 r. utworzono około 68.323 rekordów²⁴ druków zawartych²⁵.

Biblioteka otwarta jest codziennie, oprócz niedziel i poniedziałków w godz. 9⁰⁰-18⁰⁰, w soboty 10⁰⁰-14⁰⁰.

Największą biblioteką techniczną w Płocku i na północno-zachodnim Mazowszu jest Biblioteka Filii Biblioteki Głównej Politechniki Warszawskiej. Bibliotekę założono w 1967 roku (powstała razem z Uczelnią).

W Szkole Nauk Technicznych i Społecznych Politechniki Warszawskiej Biblioteka gromadzi zbiory w oparciu o ofertę edukacyjną Uczelni.

Głównym zadaniem Biblioteki jest obsługa studentów technicznych i ekonomistów (zbiory związane techniką, głównie chemią, gromadzi również Biblioteka Ośrodka Badawczo Rozwojowego znajdująca się na terenie Orlenu).

Filia Biblioteki Głównej PW mieści się w gmachu Szkoły Nauk Technicznych i Społecznych PW przy ulicy Łukasiewicza 17.

Wg danych z 31.12.2007 roku Biblioteka posiada: 62.185 druków zwartych polskich i obcojęzycznych, 8.687 wol. czasopism (84 tytułów w bezpłatnej prenumeracie) oraz 47.893 jednostek zbiorów specjalnych (normy polskie, europejskie i branżowe, katalogi, CD-Romy, materiały audiowizualne i prace doktorskie).

Ważnym nabytkiem bibliotecznym jest 12 tomowa *Encyklopedia of Polymer of Science* zakupiona w 2006 roku.

Użytkownicy mają do dyspozycji Czytelnię z 60 miejscami, 2 terminalami do przeszukiwania baz danych Biblioteki Głównej PW oraz 4 komputery z pełnym oprogramowaniem i dostępem do internetu. Czytelnia jest ogólnodostępna.

Aparat informacyjny Biblioteki to katalogi kartkowe alfabetyczny i rzeczowy (wg UKD) druków zwartych nowych, doprowadzony do 31 grudnia 2005 r. 1 stycznia 2006 rejestracja książek prowadzona jest w katalogu komputerowym. Wprowadzono do katalogu komputerowego ponad około 40% zbiorów. Można je znaleźć przy pomocy wyszukiwarki w Katalogu Głównym PW²⁷.

Zaczęto także prace nad komputerowym katalogiem czasopism. Wprowadzono około 50% danych. Wypożyczalni mogą korzystać tylko studenci i pracownicy Politechniki Warszawskiej.

W 2006 roku Wypożyczalnię odwiedziło 3.752 czytelników. Czytelnię 9.598 użytkowników. Wypożyczono 28.605 książek i zbiorów specjalnych oraz 3468 czasopism²⁸.

Biblioteka otwarta jest codziennie oprócz niedzieli w godz.:

Wypożyczalnia od poniedziałku do czwartku 9⁰⁰-15³⁰, piątki 9⁰⁰-17⁰⁰, soboty zjazdowe 9⁰⁰-13⁰⁰, natomiast Czytelnia od poniedziałku do piątku od 9⁰⁰-17⁰⁰, w soboty zjazdowe od 9⁰⁰-13⁰⁰.

Wraz z powstaniem Szkoły Wyższej im. Pawła Włodkowica (1993 r.) zaczęto tworzyć bibliotekę uczelnianą. Początkowo Biblioteka mieściła się w Gmachu Mechaniki Filii Politechniki Warszawskiej. W październiku 1996 roku biblioteka została przeniesiona do budynku D znajdującego się na terenie kampusu Starego.

Po gruntownym remoncie budynku w 2001 roku biblioteka posiada Czytelnię Główną z 60 miejscami, Czytelnię Internetową z 50 komputerami, mającymi dostęp do Internetu. Z Wypożyczalni i Czytelni Internetowej mogą korzystać studenci i pracownicy Zakładu Oświatowo-Konsultacyjnego „Profesor”, z Czytelni Głównej wszyscy zainteresowani.

Biblioteka gromadzi księgozbiór zgodny z kierunkami studiów prowadzonymi w Uczelni.

Biblioteka jest w pełni skomputeryzowana. Od 2001 funkcjonujący jest autorski katalog komputerowy²⁹, nie prowadzono jednak tworzenia kartkowego katalogu alfabetycznego.

W Wypożyczalni znajdują się także katalogi: Katalog Czasopism, Katalog Wydawnictw Centrum Opinii Publicznej, Katalog CD-Romów oraz Katalog Daru prof. Stefana Rozmaryna.

Biblioteka dysponuje 35.209 wol. książek i 318 tytułami czasopism polskich i obcojęzycznych³⁰.

Biblioteka nie prowadzi statystyki wypożyczeń ani liczby odwiedzin w Czytelni i Wypożyczalni³¹.

Biblioteka czynna jest od środy do niedzieli w godz. 9⁰⁰-17⁰⁰.

Najmłodszą biblioteką akademicką w Płocku jest Biblioteka Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej, która rozpoczęła swą działalność wraz z powstaniem szkoły uruchomionej na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 czerwca 1999 roku³². Biblioteka gromadzi zbiory w oparciu o aktualne potrzeby dydaktyczne uczelni.

Bazę wyjściową biblioteki stanowił księgozbiór otrzymany w 2002 roku w darze po zlikwidowanym Kolegium Nauczycielskim w liczbie 7.769 woluminów. Pierwszego zakupu książek dokonano 10 stycznia 2000 roku. Obecnie w bibliotece znajduje się 16.113 książek i broszur (stan na 31. grudnia 2006 r.).

Zbiory specjalne to: 321 (kasyety wideo – 15, kasyety magnetofonowe – 237, nośniki CD – 69).

Biblioteka prenumeruje 38 tytułów czasopism polskich i 15 obcojęzycznych (w języku angielskim, niemieckim i rosyjskim).

Biblioteka użytkuje także zbiory po zlikwidowanym Nauczycielskim Kolegium Języków Obcych: 13.490 książek, 3.049 broszur, 839 zbiorów specjalnych, w tym 197 kaset video i 662 kasyety audio. Biblioteka posiada je w użyczeniu³³.

Czytelnia posiada 36 miejsc, w tym 4 miejsca komputerowe z dostępem do Internetu³⁴.

Biblioteka gromadzi zbiory w oparciu o aktualne potrzeby dydaktyczne uczelni: piśmiennictwo z zakresu pedagogiki, psychologii, nauk społecznych, programy nauczania. Powiększa się również księgozbiór dotyczący takich dziedzin jak matematyka, informatyka, ekonomia, finanse, zarządzanie, marketing, turystyka, Unii Europejskiej. Dla studentów neofilologii są to pozycje w języku angielskim, niemieckim i rosyjskim z zakresu literatury pięknej, historii, historii języka, metodyki nauczania, gramatyki.

W Bibliotece gromadzone są prace dyplomowe studentów wszystkich Instytutów. Wgląd do prac mają wykładowcy prowadzący seminaria oraz studenci piszący prace i posiadający zgodę promotora. Przeglądać prace można jedynie w Czytelni³⁵.

Biblioteka prowadzi tradycyjne katalogi kartkowe, w których wyodrębniono: Katalog Główny: Alfabetyczny i Rzeczowy, Katalog Czasopism, Katalog Zbiorów Specjalnych, Katalog Prac Dyplomowych. Zgodnie z Regulaminem Biblioteki z Wypożyczalni mogą korzystać jedynie pracownicy i studenci PWSZ. Czytelnia zaś jest ogólnodostępna.

W styczniu 2006 Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa zakupiła program *Lexsigma*. Z dostępu do bazy można korzystać w Czytelni po wykonaniu logowania przez bibliotekarza. W programie tym możemy znaleźć:

- Metryki aktów prawnych opublikowanych w Dz.U. i M.P., aktów prawa miejscowego opublikowanych w wojewódzkich dziennikach urzędowych, aktów opublikowanych w wybranych dziennikach urzędowych oraz projektów ustaw.

- Ujednolicone teksty aktów prawnych z Dz.U. i M.P.:
 - wszystkie akty prawne obowiązujące oraz oczekujące, wszystkie akty prawne opublikowane od 1 stycznia 1990 r., a spośród aktów opublikowanych wcześniej te, które obowiązywały tego dnia,
 - wszystkie akty prawne opublikowane w Dz.U. od 1 stycznia 1970 roku,
 - wszystkie akty prawne opublikowane w M.P. od 1 stycznia 1980 roku,
 - wszystkie nie obowiązujące ustawy i dekrety opublikowane od 1944 r.,
 - wybór najważniejszych ustaw z okresu międzywojennego.
- Zeskanowane teksty pierwotne aktów prawnych.
- Ujednolicone teksty aktów prawnych opublikowanych począwszy od 1988 r. w wybranych dziennikach urzędowych.
- Wybór projektów ustaw wraz z uzasadnieniami.
- Orzeczenia:
 - komplet orzeczeń opublikowanych w zbiorach urzędowych tj. OSNP, OSNC, OSNKW, ONSA, ONSAIWSA, OTK,
 - orzeczenia opublikowane w pozostałych zbiorach z orzecznictwem, np. Biuletyn Skarbowy, Monitor Podatkowy, Monitor Prawniczy, OSA, OSP, Przegląd Orzecznictwa Podatkowego, Wo-kanda i inne,
 - orzeczenia niepublikowane, tj. takie, dla których System Informacji Prawnej LEX jest pierwszym miejscem publikacji.
- Pisma urzędowe:
 - ministerstw,
 - centralnych urzędów administracji,
 - innych podmiotów administracji publicznej.
- Tezy z piśmiennictwa – cytaty z publikacji prawnych, odzwierciedlające stanowisko autora publikacji w danej kwestii.
- Wzory umów i pism procesowych³⁶.

Ogółem w roku akademickim Wypożyczalnię odwiedziło 25.259 osób. Łącznie wypożyczono 42.067 książek.

Biblioteka jest czynna także w niektóre soboty i niedziele. Korzystają z niej wtedy głównie studenci studiów niestacjonarnych z Instytutu Neofilologii.

Biblioteka Uczelniana PWSZ od października 2003 r. mieści się przy Placu Dąbrowskiego 2.

Czynna jest w godzinach:

Wypożyczalnia:	Poniedziałek - Czwartek	8 ⁰⁰ -18. ⁰⁰
	Piątek	8 ⁰⁰ -17 ⁰⁰
	Sobota	8 ⁰⁰ -14 ⁰⁰
	Niedziela	8 ⁰⁰ -13 ⁰⁰
Czytelnia:	Poniedziałek - Piątek	8 ⁰⁰ -16 ⁰⁰

Wymieniając biblioteki naukowe w Płocku wyższych uczelni nie wolno zapomnieć o dwóch bibliotekach wspomagających proces dydaktyczny: o Bibliotece Pedagogicznej i Książnicy im. Władysława Broniewskiego.

Biblioteka Pedagogiczna w Płocku, powstała w 1953 r. na polecenie kierownika Wydziału Oświaty Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Płocku – Stanisława Bojanowskiego. Wtedy właśnie rozpoczęto prace nad uporządkowaniem książek, które wchodziły do Wydziału Oświaty z Ministerstwa Oświaty oraz Pedagogicznej Biblioteki w Warszawie.

Stan księgozbioru na koniec roku wynosił 12000 wol. Pierwszym pracownikiem Biblioteki była Anna Solowska.

W 1957 Biblioteka uzyskała status biblioteki powiatowej. W 1976 r. w związku z reformą administracyjną kraju utworzono województwo płockie i biblioteka została przekształcona w Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką; pedagogiczne biblioteki w Gostyninie, Kalinie, Łęczycy i Sierpcu stały się filiami PBW w Płocku.

Z dniem 1 września 1992 r. włączono Bibliotekę w strukturę Wojewódzkiego Ośrodka Metodycznego w Płocku, a 16 listopada utworzony został Zespół Szkół i Placówek Kształcenia i Doskonalenia Nauczycieli w Płocku z siedzibą przy ul. Łukasiewicza 11. W 1996 r. Biblioteka zmieniła nazwę na Bibliotekę Pedagogiczną w Płocku i zakupiła komputerowy program biblioteczny MAK³⁷.

Od roku 2002 Biblioteka Pedagogiczna wprowadza system komputerowy PROLIB. Efektem dotychczasowych prac jest katalog komputerowy OPAC. W ramach komputeryzacji bibliotek województwa mazowieckiego w systemie PROLIB powstał MULTIOPAC pozwalający na przeszukiwanie katalogów wszystkich bibliotek pedagogicznych naszego województwa³⁸.

Biblioteka Pedagogiczna od początku należy do Bibliotek specjalnych i prowadzi działalność służącą w szczególności potrzebom kształcących się i doskonalących nauczycieli, studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela oraz słuchaczy załączników kształcenia nauczycieli i innych osób zainteresowanych zagadnieniami pedagogicznymi.

Biblioteka gromadzi literaturę z zakresu pedagogiki, psychologii i nauk pokrewnych, literaturę naukową i popularnonaukową z różnych dziedzin wiedzy objętych programami nauczania, podręczniki i programy nauczania.

Stan faktyczny zbiorów Biblioteki Pedagogicznej w Płocku w dniu 31 grudnia 2006 roku wyniósł ogółem 43.582 woluminów książek i 93 tyt. czasopiśm.

Zbiory specjalne to: 436 jednostek kaset wideo wraz z dokumentami towarzyszącymi, 390 jednostek taśm magnetofonowych, 15 jednostek plansz i map, 102 jednostki płyt CD.

Warsztat informacyjny BP w Płocku stanowią katalogi tradycyjne, kartoteki, baza danych (w trakcie tworzenia) oraz Internet (z bezpłatnym dostępem). Tworzona komputerowa baza danych była dostępna w MULTI OPAC WWW.

W roku 2006 Wypożyczalnię Biblioteki odwiedziło 14.120 osób.

W Czytelni Biblioteki Pedagogicznej w Płocku zarejestrowano 4.256 osób, którym udostępniono 733 woluminów książek i 4.752 czasopism³⁹.

Biblioteka mieści się przy ulicy ul. Łukasiewicza 11 (budynki II Liceum im. Marii Dąbrowskiej).

Czynna jest w godz.:

pn. nieczynna

wt. – pt. 10⁰⁰ – 18⁰⁰

sob. 10⁰⁰ – 15⁰⁰ 40

Książnica im. Władysława Broniewskiego realizuje zadania powiatowej biblioteki publicznej i sprawuje opiekę merytoryczną nad 36 bibliotekami samorządowymi w terenie⁴¹.

Książnica Płocka była pierwszą w mieście Miejską Biblioteką Publiczną. Została otwarta 14 listopada 1937 r. w budynku przy ul. Kościuszki 3.

Initiatorem jej powołania był Inspektorat Szkół, a prace przygotowawcze powierzono Sekcji Publicznej Miejskiej Komisji Oświaty Pozaszkolnej pod kierownictwem Marii Wasiakowej.

Składowiec biblioteki pochodził ze zbiórki społecznej ofiar pieniężnych zebranych przez członków sekcji. W dniu otwarcia liczył 1872 tomy, by po dwóch latach osiągnąć 4 tysiące. Twórcy biblioteki, które otrzymało imię Stefana Dembego mieli nadzieję, że placówka stanie się ośrodkiem kulturalno-oświatowym. Wybuch drugiej wojny światowej prawie całkowicie zniszczył zasoby zarówno tej placówki, jak też pozostałych bibliotek oświatowych mieście.

Wznowienie działalności bibliotek publicznych w Płocku zainicjowano 12 lutego 1946 r. Wówczas to na posiedzeniu Powiatowej Rady Narodowej podjęto decyzję o powołaniu Biblioteki Powiatowej w Płocku.

Do organizacji placówki przystąpiono dopiero we wrześniu tegoż roku.

Głównym zadaniem Biblioteki było zorganizowanie sieci bibliotek w powiecie oraz nadzór merytoryczny nad ich działalnością. Miejską Bibliotekę Publiczną reaktywowano 21 stycznia 1948 r. w odbudowanym po zniszczeniach wojennych budynku przy ulicy Kościuszki 3 i w tym samym lokalu funkcjonowała do grudnia 1974 r. Upowszechnianie książki wspomagały utworzone w dzielnicach miasta filie biblioteczne – Filia nr 1 w Radziwiu (1951 r.), Filia nr 2 – Rogatki Warszawskie (maj 1965 r.), Filia nr 3 (1968 r.).

Do 1974 r. utworzono ich w sumie cztery⁴².

Książnica Płocka im. Władysława Broniewskiego do 31 grudnia 1998 roku pełniła funkcję Biblioteki Wojewódzkiej. Obecnie jest biblioteką samorządową i organizacyjnie podlega Radzie Miasta Płocka. W skład sieci bibliotecznej wchodziły działy pracy w gmachu głównym, dział zbiorów specjalnych z czytelnią muzyczną, 13 filii bibliotecznych, Biblioteka dla Dzieci im. Wandy Chotomskiej. Od 2000 roku na mocy porozumienia zawartego między Zarządem Miasta Płocka a Zarządem Powiatu Płockiego, Książnica Płocka sprawuje opiekę merytoryczną nad 37 bibliotekami samorządowymi w terenie⁴³.

Książnica Płocka w gmachu głównym i filiach bibliotecznych oferuje czytelnikom zbiory liczące na dzień 31 grudnia 2006 r. – 443.097 książek, 4.849 czasopism oprawnych oraz – 268 tytułów czasopism prenumerowanych. Biblioteka posiada zbiory specjalne, w tym:

– płyty analogowe – 4.794

– płyty CD – 4.504

– kasety audiojęzykowe i muzyczne – 2.153

– książka mówiona – 24.982, tj. 2313 tytułów

– dokumenty elektroniczne – 633 jedn.

– kasety video – 7.661

– Płyty DVD – 1.621

– Dokumenty życia społecznego i ekslibrysy – 11.561⁴⁴

Książnica Płocka ułatwia poszukiwania w oparciu o katalogi kartkowe: alfabetyczny, tytułowy, rzeczowy wg UKD oraz centralny katalog zbiorów filialnych i komputerowe bazy danych dostępne dla czytelników w sali katalogowej przy ul. Kościuszki 6.

Godziny otwarcia Biblioteki:

poniedziałek–piątek 10⁰⁰–18⁰⁰

sobota 10⁰⁰–14⁰⁰

Punkt Konsultacyjny Uniwersytetu Warszawskiego mieszczący się w Centrum przy al. Kobylińskiego nie posiada własnej biblioteki.

Biblioteki płockie poprzez prowadzenie skutecznej polityki nabytków, modernizowanie bazy materialnej i komputeryzowanie zbiorów coraz lepiej radzą sobie z trudnymi zadaniami dostarczania swoim użytkownikom poszukiwanej informacji w sposób pełny, sprawny, szybki, uprzejmy a przede wszystkim kompetentny.

PRZYPISY

³⁹ http://www.mnisw.gov.pl/_gAllery/18/66/18662/publika...

⁴⁰ *Wzrost i rozwój wyższe w Płocku na tle tendencji rozwojowych edukacji akademickiej* pod red. Zb. Kruszewskiego i J. Poturzyckiego. Płock 2006, s. 19

⁴¹ <http://www.seminarium.plock.opoka.org.pl/index1.htm>

⁴² Informacja ustna od mgr Mariusza Portalskiego

⁴³ http://pl.wikipedia.org/wiki/Szko%C5%82a_Wy%C5%BCza...

⁴⁴ Informacja ustna od Żanety Kamińskiej ze Szkoły Wyższej im. Pawła Włodkowica w Płocku

⁷ Informacja ustna z Działu Nauczania Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Płocku

⁸ Informacja ustna z Sekretariatu Punktu Konsultacyjnego Uniwersytetu Warszawskiego

⁹ Informacja uzyskana przy pomocy rzeczownika prasowego Uniwersytetu Kardynała Wyszyńskiego pani Agnieszki Burda

¹⁰ <http://www.seminarium.plock.opoka.org.pl/index1.htm>

¹¹ <http://www.seminarium.plock.opoka.org.pl/index1.htm>

¹² <http://www.icons.pl/cenne/art.php?dz=1&id=2001-06-03>

¹³ <http://pma.prcua.org/archivespl.html>

- 14 Informacja telefoniczna z Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego
- 15 <http://www.seminarium.plock.opoka.org.pl/biblioteka.htm>
- 16 50 inkunabułów w Bibliotece imienia Zielińskich Towarzystwa Naukowego Płockiego / opr. Halina Kostanecki. Płock 1985, s. 5
- 17 50 inkunabułów w Bibliotece imienia Zielińskich Towarzystwa Naukowego Płockiego / opr. Halina Kostanecki. Płock 1985, s. 6
- 18 Wróbel M., *Jubileusz 185 lat TNP*, „Notatki Płockie” Kwartalnik TNP. Płock 2005, nr 4, s.3
- 19 <http://bibl.plock.pl>
- 20 Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Naukowego Płockiego za rok 2006, s. 147
- 21 Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Naukowego Płockiego za rok 2006, s. 149
- 22 Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Naukowego Płockiego za rok 2006, s. 158
- 23 <http://www.tnp.org.pl>
- 24 <http://www.tnp.org.pl/katalog.htm>
- 25 Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Naukowego Płockiego za rok 2006, s. 151
- 26 <http://www.tnp.org.pl/biblioteka.htm>
- 27 www.bg.pw.edu.pl
- 28 Sprawozdanie z działalności Biblioteczno-Informacyjnej w 2006 roku Filii BGPW w Płocku
- 29 <http://www.wlodkowic.pl/>
- 30 Dane na koniec 31.12.2006 roku
- 31 Informacja od Dyrektora Biblioteki Szkoły Wyższej im. Państwa Włodkowica mgr Izabeli Wypych.
- 32 http://pwsz.mprofile.pnet.ws/index.php?option=com_content&task=view&id=6&Itemid=14
- 33 http://www.pwsz-plock.4bip.pl/index.php?id_kat=18
- 34 Informacja od dyrektora Biblioteki Państwowej Wyższej Szkoły zawodowej w Płocku – Katarzyny Adamczak
- 35 <http://www.biblioteka.sites.pl/>
- 36 <http://www.biblioteka.sites.pl/>
- 37 <http://www.bp.plock.edu.pl/strona/kalendarium.html>
- 38 <http://www.bp.plock.edu.pl/strona/dzial.html>
- 39 Dane statystyczne dotyczące Biblioteki Pedagogicznej podała dyr. Biblioteki mgr Barbara Zielińska
- 40 <http://www.bp.plock.edu.pl/strona/godz.html>
- 41 <http://www.bibl.plock.pl/index.php?ile=0>
- 42 <http://www.bibl.plock.pl/index.php?ile=33>
- 43 <http://www.bibl.plock.pl/index.php?ile=1>

NASI AUTORZY

MARIAN CHUDZYŃSKI	– dr nauk hum., Wiceprezes TNP.
JAROSŁAW DOMAGAŁA	– dr, pedagog szkół muzycznych, dyrektor Szkoły Muzycznej w Gostyninie, członek TNP.
KS. MICHAŁ M. GRZYBOWSKI	– ks. prof. dr hab., historyk, wykładowca Uniwersytetu im. Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Wyższego Seminarium Duchownego w Płocku, Wiceprezes TNP.
BARBARA KONARSKA-PABINIAK	– dr nauk hum., redaktor naczelna „Głosu Gostynińskiego”, członek TNP
AGNIESZKA KOWALCZYK	– mgr, dyrektor Filii Biblioteki Głównej w Szkole Nauk Technicznych i Społecznych Politechniki Warszawskiej w Płocku, członek TNP.
ZBIGNIEW KRUSZEWSKI	– prof. ndzw. dr hab. inż., Prezes TNP.
MARIA SĘCZKOWSKA	– mgr fil. polskiej, sekretarz Oddziału TNP w Łęczycy.
MICHAŁ SOKOLNICKI	– mgr historii z Płocka.
BOLESŁAW SOLARSKI	– mgr inż. em., naczelny inżynier Łęczyckich Zakładów Górniczych, przewodniczący Oddziału TNP w Łęczycy.
MICHAŁ TRUBAS	– dr nauk hum., płk dypl. WP w stanie spoczynku, w latach 1996-2000 szef Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego w Płocku, członek TNP
ELŻBIETA DOBRON, MAŁGORZATA DOLIŃSKA, WIESŁAWA MAZURSKA	– Książnica Płocka im. Wł. Broniewskiego, ul. Kościuszki 6, 09-400 Płock, tel. (024) 268 00 21, -32; e-mail: dib@bibl.plock.pl

**CEZARY K. ŚWIĘCKI, KULTURA LITERACKA PŁOCKA
W ŚREDNIOWIECZU, Wydawca: Towarzystwo „Ogród Ksiąg”
i Instytut Filologii Polskiej Akademii Podlaskiej,
Warszawa - Siedlce 2006, ss. 213.**

Latem 2006 roku ukazała się ciekawa publikacja Cezarego Święckiego *Kultura literacka Płocka w średniowieczu*. Jest to owoc wieloletnich badań naukowych średniowiecznych rękopisów związanych z Płockiem, miastem, w którym Autor się urodził i spędził swoją młodość. Chodzi o kodeksy wypracowane w miejscowym płockim skrytorio, bądź sprowadzone z zagranicy z pracowni nadmożeńskich, niemieckich czy włoskich, które – jak pisze Autor – mimo obcego pochodzenia stały się relikwiami kultury rodzimej będącej z kolei częścią kultury Zachodu, uniwersalistycznej kultury chrześcijańskiej Europy.

Przedmiotem fenomenu są zachowane i zaginione źródła piśmienne, ich bogactwo jeśli chodzi o liczbę woluminów, artyzm wykonania jak i zawartość. Wiadomo, że w średniowieczu w Płocku znajdowało się wiele ksiąg rękopiśmiennych, część z nich zaginęła, a największego spustoszenia doznała podczas drugiej wojny światowej. Rekonstrukcja zaginionych dzieł możliwa była dzięki zachowanym dokładnym relacjom o nich i ich opisom. Dzięki więc praca pozwoliła przez rozpoznanie zaginionych manuskryptów lepiej zrozumieć i docenić kulturę Płocka w czasach średniowiecznych, określić rolę tego miasta jako jednego z głównych ośrodków polskiej kultury dawnych wieków, usytuować ówczesny Płock na tle kultury piśmiennej epoki. Podstawą stały się tu badania literaturoznawcze, filologiczne i źródłoznawcze. Opracowanie składa się z dwóch części. Część pierwsza ukazuje drogę rozwoju kultury literackiej Płocka w średniowieczu. Jest tam mowa o *Kodeksie Gertrudy*, średniowiecznej hagiografii Płocka, złotym wieku średniowiecznej kultury w Płocku, a więc *Złotym woluminie z Pułtusa*, *Biblii Płockiej*, *Ewangeliarzu św. Anny* oraz opisane są najdawniejsze dzieła sztuki katedralnej w Płocku.

Zobaczając epoki XIII i XIV wieku na uwagę za-

śluguje *Stella chori Plocensis*, *Graduał Świętostawa z Wilkowa*, *Graduale fratrum minorum* z Płocka, płockie antyfonarze diecezjalne oraz inne rękopisy. Wiek XV określany czasem jako „Złota jesień” reprezentują tu takie pozycje, jak *Brewiarz Jakuba z Korzkwi*, *Missale vetus*, *Objawienia Revelationes świętej Brygidy Szwedzkiej*, *Brewiarz płocki biskupa Kazimierza*, rękopisy Jakuba z Piotrkowa i inne utwory eschatologiczne.

Część druga dotyczy osobnych zespołów dokumentów. Na pierwszym miejscu jest tu wspaniały *Pontyfikał biskupa płockiego Erazma Ciołka*. Pontyfikał ten należy do najznakomitszych dzieł krakowskiego malarstwa książkowego, które w okresie panowania Jana Olbrachta, Aleksandra i Zygmunta Starego przeżywało szczytowy okres swego rozwoju. Nad zdobnictwem pontyfikału pracował cały zespół doświadczonych *illuminatores librorum*.

Na uwagę zasługuje także *Mszał Erazma Ciołka* powstały w Krakowie w latach 1513-1518. Dekorację malarską kodeksu stanowi 18 scen różnej wielkości zdobionych także przez Stanisława Samostrzelnika. Trzeci znany kodeks liturgiczny, sporządzony na zamówienie Erazma Ciołka, to *Graduał kościoła katedralnego*, przechowywany do dziś w Muzeum Diecezjalnym w Płocku. Ciekawym zespołem są rękopisy prawne, jakie znajdowały się w księgozbiorach płockich. Całość kończy opis średniowiecznych archiwów płockich i ich zasobów.

Bibliografię obejmującą prawie 250 pozycji stanowią źródła drukowane oraz opracowania, które posłużyły do kompleksowego przedstawienia problematyki.

Praca doktora Cezarego Święckiego ukazała się książęcy i biskupi Płock jako ważny ośrodek kultury piśmiennej i pozwoliła lepiej rozpoznać rolę i usytuowanie miasta na tle Polski i Europy.

Ks. Michał Marian Grzybowski

KS. MICHAŁ MARIAN GRZĄBOWSKI,
PARAFIA ŚW. BARTŁOMIEJA APOSTOŁA W PŁOCKU 1356-2006.
Wydawca: „Biblios” Tarnów. Płock 2006, ss. 254

Z okazji jubileuszu fary w prasie płockiej („Gazeta Wyborcza Płock”, „Tygodnik Płocki”, „Sygnały Płockie”) ukazało się wiele interesujących artykułów na temat jej historii oraz sprawozdań z różnych uroczystości dotyczących tej pięknej płockiej świątyni. Warto również nadmienić, że z okazji jubileuszu kościoła i parafii farnej ukazały się dwie interesujące pozycje książkowe: *Płocka fara w służbie miasta* pod redakcją ks. Janusza Cegłowskiego, proboszcza parafii farnej i Haliny Płuciennik (Kalendarium – opisy Stanisław Płuciennik, fotografie – Halina Płuciennik) oraz ks. Michała Mariana Grzybowskiego, *Parafia św. Bartłomieja Apostoła w Płocku 1356-2006*. Ta ostatnia pozycja to szczególnie ciekawa monografia parafii farnej. Autor książki w sposób chronologiczny, w 8 rozdziałach omawia dzieje zarówno kościoła farnego, jak również parafii pod wezwaniem św. Bartłomieja Apostoła. Jak się dowiadujemy z książki parafia przy kościele św. Bartłomieja została erygowana w 1356 roku przez biskupa płockiego Klemensa, a bogato uposażona przez króla Kazimierza Wielkiego. Jak już wspomnieliśmy konsekracja kościoła odbyła się w Wielką Sobotę 23 kwietnia 1356 roku. Kościół farny został zbudowany w stylu gotyckim, zarówno w swoim wyglądzie zewnętrznym, jak i wystroju wewnętrznym. Zgodnie ze średniowiecznym zwyczajem prezbiterium kościoła z ołtarzem głównym było orientowane na wschód, to znaczy ołtarz główny kościoła był umieszczony od strony obecnego ratusza, zaś portal czyli wejście główne do kościoła, znajdowało się od strony Wisły przy ówczesnej ulicy Nadwiślańskiej.

Kościół farny z czasów Kazimierza Wielkiego miał 48 m długości, 17 m szerokości i prawie 23 m wysokości. Jak podkreśla autor monografii „Był to więc duży obiekt, godny królewskiej fundacji”. Niestety, nie zachował się żaden wizerunek ikonograficzny kościoła farnego z tamtych czasów. Zachowane do dzisiaj dwa protokoły wizytacyjne z lat 1598 i 1609 roku potwierdzają, że zarówno ołtarz główny, jak i pięć kaplic okalających kościół były zbudowane w stylu gotyckim.

Ks. Michał Grzybowski sporo uwagi poświęca renesansowej przebudowie kościoła farnego. Nadmienia, że przebudowy renesansowej fary w 1540 r. dokonał Wenecjanin Jan Baptista na polecenie płockiej rady miejskiej. W wyniku tej przebudowy fara otrzymała nowe sklepienie, a także filary wspierające arkady.

Z książki ks. Grzybowskiego dowiadujemy się też, że kościół farny w 1609 r. miał 5 kaplic i 22 ołtarze, najwięcej w swej historii. Niemal każdy ołtarz miał swego opiekuna. W tej roli występowały cechy, ale i osoby prywatne. Tak np. ołtarzem św. Katarzyny z pięknym obrazem Matki

Boskiej opiekował się Krzysztof Giziński (s. 38). Ks. Michał Grzybowski skrupulatnie wylicza również ołtarze oraz ich opiekunów.

Warto dodać, że przy kościele farnym istniała szkoła parafialna, zapewne powstała wkrótce po utworzeniu parafii św. Bartłomieja w 1356 roku. W 1609 r. szkoła mieściła się w budynku murowanym, piętrowym. Uczyło się w niej około 100 uczniów, w tym 20 pochodzenia szlacheckiego, reszta to uczniowie wywodzący się z rodzin mieszczańskich.

Trzeba też nadmienić, że przy kościele parafialnym św. Bartłomieja co najmniej od XVI wieku istniała biblioteka parafialna. Dokładny spis księgozbioru parafialnego znamy dopiero z roku 1775. W XIX wieku księgozbiór uległ rozproszeniu. Niektóre druki z tego księgozbioru zachowały się w Bibliotece Uniwersytetu Warszawskiego.

Mimo że książka ks. M. Grzybowskiego jest monografią fary płockiej, Autor nie skąpi wielu interesujących wiadomości dotyczących miasta i jego mieszkańców zarówno w XIV-XV wieku, jak również w następnych stuleciach. Rozwój Płocka w XIII wieku był niestety hamowany przez groźne pożary (m.in. w 1505 i 1511 r.), a także zarazy szczyplowej wśród mieszkańców miasta. Najstraszliwszą zarazę dotknęła Płock w lecie 1526 r. Zmarło wówczas 1100 osób. W mieście wybuchła wielka panika wśród mieszkańców, wielu uciekło z miasta. Następstwem tych zdarzeń było ubożenie mieszkań-

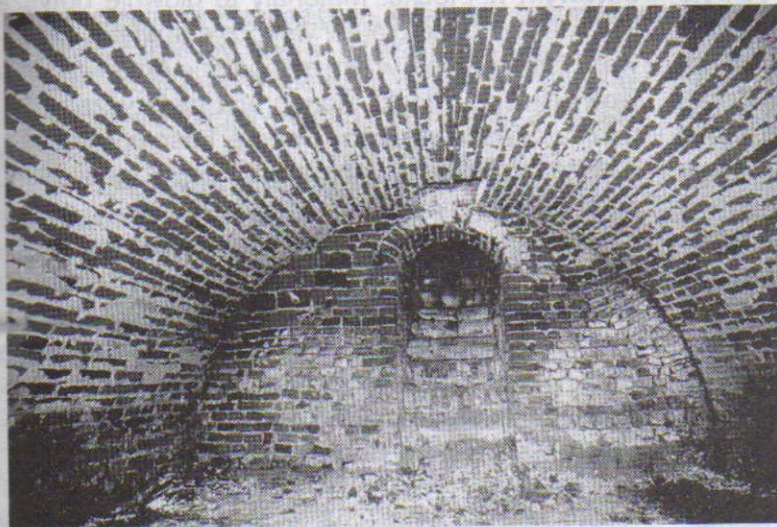

Puszka na komunikaty ofiarowana przez cara Mikołaja I, 1843 r.

ców parafii farniej. Kończyły się lata świetności płockiej fary. Szczególnie tragicznymi dla miasta i fary okazały się pierwsze lata potopu szwedzkiego (1655-1656). Duże straty ponieśli mieszkańcy Płocka, a także kościół płocki. Również w okresie wojny północnej w początkach XVIII w. Szwedzi dokonali w mieście wielkich zniszczeń. Autor książki przytacza plastyczny opis sytuacji miasta przedstawiony w Korespondencie Płockim z 1881 roku (nr.57): „Świątynie zrabowane,

krwią zbroczone, stały otworem, domy zostały spalone...”.

Ks. Michał Grzybowski omawia na łamach swojej książki fakt mało znany z dziejów płockiego kościoła, a mianowicie przeniesienie kolegiaty św. Michała do kościoła św. Bartłomieja. Stało się to ostatecznie 14 maja 1731 r. Na mocy reskryptu biskupa Żaluskiego kapituła kolegiacka ze swoimi funduszami przeniosła się do kościoła św. Bartłomieja. Dotychczasowy proboszcz farny został prałatem kolegiaty. Uzyskana suma 15 tys. złotych polskich, uzyskana za sprzedaż kościoła św. Michała jezuitom, miała być przeznaczona na pilną przebudowę kościoła farnego. Kościół farny nosił nazwę kolegiaty do 1819, kiedy to biskup Adam Prażmowski na mocy rozporządzenia Stolicy Apostolskiej dokonał supresji (likwidacji) starożytnej kapituły płockiej.

Jedna z krypt grobowych z XVI wieku pod farą płocką

Już w latach trzydziestych XVIII wieku kościołowi farnemu groziło zawalenie. Wisła naruszyła stabilność wzgórza, na którym zbudowany był kościół. Dlatego w latach sześćdziesiątych kościół farny uległ zasadniczej przebudowie. Kościół otrzymał zupełnie nowy kształt zewnętrzny jak i wewnętrzny. Główne wejście do kościoła znajdowało się teraz od strony Starego Rynku, natomiast ołtarz główny i prezbiterium znalazło się od strony Wisły tak jak to jest dzisiaj. Budowla została znacznie zmniejszona. Z 22 ołtarzy jakie posiadał kościół przed przebudową pozostało tylko 7, zlikwidowano też wszystkie kaplice. Nad przebudową czuwał jej proboszcz Sebastian Wawrzyniec Starorypiński (1745-1773).

Autor monografii o farze płockiej zebrał też dużo interesujących informacji o proboszczach fary. W stosunku do niektórych proboszczów jest bardzo krytyczny. Tak np. autor książki podaje, że proboszcz fary ks. Franciszek Wincenty Szanior był przeciwny śpiewom patriotycznym i narodowym w jego kościele w latach poprzedzających wybuch powstania styczniowego „za co był negatywnie oceniany przez wielu płocczan” (s.154-155).

Dużo uwagi poświęcił też autor książki sprawie kradzieży argenterii dokonanej w nocy 12 na 13 października 1842 r. Autor wymienia szczegółowo skradzione przedmioty, w tym naczynia liturgiczne. Podkreśla, że dokonana kradzież „była dla duchowieństwa i wiernych przykrym przeżyciem” (s.120). Co ciekawe, kiedy car Mikołaj I dowiedział się o tej kradzieży, polecił Ministrowi Sekretarzowi Stanu wykonanie na zamówienie u złotnika Karola Bojanowskiego w Petersburgu podobnych sprzętów „z funduszu do bezpośredniego szafunku Jego cesarsko-królewskiej Mości zachowanego i przesłać takowe do miasta Płocka” (s.121). W rok później 29 września (11 października) 1843 r. zamówione naczynia i inne aparaty liturgiczne zostały przekazane kościołowi parafialnemu pod wezwaniem św. Bartłomieja. O fakcie tym dowiedzieli się niedawno przedstawiciele Federacji Rosyjskiej.

Monstrancja darowana przez cara Mikołaja I, 1843 r.

Prace odkrywkowe w farze w styczniu 2006 r., pierwszy z prawej ks. Michał M. Grzybowski

Od roku 1853 plocka pielgrzymka jest „zaprzysiężoną”. Nasze miasto we wspomnianym roku zostało nawiedzone przez cholerę, dziesiątkującą mieszkańców Płocka. Wówczas to plockanie złożyli w farze ślubowanie, że za odwrócenie zarazy będą wędrować corocznie do Maryi Skępskiej. Mimo zakazu władz komunistycznych w latach pięćdziesiątych XX wieku parafianie organizowali potajemnie pielgrzymki. O jednej takiej pielgrzymce z 1952 roku możemy przeczytać interesujące wiadomości w książce ks. prof. Michała Grzybowskiego.

Z końcowej części monografii ks. Grzybowskiego dowiadujemy się, że podczas prowadzonych w styczniu 2006 roku prac związanych z przebudową prezbiterium kościoła św. Bartłomieja odkryto dwie krypty, w których jak przypuszcza autor książki chowano zmarłych, głównie miejscowe duchowieństwo. Krypty są wybudowane piękną gotycką cegłą. Są wspaniale zachowane i prawdopodobnie pochodzą z XVI wieku. Wejście do krypt znajduje się pod obecnym prezbiterium kościoła farnego.

Monografię ks. Michała Grzybowskiego zamyka poczet zasłużonych kapłanów i proboszczów związanych z farą od końca XIX wieku aż po dzień dzisiejszy. Poczet ten otwiera zdjęcie ks. Mateusza Lucińskiego, wikariusza farnego, który udzielał ostatnich sakramentów Zygmuntowi Padlewskiemu na krótko przed jego egzekucją 15 maja 1863 r. Następne zdjęcia pokazują ks. Kazimierza Wołoskiego, proboszcza z lat 1880-1902, ks. Wincente-

Przybyli w marcu bieżącego roku do Płocka i zaproponowali sfinansowanie renowacji wspomnianych sprzętów religijnych.

Z dużą życzliwością wyraża się Autor o pieszych pielgrzymkach organizowanych przez plockanów od roku 1631 do Skępego.

go Szymona Petrykowskiego (1902-1909), ks. Józefa Modzelewskiego (1909-1936), ks. Zygmunta Fijałkowskiego (1936-1940), ks. Stanisława Aleksandra Fijałkowskiego (1940-1958), rodem z Soczewki, po aresztowaniu w 1940 abpa Antoniego Juliana Nowowiejskiego przez pewien czas pełnił obowiązki wikariusza generalnego, następnie po jego śmierci administratora apostolskiego do 1946. Funkcje kolejnych proboszczów pełnili: ks. Seweryn Wyszczkowski (lata 1958-1985), ks. Stanisław Borucki (1985-1986), ks. Ryszard Dybiński (1986-2004). Aktualnym proboszczem fary od 2004 roku jest ks. Janusz Ceglowski. Z jego inicjatywy odbyły się uroczystości jubileuszowe fary.

Autorowi tej wartościowej książki o farze plockiej zdarzył się niestety przykry lapsus, a mianowicie pod zdjęciem pomnika rodziny Balińskich (w tym Stefana Balińskiego zmarłego w 1934 r., znanego adwokata plockiego) znalazł się podpis (str. 128-129), że jest to „Pomnik poświęcony Powstańcom Styczniowym na cmentarzu plockim” (naprzeciwko kaplicy cmentarnej Górnickich – M.Ch.). Myślę, że jest to wynik pośpiechu, aby książka mogła ukazać się jeszcze w roku obchodzonego jubileuszu fary plockiej.

Kończąc trzeba podkreślić, że książka o plockiej farze autorstwa ks. prof. dr hab. Michała M. Grzybowskiego została wydana bardzo starannie, chciałoby się powiedzieć pięknie. Wartość pracy podnoszą liczne ilustracje, zdjęcia fary, jej otoczenia, ołtarzy, a także cytaty źródeł historycznych. Jak podaje Autor monografii w słowie wstępnym do książki, zasadnicze wiadomości o losach świątyni, a także o życiu religijnym parafii zostały zaczerpnięte z akt wizytacyjnych znajdujących się w Archiwum Diecezjalnym w Płocku. Autor wykorzystał też materiały archiwalne znajdujące się w Archiwum Państwowym w Płocku. Materiały te głównie dotyczą XIX wieku. Ponadto autor wykorzystał wiele opracowań historycznych, w tym monografię Antoniego Nowowiejskiego, Płock. Monografia historyczna, Dominika Staszewskiego, Dawne kościoły plockie, a także źródła drukowane, w tym Stelli Szacherskiej, Zbiór dokumentów i listów miasta Płocka.

Wielką zasługą ks. prof. Michała Grzybowskiego jako autora monografii fary plockiej jest, że z pożytków archiwaliów i opracowań historycznych wydobyl bogatą i niezwykle interesującą historię tego najważniejszego po katedrze kościoła plockiego. Stało się to dokładnie w 650. rocznicę erygowania parafii św. Bartłomieja w Płocku.

Marian Chudzyński

PROF. DR HAB. INŻ. TADEUSZ GAŁAMON

*uczony, wybitny znawca historii Ziemi Łęczyckiej,
członek Towarzystwa Naukowego Płockiego – nie żyje.*

Tadeusz Gałamon urodził się 1 stycznia 1926 r. w Wichrowie, gmina Łęczyca, w wielodzietnej rodzinie chłopskiej. W 1933 r. rozpoczął naukę w 6-klasowej Szkole Powszechnej w Wilczkowicach, którą ukończył w 1939 r. Po wybuchu II wojny światowej pozostał mieszkać z rodzicami w Wichrowie. W 1940 roku rodzina Gałamonów została wysiedlona do Generalnego Gubernatorstwa, do miejscowości Sobień Kielczewski Nowy w powiecie gnieźnieńskim. Przez cały okres okupacji T. Gałamon pracował jako robotnik rolny. Równocześnie uczęszczał do oficjalnie działającej Szkoły Rolniczej w Szubiechach Jeziorach. W szkole tej prowadzono, oprócz elementów programu z zakresu gimnazjum, w latach 1942-1945 był żołnierzem (pseudonim „Wichrowski”) Batalionów Chłopskich, podporządkowanych w 1943 r. Armii Krajowej.

Po wyzwoleniu z okupacji hitlerowskiej rodzina Gałamonów powróciła do Wichrowa, a Tadeusz podjął naukę w Państwowym Koedukacyjnym Gimnazjum w Łęczycy. Ukończył je w 1948 r., uzyskując świadectwo dojrzałości z ogólnym wynikiem bardzo dobrym. W tym samym roku rozpoczął studia I stopnia na Wydziale Chemicznym Politechniki Łódzkiej, które ukończył w 1952 r. uzyskując tytuł inżyniera chemika w zakresie technologii środków leczniczych. W tym też roku podjął studia II stopnia na Wydziale Chemii Spożywczej Politechniki Łódzkiej, a kończąc je w 1954 r., uzyskał tytuł magistra inżyniera chemika. Jeszcze na studiach rozpoczął pracę w Katedrze Chemii Ogólnej i Fizjologicznej Wydziału Lekarskiego Akademii Medycznej w Łodzi, kierowanej przez prof. dr. Bronisława Filipowicza. Po ukończeniu studiów otrzymał najpierw etat p.o. asystenta, a następnie asystenta.

W 1954 r. zawarł związek małżeński z Cecylią Hantek, lekarzką pracującą w Klinice Chorób Zakaźnych Akademii Medycznej w Łodzi. W 1965 r. uzyskał stopień doktora nauk technicznych, a w 1976 r. stopień doktora habilitowanego. W 1981 r. wygrał ogólnopolski konkurs na stanowisko kierownika Zakładu Chemii Ogólnej Instytutu Fizjologiczno-Chemicznego Wydziału Lekarskiego Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie. W 1981 r. został docentem, a w roku 1990 – profesorem. W czasie całej działalności zawodowej opublikował ok. 120 prac nauko-

wych i ok. 100 artykułów, m. in. o Ziemi Łęczyckiej i o wybitnych łęczycanach. Był autorem 9 podręczników dla studentów i promotorem 6 doktorantów. Sprawował ważne funkcje społeczne, zarówno Polskiej Akademii Nauk, na uniwersytetach, jak i w Radzie Narodowej Łodzi. Za całokształt osiągnięć naukowych i społecznych otrzymał wiele odznaczeń państwowych i resortowych, a wśród nich Krzyże Oficerski i Kawalerski Orderu Polonia Restituta.

Prof. T. Gałamon był znakomitym znawcą historii Ziemi Łęczyckiej i starał się tę wiedzę popularyzować. Pasję i miłość do Małej Ojczyzny – Ziemi Łęczyckiej – zaszczerpiła w nim jeszcze w szkole średniej, nauczycielka języka polskiego, Jadwiga Grodzka, pod której wpływem pozostawał przez całe życie. Dzięki temu został wybitnym regionalistą.

Przed 30 laty wstąpił do Towarzystwa Naukowego Płockiego i Towarzystwa Miłośników Ziemi Łęczyckiej, które nadało mu tytuł Honorowego Członka. Dla obu Stowarzyszeń wygłosił kilkanaście odczytów, m.in. o Marcinie z Łęczycy, urodzonym w Łęczycy ok. 1410 r., uczonym, profesorze i rektorze Uniwersytetu Karola w Pradze, o Danielu z Łęczycy, urodzonym ok. 1530 r. w Łęczycy, znakomitym drukarzu, sławnym w całym kraju i poza jego granicami z racji m.in. wydrukowanych przez siebie licznych dzieł pisarzy kalwińskich. Prof. T. Gałamon jest autorem rozdziału „Zasłużeni Łęczycanie” w monografii „Łęczyca. Dzieje miasta do 1990 r.”, wyd. w 2001 r. pod redakcją doc. Ryszarda Rosiła, a także informacji o Wichrowie w „Przewodniku po Łęczycy i regionie Łęczyckim”, wyd. w 2005 r. pod redakcją prof. Jana Szymczak.

W pewnych kwestiach nie zawsze zgadzaliśmy się z prof. T. Gałamonem, ale podziwialiśmy jego upór w poszukiwaniu coraz to nowych źródeł informujących o historii Ziemi Łęczyckiej. I taki pozostanie w naszej pamięci.

**Maria Sęczkowska
Bolesław Solarski**

Łęczyca, styczeń 2007 r.

BIBLIOGRAFIA MAZOWSZA PŁOCKIEGO ZA OKRES 1 I – 31 III 2006 R.

I. DZIAŁ OGÓLNY

Bibliografie

1. **Bibliografia Mazowska Płockiego za okres 1 I – 31 III 2005 r.** / oprac. Elżbieta Dobroń, Małgorzata Dolińska, Wiesława Mazurska. // *Notatki Płockie*. - 2006, nr 1, s. 60-72

Czasopisma

2. **Auto-Kurier-Giellowy**. - 2006, [R. 7], nr 1(227)-6(232). - (Płock: Art-Studio, 2006). - Dwutyg.
3. **Biuletyn**. Okręgowa Izba Lekarska w Płocku / red. zespół Komisji Informacyjno-Historycznej; red. odpow. Jarosław Wanecki. - 2006, [R. 16], nr 1(88). - Płock: OIL, 2006. - Niereg. ISSN 1509-0051.
4. **Biuletyn** Statystyczny Województwa Mazowieckiego / Urząd Statystyczny w Warszawie; pod kierunkiem: Barbary Czerwińskiej-Jędrusiak, Grzegorza Stępnia. - 2006, 1 kwartał. - Warszawa: US, 2006. - Kwart. ISSN 1508-1389
Statistical Bulletin of Mazowieckie Voivodship
5. **Biuletyn** Zarządu Okręgowego ZKRP i BWP w Płocku / red. Antoni Jelec. - 2006, [R. 7], nr 1(79) - 3(81). - Płock: ZO ZKRP i BWP, 2006. - Mies.
6. **Blask Prawdy**: biuletyn Akcji Katolickiej w parafii św. Maksymiliana w Sierpcu / red. Joanna Pilarska. - 2006, nr 1(59). - Sierpc: Parafia św. Maksymiliana w Sierpcu, 2006. - Niereg.
7. **Echo Mochowa**: Biuletyn Informacyjny Samorządu Gminnego / red. zespół. - 2006, nr 45. - Mochowo: Urząd Gminy, 2006. - Niereg.
8. **FanFary**: miesięcznik Parafii św. Bartłomieja w Płocku / red. nac. Urszula Domosławska. - 2006, [R. 2], nr 1(9) - 2(10). - Płock: Parafia św. Bartłomieja, 2006. - Mies.
9. **Gazeta** Gostynińska / red. nac. Adam Waloch. - 2006, nr 1-3. - Gostynin: Fundacja Ziemi Gostynińskiej. 2006. - Dwutyg. ISSN 1232-5236
10. **Gazeta** Szkoły Wyższej im. Pawła Włodkowica w Płocku / red. nac. Kamila Sowa. - 2006, [R. 13], nr 23. - Płock: SWPW, 2006. - Półroc. ISSN 1425-2740.
11. **Gazeta** Wyborcza / red. nac. Adam Michnik. - 2006, nr 1-77. - Warszawa: Agora SA, 2006. - Dz. ISSN 0860-908X
Zawiera dod. „Gazeta Wyborcza Płock”
12. **Gazeta** Związkowa / red. zespół. - 2006, nr 240, 241. - Płock: Zarząd Regionu Płockiego NSZZ „Solidarność”, 2006. - Niereg.
13. **Gazetka** Akowska: pismo Związku Żołnierzy Armii Krajowej „Mazowsze” w Płocku / red. Lesław Wojno, Zenon Kluczyński. - 2006, nr 1(54) - 3(56). - Płock: ZŻAK „Mazowsze” 2006. - Mies.
14. **Gazetka** SM CENTRUM. - 2006, nr 1(32). - Płock: Spółdzielnia Mieszkaniowa CENTRUM, 2006. - Niereg.
15. **Głos** Gostyniński: pismo regionalne / red. nac. Barbara Konarska-Pabiniak. - 2006, nr 1-3. - Gostynin: Gostynińska Agencja Wydawnicza Sp. z o.o., 2006. - Mies. ISSN 1452-3909
16. **Głos** Słupna: Gminny Biuletyn Informacyjny / red. Beata Grommunt, Maciej Kowalski, Patrycja Pietrzak. - 2006, marzec (nr 4). - Słupno: Gminne Centrum Informacji, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, 2006. - Niereg.
17. **Gościniec** Sztuki: magazyn artystyczno-literacki / [red. nac. Andrzej Dorobek]. - R. 9, nr 1/10 (2006). - Płock: Płocki Ośrodek Kultury i Sztuki, 2006. - Rocz. ISBN 1505-5299
18. **Kontra Płocka**: Biuletyn Oddziału Płockiego Stowarzyszenia Przeciwno Antypolonizmowi / red. Zespół. - 2006, [R. 4], nr 1(31) - 2-3(32-33). - Płock: Wydawnictwo - Impresariat „Relaks”, 2006. - Mies.
19. **Kronika** Mazowiecka: Pismo Samorządu Województwa / [Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego; red. nac. Magdalena Lewandowska]. - 2006, R. 4, nr 1 (37) - 3(39). - Warszawa: Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego, 2006. - Mies. ISSN 1730-749X
20. **Macierz** Płocka: regionalny miesięcznik Stowarzyszenia Macierz Płocka / red. zespół. - 2006, [R. 3], nr 1(5). - Płock: Stowarzyszenie Macierz Płocka, 2006. - Niereg. ISSN 1733-3059
21. **Mariawita**: pismo Kościoła Starokatolickiego Mariawitów / red. nac. Pelagia Jaworska. - 2006, [R. 48], nr 1-2. - Płock: Kościół Starokatolicki Mariawitów, 2006. - Mies. ISSN 0209-3103
22. **Meritum**: Kwartalnik Mazowieckiego Samorządowego Centrum Doskonalenia Nauczycieli / red. nac. Janina Dętek. - 2006, nr 1(1). - Warszawa: Mazowieckie Samorządowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli, 2006. - Kwart. ISSN 1896-2521
23. **Miesięcznik** Pasternski Płocki / red. nac. ks. Dariusz Milewski. - 2006, [R. 91(101)], nr 1-3. - Płock: Kuria Diecezjalna Płocka, 2006. - Mies.
24. **Moje Mazowsze**: czasopismo społeczno-kulturalne / Mazowieckie Towarzystwo Kultury; red. nac. Janusz Ostrowski. - 2006, nr 1(19). - Warszawa: Mazowieckie Towarzystwo Kultury, 2006. - Kwart. ISSN 1642-7041
25. **Nasz Płock**: magazyn mieszkańców Płocka i Mazowsza / Płockiego red. prow. Sławomir Opatrzyk; od nr 3 red. nac. Jan B. Nycek. - 2006, [R. 3], nr 1(11) - 3(13). - Płock: Stowarzyszenie Veritatis; od nr 3 Agencja MAROW, 2006. - Mies. ISSN 1731-5484
26. **Nasz Sierpc**: pismo Rady i Burmistrza / red. Kolegium. - 2006, nr 1-2. - Sierpc: Urząd Miejski, 2006. - Niereg.
27. **Nasze Miasto Płock**: Magazyn Regionu Płockiego / red. nac. Piotr Rzewuski. - 2006, [R. 5], nr 1-3. - Płock: Stowarzyszenie „Nasze Miasto Płock”, 2006. - Mies. ISSN 1644-342X
28. **Nawias** / red. nac. Wojciech Łęcki. - Nr 5 (2006). - Płock: Związek Literatów Polskich Oddział w Płocku, 2006. - Rocz. ISBN 83-87661-15-6
29. **Niedziela**: Tygodnik Katolicki / red. nac. ks. dr Ireneusz Skubiś. - 2006, R. 49, nr 1-13. - Częstochowa: Kuria Metropolitalna w Częstochowie, 2006. - Tyg. ISSN 0208-6729
Zawiera dod. „Niedziela Płocka”.
30. **Notatki Płockie**: kwartalnik Towarzystwa Naukowego Płockiego / red. nac. Wiesław Koński. - 2006, [R. 50], nr 1(2006). - Płock: TNP, 2006. - Kwart. ISBN 0029-389X
31. **Orlen** Ekspres: magazyn wewnętrzny Polskiego Koncernu Naftowego ORLEN Spółka Akcyjna / red. nac. Renata Krawczyńska. - 2006, [R. 7], nr 1-8. - Płock: PKN ORLEN SA, 2006. - Dwutyg. ISSN 1561-0629
32. **Per Contra**: Pismo Studentów Szkoły Wyższej im. Pawła Włodkowica w Płocku / red. nac. Jolanta Bieniek. - 2006, 2006, nr 10-11(23-24). - Płock: SWPW, 2005. - Półroc.
33. **Powiat Płocki**: Biuletyn Samorządowy / [Rada i Zarząd Powiatu w Płocku; red. nac. Żaneta Puczek]. - 2006, nr 29. - Płock: Rada i Zarząd Powiatu w Płocku, 2006. - Kwart. ISSN 1507-6652
34. **Przedszkole**: czasopismo dla Nauczycieli Przedszkola / red. nac. Dorota Dądzik. - 2006, [R. 4], nr 1. - Płock:

Wydawnictwo i Poligrafia „Iwanowski”, 2006. - Kwart. - ISSN 1507-0552

50. **Gmina Bielsk** tradycja i przyszłość / oprac. Jan B. Nycek. // *Nasz Płock*. - 2006, nr 3, s. 8, il. - (Miasta i gminy Mazowsza Płockiego.)

51. **Gm. Brudzeń Duży** - perła Mazowsza / oprac. Bolesław Gustowski. // *Nasz Płock*. - 2006, nr 2, s. 8, il. - (Miasta i gminy Mazowsza Płockiego.)

52. **KNIEĆ, Jacek**: Gmina Brudzeń Duży: turystyczno-historyczny unikat Mazowsza / Jacek Knieć. // *Kontra Płocka*. - 2006, nr 2-3, s. 16-17, il. - (Panorama Gmin i Powiatów Województwa Mazowieckiego.)

Czerwińsk nad Wisłą (gmina)

- **GORTAT, Janusz**: Gmina Czerwińsk nad Wisłą = poz. 192

Gostynin

- **ŚNIECIKOWSKI, Włodzimierz**: Gmina Miasta Gostynina = poz. 223

Gostynin (gmina)

- **Urząd Gminy Gostynin** = poz. 225

Nowy Duninów (gmina)

- **Gmina Nowy Duninów** = poz. 187

Płock

- **WOŹNIAK, Hubert**: Nowa Tumska = poz. 311

Radzanowo (gmina)

- **Gmina Radzanowo** = poz. 188

Rościszewo (gmina)

- **SZYMAŃSKI, Ryszard**: Gmina Rościszewo na przekor stereotypom = poz. 222

Słupno (gmina)

- **Gmina Słupno** = poz. 189

53. **ROWICKA, Lena**: Gmina Słupno: wizytówka powiatu płockiego / Lena Rowicka, Andrzej Gałuszewski. // *Kontra Płocka*. - 2006, nr 1, s. 8-9, il. - (Panorama Gmin i Powiatów Województwa Mazowieckiego.)

Stara Biała (gmina)

54. **WAWRZYŃSKI, Sławomir**: Gmina Stara Biała: nasza gmina jest atrakcyjna, bo... / Sławomir Wawrzyński. // *Powiat Płocki*. - 2006, nr 30-31, s. 95-96, il. - (W gminach naszego powiatu.)

Staroźreby (gmina)

- **Gmina Staroźreby** = poz. 190

55. **KNIEĆ, Jacek**: Gmina Staroźreby: lider regionalny Programu „Przejrzysta Polska” / Jacek Knieć. // *Kontra Płocka*. - 2006, nr 2-3, s. 20-21, il. - (Panorama Gmin i Powiatów Województwa Mazowieckiego.)

Biografie. Pamiętniki. Wspomnienia

56. **MAJEWSKI, Dariusz**: Prezentacja książki księdza Saturnina Wierzbickiego „Byli naszymi duszpasterzami. Kapłani Kościoła Płockiego zmarli w latach 1901-2005” / ks. Dariusz Majewski. // *Miesięcznik Pasterski Płocki*. - 2006, nr 2, s. 99-100

Zawiera rec. książki: *Byli naszymi duszpasterzami. Kapłani Kościoła Płockiego zmarli w latach 1901-2005* / ks. Saturnin Wierzbicki. - Płock, 2005.

57. **PŁOSKA-ŁOŚ, Irena**: Wiele lat minęło... : (z młodościowych wspomnień płocczanki) / Irena Płoska-Łoś. - Płock: Płockie Stowarzyszenie Przyjaciół Książki i Bibliotek; Książnica Płocka im. Władysława Broniewskiego, 2006. - 59, [2] s., [10] k. tabl.: faks., fot., portr.; 20 cm.

58. **SZATKOWSKA, Lena**: Ze sztambucha płocczanki: książki / Lena Szatkowska. // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 9, s. 9, il.

Zawiera rec. książki: *Wiele lat minęło* / Irena Płoska-Łoś. - Płock, 2006.

Poszczególne miejscowości

Bielsk (gmina)

50. **Gmina Bielsk** tradycja i przyszłość / oprac. Jan B. Nycek. // *Nasz Płock*. - 2006, nr 3, s. 8, il. - (Miasta i gminy Mazowsza Płockiego.)

Brudzeń Duży (gmina)

51. **Gm. Brudzeń Duży** - perła Mazowsza / oprac. Bolesław Gustowski. // *Nasz Płock*. - 2006, nr 2, s. 8, il. - (Miasta i gminy Mazowsza Płockiego.)

52. **KNIEĆ, Jacek**: Gmina Brudzeń Duży: turystyczno-historyczny unikat Mazowsza / Jacek Knieć. // *Kontra Płocka*. - 2006, nr 2-3, s. 16-17, il. - (Panorama Gmin i Powiatów Województwa Mazowieckiego.)

Czerwińsk nad Wisłą (gmina)

- **GORTAT, Janusz**: Gmina Czerwińsk nad Wisłą = poz. 192

Gostynin

- **ŚNIECIKOWSKI, Włodzimierz**: Gmina Miasta Gostynina = poz. 223

Gostynin (gmina)

- **Urząd Gminy Gostynin** = poz. 225

Nowy Duninów (gmina)

- **Gmina Nowy Duninów** = poz. 187

Płock

- **WOŹNIAK, Hubert**: Nowa Tumska = poz. 311

Radzanowo (gmina)

- **Gmina Radzanowo** = poz. 188

Rościszewo (gmina)

- **SZYMAŃSKI, Ryszard**: Gmina Rościszewo na przekor stereotypom = poz. 222

Słupno (gmina)

- **Gmina Słupno** = poz. 189

53. **ROWICKA, Lena**: Gmina Słupno: wizytówka powiatu płockiego / Lena Rowicka, Andrzej Gałuszewski. // *Kontra Płocka*. - 2006, nr 1, s. 8-9, il. - (Panorama Gmin i Powiatów Województwa Mazowieckiego.)

Stara Biała (gmina)

54. **WAWRZYŃSKI, Sławomir**: Gmina Stara Biała: nasza gmina jest atrakcyjna, bo... / Sławomir Wawrzyński. // *Powiat Płocki*. - 2006, nr 30-31, s. 95-96, il. - (W gminach naszego powiatu.)

Staroźreby (gmina)

- **Gmina Staroźreby** = poz. 190

55. **KNIEĆ, Jacek**: Gmina Staroźreby: lider regionalny Programu „Przejrzysta Polska” / Jacek Knieć. // *Kontra Płocka*. - 2006, nr 2-3, s. 20-21, il. - (Panorama Gmin i Powiatów Województwa Mazowieckiego.)

Biografie. Pamiętniki. Wspomnienia

56. **MAJEWSKI, Dariusz**: Prezentacja książki księdza Saturnina Wierzbickiego „Byli naszymi duszpasterzami. Kapłani Kościoła Płockiego zmarli w latach 1901-2005” / ks. Dariusz Majewski. // *Miesięcznik Pasterski Płocki*. - 2006, nr 2, s. 99-100

Zawiera rec. książki: *Byli naszymi duszpasterzami. Kapłani Kościoła Płockiego zmarli w latach 1901-2005* / ks. Saturnin Wierzbicki. - Płock, 2005.

57. **PŁOSKA-ŁOŚ, Irena**: Wiele lat minęło... : (z młodościowych wspomnień płocczanki) / Irena Płoska-Łoś. - Płock: Płockie Stowarzyszenie Przyjaciół Książki i Bibliotek; Książnica Płocka im. Władysława Broniewskiego, 2006. - 59, [2] s., [10] k. tabl.: faks., fot., portr.; 20 cm.

58. **SZATKOWSKA, Lena**: Ze sztambucha płocczanki: książki / Lena Szatkowska. // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 9, s. 9, il.

Zawiera rec. książki: *Wiele lat minęło* / Irena Płoska-Łoś. - Płock, 2006.

– **WOLBACH, Ryszard**: W pewnym mieście nad Wisłą = poz. 331

59. **GRACZYK, Waldemar**: Byli naszymi duszpasterzami / Waldemar Graczyk. // *Niedziela*. - 2006, nr 9, dod. Niedziela Płocka s. IV

Zawiera rec. książki: *Byli naszymi duszpasterzami* / Saturnin Wierzbicki. - Płock, 2005

– **WIERZBICKI, Saturnin**: Byli naszymi duszpasterzami = poz. 349

60. **Wybieramy** Gostynianina 2005 roku! // *Głos Gostyniński*. - 2006, nr 3, s. 1, il.

Bontemps, Pierre Charles

– **GRZYBOWSKA, Elżbieta**: Gdzie jest generał? = poz. 152
Brzózka, Dariusz

– **BOCZKOWSKA, Alina**: Mistrzowie kowalscy z Zawidza = poz. 83

Dorobek, Franciszek

61. **(RŁ)**: Myśli luźno rzucone / (rł). // *Sygnaty Płockie*. - 2005, nr 5, s. 12, il.

Zawiera rec. książki: *Obecność i odejścia*: Reminiscencje z kręgu Franciszka Dorobka / Andrzej Dorobek. - Bydgoszcz, 2005.

Dorobek, Leon

62. **ZAPŁATOWA, Aleksandra**: Leon Dorobek (1886-1940) / Aleksandra Zapłatowa. // *Sygnaty Płockie*. - 2006, nr 5, s. 12, il.

Grudzińska-Madej, Barbara

63. **SZATKOWSKA, Lena**: Pożegnanie aktorki / Lena Szatkowska. // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 6, s. 8, il.

Hałacińska, Joanna

64. **Pasyjny jubileusz** / ss. Pasjonistki. // *Stanisławówka*. - 2006, nr 2(42), s. 13-14, il.

Jagodzińska, Anna

65. **JAGODZIŃSKA, Anna**: Sierpczanka podbija świat / Anna Jagodzińska; rozm. z modelką przepr. Teresa Radwańska-Justyńska. // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 3, s. 3, il.

Jarecki, Piotr (bp)

– **ROSICKI, Karol**: Nie idźcie na łatwinę = poz. 261

Jasiński, Wiesław

66. **Wiesław Jasiński**. // *Powiat Płocki*. - 2006, nr 29, s. 81, il. - (Sylwetki.)

Wiesław Jasiński, właściciel Zakładu Piekarniczo-Cukierniczego w Gąbinie.

Jasiński, Wojciech

– **CZUBKOWSKA, Sylwia**: Minister [nie]prywatyzacji = poz. 157

– **JASIŃSKI, Wojciech**: Nasz Minister Skarbu = poz. 158

Kowalewski, Antoni

67. **CENDROWSKI, Sławomir**: „Ojciec i Syn. Zapomniany nauczyciel i nieznanym żołnierz” / Sławomir Cendrowski. // *Z Powiatu Sierpeckiego*. - 2006, nr 1, s. 41-50, il.

Antoni i Stanisław Kowalewscy.

Kowalewski, Stanisław

– **CENDROWSKI, Sławomir**: „Ojciec i Syn. Zapomniany nauczyciel i nieznanym żołnierz” = poz. 67

Kuliński, Andrzej

68. **Andrzej Kuliński**. // *Powiat Płocki*. - 2006, nr 29, s. 83, il. - (Sylwetki.)

Andrzej Kuliński, działacz sportowy z Bodzanowa, prezes LKS „Huragan”.

Lemanowicz, Bogdan

– **Szkopek Grzegorz**: Człowiek w czerni = poz. 294

Lubieniecki, Kazimierz

69. **BOLESŁAWSKI, Gustaw**: Los człowieka, czyli saga o Kazimierzu Lubienieckim... (cz. 2): droga do „Solidarności” / Gustaw Bolesławski. // *Macierz Płocka*. - 2006, nr 1(6), s. 4-5, il.

Lutyński, Jan

70. **ROMANOWSKI, Gustaw**: Przewidział powstanie „Solidar-

ności”: prof. Jan Lutyński (1921-1988) / Gustaw Romanowski. // *Kronika Miasta Łodzi*. - 2005, nr 4, s. 181-182, il.

Maciesza, Aleksander

71. **[MACIESZA, Aleksander]**: Dr Aleksander Maciesza (1915-1945) w 130. rocznicę urodzin i 60. rocznicę śmierci materiały z sesji naukowej, która odbyła się w Towarzystwie Naukowym Płockim w dniu 7 października 2005 r. / pod red. Zbigniewa Kruszewskiego i Andrzeja Karskiego. - Płock: Towarzystwo Naukowe Płockie, 2006. - 128 s. il.; 22 cm. ISBN 83-60348-40-5

72. **RYPIÓŁ, Baretta**: Płock w obiektywie Aleksandra Macieszy / Baretta Rypioł. // *Gościniec Sztuki*. - nr 1/10 (2006), s. 68-76, il.

Maria Faustyna Kowalska (św.)

73. **(EG)**: Jezus wybrał Faustynę: 75. rocznica objawień / (eg). // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 9, s. 8, il.

74. **(EG)**: Ocalał tylko piec: powstaje Muzeum Św. Faustyny / (eg). // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 3, s. 9, il.

Ostrzycki, Wojciech

– **SZKOPEK, Grzegorz**: Marzy o olimpiadzie = poz. 295

Otap, Kazimierz

75. **ADAMKOWSKI, Arkadiusz**: Białą-czerwoną była piensza / Arkadiusz Adamkowski. // *Gazeta Wyborcza*. - 2006, nr 52, dod. Gazeta Wyborcza Płock s. 2, il.

Kazimierz Otap, uczestnik walk o Berlin w 1945 r.

76. **JELEC, Antoni**: Kazimierz Otap - wspomnienie pośmiertne / Antoni Jelec. // *Biuletyn Zarządu Okręgowego ZKRP i BWP w Płocku*. - 2006, nr 3(81), s. 5-6, il.

77. **JELEC, Antoni**: Spoczął w kwatery Sybiraków: Kazimierz Otap 1920-2006 / Antoni Jelec. // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 10, s. 8, il.

Paczkowski, Rajmund

78. **Rajmund Paczkowski**. // *Powiat Płocki*. - 2006, nr 29, s. 80, il. - (Sylwetki.)

Rajmund Paczkowski prezes Zarządu Płockich Zakładów Drobnoustrojów „SADROB” SA.

Pankowski, Adam

79. **Porucznik Adam Pankowski** nie żyje (wspomnienie pośmiertne). // *Biuletyn Zarządu Okręgowego ZKRP i BWP w Płocku*. - 2006, nr 1, s. 5, il.

Płoska-Łoś, Irena

– **PŁOSKA-ŁOŚ, Irena**: Wiele lat minęło... = poz. 57

Prażmowski, Adam (bp)

80. **JASIŃSKA, E.**: Człowiek nietuzinkowy / w 170. rocznicę śmierci bpa Adama Michała Prażmowskiego, pierwszego prezesa TNP / E. Jasińska. // *Sygnaty Płockie*. - 2006, nr 4, s. 16, il.

Rybacka, Magdalena

81. **BOCZKOWSKA, Alina**: Śpiewanie to jej żywioł: promujemy młode talenty z naszego regionu / Alina Boczkowska. // *Życie Sierpca*. - 2006, nr 41[7], s. 8, il.

Sikorski, Bogdan Marian (bp)

82. **WILK, Marian**: Płocczanin z uśmiechem: wspomnienie o księdzu biskupie Bogdanie Sikorskim / Marian Wilk. // *Nasz Płock*. - 2006, nr 2, s. 4, il., nr 3, s. 5, il.

Suszciewicz, Piotr

83. **BOCZKOWSKA, Alina**: Mistrzowie kowalscy z Zawidza: 200 lat rodzinnej tradycji i uśmiechu fachu / Alina Boczkowska. // *Życie Sierpca*. - 2006, nr 11[2], s. 9, il.

Szymański, Kazimierz (ks.)

84. **ROJEWSKI, Andrzej**: Uroczystości pogrzebowe księdza kanonika Kazimierza Szymańskiego / ks. Andrzej Rojewski. // *Miesięcznik Pastorski Płocki*. - 2006, nr 1, s. 45-50

Weigl-Wojnarowska, Maria

85. **Maria Weigl-Wojnarowska**. // *Powiat Płocki*. - 2006, nr 29, s. 82, il. - (Sylwetki.)

Maria Weigl-Wojnarowska, artystka-malarka z Łącka.

Wojnarowski, Michał

Wojnarowski, Michał: Powiat Płocki. - 2006, nr 29, s. 11-12, il. - (Sylwetki.)

Wojnarowski, prezes Zarządu Stada Ogierów w Łąku.

Zaleski, Józef Bohdan

KONARSKA-PABINIAK, Barbara: Lirnik z Ukrainy w Płocku w 100. rocznicę śmierci Józefa Bohdana Zaleskiego / Barbara Konarska-Pabiniak. // *Notatki Płockie*. - 2006, nr 1, s. 7-10, il.

Lirnik z Ukrainy przebywał w Łęczyszynku k. Kutna i w Płocku.

III. ŚRODOWISKO GEOGRAFICZNE. PRZYRODA

Hydrologia

TRĘBALA, Bogumił: Co dolega jeziorom gminy Łąck? - 2006, nr 18.

Ochrona środowiska. Ekologia

CHODOROWSKA, Ewa: Lekcje harmonii z przyrodą / Ewa Chodorowska. - 2006, nr 18.

Gmina Nowe Duninów = poz. 187

CHODOROWSKA, Ewa: Gmina Czerwińsk nad Wisłą = poz. 192

Gmina: Obywateli najważniejsze = poz. 154

STANISZEWSKI, Blanka: Powódź niebezpieczna dla mieszkańców: ptaki ważniejsze niż ludzie? / Blanka Staniszevska. // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 12, s. 11, il.

CHODOROWSKA, Włodzimierz: Gmina Miasta Gostynina = 2006, nr 18.

TRĘBALA, Bogumił: Co dolega jeziorom gminy Łąck? / Bogumił Trębala. // *Powiat Płocki*. - 2006, nr 29, s. 55-59, mapy, mapy. - (W gminach naszego powiatu.)

Włocławek / Gmina Gostynin = poz. 225

Geografia. Krajoznawstwo. Turystyka

CHODOROWSKA, Ewa: „Edukacja regionalna - dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze” - powołanie i zadanie dla nauczycieli geografii = poz. 250

CHODOROWSKA, Ewa: Nie pogardzają żadną kasą: uważają, że dobroć nie jest dobrym sposobem na życie we współczesnym społeczeństwie / Ewa Chodorowska. // *Żyć w Gostyninie*. - 2006, nr 17[3], s. 8-9, il.

Włocławek - Gmina Turystycznych Pojezierza Gostynińsko-Włocławskie - 2006, nr 18.

Gmina: Nowe Duninów = poz. 187

OLSZEWSKI, Antoni: Mazowsze: dzielnica historyczna i region geograficzny Polski = poz. 96

Włocławek - Gmina Stara Biała = poz. 54

III. LUDNOŚĆ

Demografia

CHODOROWSKA, Ewa: Mniej ślubów i urodzin: coraz więcej osób w wieku mieszkańców naszego regionu / AS. - 2006, nr 35[6], s. 2, il.

IV. HISTORIA

Nauki pomocnicze historii

ARCHIWUM PAŃSTWOWE (Płock): Jubileusz 85-lecia Archiwum Państwowego w Płocku / oprac. Leszek Franciszek. - Płock: Archiwum Państwowe, 2006. - 52 s.: il. - (ISBN 83-905477-2-4)

- OLSZEWSKI, Antoni: Mazowsze: dzielnica historyczna i region geograficzny Polski = poz. 96

93. (RŁ.): Elektroniczna lekcja historii / (rł). // *Sygnaty Płockie*. - 2006, nr 3, s. 11, il.

Dokumenty ze zbiorów Archiwum Państwowego w Płocku i innych dot. historii Płocka dostępne w internecie w portalu Polska.pl.

Archeologia

94. GOŁEMBNIK, Andrzej: Gród biskupów płockich w Pułtusku / Andrzej Gołembnik, Zbigniew Polak. // *Archeologia Żywa*. - 2005/2006, nr 4, s. 37-43, il.

95. ROSZYK, Władysława: Groby z Troszyna: archeologia Mazowsza / Władysława Roszyk. // *Archeologia Żywa*. - 2005/2006, nr 4, s. 11-15, il.

Opracowania ogólne

Gulczewo (gm. Słupno)

- GRZYBOWSKA, Elżbieta: Gdzie jest generał? = poz. 152

Łłów

95a. CHUDZYŃSKI, Marian: W 500. rocznicę lokacji miasta Łłowa: gmina z miejską historią / Marian Chudzyński. // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 9, s. 10, il.

W pięćsetną rocznicę lokacji miasta Łłowa.

Mazowsze

96. OLSZEWSKI, Antoni: Mazowsze: dzielnica historyczna i region geograficzny Polski / Antoni Olszewski. // *Drama*. - 2006, nr 49, s. 6-8, mapa.

Płock

- GINTER, Władysław Stanisław: Mariawici płocki w czasie okupacji niemieckiej w latach 1939-1942 = poz. 339

- KONARSKA-PABINIAK, Barbara: Lirnik z Ukrainy w Płocku = poz. 87

97. PAPIEROWSKI, Andrzej: Działalność Ligii Kobiet Pogotowia Wojennego w Płocku w latach 1915-1924 / Andrzej Papierowski. // *Notatki Płockie*. - 2006, nr 1, s. 16-20

- PŁOSKA-ŁOŚ, Irena: Wiele lat minęło... = poz. 57

- TRUBAS, Michał: Żandarmeria Wojska Polskiego w obrobie Ziemi Płockiej w 1920 r. = poz. 103

Płock (okręg)

98. TRUBAS, Michał: Ziemia płocka w wojnach XIX i XX wieku / Michał Trubas. - Warszawa: „Comandor”, cop. 2006. - 257, [1] s.: fot., il., mapy; 24 cm. - Bibliogr. s. 224-233.

Pułtusk

- GOŁEMBNIK, Andrzej: Gród biskupów płockich w Pułtusku = poz. 94

Rościszewo

- SZYMAŃSKI, Ryszard: Gmina Rościszewo na przekor stereotypom = poz. 222

Zbójno (gm. Gozdowo)

- GOŁĘBIEWSKI, Grzegorz: Akcja Organizacji Bojowej PPS-Frakcji Rewolucyjnej pod Zbójnem (9 czerwca 1910 r.) = poz. 100

Historia 1975-1918

99. DĄBROWSKI, Sławomir: Powstanie styczniowe w zbiorowej pamięci mieszkańców Pułtuska i północnego Mazowsza w latach 1918-1939 / Sławomir Dąbrowski. // *Notatki Płockie*. - 2006, nr 1, s. 21-25

100. GOŁĘBIEWSKI, Grzegorz: Akcja Organizacji Bojowej PPS-Frakcji Rewolucyjnej pod Zbójnem (9 czerwca 1910 r.) / Grzegorz Gołębiewski. // *Notatki Płockie*. - 2006, nr 1, s. 11-15, il.

101. GRZYBOWSKI, Michał Marian: Styczeń 1863 roku: „Poszli nasi w bój bez broni...” / ks. Michał Marian Grzybowski. // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 3, s. 12, il.

102. **PADLEWSKI, Marian A.**: Bloki na cmentarzu: refleksje nad grobem Padlewskiego / Marian A. Padlewski, współpr. Jan B. Nycek. // *Nasz Płock*. - 2006, nr 2, s. 5, il.
- **TRUBAS, Michał**: Ziemia płocka w wojnach XIX i XX wieku = poz. 98

Historia 1918-1939

- **GENDROWSKI, Sławomir**: „Ojciec i Syn. Zapomniany nauczyciel i nieznany żołnierz” = poz. 67
103. **TRUBAS, Michał**: *Żandarmeria Wojska Polskiego* w obronie Ziemi Płockiej w 1920 r. / Michał Trubas. // *Notatki Płockie*. - 2006, nr 1, s. 26-31, il.
- **TRUBAS, Michał**: Ziemia płocka w wojnach XIX i XX wieku = poz. 98

Historia 1939-1945

- **ADAMKOWSKI, Arkadiusz**: Białą-czerwoną była pierwsza = poz. 75
- **GINTER, Władysław Stanisław**: Mariawici płocki w czasie okupacji niemieckiej w latach 1939-1942 = poz. 339
- **MAŁECKA, Agnieszka**: Legendarny „Szary” w Małachowiance = poz. 260
- **TRUBAS, Michał**: Ziemia płocka w wojnach XIX i XX wieku = poz. 98

Historia PRL

- (eg): Płock zbuntowany = poz. 356
104. **GOŁĘBIEWSKI, Grzegorz**: Stan wojenny: relacje internowanych i aresztowanych / oprac. Grzegorz Gołębiewski. // *Sygnaty Płockie*. - 2006, nr 1, s. 10-11, il.
- **ŁABARZEWSKI, Radosław**: Zbuntowany Płock = poz. 361
- **TRUBAS, Michał**: Ziemia płocka w wojnach XIX i XX wieku = poz. 98

V. ETNOGRAFIA

Zagadnienia ogólne

- **BARGIELSKA, Anna**: Dramowe fascynacje folklorem = poz. 251
- **JASTRZĘBSKA-GZELLA, Hanna**: Edukacja regionalna na lekcjach sztuki = poz. 253
105. **MARKIEWICZ, Elżbieta**: Folklor Mazowsza / Elżbieta Markiewicz. // *Drama*. - 2006, nr 49, s. 9-14.
- **WOJNO, Teresa**: Nasza spuścizna = poz. 107

Muzyka ludowa

- **MARKIEWICZ, Elżbieta**: Folklor Mazowsza = poz. 105

Obyczaje. Obrzędy

- **KSIEŻOPOLSKI, Witold**: Bulkowski „wieczór Trzech Króli” = poz. 343
- **M.N.**: Urzędowy „rachunek sumienia” za 2005 r. oraz budownictwo mieszkaniowe na terenie miasta = poz. 208
- **OPALIŃSKI, Tomasz**: Szkolne jasełka dla nauczycieli = poz. 257
106. **PIOTROWSKI, Robert**: Okres Wielkiego Postu / Robert Piotrowski. // *Kronika Mazowiecka*. - 2006, nr 3, s. 31, il. Obyczaje wielkopostne na Mazowszu.
107. **WOJNO, Teresa**: Nasza spuścizna: obrzędy w ilustracjach i tekstach Teresy Wojno. - Sanniki: Towarzystwo Wspierania Rozwoju Ziemi Sannickiej; Gminny Ośrodek Kultury, [2006]. - 17 s. : il. kolor. ; 30 cm.

VI. ZAGADNIENIA GOSPODARCZE

Zagadnienia ogólne

- **BIENIEK, Mariusz**: Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości przez samorządy szczebla lokalnego = poz. 182
- **CHILMAN, Iwona**: Jak usprawnić przepływ informacji = poz. 159
- **CIASTEK, Jan**: Wsparcie małej przedsiębiorczości = poz. 145
- **KISIELEWSKI, Henryk**: Czy stawiamy na przedsiębiorczość? = poz. 199
- **KLUSIEWICZ, Henryk**: Nowe inwestycje = poz. 201
- **KOZŁOWSKA, Magdalena**: Koniec z biernością! LEADER+ na Pojezierzu Gostyńskim = poz. 203
- **KRYSIĄK, Mirosław**: Gmina Nowy Duninów = poz. 204
108. **LEWANDOWSKI, Krzysztof**: Mamy wielką szansę / Krzysztof Lewandowski; rozm. z prezesem Płockiego Parku Przemysłowo-Technologicznego przepr. Jot. // *Orlen Ekspres*. - 2006, nr 2, s. 11, il.
- **POKORSKI, Tadeusz**: Gmina Radzanowo = poz. 215
109. **TURAŁSKI, Mariusz**: Dla dobra miasta i powiatu: Gospodarka. Działający już czwarty rok Sierpecki Związek Gospodarczy stał się integralną częścią sierpeckiego krajobrazu gospodarczego / Mariusz Turański. // *Życie Sierpca*. - 2006, nr 29[5], s. 9, il. Sierpecki Związek Gospodarczy.
- **ZMYŚŁOWSKI, Wojciech**: Aktywność gospodarcza gminy Mała Wieś = poz. 229

Statystyka

- **Biuletyn** Statystyczny Województwa Mazowieckiego = poz. 4

Inwestycje. Budownictwo

110. **BUDMAT**: informacje o firmie. - Płock: BUDMAT. [2005]. - 6 k. : il. ; 30 cm.
- **Gmina Radzanowo** = poz. 188
- (jbn): Teatr Płocki w nowej szacie = poz. 315
- **WIŚNIEWSKI, Sławomir**: Zapraszamy inwestorów = poz. 138
- **WOŹNIAK, Agnieszka**: Odwiedź opactwo, przenieś się w XII wiek = poz. 314

Technika. Informatyka

111. **BRODOWSKI, Paweł**: Milionowa inwestycja: firma ze Śląska zainwestuje co najmniej 40 milionów w Parku Technologicznym / Paweł Brodowski. // *Życie Płocka*. - 2006, nr 59[10], s. 11, il.
112. **BRODOWSKI, Paweł**: Na razie są obietnice, czekamy na konkrety: Płocki Park Przemysłowo Technologiczny / Paweł Brodowski. // *Życie Płocka*. - 2006, nr 11[2], s. 13, il.
113. **DOMAŃSKA, Małgorzata**: Park nabiera rozpędu / Małgorzata Domańska. // *Sygnaty Płockie*. - 2006, nr 2, s. 11, il. Inauguracja działalności Płockiego Parku Przemysłowo-Technologicznego.
114. **JOT.**: Rokita wybuduje instalację: Płocki Park Przemysłowo-Technologiczny / Jot. // *Orlen Ekspres*. - 2006, nr 7, s. 11, il. Zakłady chemiczne PCC Rokita S.A z Brzegu Dolnego.
- **LEWANDOWSKI, Krzysztof**: Mamy wielką szansę = poz. 108

Przemysł

- **BIENIEK, Mariusz**: Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości przez samorządy szczebla lokalnego = poz. 182

Energetyka. Elektrotechnika

115. KANIA, Krzysztof: Płocka Energetyka Ciepła sprzedana / Krzysztof Kania. // *Nasze Miasto Płock*. - 2006, nr 1, s. 4, il.

116. O.N.A.: Inwestor dla ZSO „Elgo” / o.n.a. // *Gazeta Gostynińska*. - 2006, nr 1, s. 1-2

Zakłady Sprzętu Oświetleniowego w Gostyninie.

Przemysł chemiczny

Polski Koncern Naftowy ORLEN S.A.

117. BYTNIIEWSKA, Anna: Bezpieczne dostawy to dostawy droższe: debata. Przedstawiciele branży o stanie i przyszłości polskiego rynku paliw / Anna Bytniewska, AH. // *Puls Biznesu*. - 2006, nr 57, dod. Paliwa, s. II, IV-V, il.

118. BYTNIIEWSKA, Anna: PKN chce wrócić do gry o chemię: prywatyzacja. Orlen zamierza wskoczyć na miejsce PCC / Anna Bytniewska. // *Puls Biznesu*. - 2006, nr 51, s. 1, 4-5, il.

Prywatyzacja czterech spółek sektora wielkiej syntezy chemicznej: Tamowa, Kędzierzyna, Zachemu i Sarzyny.

119. CHALUPEC, Igor: Nie zamykamy pod dywan: rozmawiamy z Igorem Chalupcem, prezesem PKN Orlen / Igor Chalupiec; rozm. Adam Woźniak. // *Rzeczpospolita*. - 2006, nr 53, s. 1, 8, il.

120. CHALUPEC, Igor: Oto dowód na zmianę wizerunku PKN Orlen: Rozmowa - Igor Chalupiec, prezes PKN Orlen, lider rankingu / Igor Chalupiec; rozm. Paweł Kubisiak. // *Puls Biznesu*. - 2006, nr 15, dod. Giganci Centralnej Europy, s. VIII, il.

- **DOMAŃSKA, Małgorzata:** Park nabiera rozpędu = poz. 113

- **Jot.:** Rokita wybuduje instalację = poz. 114

121. KŁOCEK, Alina: Niezwykły kompleks rafineryjno-petrochemiczny w Płocku / Alina Kłócek. // *Notatki Płockie*. - 2006, nr 1, s. 40-53

122. MADERA, Andrzej: Lotos dla inwestora, PKN może poczekać: paliwa. Andrzej Madera, prezes Nafty Polskiej, o przyszłości branży / Andrzej Madera. // *Puls Biznesu*. - 2006, nr 56, s. 1, 4-5, il.

123. MARCINKIEWICZ, Kazimierz: Złoza naftowa dla Orlenu: Marcinkiewicz obiecuje ropę za nasze zaangażowanie w Irak / Kazimierz Marcinkiewicz; rozm. Dorota Kania, Andrzej Załucki, Krzysztof Szwałek. // *Życie Warsz.* - 2006, nr 1, s. 1, 4-5, il.

124. Naszym drogowskazem są cele zapisane w strategii: wyniki finansowe PKN ORLEN / Biuro Prasowe. // *Orlen Ekspres*. - 2006, nr 6, s. 3, il.

125. PIŃSKI, Jan.: Ropowisko: koniec układu monopolizującego rynek naftowy w Polsce? / Jan Piński, Krzysztof Trębski. // *Wprost*. - 2006, nr 7, s. 44-47, il.

Agencja Bezpieczeństwa Publicznego w warszawskiej siedzibie spółki J&S, głównego dostawcy ropy dla polskich rafinerii.

126. RKA.: Pomyślny finał negocjacji: porozumienie restrukturyzacyjne / rka. // *Orlen Ekspres*. - 2006, nr 8, s. 3, il.

Podpisanie porozumienia przez związki zawodowe i zarząd Koncernu.

127. SMORSZCZEWSKI, Cezary: Od integracji po wzrost wartości: PKN ORLEN - UNIPETROL / Cezary Smorszcowski; rozm. z wiceprezesem Zarządu ds. inwestycji kapitałowych PKN ORLEN przepr. Grzegorz Rychlewski. // *Orlen Ekspres*. - 2006, nr 5, s. 11, il.

WRABEC, Paweł: Marki i córki / Paweł Wrabec. // *Polityka*. - 2006, nr 1, s. 36-39, il.

Wnętrze jednej ze stacji paliwowych PKN ORLEN SA o nazwie „Bliska”.

Przedsiębiorstwo Eksploatacji Rurociągów Naftowych „Przyjaźń” S.A.

- **BYTNIIEWSKA, Anna:** Bezpieczne dostawy to dostawy droższe = poz. 117

129. GORYWODA, Lech Marek: One the way is up...: credo nowego prezesa PERN „Przyjaźń” SA / Lech Marek Gorywoda; rozm. przepr. Tomasz Szatkowski. // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 11, s. 3, il.

130. GORYWODA, Lech Marek: Wróciłem nad Wisłę: rozmowa z prezesem PERN Lechem Markiem Gorywodą / Lech Marek Gorywoda; rozm. przepr. Mariusz Sobczak. // *Życie Płocka*. - 2006, nr 65[11], s. 6, il.

- **PIŃSKI, Jan:** Ropowisko = poz. 125

131. SOBCZAK, Mariusz: Zrobiło się gorąco w płockich rurociągach: zmiany we władzach płockiego PERN / Mariusz Sobczak. // *Życie Płocka*. - 2006, nr 41[7], s. 3, il.

Przemysł maszynowy

132. JABŁOŃSKI, Maciej: Bielska przedsiębiorczość / Maciej Jabłoński. // *Powiat Płocki*. - 2006, nr 29, s. 37-38, il. - (W gminach naszego powiatu.)

Zakład Obsługi Technicznej Przemysłu Rolno-Przetwórczego „Pek-Mont” (Bielsk).

Przemysł rolny i spożywczy

133. CHARZYŃSKI, Zbigniew: Prezes Zbigniew Charzyński czyli Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska w Sierpcu / Zbigniew Charzyński; rozm. z prezesem Okręgowej Spółdzielni Mleczarskiej przepr. Zdzisław Dumowski. // *Z Powiatu Sierpeckiego*. - 2006, nr 1, s. 33-35, il.

- **JABŁOŃSKI, Maciej:** Bielska przedsiębiorczość = poz. 132

134. Medal „Pro Domo Sua” im. Prokopa i Feliksa Sierpskich dla Zbigniewa Charzyńskiego. // *Z Powiatu Sierpeckiego*. - 2006, nr 1, s. 36-37, il.

Zbigniew Charzyński uhonorowany przez Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Sierpeckiej pierwszym w historii miasta medalem Pro Domo Sua.

- **Rajmund Paczkowski** = poz. 78

135. RZEWUSKI, Piotr: Nadzieja dla cukrowni / Piotr Rzewuski. // *Nasze Miasto Płock*. - 2006, nr 3, s. 8-9, il.

Spotkanie plantatorów buraka cukrowego z posłami, przedstawicielami Krajowej Spółki Cukrowej „Polski Cukier”, ministra skarbu i rolnictwa, władz gminnych i powiatowych.

136. SZTENDUR, Stanisław: Zakłady Spożywcze „Malwa” w Blichowie / Stanisław Sztendur. // *Powiat Płocki*. - 2006, nr 29, s. 46, il. - (W gminach naszego powiatu.)

137. ŚMIETANOWSKI, Sebastian: Nie rzucim cukrowni: dramat cukrowni w Małej Wsi pod Płockiem / Sebastian Śmietanowski. // *Gazeta Wyborcza*. - 2006, nr 54, dod. *Gazeta Wyborcza Płock* s. 1, il.

Plany likwidacji cukrowni w Małej Wsi.

- **Wiesław Jasiński** = poz. 66

138. WIŚNIEWSKI, Sławomir: Zapraszamy inwestorów / Sławomir Wiśniewski. // *Powiat Płocki*. - 2006, nr 29, s. 47-49, il. - (W gminach naszego powiatu.)

Rzemiosło

139. BOCZKOWSKA, Alina: Wikliniarski mistrz ze Śniechów: wypłatanie wraca do łaski, ale Wojciech Solka nie ma następców / Alina Boczkowska. // *Życie Sierpca*. - 2006, nr 29[5], s. 12, il.

140. ROSICKI, Karol: Jedność czeka na reaktywację zakładów: pracownicy spółdzielni nadal bez pieniędzy / Karol Rosicki. // *Życie Sierpca*. - 2006, nr 29[5], s. 4, il.

Zakłady Odzieżowe Spółdzielni Jedność w Sierpcu.

141. **ROSICKI, Karol:** Poszukiwania winnego: władze spółdzielni Jedność kontra pracownicy / Karol Rosicki. // *Życie Sierpca*. - 2006, nr 35[6], s. 4, il.
Zakłady Odzieżowe Spółdzielni Jedność w Sierpcu.
142. **ROSICKI, Karol:** Sto siedemdziesiąt osób na bruku: pracownicy spółdzielni Jedność walczą o swoje / Karol Rosicki. // *Życie Sierpca*. - 2006, nr 17[3], s. 4, il.
Zakłady Odzieżowe Spółdzielni Jedność w Sierpcu.

Rolnictwo

- **BOSZKO, Michał:** Jak zrealizowaliśmy kierunki działania zarządu 2005 roku = poz. 184
- **JABŁONSKI, Maciej:** Bielska przedsiębiorczość = poz. 132
- **WAWRZYŃSKI, Sławomir:** Gmina Stara Biała = poz. 54

Zagadnienia ogólne

143. **PTAK, Adam:** Agroliga 2005 / Adam Ptak. // *Wież Mazowiecka*. - 2006, nr 3, s. 2, il.
Tytuł Wicemistrza Krajowego w konkursie „AGROLIGA 2005” dla Bartosza i Kamili Jankowskich z Gąbina.

Hodowla. Weterynaria

144. **BOCZKOWSKA, Alina:** Przy pszczołach nie można być chytłym: wędrowną pasiekę Jacka Tudeli / Alina Boczowska. // *Życie Sierpca*. - 2006, nr 47[8], s. 12, il.
Obręb (gm. Sierpc).
- **Michał Wojnarowski** = poz. 86

Ogrodnictwo. Sadownictwo

- **PTAK, Adam:** Agroliga 2005 = poz. 143

Leśnictwo. Łowiectwo

- **WALEWSKI, Józef:** Gmina Słubice = poz. 226

Gospodarka wodna

- **STANUSZKIEWICZ, Blanka:** Powódź niebezpieczna dla Wyszogrodu = poz. 88

Handel. Usługi

- **BIENIEK, Mariusz:** Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości przez samorządy szczebla lokalnego = poz. 182
- **DANIELUK, Jacek:** Podkowa nie zasłoni teatru = poz. 185
- **DOMAŃSKA, Małgorzata:** Galeria pełna światła = poz. 186
- **(jac):** Umowa podpisana = poz. 194
- **KANIA, Krzysztof:** Galeria Handlowa na Nowym Rynku. Kompromis czy kompromitacja = poz. 197
- **KISIELEWSKI, Henryk:** Czy stawiamy na przedsiębiorczość? = poz. 199
- **OPATRZYK, Sławomir:** Galeria przy Nowym Rynku = poz. 213
- **POKORSKI, Tadeusz:** Gmina Radzanowo = poz. 215
- **WALEWSKI, Józef:** Gmina Słubice = poz. 226
- **WIŚNIEWSKI, Sławomir:** Zapraszamy inwestorów = poz. 138
- **ZMYŚŁOWSKI, Wojciech:** Aktywność gospodarcza gminy Mała Wieś = poz. 229

Finanse. Banki

145. **CIĄSTEK, Jan:** Wsparcie małej przedsiębiorczości / Jan Ciąstek. // *Powiat Płocki*. - 2006, nr 29, s. 22-23, il.
Mazowiecki Regionalny Fundusz Pożyczkowy (Warszawa).
- **KANIA, Krzysztof:** Budżet stagnacji i niewykorzystanych szans = poz. 196

- **KĘSICKA, Katarzyna:** Europejski Fundusz Społeczny w Powiatowym Urzędzie Pracy w Płocku a rozwój gospodarczy powiatu = poz. 166
- **Na co wydajemy nasze pieniądze?** = poz. 212
- **PIJANKOWSKI, Stanisław:** Budżet Powiatu Sierpeckiego na rok 2006 = poz. 214
- **ROSICKI, Karol:** Marne grosze na inwestycje = poz. 218
- **WŁODARSKA, B.:** Budżet Gminy Mochowo na 2006 rok = poz. 228

Komunikacja. Drogi. Mosty

146. **CHODOROWSKA, Ewa:** Z Europy do Gostynina: budowa ścieżek rowerowych może być doskonałym sposobem kreowania nowych miejsc pracy / Ewa Chodorowska. // *Życie Gostynina*. - 2006, nr 17[3], s. 4, il.
Międzynarodowy szlak rowerowy Euro Velo, koncepcja powstania Zielonego Szlaku Rowerowego Mazowsza.
- **Gmina Słupno** = poz. 189
 - **Gmina Staroźreby** = poz. 190
147. **JUSTYŃSKI, Bolesław:** Lubię podejmować trudne zadania / Bolesław Justyński; rozm. z zarządcą komisarycznym PPKS - oddział Gostynin przepr. Barbara Konarska-Pabiniak. // *Głos Gostyniński*. - 2006, nr 1, s. 4, il.
Przedsiębiorstwo Państwowej Komunikacji Samochodowej w Gostyninie
148. **NYCEK, Jan Bolesław:** Szynobusem do Słupna i Łąka / Jan Bolesław Nycek, współpr. Sławomir Opatrzyk. // *Nasz Płock*. - 2006, nr 2, s. 1, 3, il.
Projekt budowy w Płocku linii tramwajowej.
149. **RZEWUSKI, Piotr:** Centralne Biuro Antykorupcyjne - do dzieła! / Piotr Rzewuski. // *Nasze Miasto Płock*. - 2006, nr 2, s. 7, il.
Dot. projektu remontu mostu i nadzoru nad remontem.
- **SZYMAŃSKI, Ryszard:** Gmina Rościszewo na przekór stereotypom = poz. 222
 - **ŚNIECIKOWSKI, Włodzimierz:** Kilka pytań do burmistrza = poz. 224

Gospodarka komunalna

- **BOSZKO, Michał:** Jak zrealizowaliśmy kierunki działania zarządu 2005 roku = poz. 184
150. **CHODOROWSKA, Ewa:** Ochotnicy jak zawodowcy: wspomagają państwową jednostkę straży pożarnej / Ewa Chodorowska. // *Życie Gostynina*. - 2006, nr 5[1], s. 12, il.
Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej w Osmolinie i w Gostyninie włączone do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego.
151. **E.J.:** 0,6 strażaka na 1000 mieszkańców: strażacy podsumowali rok / E.J. // *Sygnaly Płockie*. - 2006, nr 4, s. 8, il.
- **Gmina Słupno** = poz. 189
 - **Gmina Staroźreby** = poz. 190
152. **GRZYBOWSKA, Elżbieta:** Gdzie jest generał?: historia nieznaną / Elżbieta Grzybowska. // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 4, s. 8, il.
Zapomniana mogiła generała Pierre Charles Bontemps przy ul. Gosińca, jednego z właścicieli majątku w Gulczewie w latach 1920-1927.
153. **(MD):** Woda bieżąca od ponad stu lat: dziś i jutro Wodociągów Płockich sp. z o.o. / opr. (md). // *Nasz Płock*. - 2006, nr 1, s. 5, il.
- **SZYMAŃSKI, Ryszard:** Gmina Rościszewo na przekór stereotypom = poz. 222
 - **TRĘBALA, Bogumił:** Co dolega jeziorom gminy Łąka? = poz. 89
 - **WAWRZYŃSKI, Sławomir:** Gmina Stara Biała = poz. 54
 - **WIŚNIEWSKI, Sławomir:** Zapraszamy inwestorów = poz. 138

Gospodarka mieszkaniowa

1. **Wzrost** obywateli najważniejsze: nasze interwen-
- **Bratnie** nie będzie / opr. (jbn). // **Nasz Płock**. - 2006,
- **Wzrost** i **Wzrost**.
2. **Wzrost** obywateli: **Wzrost** w bloku przy ul. Wyszogrodzkiej 161.
3. **Wzrost** **Wzrost** "rachunek sumienia" za 2005 r. oraz bu-
- **Wzrost** **Wzrost** mieszkaniowe na terenie miasta = poz. 208
4. **Wzrost** **Wzrost** Artur: Widmo eksmisji / Artur Przewrocki;
- **Wzrost** z kierownikiem Działu Windykacji Mazowieckiej
- **Wzrost** **Wzrost** Mieszkaniowej w Płocku przepr. Małgorzata
- **Wzrost** // **Nasz Płock**. - 2006, nr 3, s. 4, il.
5. **Wzrost** **Wzrost** spółdzielni: Płocka Spółdzielnia Mieszkaniowa
- **Wzrost** **Wzrost** **Wzrost** uzyskała prestiżowy certyfikat
- **Wzrost** // **Nasz Płock**. - 2006, nr 29[5], s. 11, il.

ZWIĄZKI SPOŁECZNE I POLITYCZNE

Zagadnienia ogólne

- Wojciech: Nasz Minister Skarbu / Wojciech
Minim: rozm. z płożaninem, Ministrem Skarbu w rzą-
dzie Naczelnika Marcinkiewicza przepr. Jan Bolesław Ny-
kowski. Warszawa - 2006, nr 3, s. 1, 3, il.
Ciepota europejska = poz. 246

Integracja europejska. Unia Europejska

- CHILMAN, Iwona: Jak usprawnić przepływ informacji...
CHILMAN, Iwona: // Kronika Mazowiecka. - 2006, nr 3,
s. 32-33.
Instytucja: sprawny pozyskiwaniu środków z funduszy unijnych.
KESIOŁA, Katarzyna: Europejski Fundusz Społeczny
w Powiatowym Urzędzie Pracy w Płocku a rozwój go-
sponдарstwa powiatu = poz. 166
KRYSIAK, Mirosław: Gmina Nowy Duninów = poz. 204

Organizacje społeczne

- JAKI. Refleksje na początek 2006 roku / (JA). // *Biuletyn Zarządu Okręgowego ZKRP i BWP w Płocku*. - 2006, nr 2(18), s. 3-4.
- Głosy Namiastników Rzeczypospolitej Polskiej i Byłych Więźniów Politycznych / (JA).
- WYMIENSKI, Czesław Jacenty: Rozważania o naszym Płocku / Czesław Jacenty Krakowski; rozm. z prezesem Zarządu „Macierz Płocka” przepr. Gustaw Bolesławski. // *Macierz Płocka*. - 2006, nr 1(6), s. 8-10, il.
- ŁACH, Adam: Nowe władze Akcji Katolickiej / Adam Łach. // *Macierz Płocka*. - 2006, nr 3, dod. Niedziela Płocka s. III, il.
- Wywiad z prezesem Akcji Katolickiej Diecezji Plockiej.
- (JA). Historia partnerstwa = poz. 216
- TUTAJSKA, Mariusz: Dla dobra miasta i powiatu = poz. 109

Zagadnienia społeczne

- INTERLOWSKI, Wojciech: Działania podejmowane
w celu aktywizacji środowiska lokalnego = poz. 230

Praca, Bezrobocie

- Wieloletnie formy przeciwdziałania bezrobociu. // Z Powia-
tu Świeckiego. - 2006, nr 1, s. 21
Wydruk w zeszycie sierpeckim.

164. **BOCZKOWSKA, Alina:** W poszukiwaniu chleba: co czwarty mieszkaniec powiatu sierpeckiego nie ma pracy / Alina Boczkowska. // *Życie Sierpca*. - 2006, nr 17[3], s. 5, il.
165. **DOMAŃSKA, Małgorzata:** Walka o miejsca pracy / Małgorzata Domańska. // *Sygnaly Płockie*. - 2006, nr 5, s. 4
Informacja na temat realizacji postanowień uchwały w sprawie rozwiązywania problemów bezrobocia.
- **GASIŃ, Małgorzata:** Mówić: „Bądźcie dzielni...dacie radę” to za mało = poz. 169
166. **KĘSICKA, Katarzyna:** Europejski Fundusz Społeczny w Powiatowym Urzędzie Pracy w Płocku a rozwój gospodarczy powiatu / Katarzyna Kęsicka. // *Powiat Płocki*. - 2006, nr 29, s. 23-25, il., wykr.
Europejski Fundusz Społeczny w Powiatowym Urzędzie Pracy w Płocku.
167. **RZEWUSKI, Piotr:** Problem najważniejszy czyli bezrobocie / Piotr Rzewuski. // *Nasze Miasto Płock*. - 2006, nr 1, s. 1, 3, il.
- **ZMYŚŁOWSKI, Wojciech:** Działania podejmowane na rzecz aktywizacji środowiska lokalnego = poz. 230

Pomoc społeczna

- **BOCZKOWSKA, Alina:** Orkiestra znów zagrała w Sierpcu = poz. 276
- 168. CHODOROWSKA, Ewa:** Dla rannych na ciele i duszy: przystań dla wszystkich maltretowanych kobiet uciekających przed prześladowcami, z którymi mieszkały pod jednym dachem / Ewa Chodorowska. // *Życie Gostynina*. - 2006, nr 41[7], s. 8-9, il.
Dom Samotnej Matki w Ruszkowie.
- 169. GASIĆ, Małgorzata:** Mówić: „Bądźcie dzielni...dacie radę” to za mało / Małgorzata Gasik, Arkadiusz Adamkowski. / *Gazeta Wyborcza*. - 2006, nr 76, dod. *Gazeta Wyborcza Płock* s. 5, il.
Program pomocy dla niepełnosprawnych bezrobotnych.
- 170. GORSIAK, Emilia:** Przyjazne serca z ulicy Krótkiej: jest w Płocku taki dom / oprac. Emilia Gorsiak. // *Macierz Płocka*. - 2006, nr 1(6), s. 6, il.
Dom Pomocy Społecznej „Przyjaznych Serc”.
- 171. JAKUBOWSKI, Stefan:** Przeciw wykluczeniu - Centrum Integracji Społecznej w Słupnie / Stefan Jakubowski. // *Powiat Płocki*. - 2006, nr 29, s. 68-69, il. - (W gminach naszego powiatu.)
- 172. ŁĘCKA, Jolanta:** Co się działo w Domu Pomocy Społecznej w Szczutowie / Jolanta Łęcka. // *Z Powiatu Sierpeckiego*. - 2006, nr 1, s. 22-23, il.
Działalność DPS-u w Szczutowie w drugim półroczu 2005 r.
- **M.N.:** Bezpieczeństwo sanitarne, pomoc społeczna i prawnik konsumenta = poz. 205
- **M.N.:** Pomoc społeczna na terenie Gminy Miejskiej Gostynin = poz. 207
- 173. MARCINIAK, Jola:** Ludzie bez adresu: z powodu alkoholu nie można im pomóc / Jola Marciniak. // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 3, s. 1, 4
- **RADWAŃSKA-JUSTYŃSKA, Teresa:** Król Maciuś dla Jurka Owsiaka = poz. 278
- 174. (RŁ.):** Podsumowanie roku / (rł). // *Sygnaty Płockie*. - 2006, nr 5, s. 5, il.
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Płocku.
- 175. Serce-Sercu w roku 2005.** // *Z Powiatu Sierpeckiego*. - 2006, nr 1, s. 38-39, il.
Stowarzyszenie Wolontariuszy „Serce-Sercu” w Mochowie.
- 176. STEFAŃSKA, Anna:** Pierwsza kapelania w DPS „Antonówka” / Anna Stefańska. // *Niedziela*. - 2006, nr 2, dod. *Niedziela Płocka* s. IV, il.
Dom Pomocy Społecznej „Antonówka” (Brwilno).

- **STEFAŃSKA, Anna:** Sierpecka choinka = poz. 279
- **ZIETEK, Maria:** Gostynianie zagrali dla dzieci = poz. 280

Związki zawodowe

- **BOLESŁAWSKI, Gustaw:** Los człowieka, czyli saga o Kazimierzu Lubienieckim... (cz. 2) = poz. 69
- 177. **GIERULA, Barbara Ewa:** Historia powstania i działalności Międzyzakładowej Komisji Pracowników Oświaty i Wychowania NSZZ Solidarność w Gostyninie / Barbara Ewa Gierula. // *Głos Gostyniński*. - 2006, nr 1, s. 6, il.; 2006, nr 2, s. 6
- **rka.:** Pomyślny finał negocjacji = poz. 126

Patologia społeczna

- 179. **BOCZKOWSKA, Alina:** Ucieczka z domowego piekła: krzywdzenie najbliższych jest przestępstwem! / Alina Boczkowska. // *Życie Sierpca*. - 2006, nr 53[9], s. 8-9, il. Przemoc w rodzinie w powiecie sierpeckim.
- **MARCINIAK, Jola:** Ludzie bez adresu = poz. 173

Uroczystości i obchody

- 180. **GÓRNIAK, Anna:** Czynieć wszystko dla ochrony życia... / Anna Górniak. // *Niedziela*. - 2006, nr 10, dod. Niedziela Płocka s. IV, il. Wojewódzki Szpital Zespolony im. Marcina Kacprzaka (Płock) – obchody Światowego Dnia Chorego.
- **MAŁECKA, Agnieszka:** Bielsk w muzycznym hołdzie Janowi Pawłowi II = poz. 277
- **PADLEWSKI, Marian A.:** Bloki na cmentarzu = poz. 102

VIII. ZAGADNIENIA PRAWNO-ADMINISTRACYJNE

Samorząd terytorialny

- 181. **AMBOR, Paweł Mariusz:** Orędzie noworoczne starosty sierpeckiego Pawła Mariusza Ambora / Paweł Mariusz Ambor. // *Z Powiatu Sierpeckiego*. - 2006, nr 1, s. 4-11, il. Podsumowanie działalności Rady Powiatu Sierpeckiego za 2005 rok i plany na 2006 r.
- **B.O.:** Konferencja M.W.S. = poz. 178
- 182. **BIENIEK, Mariusz:** Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości przez samorządy szczebla lokalnego / Mariusz Bieniek. // *Powiat Płocki*. - 2006, nr 29, s. 39-40, il. - (W gminach naszego powiatu)
- 183. **BOGUCKA, Agnieszka:** Nagrody dla sportowców / Agnieszka Bogucka. // *Kronika Mazowiecka*. - 2006, nr 1, s. 26-27, il. Nagroda Marszałka Województwa Mazowieckiego.
- 184. **BOSZKO, Michał:** Jak zrealizowaliśmy kierunki działania zarządu 2005 roku / Michał Boszko. // *Powiat Płocki*. - 2006, nr 29, s. 12-22, il. Podsumowanie osiągnięć samorządu powiatu płockiego przez starostę Michała Boszko.
- **CHILMAN, Iwona:** Jak usprawnić przepływ informacji = poz. 159
- **CHODOROWSKA, Ewa:** Kryzys szpitala pogłębia się = poz. 237
- 185. **DANIELUK, Jacek:** Podkowa nie zasłoni teatru: porozumienie w sprawie zagospodarowania Nowego Rynku / Jacek Danieluk. // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 11, s. 17, il.
- 186. **DOMAŃSKA, Małgorzata:** Galeria pełna światła / Małgorzata Domańska. // *Sygnaly Płockie*. - 2006, nr 2, s. 1, 9, il. Podpisanie umowy przez spółkę „Rynex” z firmą „Polimeni”.

- **DOMAŃSKA, Małgorzata:** Park nabiera rozpędu = poz. 113
- **DOMAŃSKA, Małgorzata:** Walka o miejsca pracy = poz. 155
- **E.J.:** SZPZOZ do likwidacji = poz. 238
- **GAŁUSZEWSKI, Andrzej:** Radny w ringu = poz. 289
- 187. **Gmina Nowy Duninów:** przyjazna gmina. // *Gazeta Wyborcza*. - 2006, nr 74, dod. Gazeta Wyborcza Płock s. 14, il.
- 188. **Gmina Radzanowo:** przyjazna gmina. // *Gazeta Wyborcza*. - 2006, nr 74, dod. Gazeta Wyborcza Płock s. 15, il.
- 189. **Gmina Słupno:** przyjazna gmina. // *Gazeta Wyborcza*. - 2006, nr 74, dod. Gazeta Wyborcza Płock s. 18-19, il.
- 190. **Gmina Staroźreby:** przyjazna gmina. // *Gazeta Wyborcza*. - 2006, nr 74, dod. Gazeta Wyborcza Płock s. 17, il.
- 191. **GONTARCZYK, Monika:** VI [Szósta] Edycja Nagrody Marszałka Województwa Mazowieckiego Monika Gontarczyk, Magdalena Lewandowska. // *Kronika Mazowiecka*. - 2006, nr 1, s. 15-16, il.
- 192. **GORTAT, Janusz:** Gmina Czerwińsk nad Wisłą: przyjazna gmina / Janusz Gortat. // *Gazeta Wyborcza*. - 2006, nr 74, dod. Gazeta Wyborcza Płock s. 12, il.
- 193. **JABŁOŃSKI, Maciej:** Priorytet gminy - lepsza jakość życia / Maciej Jabłoński; rozm. z wójtem gminy Bielsk. // *Nasz Płock*. - 2006, nr 3, s. 9, il. - (Miasta i gminy Mazowsza Płockiego.)
- 194. **(JAC):** Umowa podpisana: galeria handlowo-usługowa „Centrum Podkowa” / (jac). // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 2, s. 3, il.
- **JADCZAK, Krzysztof:** Nowy plan zagospodarowania przestrzennego dla miasta i gminy Gąbin = poz. 309
- **JAKUBOWSKI, Stefan:** Przeciw wykluczeniu – Centrum Integracji Społecznej w Słupnie = poz. 171
- **Jot.:** Rokita wybuduje instalację = poz. 114
- 195. **KALKOWSKI, Dariusz:** Podsumowanie roku 2005, plany na przyszłość / Dariusz Kalkowski. // *Słowo Gdzdowa*. - 2006, nr 1, s. 2-4 Gmina Gozdowo
- 196. **KANIA, Krzysztof:** Budżet stagnacji i niewykorzystanych szans / Krzysztof Kania. // *Nasze Miasto Płock*. - 2006, nr 2, s. 10-11, il.
- 197. **KANIA, Krzysztof:** Galeria Handlowa na Nowym Rynku. Kompromis czy kompromitacja / Krzysztof Kania. // *Nasze Miasto Płock*. - 2006, nr 3, s. 2-3, il.
- 198. **KANIA, Krzysztof:** Solidarny Płock według Milewskiego / Krzysztof Kania. // *Nasze Miasto Płock*. - 2006, nr 2, s. 2, il. Prezydentura Mirosława Milewskiego.
- 199. **KISIELEWSKI, Henryk:** Czy stawiamy na przedsiębiorczość? Henryk Kisielewski. // *Powiat Płocki*. - 2006, nr 29, s. 42, il. - (W gminach naszego powiatu.) Gmina Brudzeń Duży.
- 200. **KISIELEWSKI, Henryk:** Sprawdzony gospodarz / Henryk Kisielewski; rozm. z wójtem gminy Brudzeń Duży. // *Nasz Płock*. - 2006, nr 2, s. 9, il. - (Miasta i gminy Mazowsza Płockiego.)
- 201. **KLUSIEWICZ, Henryk:** Nowe inwestycje / Henryk Klusiewicz. // *Powiat Płocki*. - 2006, nr 29, s. 75-76, il. - (W gminach naszego powiatu) Urząd Gminy i Miasta Wyszogród.
- **KNIEĆ, Jacek:** Gmina Brudzeń Duży: turystyczno-historyczny unikat Mazowsza = poz. 52
- **KNIEĆ, Jacek:** Gmina Staroźreby: lider regionalny Programu „Przejrzysta Polska” = poz. 55
- 202. **KOŚMIDER, Marek:** „Spotkanie Noworoczne” 15 lat Samorządu Miejskiego w Sierpcu / Karol Rosicki. // *Nasz Sierpc*. - 2006, nr 2, s. 1-8, il. Uroczysta gala w sierpeckim Domu Kultury.
- 203. **KOZŁOWSKA, Magdalena:** Koniec z biernością! LEADER+ na Pojezierzu Gostynińskim / Magdalena Ko-

Struzik. // *Powiat Płocki*. - 2006, nr 29, s. 78-79, il. (Dzielnia Europejskiej.)

220. **STRUZIĄK, Mirosław**: Gmina Nowy Duninów: trudne pieniądze, bezrobocie – problemem naszych czasów; Sosnowiec 2006 / Mirosław Krysiak. // *Powiat Płocki*. - 2006, nr 29, s. 62-64, il. - (W gminach naszego powiatu.)

221. **STRUZIĄK, Mirosław**: Bezpieczeństwo sanitarne, pomoc społeczna i prawo konsumenta: XXXV Sesja Rady Powiatu Gostynińskiego 27 lutego 2006 r. / M.N. // *Gazeta Gostynińska*. - 2006, nr 3, s. 1, 6-7

222. **STRUZIĄK, Mirosław**: Polemiki na temat SPZZOZ ciąg dalszy. Odważne wnioski radnych: XXXIV Sesja Rady Powiatu Gostynińskiego – 30 stycznia 2006 r. / M.N. // *Gazeta Gostynińska*. - 2006, nr 2, s. 1, 4-5

223. **STRUZIĄK, Mirosław**: Powiat w Gostyninie poświęcony m.in. służbie zdrowia. XXXV Sesja Rady Miejskiej w Gostyninie (2005 r.) / M.N. // *Gazeta Gostynińska*. - 2006, nr 2, s. 5-7

224. **STRUZIĄK, Mirosław**: Urzędowy „rachunek sumienia” za 2005 r. oraz budżetowo mieszkaniowe na terenie miasta: XXXVI Sesja Rady Miejskiej w Gostyninie (28.02.2006 r.) / M.N. // *Gazeta Gostynińska*. - 2006, nr 3, s. 3-7

225. **STRUZIĄK, Stanisław**: Samorząd miasta Sierpca – sprawy i sprawy / Stanisław Majchrzak. // *Nasz Sierpc*. - 2006, nr 2, s. 9-12

226. **STRUZIĄK, Mirosław**: W roku wyborczym o Płocku Włodarska, B.; rozm. z prezydentem Płocka przepr. Tomasz Szlachowski // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 11, s. 7, il.

227. **STRUZIĄK, Mirosław**: XXXV sesja Rady Miejskiej Dobrosława Myszkowska. // *Głos Gostyniński*. - 2006, nr 2, s. 3

228. **STRUZIĄK, Mirosław**: Dlaczego wydajemy nasze pieniądze?: budżet Płocka 2006. // *Powiat Płocki*. - 2006, nr 29, s. 66-67, il. - (W gminach naszego powiatu.)

229. **STRUZIĄK, Mirosław**: W roku wyborczym o Płocku Włodarska, B.; rozm. z prezydentem Płocka przepr. Tomasz Szlachowski // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 11, s. 7, il.

230. **STRUZIĄK, Mirosław**: XXXV sesja Rady Miejskiej Dobrosława Myszkowska. // *Głos Gostyniński*. - 2006, nr 2, s. 3

231. **STRUZIĄK, Mirosław**: Dlaczego wydajemy nasze pieniądze?: budżet Płocka 2006. // *Powiat Płocki*. - 2006, nr 29, s. 66-67, il. - (W gminach naszego powiatu.)

232. **STRUZIĄK, Mirosław**: W roku wyborczym o Płocku Włodarska, B.; rozm. z prezydentem Płocka przepr. Tomasz Szlachowski // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 11, s. 7, il.

233. **STRUZIĄK, Mirosław**: XXXV sesja Rady Miejskiej Dobrosława Myszkowska. // *Głos Gostyniński*. - 2006, nr 2, s. 3

234. **STRUZIĄK, Mirosław**: Dlaczego wydajemy nasze pieniądze?: budżet Płocka 2006. // *Powiat Płocki*. - 2006, nr 29, s. 66-67, il. - (W gminach naszego powiatu.)

235. **STRUZIĄK, Mirosław**: W roku wyborczym o Płocku Włodarska, B.; rozm. z prezydentem Płocka przepr. Tomasz Szlachowski // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 11, s. 7, il.

236. **STRUZIĄK, Mirosław**: XXXV sesja Rady Miejskiej Dobrosława Myszkowska. // *Głos Gostyniński*. - 2006, nr 2, s. 3

237. **STRUZIĄK, Mirosław**: Dlaczego wydajemy nasze pieniądze?: budżet Płocka 2006. // *Powiat Płocki*. - 2006, nr 29, s. 66-67, il. - (W gminach naszego powiatu.)

238. **STRUZIĄK, Mirosław**: W roku wyborczym o Płocku Włodarska, B.; rozm. z prezydentem Płocka przepr. Tomasz Szlachowski // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 11, s. 7, il.

239. **STRUZIĄK, Mirosław**: XXXV sesja Rady Miejskiej Dobrosława Myszkowska. // *Głos Gostyniński*. - 2006, nr 2, s. 3

240. **STRUZIĄK, Mirosław**: Dlaczego wydajemy nasze pieniądze?: budżet Płocka 2006. // *Powiat Płocki*. - 2006, nr 29, s. 66-67, il. - (W gminach naszego powiatu.)

241. **STRUZIĄK, Mirosław**: W roku wyborczym o Płocku Włodarska, B.; rozm. z prezydentem Płocka przepr. Tomasz Szlachowski // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 11, s. 7, il.

242. **STRUZIĄK, Mirosław**: XXXV sesja Rady Miejskiej Dobrosława Myszkowska. // *Głos Gostyniński*. - 2006, nr 2, s. 3

243. **STRUZIĄK, Mirosław**: Dlaczego wydajemy nasze pieniądze?: budżet Płocka 2006. // *Powiat Płocki*. - 2006, nr 29, s. 66-67, il. - (W gminach naszego powiatu.)

244. **STRUZIĄK, Mirosław**: W roku wyborczym o Płocku Włodarska, B.; rozm. z prezydentem Płocka przepr. Tomasz Szlachowski // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 11, s. 7, il.

245. **STRUZIĄK, Mirosław**: XXXV sesja Rady Miejskiej Dobrosława Myszkowska. // *Głos Gostyniński*. - 2006, nr 2, s. 3

246. **STRUZIĄK, Mirosław**: Dlaczego wydajemy nasze pieniądze?: budżet Płocka 2006. // *Powiat Płocki*. - 2006, nr 29, s. 66-67, il. - (W gminach naszego powiatu.)

247. **STRUZIĄK, Mirosław**: W roku wyborczym o Płocku Włodarska, B.; rozm. z prezydentem Płocka przepr. Tomasz Szlachowski // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 11, s. 7, il.

248. **STRUZIĄK, Mirosław**: XXXV sesja Rady Miejskiej Dobrosława Myszkowska. // *Głos Gostyniński*. - 2006, nr 2, s. 3

249. **STRUZIĄK, Mirosław**: Dlaczego wydajemy nasze pieniądze?: budżet Płocka 2006. // *Powiat Płocki*. - 2006, nr 29, s. 66-67, il. - (W gminach naszego powiatu.)

250. **STRUZIĄK, Mirosław**: W roku wyborczym o Płocku Włodarska, B.; rozm. z prezydentem Płocka przepr. Tomasz Szlachowski // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 11, s. 7, il.

251. **STRUZIĄK, Mirosław**: XXXV sesja Rady Miejskiej Dobrosława Myszkowska. // *Głos Gostyniński*. - 2006, nr 2, s. 3

252. **STRUZIĄK, Mirosław**: Dlaczego wydajemy nasze pieniądze?: budżet Płocka 2006. // *Powiat Płocki*. - 2006, nr 29, s. 66-67, il. - (W gminach naszego powiatu.)

253. **STRUZIĄK, Mirosław**: W roku wyborczym o Płocku Włodarska, B.; rozm. z prezydentem Płocka przepr. Tomasz Szlachowski // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 11, s. 7, il.

254. **STRUZIĄK, Mirosław**: XXXV sesja Rady Miejskiej Dobrosława Myszkowska. // *Głos Gostyniński*. - 2006, nr 2, s. 3

255. **STRUZIĄK, Mirosław**: Dlaczego wydajemy nasze pieniądze?: budżet Płocka 2006. // *Powiat Płocki*. - 2006, nr 29, s. 66-67, il. - (W gminach naszego powiatu.)

256. **STRUZIĄK, Mirosław**: W roku wyborczym o Płocku Włodarska, B.; rozm. z prezydentem Płocka przepr. Tomasz Szlachowski // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 11, s. 7, il.

257. **STRUZIĄK, Mirosław**: XXXV sesja Rady Miejskiej Dobrosława Myszkowska. // *Głos Gostyniński*. - 2006, nr 2, s. 3

258. **STRUZIĄK, Mirosław**: Dlaczego wydajemy nasze pieniądze?: budżet Płocka 2006. // *Powiat Płocki*. - 2006, nr 29, s. 66-67, il. - (W gminach naszego powiatu.)

259. **STRUZIĄK, Mirosław**: W roku wyborczym o Płocku Włodarska, B.; rozm. z prezydentem Płocka przepr. Tomasz Szlachowski // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 11, s. 7, il.

260. **STRUZIĄK, Mirosław**: XXXV sesja Rady Miejskiej Dobrosława Myszkowska. // *Głos Gostyniński*. - 2006, nr 2, s. 3

261. **STRUZIĄK, Mirosław**: Dlaczego wydajemy nasze pieniądze?: budżet Płocka 2006. // *Powiat Płocki*. - 2006, nr 29, s. 66-67, il. - (W gminach naszego powiatu.)

262. **STRUZIĄK, Mirosław**: W roku wyborczym o Płocku Włodarska, B.; rozm. z prezydentem Płocka przepr. Tomasz Szlachowski // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 11, s. 7, il.

263. **STRUZIĄK, Mirosław**: XXXV sesja Rady Miejskiej Dobrosława Myszkowska. // *Głos Gostyniński*. - 2006, nr 2, s. 3

264. **STRUZIĄK, Mirosław**: Dlaczego wydajemy nasze pieniądze?: budżet Płocka 2006. // *Powiat Płocki*. - 2006, nr 29, s. 66-67, il. - (W gminach naszego powiatu.)

265. **STRUZIĄK, Mirosław**: W roku wyborczym o Płocku Włodarska, B.; rozm. z prezydentem Płocka przepr. Tomasz Szlachowski // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 11, s. 7, il.

266. **STRUZIĄK, Mirosław**: XXXV sesja Rady Miejskiej Dobrosława Myszkowska. // *Głos Gostyniński*. - 2006, nr 2, s. 3

267. **STRUZIĄK, Mirosław**: Dlaczego wydajemy nasze pieniądze?: budżet Płocka 2006. // *Powiat Płocki*. - 2006, nr 29, s. 66-67, il. - (W gminach naszego powiatu.)

268. **STRUZIĄK, Mirosław**: W roku wyborczym o Płocku Włodarska, B.; rozm. z prezydentem Płocka przepr. Tomasz Szlachowski // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 11, s. 7, il.

269. **STRUZIĄK, Mirosław**: XXXV sesja Rady Miejskiej Dobrosława Myszkowska. // *Głos Gostyniński*. - 2006, nr 2, s. 3

270. **STRUZIĄK, Mirosław**: Dlaczego wydajemy nasze pieniądze?: budżet Płocka 2006. // *Powiat Płocki*. - 2006, nr 29, s. 66-67, il. - (W gminach naszego powiatu.)

271. **STRUZIĄK, Mirosław**: W roku wyborczym o Płocku Włodarska, B.; rozm. z prezydentem Płocka przepr. Tomasz Szlachowski // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 11, s. 7, il.

272. **STRUZIĄK, Mirosław**: XXXV sesja Rady Miejskiej Dobrosława Myszkowska. // *Głos Gostyniński*. - 2006, nr 2, s. 3

273. **STRUZIĄK, Mirosław**: Dlaczego wydajemy nasze pieniądze?: budżet Płocka 2006. // *Powiat Płocki*. - 2006, nr 29, s. 66-67, il. - (W gminach naszego powiatu.)

274. **STRUZIĄK, Mirosław**: W roku wyborczym o Płocku Włodarska, B.; rozm. z prezydentem Płocka przepr. Tomasz Szlachowski // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 11, s. 7, il.

275. **STRUZIĄK, Mirosław**: XXXV sesja Rady Miejskiej Dobrosława Myszkowska. // *Głos Gostyniński*. - 2006, nr 2, s. 3

276. **STRUZIĄK, Mirosław**: Dlaczego wydajemy nasze pieniądze?: budżet Płocka 2006. // *Powiat Płocki*. - 2006, nr 29, s. 66-67, il. - (W gminach naszego powiatu.)

277. **STRUZIĄK, Mirosław**: W roku wyborczym o Płocku Włodarska, B.; rozm. z prezydentem Płocka przepr. Tomasz Szlachowski // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 11, s. 7, il.

278. **STRUZIĄK, Mirosław**: XXXV sesja Rady Miejskiej Dobrosława Myszkowska. // *Głos Gostyniński*. - 2006, nr 2, s. 3

279. **STRUZIĄK, Mirosław**: Dlaczego wydajemy nasze pieniądze?: budżet Płocka 2006. // *Powiat Płocki*. - 2006, nr 29, s. 66-67, il. - (W gminach naszego powiatu.)

280. **STRUZIĄK, Mirosław**: W roku wyborczym o Płocku Włodarska, B.; rozm. z prezydentem Płocka przepr. Tomasz Szlachowski // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 11, s. 7, il.

281. **STRUZIĄK, Mirosław**: XXXV sesja Rady Miejskiej Dobrosława Myszkowska. // *Głos Gostyniński*. - 2006, nr 2, s. 3

282. **STRUZIĄK, Mirosław**: Dlaczego wydajemy nasze pieniądze?: budżet Płocka 2006. // *Powiat Płocki*. - 2006, nr 29, s. 66-67, il. - (W gminach naszego powiatu.)

283. **STRUZIĄK, Mirosław**: W roku wyborczym o Płocku Włodarska, B.; rozm. z prezydentem Płocka przepr. Tomasz Szlachowski // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 11, s. 7, il.

284. **STRUZIĄK, Mirosław**: XXXV sesja Rady Miejskiej Dobrosława Myszkowska. // *Głos Gostyniński*. - 2006, nr 2, s. 3

285. **STRUZIĄK, Mirosław**: Dlaczego wydajemy nasze pieniądze?: budżet Płocka 2006. // *Powiat Płocki*. - 2006, nr 29, s. 66-67, il. - (W gminach naszego powiatu.)

286. **STRUZIĄK, Mirosław**: W roku wyborczym o Płocku Włodarska, B.; rozm. z prezydentem Płocka przepr. Tomasz Szlachowski // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 11, s. 7, il.

287. **STRUZIĄK, Mirosław**: XXXV sesja Rady Miejskiej Dobrosława Myszkowska. // *Głos Gostyniński*. - 2006, nr 2, s. 3

288. **STRUZIĄK, Mirosław**: Dlaczego wydajemy nasze pieniądze?: budżet Płocka 2006. // *Powiat Płocki*. - 2006, nr 29, s. 66-67, il. - (W gminach naszego powiatu.)

289. **STRUZIĄK, Mirosław**: W roku wyborczym o Płocku Włodarska, B.; rozm. z prezydentem Płocka przepr. Tomasz Szlachowski // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 11, s. 7, il.

290. **STRUZIĄK, Mirosław**: XXXV sesja Rady Miejskiej Dobrosława Myszkowska. // *Głos Gostyniński*. - 2006, nr 2, s. 3

291. **STRUZIĄK, Mirosław**: Dlaczego wydajemy nasze pieniądze?: budżet Płocka 2006. // *Powiat Płocki*. - 2006, nr 29, s. 66-67, il. - (W gminach naszego powiatu.)

292. **STRUZIĄK, Mirosław**: W roku wyborczym o Płocku Włodarska, B.; rozm. z prezydentem Płocka przepr. Tomasz Szlachowski // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 11, s. 7, il.

293. **STRUZIĄK, Mirosław**: XXXV sesja Rady Miejskiej Dobrosława Myszkowska. // *Głos Gostyniński*. - 2006, nr 2, s. 3

294. **STRUZIĄK, Mirosław**: Dlaczego wydajemy nasze pieniądze?: budżet Płocka 2006. // *Powiat Płocki*. - 2006, nr 29, s. 66-67, il. - (W gminach naszego powiatu.)

295. **STRUZIĄK, Mirosław**: W roku wyborczym o Płocku Włodarska, B.; rozm. z prezydentem Płocka przepr. Tomasz Szlachowski // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 11, s. 7, il.

296. **STRUZIĄK, Mirosław**: XXXV sesja Rady Miejskiej Dobrosława Myszkowska. // *Głos Gostyniński*. - 2006, nr 2, s. 3

297. **STRUZIĄK, Mirosław**: Dlaczego wydajemy nasze pieniądze?: budżet Płocka 2006. // *Powiat Płocki*. - 2006, nr 29, s. 66-67, il. - (W gminach naszego powiatu.)

298. **STRUZIĄK, Mirosław**: W roku wyborczym o Płocku Włodarska, B.; rozm. z prezydentem Płocka przepr. Tomasz Szlachowski // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 11, s. 7, il.

299. **STRUZIĄK, Mirosław**: XXXV sesja Rady Miejskiej Dobrosława Myszkowska. // *Głos Gostyniński*. - 2006, nr 2, s. 3

300. **STRUZIĄK, Mirosław**: Dlaczego wydajemy nasze pieniądze?: budżet Płocka 2006. // *Powiat Płocki*. - 2006, nr 29, s. 66-67, il. - (W gminach naszego powiatu.)

przepr. Barbara Konarska-Pabiniak. // *Głos Gostyniński*. - 2006, nr 4, s. 6, il.

Dot. marszałka województwa mazowieckiego Adama Struzika.

221. **STRUZIĄK, Adam**: Przestrzegam przed „rewoltą” administracyjną / Adam Struzik; rozm. z Marszałkiem Województwa Mazowieckiego przepr. Jacek Dąbrowski. // *Kontra Płocka*. - 2006, nr 2-3, s. 6-7, il.

222. **SZYMAŃSKI, Ryszard**: Gmina Rościszewo na przekór stereotypom: przyjazna gmina / Ryszard Szymański. // *Gazeta Wyborcza*. - 2006, nr 74, dod. *Gazeta Wyborcza Płock* s. 16, il.

223. **ŚNIECIKOWSKI, Włodzimierz**: Gmina Miasta Gostynina: przyjazna gmina / Włodzimierz Śniecikowski. // *Gazeta Wyborcza*. - 2006, nr 74, dod. *Gazeta Wyborcza Płock* s. 7, il.

224. **ŚNIECIKOWSKI, Włodzimierz**: Kilka pytań do burmistrza / Włodzimierz Śniecikowski; rozm. z burmistrzem Gostynina przepr. Barbara Konarska-Pabiniak. // *Głos Gostyniński*. - 2006, nr 4, s. 3, il.

Dot. budowy obwodnicy Gostynina.

225. **Urząd Gminy Gostynin**: przyjazna gmina. // *Gazeta Wyborcza*. - 2006, nr 74, dod. *Gazeta Wyborcza Płock* s. 13, il.

226. **WALEWSKI, Józef**: Gmina Słubice: szansa na rozwój; mamy laureata; Powiatowy Dzień Ziemi / Józef Walewski. // *Powiat Płocki*. - 2006, nr 29, s. 66-67, il. - (W gminach naszego powiatu)

227. **WAWRZYŃSKI, Sławomir**: Certyfikat dla Urzędu Gminy Stara Biała za udział w akcji „Przejrzysta Polska” Sławomir Wawrzyński. // *Powiat Płocki*. - 2006, nr 29, s. 70-71, il. - (W gminach naszego powiatu)

228. **WŁODARSKA, B.**: Budżet Gminy Mochowo na 2006 rok / B. Włodarska. // *Echo Mochowa*. - 2006, nr 45, s. 80

229. **ZMYSŁOWSKI, Wojciech**: Aktywność gospodarcza gminy Mała Wieś / Wojciech Zmysłowski. // *Powiat Płocki*. - 2006, nr 29, s. 60, il. - (W gminach naszego powiatu)

230. **ZMYSŁOWSKI, Wojciech**: Działania podejmowane na rzecz aktywizacji środowiska lokalnego / Wojciech Zmysłowski. // *Powiat Płocki*. - 2006, nr 29, s. 60-61, il. - (W gminach naszego powiatu)

Sądownictwo

231. **BRODOWSKI, Paweł**: Niejawne błędy adwokata: rodzi-na rolników wypowiedziała walkę korporacji adwokackiej / Paweł Brodowski. // *Życie Sierpca*. - 2006, nr 29[5], s. 6-7, il.

Skarga Teresy Roszkowskiej do Trybunału Konstytucyjnego na artykuł 95a Prawa o Adwokaturze.

Bezpieczeństwo publiczne

232. **CHODOROWSKA, Ewa**: Drogi trochę bezpieczniejsze: liczba tragicznych wypadków na drogach powiatu gostynińskiego poważnie zmalała w porównaniu z rokiem 2004 / Ewa Chodorowska. // *Życie Gostynina*. - 2006, nr 29[5], s. 8-9, il.

– (r): Lepszy kontakt z płocczanami = poz. 217

– **STANUSZKIEWICZ, Blanka**: Powódź niebezpieczna dla Wyszogrodu = poz. 88

233. **WIŚNIEWSKI, Andrzej**: (Nie)bezpieczni sierpczanie: raport o stanie bezpieczeństwa w naszym powiecie / Andrzej Wiśniewski. // *Życie Sierpca*. - 2006, nr 5[1], s. 3, il. Stan bezpieczeństwa publicznego w powiecie sierpeckim w 2005 r.

IX. WOJSKO

– **TRUBAS, Michał**: Ziemia płocka w wojnach XIX i XX wieku = poz. 98

X. OCHRONA ZDROWIA

Służba zdrowia

234. **ADAMKOWSKI, Arkadiusz**: Szpital miejski już niepubliczny / Arkadiusz Adamkowski. // *Gazeta Wyborcza*. - 2006, nr 45, dod. *Gazeta Wyborcza Płock* s. 3, il.
Likwidacja publicznego ZOZ w Płocku.
235. **ADAMKOWSKI, Arkadiusz**: Z sercem na monitorze / Arkadiusz Adamkowski. // *Gazeta Wyborcza*. - 2006, nr 68, dod. *Gazeta Wyborcza Płock* s. 1, il.
Otwarcie ośrodka intensywnej opieki kardiologicznej w szpitalu na Winiarach w Płocku.
236. **CHILMAN, Iwona**: Nowe karetki dla Ziemi Płockiej / Iwona Chilman. // *Kronika Mazowiecka*. - 2006, nr 1, s. 38, il.
237. **CHODOROWSKA, Ewa**: Kryzys szpitala pogłębia się: władze powiatu gostynińskiego wciąż nie mają dobrego pomysłu na wyjście z sytuacji, która wydaje się być zupełnie beznadziejna / Ewa Chodorowska. // *Życie Gostynina*. - 2006, nr 5[1], s. 8-9, il.
Szpital Miejski w Gostyninie-Kruku.
238. **E.J.**: SZPZOZ do likwidacji / E.J. // *Sygnaly Płockie*. - 2006, nr 5, s. 1, 5, il.
Przekształcanie SZPZOZ w nową spółkę komunalną „Płocki Zakład Opieki Zdrowotnej”.
- **GÓRNIĄK, Anna**: Czyńć wszystko dla ochrony życia... = poz. 180
- **M.N.**: Polemiki na temat SPZZOZ ciąg dalszy. Odważne wnioski radnych = poz. 206
- **[MACIESZA, Aleksander]**: Dr Aleksander Maciesza (1875-1945) w 130. rocznicę urodzin i 60. rocznicę śmierci = poz. 71
239. **ROSICKI, Karol**: (Nie)zdrowe pomysły doktora: Sławomir Fulek stawia samorząd gminy pod ścianą / Karol Rosicki. // *Życie Sierpca*. - 2006, nr 11[2], s. 5, il.
Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Mochowie.
240. **ROSICKI, Karol**: Szansa dla sierpeckich palaczy: powstaje nowoczesna poradnia leczenia uzależnień od nikotyny / Karol Rosicki. // *Życie Sierpca*. - 2006, nr 23[4], s. 5, il.
Bezpłatny ośrodek dla nałogowych palaczy w sierpeckiej przychodni „Medicar”.
- **ROSICKI, Karol**: Trwa biała wojna w Mochowie = poz. 219
- **M.N.**: Bezpieczeństwo sanitarne, pomoc społeczna i prawa konsumenta = poz. 205

XI. NAUKA. OŚWIATA. KULTURA

Nauka

- **ROMANOWSKI, GUSTAW**: Przewidział powstanie „Solidarności” = poz. 70

241. **SKOCZYLAŚ, Jakub Jerzy**: Złote Pióro „Wolnomularza Polskiego” 2005-6005 / Jakub Jerzy Skoczyła. // *Notatki Płockie*. - 2006, nr 1, s. 56-58, il.
Płocczanin dr Norbert Wójtowicz laureatem nagrody.

Szkolnictwo wyższe

242. **BRODOWSKI, Paweł**: Zaliczenia, egzaminy i nerwowe czekanie: zmagania płockich studentów / Paweł Brodowski. // *Życie Płocka*. - 2006, nr 41[7], s. 14, il.
Sesja egzaminacyjna na uczelniach wyższych w Płocku.

Politechnika Warszawska. Szkoła Nauk Technicznych i Społecznych

- **GONTARCZYK, Monika**: VI [Szósta] Edycja Nagrody Marszałka Województwa Mazowieckiego = poz. 191

243. **(RŁ)**: Kto kupi dobry pomysł?: 35 lat Instytutu Chemii PW w Płocku / (rł). // *Sygnaly Płockie*. - 2006, nr 5, s. 9, il.
35-lecie Instytutu Chemii Politechniki Warszawskiej w Płocku.
- **Zespół Tańca Ludowego „MASOVIA”** = poz. 283

Szkoła Wyższa im. Pawła Włodkowica

244. **BRZÓZKA, Marzena**: Obchody 150 rocznicy śmierci Adama Mickiewicza w Szkole Wyższej im. Pawła Włodkowica w Płocku i Towarzystwie Naukowym Płockim / Marzena Brzózka, Daniel Korzan. // *Gazeta Szkoły Wyższej im. Pawła Włodkowica w Płocku*. - 2006, nr 23, s. 6, il.
245. **MILKE, Tadeusz**: Niepodległość / Tadeusz Milke. // *Gazeta Szkoły Wyższej im. Pawła Włodkowica w Płocku*. - 2006, nr 23, s. 7, il.
Symposium naukowe „Niepodległość” (1929-1939). Pismo, jego twórcy i środowisko w SWPW.
246. **RED.**: Debata europejska / red. // *Gazeta Szkoły Wyższej im. Pawła Włodkowica w Płocku*. - 2006, nr 23, s. 4, il.
„Debata na temat przyszłości Unii Europejskiej”.
247. **URBAŃSKA, E.**: Spotkania z Mickiewiczem / E. Urbanska. // *Sygnaly Płockie*. - 2006, nr 1, s. 16, il.
Konferencja naukowa w SWPW.

Towarzystwa. Organizacje naukowe

Towarzystwo Naukowe Płockie

- **BRZÓZKA, Marzena**: Obchody 150 rocznicy śmierci Adama Mickiewicza w Szkole Wyższej im. Pawła Włodkowica w Płocku i Towarzystwie Naukowym Płockim = poz. 244
- **JASIŃSKA, E.**: Człowiek nietuzinkowy = poz. 80
248. **KANSY, Andrzej**: Spotkanie z Mickiewiczem / Andrzej Kansy. // *Powiat Płocki*. - 2006, nr 29, s. 77-78, il. - (Z kart historii i promocji Ziemi Płockiej.)
Sesja naukowa w TNP z okazji 150. rocznicy śmierci Adama Mickiewicza.
- **[MACIESZA, Aleksander]**: Dr Aleksander Maciesza (1875-1945) w 130. rocznicę urodzin i 60. rocznicę śmierci = poz. 71
- **MAŁECKA, Agnieszka**: Bp Stanisław Wielgus o polskich rękopisach średniowiecznych = poz. 352
249. **MAŁECKA, Agnieszka**: Spotkanie z Mickiewiczem / Agnieszka Małecka. // *Niedziela*. - 2006, nr 4, dod. *Niedziela Płocka* s. II, il.
Sesja naukowa w TNP z okazji 150. rocznicy śmierci Adama Mickiewicza.
- **Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Naukowego Płockiego za rok 2004, 2005** = poz. 38
- **Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Naukowego Płockiego za rok 2005** = poz. 39
- **URBAŃSKA, E.**: Spotkania z Mickiewiczem = poz. 247

Oświata. Zagadnienia ogólne

250. **ANGIEL, Joanna**: „Edukacja regionalna – dziedzictwo kulturowe na Mazowszu” - powołanie i zadanie dla nauczycieli geografii / Joanna Angiel. // *Drama*. - 2006, nr 49, s. 25-34.
Pedagogika dramy.
251. **BARGIELSKA, Anna**: Dramowe fascynacje folklorem / Anna Bargielska. // *Drama*. - 2006, nr 49, s. 15-20.
Pedagogika dramy.
- **BOSZKO, Michał**: Jak zrealizowaliśmy kierunki działania zarządu 2005 roku = poz. 184
- **CENDROWSKI, Sławomir**: „Ojciec i Syn. Zapomniany nauczyciel i nieznany żołnierz” = poz. 67
252. **CHODOROWSKA, Ewa**: Lekcje harmonii z przyrodą: zie-

- ...szkoła w niewielkiej miejscowości położonej w sercu parku krajobrazowego przyciąga chętnych nie tylko do spacerów / Ewa Chodorowska. // *Życie Gostynina*. - 2006, nr 5[9], s. 8-9, il.
- ...Szkoła promatora ekologii dla Zielonej Szkoły w Sendeniu w Narodowym Parku Biologicznym.
- **Gmina Radzanowo** = poz. 188
- **Gmina Sępólno** = poz. 189
- **Gmina Starachowice** = poz. 190
- **JASTRZĘBSKA-GZELLA, Hanna**: Edukacja regionalna na przykładzie sztuki / Hanna Jastrzębska-Gzella. // *Dziennik Północny*. - 2006, nr 49, s. 21-24.
- ...Szkoła w Sierpcu.
- **KOŁODZIEJSKI, Witold**: Bulkowski „wieczór Trzech Króli” / Witold Kołodziejski. // *Życie Sierpca*. - 2006, nr 1, s. 36-37.
- **Nawrocka-Szmulewicz, Joanna**: Nasza szkoła wspierająca uzdolnienia / Joanna Nawrocka-Szmulewicz. // *Meritum*. - 2006, nr 1, s. 36-37.
- ...Szkoła Wspierająca Uzdolnienia (Płock).
- **OLUSZENSKI, Antoni**: Mazowsze: dzielnica historyczna / Antoni Oluszeński. // *Życie Płocka*. - 2006, nr 1, s. 38-39.
- **POCZTAŁKA, Joanna**: Szlifowanie płockich diamentów / Joanna Poczałka, Marzena Kuć. // *Meritum*. - 2006, nr 1, s. 38-39.
- ...Szkoła w Płocku - program.
- **ROŚCISZEW, Ryszard**: Gmina Rościszewo na przekór / Ryszard Rościszewo. // *Życie Płocka*. - 2006, nr 1, s. 40-41.
- **SZCZEPANOWSKI, Aleksandra**: Leon Dorobek (1886-1940) / Aleksandra Szczepanowska. // *Życie Płocka*. - 2006, nr 1, s. 42-43.

Szkolnictwo podstawowe

- **BOCZKOWSKA, Alina**: Szkoła o europejskich horyzontach / Alina Boczkowska. // *Życie Sierpca*. - 2006, nr 1, s. 12, il.
- ...Szkoła Podstawowa nr 3 w Sierpcu.
- **OPALIŃSKI, Tomasz**: Szkolne jasełka dla nauczycieli / Tomasz Opaliński. // *Niedziela*. - 2006, nr 6, dod. Niedziela Płocka s. III, il.
- ...Szkoła Podstawowa nr 18 w Płocku.

Szkolnictwo ogólnokształcące

- **OLIMPIADA „z religii”** = poz. 337
- **HENSLA, Mirosława**: Gimnazjum publiczne im. Jana Husa / Mirosława Hensla. // *Z Powiatu Sierpeckiego*. - 2006, nr 1, s. 29-30, il.
- **KRZYSZTOF, Krzysztof**: Dzień Profilaktyki w Publicznym Gimnazjum w Gozdowie / Krzysztof Jóźwiak. // *Słowo Gozdowskie*. - 2006, nr 1, s. 7-8, il.
- **MAŁECKA, Agnieszka**: Legendarny „Szary” w Małachowicach / Agnieszka Małecka. // *Niedziela Płocka* s. II, il.
- ...Szkoła w Małachowicach.
- **ROSIŃSKI, Karol**: Nie idźcie na łatwiznę: spotkanie młodzieży z biskupem Piotrem Jareckim / Karol Rosiński. // *Życie Sierpca*. - 2006, nr 35[6], s. 2, il.
- ...Szkoła Ogólnokształcące im. mjr Henryka Sucharskiego w Sierpcu.
- **ROSIŃSKI, Karol**: Spotkanie z absolwentem: jubileusz liceum / Karol Rosiński. // *Życie Sierpca*. - 2006, nr 5[1], s. 4, il.
- ...Szkoła Ogólnokształcące im. mjr Henryka Sucharskiego w Sierpcu.

263. **RUSEK, Marek**: Pedagodzy i uczniowie: z przeszłości LO im. Władysława Jagiełły / Marek Rusek. // *Macierz Płocka*. - 2006, nr 1(6), s. 11, il.
264. **SIGIEL, Edmund**: Nowa miotła lepiej zmiata: Edmund Sigiel; rozm. z nowym dyrektorem Gimnazjum im. Mikołaja Kopernika w Sierpcu przepr. Andrzej Wiśniewski. // *Życie Sierpca*. - 2006, nr 29[5], s. 8, il.
- Edmund Sigiel - nowy dyrektor sierpeckiego gimnazjum.
- **STANUSZKIEWICZ, Blanka**: Narkotyki na scenie = poz. 319
- **SZATKOWSKA, Lena**: Duchy i ludzie Małachowianki = poz. 308
265. **Szkoły ponadgimnazjalne w Płocku**: informator 2006/2007. - Płock: Urząd Miasta Płocka, 2006. - 48 s.; 21 cm.
266. **TRZCIŃSKA, Maria**: Gimnazjum Publiczne w Borkowie Kościelnym: Maria Trzcńska. // *Z Powiatu Sierpeckiego*. - 2006, nr 1, s. 31-32, il.
267. **WOŹNIAK, Agnieszka**: Atlas wydarty z ognia wojny / Agnieszka Woźniak. // *Gazeta Wyborcza*. - 2006, nr 75, dod. Gazeta Wyborcza Płock s. 2, il.
- Historia „Powszechnego Atlasu Geograficznego” Eugeniusza Romera z 1938 r. ze zbiorów biblioteki LO im. Wł. Jagiełły w Płocku.
268. **ZIĘTEK, Maria**: Międzynarodowe ambicje: kolejna, po Szkole Podstawowej nr 3, placówka oświatowa z naszego miasta bierze udział w międzynarodowym programie edukacyjnym / Maria Ziętek. // *Życie Gostynina*. - 2006, nr 47[8], s. 8-9, il.
- Aplikacja Liceum Ogólnokształcące im. Tadeusza Kościuszki do projektu Comenius.

Szkolnictwo zawodowe

- **Szkoły ponadgimnazjalne w Płocku** = poz. 265

Szkolnictwo artystyczne

- **SZYMAŃSKA, Andżelika**: Muzyczne zmagania w sierpeckim klasztorze = poz. 330

Opieka nad dzieckiem i młodzieżą

269. **KOBLA, Dagmara**: Nie ma czasu na nudę: wiele płockich szkół i klubów zaprasza na feryjne zajęcia / Dagmara Kobla. // *Życie Płocka*. - 2006, nr 11[2], s. 7, il.
- Oferta imprez dla dzieci i młodzieży.

Kultura. Zagadnienia ogólne

- **ANGIEL, Joanna**: „Edukacja regionalna – dziedzictwo kulturowe na Mazowszu” – powołanie i zadanie dla nauczycieli geografii = poz. 250
- **Gmina Radzanowo** = poz. 188
- **GONTARCZYK, Monika**: VI [Szósta] Edycja Nagrody Marszałka Województwa Mazowieckiego = poz. 191
- **GORTAT, Janusz**: Gmina Czerwińsk nad Wisłą = poz. 192
- **KISIELEWSKI, Henryk**: Najważniejsze przedsięwzięcia w gminie = poz. 271
- **KOZŁOWSKA, Magdalena**: Koniec z biernością! LEADER+ na Pojezierzu Gostyńskim = poz. 203
- **(r)**: Myśli luźno rzucone = poz. 61
- **WOŹNIAK, Agnieszka**: Stańcie przed lustrami = poz. 274
- **WOŹNIAK, Agnieszka**: Trasa, która łączy kraje = poz. 275

Towarzystwa regionalne

270. **BOCZKOWSKA, Alina**: Zostawić po sobie jakiś ślad:

niecodzienne spotkanie miłośników poezji w Domu Kultury / Alina Boczkowska. // *Życie Sierpca*. - 2006, nr 41[7], s. 12, il.

Spotkanie z poetką Wandą Gołębiewską w sierpeckim Domu Kultury.

271. **KISIELEWSKI, Henryk**: Najważniejsze przedsięwzięcia w gminie / Henryk Kisielewski. // *Powiat Płocki*. - 2006, nr 29, s. 43-45, il. - (W gminach naszego powiatu.)

Towarzystwo Przyjaciół Gminy Brudzeń im. Pawła Włodkowica (Brudzeń Duży).

272. **KONARSKA-PABINIAK, Barbara**: Towarzystwo Miłośników Ziemi Gostynińskiej pod lupą / Barbara Konarska-Pabiniak. // *Głos Gostyniński*. - 2006, nr 3, s. 4.

Zastrzeżenia do działalności prezesa TMZG – Andrzeja Ziółkowskiego.

- **Medal „Pro Domo Sua”** im. Prokopa i Feliksa Sierpskich dla Zbigniewa Charzyńskiego = poz. 134

Domy kultury

- **KOBLA, Dagmara**: Nie ma czasu na nudę = poz. 269
– **ŁABARZEWSKI, Radosław**: Secesja, Płock i starodruki = poz. 368

- **PASZKIEWICZ, Tomasz**: Kultura w naszym mieście solidnie dofinansowana = poz. 354

273. **STANUSZKIEWICZ, Blanka**: Mięsofarby i dusza w spray'u: Farbiarnia - fabryka płockich talentów / Blanka Satnusz-kiewicz. // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 4, s. 12, il.

Płocki Ośrodek Kultury i Sztuki. - Farbiarnia.

Współpraca kulturalna z zagranicą

- **BOCZKOWSKA, Alina**: Szkoła o europejskich horyzontach = poz. 256

274. **WOŹNIAK, Agnieszka**: Stańcie przed lustrami / Agnieszka Woźniak. // *Gazeta Wyborcza*. - 2006, nr 27, dod. *Gazeta Wyborcza Płock* s. 2, il.

TRASA 06 - projekt polsko-niemieckiej przestrzeni wizualno-dźwiękowej z okazji Roku Polsko-Niemieckiego.

275. **WOŹNIAK, Agnieszka**: Trasa, która łączy kraje / Agnieszka Woźniak. // *Gazeta Wyborcza*. - 2006, nr 2, dod. *Gazeta Wyborcza Płock* s. 3, il.

TRASA 06 - projekt polsko-niemieckiej przestrzeni wizualno-dźwiękowej z okazji Roku Polsko-Niemieckiego.

Imprezy artystyczne

276. **BOCZKOWSKA, Alina**: Orkiestra znów zagrała w Sierpcu: ponad 20 tys. zł zebrano podczas XIV Finału Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy / Alina Boczkowska. // *Życie Sierpca*. - 2006, nr 11[2], s. 3, il.

- **KRYSIĄK, Mirosław**: Gmina Nowy Duninów = poz. 204

277. **MAŁECKA, Agnieszka**: Bielsk w muzycznym hołdzie Janowi Pawłowi II / Agnieszka Małecka. // *Niedziela*. - 2006, nr 10, dod. *Niedziela Płocka* s. VII, il.

278. **RADWAŃSKA-JUSTYŃSKA, Teresa**: Król Maciuś dla Jurka Owsiaka: Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy w Płocku i regionie / Teresa Radwańska-Justyńska. // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 2, s. 18, il.

14. Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy w Bodzanowie, Drobinie i Płocku.

279. **STEFAŃSKA, Anna**: Sierpecka choinka / Anna Stefańska. // *Niedziela*. - 2006, nr 9, dod. *Niedziela Płocka* s. III, IV, il.

Choinka dla dzieci z ubogich rodzin z gminy Sierpc.

- **WALEWSKI, Józef**: Gmina Słubice = poz. 226

280. **ZIĘTEK, Maria**: Gostynianie zagraли dla dzieci: tym razem zebrane pieniądze będą przeznaczone na ratowanie dzieci poszkodowanych w wypadkach / Maria Zietek. // *Życie Gostynina*. - 2006, nr 11[2], s. 3, il.

Amatorski ruch artystyczny

281. **JASIŃSKA, E.**: Nasza Wisła: wspomnień czar / E. Jasińska. // *Sygnaty Płockie*. - 2006, nr 1, s. 15, il.

10-lecie zespołu Pieśni i Tańca „Wisła”.

282. **WYSOCKA, Ewa**: Podróże „Kasztelanki” / Ewa Wysocka. // *Nasz Sierpc*. - 2006, nr 1, s. 29-31, il.

Ludowy Zespół Artystyczny „Kasztelanka” w Sierpcu.

283. **Zespół Tańca Ludowego „MASOVIA”**: Politechnika Warszawska. Szkoła Nauk Technicznych i Społecznych w Płocku. Akademickie Centrum Kultury. - Płock: Politechnika Warszawska. Zespół Tańca Ludowego „Masovia”, [2005]. - 16 s.: il. kolor.; 15x21cm.

Muzea i wystawy

Muzeum Mazowieckie

- **KSIĘŻOPOLSKI, Witold**: Ernest Bryll przy „Tumskiej 8” = poz. 301

284. **(LESZ)**: O wierszach z Ernestem Bryllem: środa literacka w muzeum / (lesz). // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 8, s. 9, il.

285. **ŁABARZEWSKI, Radosław**: Zanim powstanie Muzeum / Radosław Łabarzewski. // *Sygnaty Płockie*. - 2006, nr 4, s. 15, il.

Plany aranżacji wnętrz w drugim budynku Muzeum Mazowieckiego.

286. **PIETRZAK-SIWIŃSKA, Monika**: Muzeum w nowej siedzibie / Monika Pietrzak-Siwińska. // *Spotkania z Zabytkami*. - 2006, nr 2, s. 36-37, il.

287. **Secesja**: przewodnik po ekspozycji Muzeum Mazowieckiego w Płocku / Agnieszka Kaniewska-Płocieniak [i in]. - Płock: Muzeum Mazowieckie, 2005. - 46,[2] s.: fot. kolor.; 21 cm.

Kultura fizyczna. Sport

288. **ADAMKOWSKI, Arkadiusz**: O takim, co latał na szklanecie / Arkadiusz Adamkowski. // *Gazeta Wyborcza*. - 2006, nr 42, dod. *Gazeta Wyborcza Płock* s. 2, il.

Michał Przybytek z płockiej Szkoły Mistrzostwa Sportowego mistrzem świata juniorów w windsurfingu zimowym.

- **Andrzej Kuliński** = poz. 68

- **BOGUCKA, Agnieszka**: Nagrody dla sportowców = poz. 183

289. **GAŁUSZEWSKI, Andrzej**: Radny w ringu / Andrzej Gałuszewski. // *Kontra Płocka*. - 2006, nr 1, s. 11, il.

Jacek Jasion

290. **JOL**: Mistrzostwa Polski poza zasięgiem: grupy młodzieżowe Wisły Płock / Jol. // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 2, s. 35

291. **KOWALSKI RAFAŁ**: Wyptywali tuzin medali: pływani. Po mistrzostwach Polski / Rafał Kowalski. // *Gazeta Wyborcza*. - 2006, nr 26, dod. *Gazeta Wyborcza Płock* s. 8, il.

292. **PASZKIEWICZ, Tomasz**: Wygrali dzięki cwaniactwu: Mazowsze Płock wyjechało z pucharem, ale oba zespoły gospodarzy zaprezentowały się w turnieju doskonale i nie mają powodu do wstydu / Tomasz Paszkiewicz. // *Życie Gostynina*. - 2006, nr 41[7], s. 14-15, il.

Turniej Piłki Nożnej o Puchar Prezesa Płockiego Okręgowego Zarządu Piłki Nożnej w Gostyninie.

293. **(RŁ)**: Miejska historia futbolu / (rł). // *Sygnaty Płockie*. - 2006, nr 3, s. 15, il.

Zawiera rec. książki: Piłkarstwo płockie w latach 1912-2005 / Zbigniew Pawłowski. - Płock, 2005.

294. **SZKOPEK GRZEGORZ**: Człowiek w czerni: sylwetka. Płocki sędzia międzynarodowy Bogdan Lemanowicz

Grzegorz Szkopek. // *Życie Płocka*. - 2006, nr 11[2], s. 22, il.

SZKOPEK, Grzegorz: Marzy o olimpiadzie: sylwetka. Zawiera rec. książki: *Żanim i żanim w żanim* / Wojciech Ostrzycki. - Płock, 2005.

SZKOPEK, Grzegorz: Marzy o olimpiadzie: sylwetka. Zawiera rec. książki: *Żanim i żanim w żanim* / Wojciech Ostrzycki. - Płock, 2005.

SZKOPEK, Grzegorz: Od czarnej roboty: sylwetka. Zawiera rec. książki: *Żanim i żanim w żanim* / Wojciech Ostrzycki. - Płock, 2005.

SZKOPEK, Grzegorz: Zabrakło dziewięciu: piłka ręczna w Płocku. Red. // *NTP - Tydzień Płocka*. - 2005, nr 36, il.

SZKOPEK, Grzegorz: Świetny początek: piłka nożna: ekstraklasa / Grzegorz Szkopek. // *Życie Płocka*. - 2006, nr 7[13], s. 22, il.

SZKOPEK, Grzegorz: Zabrakło dziewięciu: piłka ręczna w Płocku. Red. // *NTP - Tydzień Płocka*. - 2005, nr 36, il.

SZKOPEK, Grzegorz: Świetny początek: piłka nożna: ekstraklasa / Grzegorz Szkopek. // *Życie Płocka*. - 2006, nr 7[13], s. 22, il.

SZKOPEK, Grzegorz: Zabrakło dziewięciu: piłka ręczna w Płocku. Red. // *NTP - Tydzień Płocka*. - 2005, nr 36, il.

SZKOPEK, Grzegorz: Świetny początek: piłka nożna: ekstraklasa / Grzegorz Szkopek. // *Życie Płocka*. - 2006, nr 7[13], s. 22, il.

SZKOPEK, Grzegorz: Zabrakło dziewięciu: piłka ręczna w Płocku. Red. // *NTP - Tydzień Płocka*. - 2005, nr 36, il.

LITERATURA PIĘKNA

Teoria literatury

MAŁACHOWSKA, Marzenna: Obchody 150 rocznicy śmierci Adama Mickiewicza w Szkole Wyższej im. Pawła Włodkowica w Płocku. Towarzystwo Naukowe Płockim = poz. 244

MAŁACHOWSKA, Marzenna: Spotkanie z Mickiewiczem = poz. 248

MAŁACHOWSKA, Marzenna: Spotkanie z Mickiewiczem = poz. 248

MAŁACHOWSKA, Marzenna: Spotkanie z Mickiewiczem = poz. 248

MAŁACHOWSKA, Marzenna: Spotkanie z Mickiewiczem = poz. 248

MAŁACHOWSKA, Marzenna: Spotkanie z Mickiewiczem = poz. 248

MAŁACHOWSKA, Marzenna: Spotkanie z Mickiewiczem = poz. 248

MAŁACHOWSKA, Marzenna: Spotkanie z Mickiewiczem = poz. 248

MAŁACHOWSKA, Marzenna: Spotkanie z Mickiewiczem = poz. 248

MAŁACHOWSKA, Marzenna: Spotkanie z Mickiewiczem = poz. 248

MAŁACHOWSKA, Marzenna: Spotkanie z Mickiewiczem = poz. 248

MAŁACHOWSKA, Marzenna: Spotkanie z Mickiewiczem = poz. 248

MAŁACHOWSKA, Marzenna: Spotkanie z Mickiewiczem = poz. 248

MAŁACHOWSKA, Marzenna: Spotkanie z Mickiewiczem = poz. 248

MAŁACHOWSKA, Marzenna: Spotkanie z Mickiewiczem = poz. 248

MAŁACHOWSKA, Marzenna: Spotkanie z Mickiewiczem = poz. 248

MAŁACHOWSKA, Marzenna: Spotkanie z Mickiewiczem = poz. 248

MAŁACHOWSKA, Marzenna: Spotkanie z Mickiewiczem = poz. 248

MAŁACHOWSKA, Marzenna: Spotkanie z Mickiewiczem = poz. 248

MAŁACHOWSKA, Marzenna: Spotkanie z Mickiewiczem = poz. 248

MAŁACHOWSKA, Marzenna: Spotkanie z Mickiewiczem = poz. 248

MAŁACHOWSKA, Marzenna: Spotkanie z Mickiewiczem = poz. 248

MAŁACHOWSKA, Marzenna: Spotkanie z Mickiewiczem = poz. 248

MAŁACHOWSKA, Marzenna: Spotkanie z Mickiewiczem = poz. 248

MAŁACHOWSKA, Marzenna: Spotkanie z Mickiewiczem = poz. 248

MAŁACHOWSKA, Marzenna: Spotkanie z Mickiewiczem = poz. 248

MAŁACHOWSKA, Marzenna: Spotkanie z Mickiewiczem = poz. 248

MAŁACHOWSKA, Marzenna: Spotkanie z Mickiewiczem = poz. 248

ser / Tomasz Opaliński. // *Nawias*. - nr 5 (2006), s. 147-149

MAŁACHOWSKA, Marzenna: Spotkanie z Mickiewiczem = poz. 248

2005.

306. SZATKOWSKA, Lena: Podróż do źródeł / Lena Szatkowska. // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 1, s. 9, il.

Zawiera rec. książki: *Tragarze światła* / Lech Franczak. - Płock, 2005.

307. Z głębi serca: antologia poezji / oprac. i wstęp Stanisława Składzińska. - Płock: „Korepetytor”; Gostynin: Związek Nauczycielstwa Polskiego. Oddział w Gostyninie, 2005. - 50 s. : il. kolor.; 22 cm. - ISBN 83-88854-68-2

Proza

308. SZATKOWSKA, Lena: Duchy i ludzie Małachowianki: literacka opowieść o najstarszej szkole / Lena Szatkowska. // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 1, s. 9

Zawiera rec. książki: *Nici Jukundy* / Elżbieta Ciesielska-Zajac. - Płock, 2005.

XIV. SZTUKA

- **JASTRZĘBSKA-GZELLA, Hanna:** Edukacja regionalna na lekcjach sztuki = poz. 253

Architektura. Planowanie przestrzenne

- **DANIELUK, Jacek:** Podkowa nie zasłoni teatru = poz. 185

- **DOMAŃSKA, Małgorzata:** Galeria pełna światła = poz. 186

- **(jac):** Umowa podpisana = poz. 194

309. JADCZAK, Krzysztof: Nowy plan zagospodarowania przestrzennego dla miasta i gminy Gąbin / Krzysztof Jadczyk. // *Powiat Płocki*. - 2006, nr 29, s. 51-52, il. - (W gminach naszego powiatu.)

- **KANIA, Krzysztof:** Galeria Handlowa na Nowym Rynku. Kompromis czy kompromitacja = poz. 197

- **OPATRZYK, Sławomir:** Galeria przy Nowym Rynku = poz. 213

310. RZYMKOWSKI, Roman: Świątynia w wilhelmińskim stylu / Roman Rzymkowski. // *Spotkania z Zabytkami*. - 2006, nr 2, s. 40-41, il.

Kościół św. Marcina w Gostyninie.

- **WOŹNIAK, Hubert:** Krypty pod ołtarzem = poz. 350

311. WOŹNIAK, Hubert: Nowa Tumska / Hubert Woźniak. // *Gazeta Wyborcza*. - 2006, nr 31, dod. *Gazeta Wyborcza Płock* s. 1, il.

Projekt Pasażu Paderewskiego na płockich Podolyszczach autorstwa Leszka Narkowicza.

Malarstwo. Rzeźba. Galerie

- **KRYSIK, Mirosław:** Gmina Nowy Duninów = poz. 204

- **Maria Weigl-Wojnarowska** = poz. 85

- **WOŹNIAK, Agnieszka:** Kulturalna nowa era = poz. 366

- **WOŹNIAK, Agnieszka:** Wielki powrót Broniewskiego = poz. 300

312. ZIĘTEK, Maria: Talent na miarę Nikifora: chociaż nie kończył żadnej szkoły artystycznej, należy do najbardziej znanych artystów z naszego miasta / Maria Ziętek. // *Życie Gostynina*. - 2006, nr 65[11], s. 8-9, il.

Tadeusz Biniewicz - rzeźbiarz z Gostynina.

Zabytki

- **GORTAT, Janusz:** Gmina Czerwińsk nad Wisłą = poz. 192

313. (RŁ.): Co kryje królewska świątynia? (rł). // *Sygnaly Płockie*. - 2006, nr 3, s. 1, 15, il.

Odkrycie dwóch krypt w podziemiach kościoła św. Bartłomieja w Płocku.

- **WAWRZYŃSKI, Sławomir**: Gmina Stara Biała = poz. 54

314. **WOŹNIAK, Agnieszka**: Odwiedz opactwo, przenies się w XII wiek / Agnieszka Woźniak. // *Gazeta Wyborcza*. - 2006, nr 66, dod. Gazeta Wyborcza Płock s. 1, il.

Płock - opactwo pobenedyktynskie.

Teatr

- **DANIELUK, Jacek**: Podkowa nie zasłoni teatru = poz. 185

315. (JBN): Teatr Płocki w nowej szacie: z inicjatywy i kosztem Urzędu Marszałkowskiego / (jbn). // *Nasz Płock*. - 2006, nr 1, s. 7, il.

Projekt teatru przygotowany w Pracowni Urbanistyczno-Architektonicznej „Lipski i Wujek” z Warszawy.

316. **KONARSKA-PABINIAK BARBARA**: „Gwiazdy” na prowincji i inne ciekawostki o teatrze wędrownym / Barbara Konarska-Pabiniak; rozm. przepr. Jan B. Nycek. // *Głos Gostyński*. - 2006, nr 3, s. 5, il.

Książka „Teatry prowincjonalne w Królestwie Polskim (1863-1914)” wydana przez Książnicę Płocką.

317. **KONARSKA-PABINIAK BARBARA**: „Gwiazdy” na prowincji i inne ciekawostki o teatrze wędrownym / Barbara Konarska-Pabiniak; rozm. przepr. Jan B. Nycek. // *Nasz Płock*. - 2006, nr 3, s. 5, il.

Książka „Teatry prowincjonalne w Królestwie Polskim (1863-1914)” wydana przez Książnicę Płocką.

318. **KONARSKA PABINIAK, Barbara**: Teatry prowincjonalne w Królestwie Polskim (1863-1914) / Barbara Konarska-Pabiniak. - Płock: Książnica Płocka im. Wł. Broniewskiego, 2006. - 267,[1] s.: faks., fot., portr.; 24 cm. - Indeks. ISBN 978-83-88028-36-7

Teatr Dramatyczny, Płock

319. **STANUSZKIEWICZ, Blanka**: Narkotyki na scenie: teatr i młodzi widzowie / Blanka Stanuszkiewicz. // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 1, s. 6

Przedstawienie „Życie do natychmiastowego użytku” na trzeciej scenie Teatru Dramatycznego.

- **SZATKOWSKA, Lena**: Pożegnanie aktorki = poz. 63

320. **SZATKOWSKA, Lena**: Srebrna Maską dla Mariusza Pogonowskiego: Międzynarodowy Dzień Teatru na płockiej scenie / Lena Szatkowska. // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 13, s. 9, il.

321. **UDALSKA, Eleonora**: [„Teatry prowincjonalne w Królestwie Polskim (1863-1914)” – recenzja] / Eleonora Udałska. // *Notatki Płockie*. - 2006, nr 1, s. 54-55, il.

Zawiera rec. książki: „Teatry prowincjonalne w Królestwie Polskim (1863-1914)” / Barbara Konarska-Pabiniak. - Płock, 2006.

Recenzje

322. **VOLTAIRE**. (1694-1778): Kandyd / Voltaire; reż. Jacek Andrucki; Teatr Dramatyczny, Płock. Rec.: Łabarzewski, Radosław // *Sygnaly Płockie*. - 2006, nr 3, s. 16, il.

323. **VOLTAIRE**. (1694-1778): Kandyd / Voltaire; reż. Jacek Andrucki; Teatr Dramatyczny, Płock. - Rec. Szatkowska, Lena // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 5, s. 9, il.

Muzyka

324. **BOCZKOWSKA, Alina**: Z batutą przez życie: 35 lat w strażackiej orkiestrze / Alina Boczkowska. // *Życie Sierpca*. - 2006, nr 53[9], s. 12, il.

Jan Lis - dyrygent Orkiestry Dętej Ochotniczej Straży Pożarnej w Mochowie.

- **BOCZKOWSKA, Alina**: Śpiewanie to jej żywioł = poz. 81

325. **MAJEWSKI, Robert**: Baśnie i bale karnawałowe: koncerty karnawałowe Płockiej Orkiestry Symfonicznej / Robert Majewski. // *Sygnaly Płockie*. - 2006, nr 5, s. 13, il.

326. **MAJEWSKI, Robert**: Inauguracja fortepianu / Robert Majewski. // *Sygnaly Płockie*. - 2006, nr 6, s. 15, il.

Pierwszy koncert Płockiej Orkiestry Symfonicznej na nowym fortepianie Steinway.

327. **MAJEWSKI, Robert**: Pełna sala: gala karnawałowa Płockiej Orkiestry Symfonicznej / Robert Majewski. // *Sygnaly Płockie*. - 2006, nr 3, s. 16, il.

328. **R.M.**: Leonard i George: koncerty karnawałowe Płockiej Orkiestry Symfonicznej / R.M. // *Sygnaly Płockie*. - 2006, nr 4, s. 17, il.

329. **ROSICKI, Karol**: Dwadzieścia lat z batutą w ręku: jubileusz kapelmistrza naszej orkiestry dętej Michała Głowackiego / Karol Rosicki. // *Życie Sierpca*. - 2006, nr 35[6], s. 8, il.

Młodzieżowa Orkiestra Dęta OSP w Sierpcu.

330. **SZYMAŃSKA, Andżelika**: Muzyczne zmagania w sierpeckim klasztorze / Andżelika Szymańska. // *Niedziela*. - 2006, nr 2, dod. Niedziela Płocka s. III, il.

3. Festiwal Zespołów Kameralnych Szkół Muzycznych I i II st. w Sierpcu.

331. **WOLBACH, Ryszard**: W pewnym mieście nad Wisłą / Ryszard Wolbach. // *Gościniec Sztuki*. - nr 1/10 (2006). 16-20, il.

Wolbach, Ryszard - pamiętnik o Płocku.

332. **WOŹNIAK, Agnieszka**: Fortepian jak auto, każdy ma duszę / Agnieszka Woźniak. // *Gazeta Wyborcza*. - 2006, nr 26, dod. Gazeta Wyborcza Płock s. 2, il.

Zakup fortepianu dla Płockiej Orkiestry Symfonicznej.

- **WOŹNIAK, Agnieszka**: Wielki powrót Broniewskiego = poz. 300

Kino. Film

- **WOŹNIAK, Agnieszka**: Wielki powrót Broniewskiego = poz. 300

Fotografia

333. **BEES.**: Nagość w obiektywie: okiem Patryka Maślankowskiego / BeeS. // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 9, s. 17, il.

334. **MAĆKOWIAK, Agnieszka**: Werterowskie rozterki: 13 biennale plakatu. Fotografia czy przesłanie / Agnieszka Maćkowiak. // *Życie Płocka*. - 2006, nr 17[3], s. 9, il.

335. **ORŁOWSKA, Milena**: Trudna lekcja plakatu / Milena Orłowska. // *Gazeta Wyborcza*. - 2006, nr 13, dod. Gazeta Wyborcza Płock s. 2, il.

13. Biennale Plakatu Fotograficznego w Płocku.

- **RYPIOŁ, Baretta**: Płock w obiektywie Aleksandra Maciejszy = poz. 72

336. **STANUSZKIEWICZ, Blanka**: Erotyka z ptasią grypą i transplantacją: 1000 euro za plakat / Blanka Stanuszkiewicz. // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 4, s. 14, il.

13. Biennale Plakatu Fotograficznego w Płocku.

XV. ZAGADNIENIA WYZNANIOWE

337. **BEDNARCZYK, Rafał**: Olimpiada „z religii” / Rafał Bednarczyk. // *Niedziela*. - 2006, nr 12, dod. Niedziela Płocka s. IV, il.

Diecezjalny etap olimpiady nt. „Dekalog w nauczaniu Jana Pawła II”.

338. **DLUBAK, Nazaria**: 75. rocznica objawienia obrazu Jezusa Miłosiernego / Nazaria Dlubak. // *Niedziela*. - 2006, nr 8, dod. Niedziela Płocka s. I, II, il.

... Janina wybrał Faustynę = poz. 73

... Dariusz tylko piec = poz. 74

... **Władysław Stanisław:** Mariawici płockcy w czasach niemieckiej w latach 1939-1942 / Władysław Stanisław Ginter. // *Notatki Płockie*. - 2006, nr 1, s. 36-39

... **Anna:** Czynić wszystko dla ochrony życia... = poz. 78

... **Waldemar:** Byli naszymi duszpasterzami = poz. 79

... **Dariusz:** „Największą zapłatą jest...” / Dariusz Gudajczyk; rozm. przepr. Agnieszka Małecka. // *Niedziela*. - 2006, nr 7, dod. *Niedziela Płocka* s. III, VII, il.

... Dariusz Gudajczyk, misjonarzem z Brazylii.

... **P. Mariawityzm 100 lat temu. Część 12** / P. Jankowska. // *Mariawita*. - 2006, nr 1-3, s. 11

... **Ewa:** „Spotkanie” z Kardynałem Wyszyńskim = poz. 358

... **Dariusz:** Fundacja x. Jana Bohomolca w Płocku w XIX wieku / Dariusz Krzemiński. // *Wiadomości Pasterski Płocki*. - 2006, nr 3, s. 131-138

... **Witold:** Bulkowski „Wieczór Trzech Króli” / Witold Księżpolski. // *Niedziela*. - 2006, nr 7, dod. *Niedziela Płocka* s. VII, il.

... Dariusz Gudajczyk: uroczystość związana ze Świętem Trzech Króli zorganizowana w kościołach, chorych i samotnych parafian przez proboszczów i parafialną Akcję Katolicką w Bulkowie.

... **Adam:** Nowe władze Akcji Katolickiej = poz. 162

... **Bartosz:** IX Zgromadzenie Ogólne Światowej Federacji 14-24 lutego 2006 r., Porto Alegre, Brazylia / Bartosz Łuczak. // *Mariawita*. - 2006, nr 1-3, s. 59-61, il.

... Dariusz Gudajczyk: Biskup Naczelny Kościoła Starokatolickiego w Polsce / Władysław Jankowski.

... **Dariusz:** Prezentacja książki księdza Sacerdotia / Władysław Jankowski. // *Niedziela*. - 2006, nr 7, dod. *Niedziela Płocka* s. III, il.

... **Jan:** Sanktuarium Matki Bożej Sierpeckiej: współczesność kultu maryjnego w Sierpcu / Jan Jankowski. // *Sierpiec*. - 2005, nr 1, s. 15 cm. - (Mnich; Pozycja 2). - Biblioteka. // ISBN 83-918299-4-4

... **Tomasz:** „Miłosierdzie Boże zatriumfuje nad...” / Tomasz Opałowski. // *Niedziela*. - 2006, nr 11, s. 19, il.

... Sanktuarium Bożego Miłosierdzia.

... **Robert:** Okres Wielkiego Postu = poz. 106

... **Andrzej:** Uroczystości pogrzebowe księdza Sacerdotia / Andrzej Jankowski. // *Niedziela*. - 2006, nr 1, s. 39-42

... **Anna:** Pierwsza kapelania w DPS „Antoni...” = poz. 175

... **E. Prymas Tysiąclecia** = poz. 365

... **Stanisław:** Benedykt XVI liczy na nas / Stanisław Jankowski; rozm. przepr. Adam Łach. // *Niedziela*. - 2006, nr 2, dod. *Niedziela Płocka* s. I, II, IV, il.

... Sanktuarium S. Wielkiego i Romana Marcinkowskiego w Watykanie.

... **Saturnin:** Byli naszymi duszpasterzami:

kapłani Kościoła Płockiego zmarli w latach 1901-2005 / Saturnin Wierzbicki. - Płock: Płocki Instytut Wydawniczy, 2005. - 312 s.; 24 cm.

- **WILK, Marian:** Płocczanin z ułomowania = poz. 82
- 350. **WOŹNIAK, Hubert:** Krypty pod ołtarzem / Hubert Woźniak, Arkadiusz Adamkowski. // *Gazeta Wyborcza*. - 2006, nr 15, dod. *Gazeta Wyborcza Płock* s. 1, il. Płock - Kościół św. Bartłomieja Apostoła (Fara).
- 351. **ZIELIŃSKA, Ernesta:** Rok jubileuszowy sługi Bożej matki Józefy Hałacińskiej (1867-1946) / Ernesta Zielińska. // *Niedziela*. - 2006, nr 7, dod. *Niedziela Płocka* s. I, II, il. 140: rocznica urodzin sługi Bożej matki Józefy Hałacińskiej, organizatorki Zgromadzenia Sióstr Pasjonistek w Płocku.

XVI. KSIĄŻKA. CZYTELNICTWO. BIBLIOTEKI

Książki. Rękopisy

- **WOŹNIAK, Agnieszka:** Atlas wydarty z ognia wojny = poz. 267

Biblioteki naukowe

- 352. **MAŁECKA, Agnieszka:** Bp Stanisław Wielgus o polskich rękopisach średniowiecznych / Agnieszka Małecka. // *Niedziela*. - 2006, nr 3, dod. *Niedziela Płocka* s. I, II, il. Biblioteka im. Zielińskich TNP (Płock) - zbiory. Odczyt z okazji 185-lecia TNP.

Biblioteki publiczne

- 353. **BIGUS, Jolanta:** Jakub z Gostynina - patron Miejskiej Biblioteki Publicznej / Jolanta Bigus. // *Głos Gostyniński*. - 2006, nr 3, s. 5
- **KISIELEWSKI, Henryk:** Najważniejsze przedsięwzięcia w gminie = poz. 271
- 354. **PASZKIEWICZ, Tomasz:** Kultura w naszym mieście solidnie dofinansowana: jubileusz dwóch najważniejszych instytucji kulturalnych miasta / Tomasz Paszkiewicz. // *Życie Gostynina*. - 2006, nr 5[1] s. 14, il. Miejska Biblioteka Publiczna i Dom Kultury w Gostyninie.
- 355. **WIŚNIEWSKA, Maria:** Literatura i sztuka w Miejskiej Bibliotece Publicznej Maria Wiśniewska. // *Nasz Sierpc*. - 2006, nr 1, s. 25-28, il. Miejska Biblioteka Publiczna w Sierpcu.

Książnica Płocka im. Władysława Broniewskiego

- 356. **(EG):** Płock zbuntowany: spotkania z historią najnowszą / (eg). // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 9, s. 8, il. Wykład Jacka Pawłowicza z IPN-u nt. zbrojnego podziemia niepodległościowego w rejonie płockim.
- 357. **EL MAT:** IKONKA w bibliotekach: z myślą o czytelnikach... / El mat. // *Sygnaty Płockie*. - 2006, nr 3, s. 12 Komputeryzacja biblioteki.
- **Konarska-Pabiniak Barbara:** „Gwiazdy” na prowincji i inne ciekawostki o teatrze wędrownym = poz. 316 i 317
- 358. **KRÓLIKOWSKA, Ewa:** „Spotkanie” z Kardynałem Wyszyńskim / Ewa Królikowska. // *Niedziela*. - 2006, nr 13, dod. *Niedziela Płocka* s. II, il. Wykład Leszka Rysaka z IPN-u w Książnicy Płockiej w ramach V Płockich Spotkań z Historią Najnowszą poświęcony kardynałowi Stefanowi Wyszyńskiemu.
- 359. **(LESZ):** Życie na czacie: książka / (lesz). // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 11, s. 9, il. Promocja książki „Zaczatowani” Krystyny Pytlakowskiej i Jerzego Gomuły.

360. **ŁABARZEWSKI, Radosław**: Pamiętnik poety / Radosław Łabarzewski. // *Sygnaty Płockie*. - 2006, nr 4, s. 14, il.
Promocja antologii „Bóg czyta wiersze” w wyborze Jana Twardowskiego i Waldemara Smaszcza.
361. **ŁABARZEWSKI, Radosław**: Zbuntowany Płock / Radosław Łabarzewski. // *Sygnaty Płockie*. - 2006, nr 5, s. 8, il.
Wykład Jacka Pawłowicza z IPN-u nt. zbrojnego podziemia niepodległościowego w rejonie płockim.
- **ORŁOWSKA, Milena**: Trudna lekcja plakatu = poz. 335
- (rł): Miejska historia futbolu = poz. 293
362. **SZATKOWSKA, Lena**: Najważniejsze pozostają książki: z wyrazami szacunku dla Bożenney Strzeleckiej / Lena Szatkowska. // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 10, s. 9, il.
363. **SZATKOWSKA, Lena**: Odnalezione słowa: płocka premiera miesiąca / Lena Szatkowska. // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 7, s. 9, il.
Promocja antologii „Bóg czyta wiersze” w wyborze Jana Twardowskiego i Waldemara Smaszcza.
364. **SZATKOWSKA, Lena**: Płockie spotkania z poetą nadziei: 3 lutego pożegnamy w Warszawie ks. Jana Twardowskiego / Lena Szatkowska. // *Tygodnik Płocki*. - 2006, nr 4, s. 9, il.
Spotkania z poetą w Książnicy Płockiej.
- **SZATKOWSKA, Lena**: Podróż do źródeł = poz. 306
- **SZATKOWSKA, Lena**: Ze sztambucha płocczanki = poz. 58
- **UDALSKA, Eleonora**: [„Teatry prowincjonalne w Królestwie Polskim (1863-1914)” - recenzja] = poz. 321
365. **URBAŃSKA, E.**: Prymas Tysiąclecia: Płockie Spotkania z Historią Najnowszą / E. Urbańska. // *Sygnaty Płockie*. - 2006, nr 6, s. 13, il.
Wykład Leszka Rysaka w Książnicy Płockiej.
366. **WOŹNIAK, Agnieszka**: Kulturalna nowa era / Agnieszka Woźniak. // *Gazeta Wyborcza*. - 2006, nr 14, dod. Gazeta Wyborcza Płock s. 1, il.
Nowy dyrektor Książnicy Płockiej.
367. **ZALEWSKA-MIKULSKA, Maria**: Biblioteka dla człowieka / Maria Zalewska-Mikulska; rozm. przepr. Agnieszka Woźniak. // *Gazeta Wyborcza*. - 2006, nr 77, dod. Gazeta Wyborcza Płock s. 7, il.
Maria Zalewska-Mikulska - dyrektor Książnicy Płockiej.

Biblioteki szkolne

- **WOŹNIAK, Agnieszka**: Atlas wydarty z ognia wojny = poz. 267

Drukarnstwo. Księgarstwo

368. **ŁABARZEWSKI, Radosław**: Secesja, Płock i starodruki / Radosław Łabarzewski. // *Sygnaty Płockie*. - 2006, nr 3, s. 9, il.
9. edycja Przeglądu Płockich Kalendarzy w Domu Darmstadt.

INDEKS OSOBOWY

Adamkowski, Arkadiusz. 75, 169, 234-5, 288, 350
AH 117
Ambor, Paweł Mariusz. 181
Angiel, Joanna 250
Bargielska, Anna 251
Bednarczyk, Rafał. 337

Bednarek, Janina 46
BeeS. 333
Bieniek, Jolanta 32
Bieniek, Mariusz. 182
Bigus, Jolanta. 353
Boczkowska, Alina 81, 83, 139, 144, 164, 179, 256, 270, 276, 324
Bogucka, Agnieszka 183
Bolesławski, Gustaw. 69, 161
Boszek, Michał 98, 184
Brodowski, Paweł. 111-2, 231, 242
Brudnicki, Jan Zdzisław. 302
Brzózka, Marzena. 244
Bytniewska, Anna. 117-8
Cendrowski, Sławomir. 67
Chalupec, Igor 119-20
Charzyński, Zbigniew. 133
Chilman, Iwona. 159, 236
Chodorowska, Ewa 90-1, 146, 150, 168, 232, 23, 252
Chudzyński, Marian. 95 a
Ciastek, Jan. 145
Czerwińska-Jędrusiak, Barbara 4
Czubkowska, Sylwia 157
Danieluk, Jacek. 185
Dąbrowski, Jacek 221
Dąbrowski, Sławomir. 99
Dądzik, Dorota 34
Debich, Małgorzata 155
Dłubak, Nazaria. 338
Dobroń, Elżbieta 1
Dolińska, Małgorzata 1
Domańska, Małgorzata. 113, 165, 186
Domośławska, Urszula 8
Dorobek, Andrzej 17
Dumowski, Zdzisław 133
Duraj, Danuta. zob. Walczak-Duraj, Danuta.
E.J. 151, 238
(eg). 73-4, 356
El mat. 357
Franciszkiewicz, Leszek 92
Gałaszewski, Andrzej 53, 289
Gasik, Małgorzata. 169
Gierula, Barbara Ewa. 177
Ginter, Władysław Stanisław. 339
Golembnik, Andrzej. 94
Gołębiowski, Grzegorz. 100, 104
Gontarczyk, Monika 191
Gorsiak, Emilia. 170
Gortat, Janusz. 192
Gorywoda, Lech Marek. 129-30
Górniak, Anna. 180

- Graczyk, Waldemar. 59
- Gromunt, Beata 16
- Grzybowska, Elżbieta. 152
- Grzybowski, Michał Marian. 101
- Gudajczyk, Dariusz. 340
- Gustowski, Bolesław 51
- Gzella, Hanna zob. Jastrzębska-Gzella, Hanna
- Hensla, Mirosława. 258
- (JA). 160
- Jabłoński, Maciej. 132, 193
- (jac). 194
- Jadczak, Krzysztof. 309
- Jagodzińska, Anna. 65
- Jakubowski, Stefan. 171
- Jarosińska, Ewa 44
- Jasińska, Ewa 41b, 80, 281
- Jasiński, Wojciech. 158
- Jastrzębska-Gzella, Hanna 253
- Jaworska, Pelagia 21, 341
- (jbn). 154, 315
- Jelec, Antoni. 5, 76-7
- Jędrusiak, Barbara. zob. Czerwińska-Jędrusiak, Barbara.
- Jol. 290
- Jot. 108, 114
- Jóźwiak, Krzysztof. 259
- Justyńska, Teresa. zob. Radwańska-Justyńska, Teresa.
- Justyński, Bolesław. 147
- Kalkowski, Dariusz. 195
- Kania, Dorota 123
- Kania, Krzysztof. 115, 196-8
- Kaniewska-Płoceniak, Agnieszka 287
- Kansy, Andrzej 38-9, 71, 248
- Kęsicka, Katarzyna. 166
- Kisielewski, Henryk. 199-200, 271
- Kłoczek, Alina. 121
- Kluczyński, Zenon 13
- Klusiewicz, Henryk. 201
- Knieć, Jacek. 52, 55
- Kobla, Dagmara. 269
- Konarska-Pabiniak, Barbara 15, 87, 147, 220, 272, 316-8
- Koński, Wiesław 30
- Korzan, Daniel 244
- Kośmider, Marek. 202
- Kowalski, Maciej 16
- Kowalski Rafał. 291
- Kozłowska, Magdalena. 203
- Krakowski, Czesław Jacenty. 161
- Krawczyńska, Renata 31
- Królikowska, Ewa. 358
- Kruszewski, Zbigniew Paweł 71
- Krysiak, Mirosław. 204
- Krzemiński, Dariusz. 342
- Księżopolski, Witold. 301, 343
- Kubisiak, Paweł 120
- (lesz). 284, 359
- Lewandowska, Magdalena 19, 191
- Lewandowski, Krzysztof. 108
- Łabarzewski, Radosław. 285, 322, 360-1, 368
- Łach, Adam. 162
- Łęcka, Jolanta 172
- Łęcki, Wojciech 28
- Łoś, Irena zob. Płoska-Łoś, Irena
- Łuczak, Bartosz. 344
- M.N. 205-8
- [Maciesza, Aleksander]. 71
- Maćkowiak, Agnieszka. 334
- Madera, Andrzej. 122
- Majchrzak, Stanisław. 209
- Majewski, Dariusz 23, 56
- Majewski, Robert. 325-7
- Małecka, Agnieszka. 249, 260, 277, 352
- Marciniak, Jola. 173
- Marcinkiewicz, Kazimierz 123
- Markiewicz, Elżbieta 105
- Mazurska, Wiesława 1
- (md). 153
- Michnik, Adam 11
- Mierzyński, Witold Jan. 303
- Mikulska, Maria. zob. Zalewska-Mikulska, Maria.
- Milewski, Mirosław. 210
- Milke, Tadeusz. 245
- Myszkowska, Dobrosława. 211
- Nawrocka-Szmulewicz, Joanna. 254
- Nycek, Jan Bolesław 25, 50, 102, 148, 158, 316-7
- o.n.a. 116
- Oleszko, Jan. 345
- Olszewski, Antoni 96
- Opaliński, Tomasz. 257, 304-5, 346
- Opatrzyk, Sławomir 25, 148, 213
- Orłowska, Milena. 335
- Ostrowski, Janusz 24
- Pabiniak, Barbara. zob. Konarska-Pabiniak, Barbara.
- Padlewski, Marian A. 102
- Papierowski, Andrzej. 97
- Paszkiewicz, Tomasz 292, 354
- Pietrzak, Patrycja 16
- Pietrzak-Siwińska, Monika 286
- Pijankowski, Stanisław. 214
- Piński, Jan. 125
- Piotrowski, Robert. 106
- Płoceniak, Agnieszka. zob. Kaniewska-Płoceniak, Agnieszka.
- Płoska-Łoś, Irena 57

Pocaluń, Joanna. 255
 Pokorski, Tadeusz. 215
 Polak, Zbigniew 94
 Przewrocki, Artur. 155
 Przygocka, Janina 43
 Ptak, Adam. 143
 Puczek, Żaneta 33
 R.M. 328
 (rad). 216
 Radwańska-Justyńska, Teresa 65, 278
 red. 246
 rka. 126
 (rl). 61, 93, 174, 217, 243, 293, 313
 Rojewski, Andrzej. 84
 Romanowski, Gustaw 70
 Rosicki, Karol 140-2, 218-9, 239-40, 261-2, 329
 Roszyk, Władysława. 95
 Rowicka, Lena. 53
 Rusek, Marek. 263
 Rutecka, Jolanta 47-9
 Rychlewski, Grzegorz 127
 Rypioł, Baretta. 72
 Rzewuski, Piotr. 135, 149, 167
 Rzymkowski, Roman. 310
 Seweryniak, Henryk. 347
 Sigiel, Edmund 264
 Siwińska, Monika zob. Pietrzak-Siwińska, Monika
 Skłodzińska, Stanisława 307
 Skoczyła, Jakub Jerzy. 241
 Skubiś, Ireneusz 29
 Smorszczewski, Cezary. 127
 Sobczak, Mariusz 130, 131
 Sowa, Kamila 10
 Stanuszkiewicz, Blanka. 88, 273, 319, 336
 Stefańska, Anna. 176, 279
 Stępień, Grzegorz 4
 Struzik, Adam. 220-1
 Suty, Ryszard 345
 Szatkowska, Lena. 58, 63, 306, 308, 320, 322-3, 362-4
 Szatkowski, Tomasz 42, 210
 Szkopek, Grzegorz. 294-8
 Szmulewicz, Joanna. zob. Nawrocka-Szmulewicz, Joanna.
 Sztendur, Stanisław. 136
 Szwałek, Krzysztof 123
 Szymańska, Andżelika. 330
 Szymański, Ryszard. 222
 Śmietanowski, Sebastian. 137
 Śniecikowski, Włodzimierz. 223-4

Trębala, Bogumił. 89
 Trębski, Krzysztof 125
 Trubas, Michał 98, 103
 Trzcińska, Maria 266
 Turański, Mariusz 109
 Udańska, Eleonora. 321
 Urbańska, E. 247, 365
 Voltaire. 322-3
 Walczak-Duraj, Danuta 41, 41a
 Walewski, Józef. 226
 Waloch, Adam 9
 Wanecki, Jarosław 3
 Wawrzyński, Sławomir. 54, 227
 Wielgus, Stanisław. 348
 Wierzbicki, Saturnin. 349
 Więckowski, Andrzej 35
 Wilk, Marian. 82
 Wiśniewska, Maria. 355
 Wiśniewski, Andrzej 233, 264
 Wiśniewski, Janusz 46a
 Wiśniewski, Sławomir. 138
 Włodarska, B. 228
 Wojno, Lesław 13
 Wojno, Teresa. 107
 Wolbach, Ryszard. 331
 Woźniak, Adam 119
 Woźniak, Agnieszka. 267, 274-5, 300, 314, 332, 366-7
 Woźniak, Hubert. 311, 350
 Wrabec, Paweł. 128
 Wróbel, Maciej 38-9
 Wysocka, Ewa. 282
 Zalewska-Mikulska, Maria. 367
 Załucki, Andrzej 123
 Zapłotowa, Aleksandra. 62
 Zarębski, Andrzej. 299
 Zielińska, Ernesta. 351
 Ziętek, Janina 22
 Ziętek, Maria 268, 280, 312
 Zmysłowski, Wojciech. 229-30
 Żórawska, Bogumiła 259

Oprac. **Elżbieta Dobroń, Małgorzata Dolińska,**
Wiesława Mazurska.
 Książnica Płocka im. Wł. Broniewskiego
 ul. Kościuszki 6, 09-400 Płock
 tel. (024) 268 00 21, -32; e-mail: dib@bibl.plock.pl

Cena 5 zł

